

平成 20 年度言語研修
トゥヴァ語研修テキスト 6

ТЫВА-ЯПОН
БИЧЕ СЛОВАРЬ
トゥヴァ語・日本語
小辞典

中嶋善輝 著

東京外国語大学
アジア・アフリカ言語文化研究所
2008

まえがき

この小辞典は、2008 年度 東京外国語大学 アジア・アフリカ言語文化研究所主催のトゥヴァ語研修に際し、その教材の一つとして編纂したものである。

従来わが国において、トゥヴァ語に対する関心は、残念ながらそれほど高くなかったと言わざるを得ない。トゥヴァ語の話者が 25 万人弱という少なさと、トゥヴァ人がモンゴルや中国に跨って広く暮らしているとしても、中心であるトゥヴァ共和国がロシア連邦の一国家であるという事情から、その名が国際的に表に出ることも少なく知名度は低い。必要となればロシア語などで一定の情報が得られる、というような理由もあったろう。また、特にチュルク語学やモンゴル語学の視点からも、トゥヴァ語はチュルク語でありながらも、モンゴル語から非常に多くの借用をしており、見かけ上、他のチュルク諸語とは語彙層が随分異なる。この点も、とっつきにくくさせてきた一因ではなかったろうか。

そういったことからこれまで、日本語からトゥヴァ語に直接アクセスし、一定レベルまでその学習を支えてくれる、内容の充実した教材の類は、十分に整備の機会を得てこなかった。

そこで筆者らは、今回のトゥヴァ語研修を機に、日本語で上梓される機会を得づらい少数派言語であるトゥヴァ語の敷居を低くし、このような停滞した状況を少しでも打開すべく、準備に取り組んできたものである。

筆者が担当した本語彙集について述べれば、筆者の専門とするモンゴル語やカザフ語などの知識を基に、トゥヴァ語を研究・分析しつつ、それと平行してロシア語対訳辞典からの翻訳と入力作業を行った。本書の土台は、1968 年に出版され見出し語も А ~ Я まで完結し、依然としてトゥヴァ語を外国語として学ぶのに最もまとまりの良い辞典と思われる Тувинско-Русский Словарь である。先ず、この辞書の記述を基に、掲載された明白なロシア語系借用語を除いて、固有語語彙の派生関係を丹念に分析した。そして、ほぼ全ての語根を含む基本となる単語を特定・抽出し、本書へ優先的に盛り込むと

という方針を採った。このことにより、本書の利用者は、何らかのトゥヴァ語テキストを読み解く際に出くわした意味の分からない単語について、本書にその語形そのものが掲載されていなくとも、派生関係を分析し語根を特定することで、文脈と辞書内の周囲の語彙から、その意味を絞り込むことができる。本書は小型ながらも、語根の上からは概ねトゥヴァ語を網羅した内容となっている。もちろんその上で、本研修のテキスト読解等で必要と思われる、基本的で重要な派生語形やロシア語系借用語も補い、数多く盛り込んだ。

更に、本書の見出し語をいっそう実用的なものにするために配慮した点は、それらの語根を核に、母音の脱落と子音の異化が激しいトゥヴァ語の特徴を鑑み、名詞類や動詞類のそういった特殊な語形や派生形を、可能な限り掲載したことである。そして、不規則な変化形を有する人称代名詞の個々の語形や、幾つかの動詞は副動詞形に例外的な形を取るのであるが、上記辞書には記載されていないことが多く、調べたい単語の特定には苦労が絶えなかった。本書ではそのような学習者泣かせの不備を極力なくすべく、利用者の視点に立って、新たにそのような語形を見出し語に立てた他、先の辞書には掲載され忘れたと思われる複数の語彙も新規に加えることで、内容の充実を図っている。

また、筆者が取り組んできたモンゴル学の視点からは、チュルク語であるトゥヴァ語における、大量のモンゴル語系借用語彙に、その旨を簡潔ながら記した点が、本書独自の配慮の一つでもある。このことにより、学習者には、トゥヴァ語の語彙体系における組成の一端が、より透明度をもって理解されることであろう。

ささやかながら、本書を用いてトゥヴァ語の基礎を学習される方々にとって、少しでも近道があればと思い、本小辞典での試みを提案してみたい。

2008年7月8日

中嶋善輝

[略号および記号]

名	名詞類	[対+]	対格支配
代	人称代名詞	[奪+]	奪格支配
形	形容詞	[方+]	方向格支配
数	数詞	[+]	一定の定式化した用法
副	副詞	[ ]	専門語ラベル
接	接続詞	《 》	説明文中における単語の意味
助	助詞	[ ]	発音記号;形態素の省略可
後置	後置詞	< >	補足説明;スピーチラベル
補動	補助動詞	( )	意味補足
間投	間投詞	→	矢印で示された語を見よ
終助	終助詞	cf.	参照
人助	人称終助詞	;	意味区分
助動	助動詞	◆	活用形メモ
I.	一人称所有接尾辞(付加形)	①②③④	当該項目内の意味分割
II.	二人称所有接尾辞(付加形)	⁸ (上付数字)	形態素の異化音形の数
III.	三人称所有接尾辞(付加形)	₁₂₃ (下付数字)	同音異義語の分類
pl.	複数;尊敬	<i>m.</i>	モンゴル語系借用語
=	動詞語幹	(<i>m.</i>)	モンゴル語系逆形成語
/=/	見出し語での動詞語幹	<i>r.</i>	ロシア語系借用語
[主+]	主格支配	<i>t.</i>	チュルク語系借用語
[属+]	属格支配	<i>t.</i>	トゥヴァ語系語彙または形態素
[与+]	与格支配		

[参考文献]

- 呉宏偉 (1999), 『図瓦語』, 上海遠東出版社, 上海.
- 庄垣内正弘 (1989), 「トゥヴァ語」『言語学大辞典』, 三省堂, 東京.
- 高島尚生 (2007), 『基礎トゥバ語文法』(私家版).
- 等々力政彦 (2000), 『トゥバ語で歌おう! 喉歌歌手のための一ちよつと不親切な
—トゥバ語文法ノート(トゥバ語の歌詞付き)』(私家版).
- 中嶋善輝 (2004), 『明解カザフ語文法』, 平成16年度言語研修カザフ語研修テキスト3, 東京外国語大学 アジア・アフリカ言語文化研究所, 東京.
- (2004), 『カザフ語・日本語小辞典』, 平成16年度言語研修カザフ語研修テキスト4, 東京外国語大学 アジア・アフリカ言語文化研究所, 東京.
- (2007), 『語彙借用に見るモンゴル語とチュルク語の言語接触—特にカザフ語及びトゥヴァ語との比較を中心として』, 大阪大学言語社会学会博士

- 論文シリーズ Vol.43, 大阪大学言語社会学会, 大阪.
(ラテン文字文献)
- Bawden C. (1997), *Mongolian-English Dictionary*, Kegan Paul International, London and New York.
- Krueger, John R. (1977, 1997), *Tuvan Manual*, Indiana University, Bloomington, Indiana.
- Lessing, F. D. (1960), *Mongolian-English Dictionary*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles.
- Poppe, N. (1965), *Introduction to Altaic Linguistics*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden.
- Ramstedt, G. J. (1976), *Kalmückisches Wörterbuch*, Suomalais-Ugrilainen Seura, Helsinki.
- Räsänen, M. (1969), *Versuch eines Etimologischen Wörterbuchs der Türksprachen*, Suomalais-Ugrilainen Seura, Suomalaisen Kirjallisuuden Kirjapaino Oy Helsinki.
(キリル文字文献)
- Алдын-оол, А. А., (1998), *Диктантылар болгаи Эдертиглер Чыындызы*, Тываның Ном Үндүрер Чери, Кызыл.
- Дорлиг, Ц., Дадар-оол, Б., (1994), *Тыва-Моол Словарь*, Баян-Өлгий Аймгийн Хэвлэх Үйлдвэр, Өлгий.
- Исхаков, Ф. Г., Пальмбаха, А. А., (1961), *Грамматика Тувинского Языка, Фонетика и Морфология*, Издательство Восточной Литературы, Москва.
- Монгуш, Д. А., (1980), *Русско-Тувинский Словарь*, Издательство «Русский язык», Москва.
- , (1988), *Русско-Тувинский Учебный Словарь*, Издательство «Русский язык», Москва.
- Муниева, Б. Д. (1977), *Калмыцко-Русский Словарь*, Издательство Русский Язык, Москва.
- Наделяев В. М. и т. д. (1969), *Древнетюркский Словарь*, Издательство «Наука», Ленинград.
- Пальмбаха, А. А. (1953), *Русско-Тувинский Словарь*, Государственное Издательство Иностраных и Национальных Словарей, Москва.
- (1955), *Тувинско-Русский Словарь*, Государственное Издательство Иностраных и Национальных Словарей, Москва.
- Рассадин В. И. (1980), *Монголо-Бурятские Заимствования в Сибирских Тюркских языках*, Издательство «Наука», Москва.
- Салзынмаа, Е. Б., (1991), *Русско-Тувинский Разговорник*, Тываның Ном Үндүрер Чери, Кызыл.
- Сүхбаатар О. (1999), *Монгол Хэлний Харь Үгийн Толь*, Монгол Улсын Шинжлэх Ухааны Академи Хэл Зохиолын Хүрээлэн, Улаанбаатар.
- Тенишев Э. Р. (1968), *Тувинско-Русский Словарь*, Издательство «Советская Энциклопедия», Москва.
- Черемисов, К.М. (1973), *Бурятско-Русский Словарь*, Издательство «Советская Энциклопедия», Москва.
- Юдахин К. К. (1965), *Киргизско-Русский Словарь*, Издательство «Советская Энциклопедия», Москва.

文字配列： А Б В Г Д Е Ё Ж З И Й К Л М Н Ñ
 О Ө П Р С Т У Ү Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ы Ь Э Ю Я

А

а [接] *r.* ところが，一方<前の文を受けて
 対比，転換などを表わす>

аа₁ <驚きなどを表わす> ああ，おや，ま
 あ；<疑問を表わして> えっ

аа₂ 初乳

аагайлаар /аагайла=/ <何かを引き
 合いに出して> 説得する

аагар /аак=/ <口語> → аакталыр

аадам <馬につき> 荒い

аадаң 加工した皮革または布地 <お茶
 やタバコなど細かなものを包む>

аадар /аат=/ 赤子を揺り籠に乗せて
 揺り動かす

аадыг 揺り動かすこと；揺り椅子

аадышкын 揺り動かすこと

аажок とても，すごく；はなはだしい

аажы *m.* → аажы-чаң

аажылаар /аажыла=/ *m.* 振舞う

аажылаашкын 振舞い

аажыланыр /аажылан=/ 自ら振舞う

аажы-чаң *m.* 性格，気質，気性

аазаар /ааза=/ 約束をする

аазадыр /аазат=/ 口を開ける

аазажыр /аазаш=/ 約束し合う

аазатпай うかつ者，間抜け；ぐうたら者

аазатпаяк <軽蔑> → аазатпай

аай *m.* 秩序，調和；本質，分別；方向性

аайлаар /аайла=/ 整頓する；掃除する

аайлажыр /аайлаш=/ 整頓し合う；
 [与+] 運がいい

аайлыг 秩序だった；力相応の；とても

аак₁ *m.* むら気，気まぐれ；叱責，非
 難，咎めだて

аак₂ 結果，理由，(～の)せい

аак₃ *m.* 味の濃さ

аак-баак：аак-баак-даа четпес 直ちに，
 すぐに

ааксыдыр /ааксыт=/ <お茶の味を>
 濃くさせる；[副] 濃厚に<お茶を煎じる>

ааксыг 味の非常に濃い，きつい

аактаар /аакта=/ 非難する，咎める

аакталыр /аактал=/ <病気の子供が>
 不平を言う，ぐずる

аал₁ 村，村落，移住民のたむろ；家，
 家庭

аал₂ 若者よ，少年よ

аалаар₁ /аала=/ <子供が> 泣きわめ
 く；<動物が> うなり声を上げる

аалаар₂ /аала=/ 初乳が出る

аалдаар /аалда=/ [対+] 家を訪問す
 る，客となる

аалчы 客

аамай <人につき> 物分りの悪い，愚鈍な

аан₁ 後で，もう少し後で

аан₂ <前の語を強調して> 正に，いったい

аанайтан さらに，その上；折悪しく

аанакайын → аанайтан

аар₁ 重い；高価な

аар₂ [対+] <文末で遺憾や非難を表して> (何
 て)～なんだ

аар₃：аар ий 日の当たらぬ北斜面

аарай [対+] <文末で驚きなどを表わし
 て> 大した～だ，とんだ～だ

аарак [=a +] 気味に(～して)；[形 +]
 ～っぽく

ааржы *m.* А-эргэ <酸乳を濾して作
 った乳製品の種類>

аарзынар /аарзын=/ 痛みを感じる
 ；病気を患う

аар-саар *m.* 小さな，わずかの

аартаар₁ /аарта=/ <熱いお茶などを>
 ちびりちびり飲む

аартаар₂ /аарта=/ 重くなる；<病気が>
 余病を起こす

аартадыр /аартат=/ 重くさせる
 аартык 負担, 邪魔, 重荷
 аартыр /аарт=/ 痛ませる
 ааршылыг 痛い, 痛みを感じる
 аарыг 病氣(の)
 аарыган よく病氣をする, 病弱の
 аарыксаар /аарыкса=/ 時々痛む
 аарышкы 痛み
 аарыыр /аары=/ ① [奪+] 病む; 痛む;
 ② [対+ дээш] (〜のことを思って)心
 を痛める; ファンである, 病み付きで
 ある
 аарыычал よく病氣をする, 病弱の
 аас 口; 河口; ふた, カバー ◆ Ш.аксы
 аас-дыл 口論, 言い合い
 аас-кежик 幸福
 ааспырак <ふつう子供や若者が> 言葉
 遣いが粗野な; 雄弁な
 ааткыыш 揺りかごを吊るす鉤; ぶらんこ
 аатгынар /ааттын=/ 乗って揺り動かす
 ааттынчыр /ааттыныш=/ 乗って
 揺り動かし合う
 аа-чаза 容赦なく, 仮借なく
 аа-че [間投] おや, まあ, ほほう
 аашкынар /аашкын=/ 誓う, 固く約
 束する
 аашынар /аашын=/ → аашкынар
 ава 母
 аваангыр 器用な, 上手な, 巧みな
 авагай *m.* 殿, 婦人
 авазынар /авазын=/ 母とみなす
 авай <呼びかけ> ママ, お母さん
 авайым [間投] <驚いた時の発声> うわ
 あ, おやまあ
 авақыжыым 私のお母さん
 авакым ママ, お母さん
 авамай <呼びかけ> ママ, お母さん
 авальшкы[лар] → авашкы[лар]
 авашкы[лар] <集合> 母と子供たち
 август *r.* 8月
 автомат *r.* 自動機械; ~ садар автомат (〜
 を売る)自販機
 авый-шавый 十文字に

авыра [間投] おや, まあ
 авыга-азыра *m.* → авыра
 авырал *m.* 救い, 救済
 авырарар /авырар=/ 髪などが乱れ
 る, くしゃくしゃになる
 авыраш もじゃもじゃの, 毛むくじらの
 авырга 角笛, ホルン, 葦笛
 авырган [動物] ムササビ
 авырган-үгү [鳥] フクロウ
 (cf.межирген)
 авыязын → авыяс
 авыяс *m.* 二心あること, 狡猾さ, ずるさ
 авыяастаар /авыяаста=/ ずるく
 振舞う
 аг: аг хораа 民衆, 大衆
 агаар *m.* 空気; 大気; 天気
 агаарлаар /агаарла=/ 散歩する
 агаарлаашкын 散歩
 агай *m.* 公妃, 公爵夫人
 аганак [鳥] ヌマライチョウ
 агар /ак=/ 流れる
 агар 羊の2度目の(秋の)刈り取りの毛
 агарар /агар=/ 白くなる; 白髪にな
 る; 青ざめる
 агартыр /агарт=/ 白くさせる; [副]
 白くなるまで
 агбагар → өгбегер
 агбай[ым] <呼びかけ> 友よ
 агбан 乾いた灌木; 長枝
 агбаяр /агбай=/ → өгбээр
 агжагар → шагжагар
 агжаяр /агжа=/ → шагжаяр
 аглаар /агла=/ 待ち伏せ所へ獣を
 追い立てる
 аг-шериг 軍隊, 軍勢, 大軍
 аг-шээр: аг-шээр чок 礼をわきまえな
 い, 無遠慮な, 厚かましい
 агы *m.* [植物] ヨモギの一
 агылдыр 白っぽい, 白みがかった
 агым 流れ(る)
 агыраар /агыр=/ <廃語> シャーマン
 に同伴してまねて叫ぶ
 ада 父

адаан *m.* 復讐；敵意；熱中
адаар /ада=/ 名付ける；発音する；口述筆記させる
адааргаар /адаарга=/ *m.* [与+] 羨む，妬む
адааргадыр /адааргат=/ 羨ませる
адааргак *m.* 羨ましがりの
адааргал *m.* 羨望，羨み
адаашкын 発音；口述筆記，書取り
адагаш 柱；紐，縄
адаглаарда <遺憾の語気を伴い譲歩を表わす> たとえ～であっても
адазы → адам
адак 下部；下流地域；<水深が> 浅い；不十分な，悪い
адаккы₁ 低い
адаккы₂ 天幕の壁を覆うフェルト
адактаар /адакта=/ <馬に> 乗るのを助ける，登るのを助ける
адам：чүү адам чоор! 何と驚くべきことか！
адан 去勢された使役ラクダ
ада-өгбе 先祖
адар /ат=/ 射る；<太陽が人を> 日射病にさせる
адаска *m.* 下に敷いて寝るための獣皮；ろくでなしの人間
адаттынар /адаттын=/ 呼ばれる；発音される
адашкы[лар] <集合> 父と子供たち
адыг₁ 熊
адыг₂ [аьдыг] 射撃
адыгжы 射手
адыгуузун *m.* 動物，家畜
адыгыр 毛がごわごわした；恐ろしい
адыр₁ 二股の枝；分かれ；川の流入；支脈；分野；部門
адыр₂ ちょっと待て！
а-дыр → адыр₂
адырам → адыр₂
адырар /адыр=/ 連結をはずす，解く
адырарар /адырар=/ 枝を出す；分岐する；<ミルクが> 発酵する

адырык 支流；分岐；別々の，個々の；<お金が> 小額の
адырыктаар /адырыкта=/ <お金を> くずす，細かくする
адыш 手の平
адыыргаар /адыырга=/ 自慢する，鼻にかける
адыыргак 高慢な，慢心した；気取った
адыяр /адый=/ <頭髮や獣の毛が> 逆立っている；顔をしかめる
ажаанзыраар /ажаанзыра=/ 世話で負担が多い
ажаалга 世話；取入れ，刈取り；保存，保管
ажаал-тежээл 世話，面倒，後見
ажаар /ажаа=/ 世話する；保存する；<作物を> 取り入れる
ажай-буурул 高齢の
ажал <口語> 仕返し，報復
ажам 空腹の，飢えた
ажар₁ /аш=/ 山越えする；克服する；喉を通る；天体が沈む
ажар₂ [аьжар] /аш=/ 開ける，開く
ажы *m.*：ажы төрүүр /ажы төрү=/ 生活する，暮らす
ажыг₁ 酸い；苦い
ажыг₂ 峠
ажыг₃ [数+] ~以上の
ажыглаар /ажыгла=/ 利用する
ажыглаашкын 利用すること
ажыдар₁ /ажыт=/ 山越えする；克服する；喉を通る；天体が沈む
ажыдар₂ [аьжыдар] /ажыт=/ 開けさせる，開く
ажык₁ 開いた；あけすけの；公認の；〔文法〕母音の
ажык₂ *m.* 利益；収益；賃金
ажык-делгем 広々とした
ажыл *m.* 仕事，労働
ажыл-агый *m.* 経営
ажылдаар /ажылда=/ *m.* 働く
ажылдакчы 働き手，職員，勤務員
ажылчы *m.* 労働の；勤労の
ажылчын *m.* 労働者

ажынар /ажын=/ [与+] 腹を立てる
ажынды 酵母
ажынчак 怒りっぽい
ажыр [対+] ~を越えて；超過して
ажыраар /ажыр=/ 越えさせる；超過遂行する；呑み下す
ажырбас (～しても)かまわない；よろしい；どうぞ
ажыргы : ажыргы чарык 馬・去勢雄牛の右側
ажыртынар /ажыртын=/ 呑み込む
ажырым 空腹感
ажыт 隠された
ажыткы 酵母，発酵種
ажы-төл *m.* 子供；子孫，後裔
ажыттаар /ажытта=/ 隠す，かくまう
ажыттынар /ажыттын=/ 開かれる；催される
ажыыр₁ /ажы=/ 発酵して酸っぱくなる
ажыыр₂ [аъжыыр] /ажы=/ 開く，開かれる
аза 悪魔，サタン
азар₁ /ас=/ 道に迷う
азар₂ [аъзар] /ас=/ 吊る，掛ける
азар₃ [аъзар] 物置，小屋；ひさし；掩蔽物
азар₄ [аъзар] [宗教] <廃語> 天，空
азаргаар /азарга=/ 嫌悪する，忌み嫌う
азы [接] あるいは：即ち，つまり
азыг 犬歯；かど，すみ；面
азыма → азымал
азымал 潜在辜丸症 <種羊や種馬などの疾患>
азыра [宗教] 角付のある雄牛の仮面を着用して踊る人
азыраар /азыра=/ *m.* 養う；飼料を与える
азыранды 養子となった；人に育てられた
азыраар /азыр=/ くしゃみをする
ай₁ 月 <天体の>；月 <年月の>
ай₂ [植物] マルタゴンリリー
ай₃ [間投] <非難などを表して> あい！
ай₄ [間投] いいよ，うん

ай₅ : ай дээр ある方向に駆り立てる；秩序を守るよう要求する
ай-бес <集合> 食用の根っこ
айбы 願い，頼み；命令，指図；依頼，注文
айбылаар /айбыла=/ (～するよう) 求める
айва [植物] マルメロ
айгадаң ひらけた，見通しのきく，一望できる
айгы-байгы *m.* 全て，あらゆる
айдың 月光；月光に照らされた
айдыс → айыс
айлаң-кушкаш [鳥] ナイチンゲール
айлаң-сааскан [鳥] カケス
аймаар₁ /айма=/ [奪+] 茫然となる，面食らう；もつれる，からまる
аймаар₂ /айма=/ <銃弾が> 的に当たらない
аймаараар /аймаара=/ 注意が散漫になる；呆然となる；もつれる
аймак *m.* 氏族；部族；<行政単位> アイマク
айт [間投] 来い，待て，行け <家畜の呼び寄せや制止，追い立てる際の掛け声>；ねえ，聞いてよ
айтыкчы 指し棒；標識，指針
айтылга 指摘，指示，教導
айтыр /айыт=/ 指し示す，指摘する；教導する；教える
айтыраар /айтыр=/ 尋ねる，訊く；問い質す
айтыржыр /айтырыш=/ 尋ね合う
айтыр-салаа 人差し指
айтыртыр /айтырт=/ 尋ねさせる；尋問される
айтырыг 質問，問い；問題
айтыышкын 指摘，指示
айызаар /айыза=/ [宗教] <廃語> 香を焚く；祝福する
айылаар /айыла=/ 馬が甲高く鳴く
айыраң 鮮明で色とりどりの
айыс [宗教] <廃語> 香を焚くこと；祝福
айыткаар /айытка=/ *m.* 報告する，

上申する
 айыыл *m.* 危険；事故
 айыылзынар /айыылзын=/ 恐れる，危ぶむ
 айыыр *t.* 農業用フォーク
 ак 白い；白髪の；葦毛の
 ак-арбай 〔植物〕大麦
 ак-балык 〔魚〕デース<ウグイの一種>；ウ
 スリーシロザケ
 ак-бора <馬の毛色>薄い灰色の
 ак-быдаа 〔植物〕米，稻
 ак-даш 白い大理石
 ак-демир アルミニウム(の)
 ак-кодан 〔動物〕ユキウサギ，エゾウサギ
 ак-кожаалык 雄ジリス
 ак-коргулчун 錫(の)
 ак-кускун 〔鳥〕カモメ
 ак-куу 薄い灰色の
 ак-кызыл ピンク色の
 аккыр 純白の
 ак-кыр <馬の毛色>葦毛の
 аккырарар /аккыраар=/ 白くなる
 ак-ой <馬の毛色>薄い灰色の
 ак-өөк 〔虫〕アカマダラカツオブシムシ
 ак-өзек 〔植物〕シモツケの一種
 ак-өөш → кегжир-өөш
 ак-саргы → саргы
 ак-сарыг <馬の毛色>薄黄色の
 аксы → аас
 аксымаар 白っぽい
 аксыр /агыс=/ 流す，注ぐ
 акта *m.* 去勢馬；去勢
 актажыр /акташ=/ <力や弁舌の才な
 どが>互角である，引けを取らぬ
 акталаар /актала=/ *m.* 去勢する
 актар 〔歴史〕白衛軍兵士
 ак-тараа 〔植物〕小麦
 актыг 無実の，罪のない
 акша お金
 акшалаар /акшала=/ お金を稼ぐ
 акшалыг お金のある；金持ちの；お金の
 支払いがある
 акша-мөңгүн <集合> お金

акша-хөрөңги 資金，お金
 акшыыр /акшыс=/ <人が>老いる，年
 をとる
 акы 兄；叔父，伯父 (cf. акый, ха)
 акый <呼びかけ> 兄さん；叔父さん
 акылышкы[лар] → акышкы[лар]
 акын *t.* 吟遊詩人
 акышкы[лар] <集合> 兄弟たち
 ала₁ <馬の毛色> まだらの；縞柄の
 ала₂ : ала шору 難しい，どうにもならない
 алаагар /алаак=/ <計算などが> こん
 がらがる；気が逸れる
 алаак 森の草地 <冠水牧草地か島の上
 にある>
 алаактырар /алаактыр=/ <計算など
 を> 間違わせる；気を逸らせる
 ала-буга 〔魚〕カワスズキ
 ала-була 色違いの，様々な色の
 алага₁ *m.* 槌，ハンマー (cf. маска)
 алага₂ *m.* いない <主に年配者が用いる。
 cf. сураг>；алага бар= 消える
 алагадаар₁ /алагада=/ *m.* 強く打
 つ；びんたを一つ食らわす
 алагадаар₂ /алагада=/ *m.* 槌で打つ
 алажы 円錐形移動住居，チュム；チュ
 ムの棒 (cf. чадыр)
 алак-таагы *m.* 〔動物〕トビネズミ
 алама *m.* 底なしの，深い；深い穴
 аланды 雪が融け地面が現れた所
 алаң : алаң кайгаар /алаң кайга=/ 当惑す
 る，алаң кылыр /алаң кыл=/ 心配を
 かける
 алаңгы : алаңгы эдек 前開き衣服のすそ，
 スカートの縁の後部
 алаңгыыш 〔植物〕バイケイソウ属く
 ユリ科，根茎に劇毒>
 алаңзыыр /алаңзы=/ いぶかしく思う
 алаңы азар /алаңы ас=/ →
 алаңзыыр
 алараңнаар /алараңна=/ 目の前に
 まだらにちらつく
 аларар /алар=/ まだら色になる
 алас-алас <廃語> ネズの煙のいぶし

に添えられる呪文
ала-хар 雪が融け地面が現れた所, またその時期
ала-чайгаар 自然に, ひとりでに
албаараар /албаара=/ まどろむ, 人事不省である
албаарал まどろみ
албадаар /албада=/ *m.* 強いる, 強制する
албадаашкын 強制
албан *m.* 勤務(の), 勤め(の); 必ず, きつと
албан-дужаал *m.* 職位, 官位
албаты *m.* 臣民, 属民
ал-бот 〔詩〕私自身
албыгар /албык=/ 息苦しくなる<空気不足や強烈な暑さなどで>
албыс *m.* 〔伝説〕魔女
алгаар /алга=/ <廢語> 祝福する
алганыр /алган=/ 〔宗教〕<シャーマンが>呪文を叫ぶ
алгы₁ 叫び声, うなり声, ほえ声
алгы₂ [аьлгы] 皮革, 獣皮, 毛皮
алгыг <服や靴などにつき>サイズが大きい, だぶだぶの
алгыжар /алгыш=/ 罵り合う, 口げんかする
алгый 大きくない平たい杯
алгырар /алгыр=/ 叫ぶ; <汽笛やクラクションなどが>うなる; <鳥が>カアカア鳴く
алгыржыр /алгырыш=/ 叫び合う, 鳴り合う
алгыш₁ <廢語> 祝福, 祝詞 (cf.йөрээл)
алгыш₂ 罵り合い, 口げんか
алгыыр /алгы=/ <サイズや容積につき>広くなる
алдаар /алда=/ *m.* 間違う
алдаг 間違い, しくじり, へま
алдагдал *m.* 間違い; 思い違い, 誤解
алдаг-онак おぼろげに, 漠然と
алдалаа[н] 6人ともに, 6つともに
алдалдырзы その6人, その6つ

алдан 60
алдангы 60番目の
алданныг 60才の
алдар *m.* 名声, 名誉
алдараар /алдара=/ *m.* 役立たずになる; 分別がなくなる
алдаржаан 高名な, 誉れ高い
алдаржыыр /алдаржы=/ *m.* 有名である; 権威を獲得する
алдарлыг 有名な, 著名な, 高名な
алдар-сураглыг 有名な, 著名な
алдар-хавыяа *m.* 勇敢さ; 功労, 功績
алдар-хүндү *m.* 尊敬, 敬意
алды₁ 〔動物〕ヤマネコ (cf.дырбактыг); クロテン (cf.киш)
алды₂ [аьлды] 6(の)
алды₃ [аьлды] (その)下, (その)下部
◆ алдынга, алдында, алдындан
алдыгы 6番目の
алдыкы → алдыы
алдылыг 6才の
алдын₁ 黄金(の), 金(の)
алдын₂: алдын кирер /алдын кир=/ 銃弾が的より下に当たる
алдынар /алдын=/ 取られる, 執られる
алдын-доос 〔鳥〕クジャク
алдырар /алдыр=/ 屈する
алдыы 下の
алдыыртан 下から
але [終助] <強意> (~なん)だね
алзыр /алыс=/ [与+] 取られる; ; 詐欺に引っかかる; 影響下におかれる; соокка алзыр 風邪を引く
алфавит *r.* アルファベット, 字母
алчыр /алыш=/ 互いを取る, 取り合う
алыскаар /алыска=/ 取りたく思う
алыксак 欲張りな
алыксакчы 欲張りな人
алыкчы 取る人
алым 返還要求
алыныр /алын=/ 気付く, 感ずる, 思いつく
алын 顔 (cf.арын)

алыр /ал=/ 取る ◆ аар, алып / ап,
 ала
алыс 根源, 起源, 本質; 結末
алышкы[лар] → акышкы[лар]
ам₁ 今; ам-даа 今も, ам-на たった今
ам₂ [終助] (～し)なよ <動詞の命令形に
 付き語気を和らげる. ハイフンなしで
 一続きに書かれる. 母音調和により
 ем というバリエーションをもつ>
ам₃ [終助] <前の語と離して書く>
ама *m.* 生地サイズの単位; <印刷>
 全紙
амагайлаар /амагайла=/ *m.* →
 чуларлаар
амады 股関節 (cf.шүнчүк)
амалаар /амала=/ *m.* → азаар
ама-хеле *m.* → аас-дыл
амгы 今の; 現代の, 今日の
амдажылга (悪い)癖・習慣
амдажыыр /амдажы=/ *m.* 悪い癖が
 つく, 味を占める
амдан₁: амдан эгелеп → амдыгааштан
амдан₂ [амдан] *m.* 味
амданналыр /амданнал=/ 美味し
 くなる
амданнаныр /амданнан=/ 味を感
 じる; 賞味する
амданныг 美味しい, うまい
амдан-чимден <集合> 味
амдыгаа: амдыгаа чедир 今まで
амдыгааштан 今後, これからは; 予
 め, 前もって
амдыгы → амдыы
амдыкы → амдыы
амдыы 今し方の, まさにその; амдыы
 чаа 今し方, амдыы чылын 来年,
 амдыы кижги 私の連れ合い<夫または
 妻の一方が不在のときの表現>
амдыыгылар <廢語> お偉方
амдыызында 今のところ, 目下
амзаар /амза=/ *m.* 味見する, 試飲・
 試食する
амзадыр /амзат=/ 味見させる

амзангырлаар /амзангырла=/ 味
 見する, 試飲・試食する
амы *m.* 命, 生命
амы-баш 家族の一員, 食べ手
амы-бот 自身; 独り者
амыдай *m.* → атгаш
амыдыраар /амыдыра=/ *m.* 暮らす,
 生活する
амыдырал *m.* 生活
амыдырал-чуртталга 生活
амыр *m.* 平穩, 安寧<挨拶言葉として>;
 容易な, 難しくない
амыраар /амыра=/ *m.* 安心する; 喜
 ぶ (cf.өөрүүр)
амырадыр /амырат=/ 喜ばせる
амырак *m.* いとしい, 愛する, 好きな
амырал₁ *m.* 喜び; 休息, 休憩
амырал₂ *m.* → авырал
амыранчыг うれしい
амырга → авырга
амырга-маңгыс *m.* → амырга-моос
амырга-моос *m.* 〔伝説〕化け物, 怪物
амыргын *m.* <廢語> こんにちは
амыр-дыр [間投] おや, まあ
амыр-менди *m.* 無事息災, 健康
амытан *m.* 生物, 動物; 人でなし; 手
 元の全てのもの
амы-тын 命
амы-хуу *m.* 個人的な
ана <強意> まったく, ほんとに
анаа 普通の, 単なる; анаада 通常,
 анаадан 通常よりも
анай <1才までの>子ヤギ
андазын *m.* プラウ, 犁
анныр → алыныр, арныр
анчыг うんざりする, しつこい; 不
 器用な; 不愉快な
аныяк 若い
аныяксыг 若々しい
аныяксыыр /аныяксы=/ 若くな
 る; 若く見える
аң 獣
анаа <олの与格形> 彼/彼女に; そこに,

そこで；そこへ
анар → ынар
ангагар 口を大きく開けた
ангадаар /ангада=/ 自失する，茫然
 となる
ангайтыр /ангайт=/ <口などを>大き
 く開ける
ангайты[r] 大きく開け放して
ангак 大きく開いた
ангалаар /ангала=/ → ангадаар
анга[н] : <廢語> анган бажы 頂，山頂，
 てっぺん
ангастаныр /ангастан=/ →
 аргаланыр
ангаяр /ангай=/ *m.* <口などが>大き
 く開いている
ангы₁ *m.* 別々の，別々に；[奪+] ~以
 外に
ангы₂ [аьңгы] *m.* 階級，クラス
ангылаар /ангыла=/ *m.* 分ける，分離
 する；区別する
ангыланчак 分離した，孤立した
ангыр *m.* 〔鳥〕ビロードキンクロ<ク
 ロガモ属>
ангыс 休耕地
андарар /андар=/ 裏返す，ひっくり返す
андаржыр /андарыш=/ 耕し合う
андарлыр /андарыл=/ 裏返される；
 ひっくり返る；倒れる
андарык 裏返った，ひっくり返った
андаштаныр /андаштан=/ 寝そべ
 る，寝転がる
анзак 狩猟用の；狩猟愛好者
анзыыр /анзы=/ 野生化する
анмаар *r.* 納屋，倉
ан-мен <集合> 獣
аннаар /анна=/ 狩をする
анныыр *m.* 狩り，狩猟
анчы 狩人，狩猟者，ハンター
анчыгаш 小型の獣
ап → алып
апаады <апаар の過去形の一形>
апаар /апар=/ なる；[=p +] ~するこ

とになる，しなければならない；◆
апарып, **апарза**, **апарган**, **апарды**
апаарды <方言；апарды に同じ> →
 апаар
апар : **апар чыдыр** なっている
аппаар /аппар=/ 連れ去る
апрель *r.* 4月
аптара *m.* 衣装箱，櫃，長持ち
аптыра *m.* → аптара
ар₁ ちょっと待って (→ адыр)
ар₂ → ары
ара ① [名] 間；間柄；② [副] <不十分，未
 完成，中途半端の意を添える>
араа *m.* <ライフルの>ねじ筋，切り込み
араазай とても背の高い
ара-аразында ところどころ；互いに
араатан *m.* 猛獣，猛禽
арага *m.* 酒，アルコール飲料
арадан 途中から
арай *m.* ちょっと，幾分；**арай боорда** か
 ろうじて，**арай деп** やつとのこと
аралаар /арала=/ 抜き取り点検す
 る；先入観で関わる；感情を害する，
 怒らす
аралажыр /аралаш=/ 交際する，付
 き合う；順次交替する
аралчаа *m.* 馬の混合歩調 <速歩と側
 対歩>
аралыг 一様でない，異なった
арамайлаар /арамайла=/ しばらく
 待つように頼む
арам-безерек 中程度である
арамнаар /арамна=/ 止む，とだえる
арамныг 悪くない，満足のゆく；あま
 り重要でない
арам-саар 疑わしく
арар /ар=/ やせる
арат *m.* 民衆，人民
арбай *m.* 〔植物〕大麦
арбак 物をすくう形にした手の平
арбан *m.* <廢語> コルホーズの10軒隣組
арбыдаар /арбыда=/ *m.* 増える，増
 加する

арбын *m.* 豊富な
арбыш 絹, シルク
арга₁ *m.* 方法; 計略; 可能性
арга₂ [аьрга] 広大な針葉樹林, 山の
 上部の針葉樹からなる森
аргажок 方法がない; 悪い; ひ弱な
аргажыр /аргаш=/ <重いものを> 一
 緒に持ち上げる
аргай-хоргай: аргай-хоргай саадак
 容量の大きな矢筒
аргак <織物の> 端, 耳
аргалаар₁ /аргала=/ *m.* <子供を> なだ
 める; 策を弄する
аргалаар₂ [аьргалаар] /аргала=/
 森林に行く
аргамчы *m.* 投げ縄, 輪縄 (cf. шалба)
арган やせこけた
аргар [動物] アルガリ羊
аргастаар /аргаста=/ 活路を見つ
 ける; どうにか行う
аргыг 編んで作った製品, ニット製
 品; 刺繍; 織物
аргыжылга 交流; 伝達
аргымал 編んだ(製品), 織った(製品)
аргыыр₁ /аргы=/ 編む
аргыыр₂ /аргы=/ 乗って走る
аржаан *m.* ミネラル水, 鉱泉
аржагар *m.* <皮革が> 干からびた
аржаң *m.* 2度蒸留した強い酒
аржаяр /аржай=/ *m.* <皮革が> 干か
 らびる
аржымак 皮袋<酒や馬乳酒用>
аржыыл *m.* ハンカチ
арзагар *m.* ギザギザの, でこぼこの
арзаяр /арзай=/ *m.* <切り立った岩が
 > 突き出ている; 歯をむき出す
арзылаң [動物] ライオン
арлыр /арыл=/ きれいにされる, 片付
 く; 消えてなくなる
арныр /арын=/ <道具や手などを> 勢
 い良く振り上げる
арт 峠
арта 跳び越えて

артаар /арта=/ 横切る, 渡る, 越え
 る, 跨ぐ
арта-каар → көдүрге
артар₁ /арт=/ <牛馬に> 荷を載せる
артар₂ [аьртар] /арт=/ 余分にあ
 る, 残っている
арттыр 超過して
арттырар₁ /арттыр=/ <牛馬に> 荷
 を載させる
арттырар₂ [аьрттырар]
 /арттыр=/ 残す
арты (その)裏面, (その)後部; ◆
 артынга, артында, артындан, артынче
артык 余分の, 余りの
артынчы 残り; 残留物; [文法] 助詞,
 小詞
артыш [植物] ネズ, ビャクシン
ары₁ *m.* 山の北斜面
ары₂ [虫] ミツバチ; スズメバチ
ары₃: ары хүннү бадыр まる一日
ары₄ *m.* 線描画, 模様, 柄
арыг₁ 清い, 清潔な; арыг-силиг きち
 んとした, арыг-шевер きれいな,
 арыг-шевергин こぎれいな
арыг₂ <広葉樹が多く生える> 山麓の
 樹林
арыды[р] きれいに
арылдыр きれいに, きれいなまでに
арык *m.* 籠
арын 顔; ページ; [文法] 人称
арын-нүүр *t+m.* 顔, 人物; 良心
арын-нүүрлүг 良心のある
арын-шырай 性格
арыскан 枯れ木, 立ち枯れの木立
арыыр /ары=/ 清める, きれいにする
ас₁ [動物] オコジョ, エゾイタチ
ас₂ 少し
аскаар /аска=/ びっこを引く
аскак びっこの
аскы 外套掛け; 軒; 絞首台
аскым *m.* <馬につき> 御しがたい
аскымчы → аскым

аскыр *t.* 種馬 <去勢していない雄馬>
 аспагар <拳などが> 開いた
 аспан 〔虫〕 イナゴ
 аспаяр /аспай=/ <指などが> 開いて
 いる
 астыгар₁ /астык=/ 自失する
 астыгар₂ [аьстыгар] /астык=/ ぶ
 ら下がる
 астыгыр 斜視の、やぶにらみの
 астынар /астын=/ 吊り下げられてある
 астынчак 吊り目の；吊り下がった
 астыр /асыл=/ 腰に吊るして身につける
 астырар /астыр=/ 惑わされる，迷う
 астыяр /астый=/ <目が> 吊り上がっ
 ている；傾斜している
 асчыр /азыш=/ 互いに迷う
 асык-шалың *m.* 賃金，給料
 ат₁ 名前
 ат₂ 不幸，災厄
 аткаар 後へ，元の方向へ
 аткаарлаар /аткаарла=/ 後退する，
 退く
 аткак <やす，もりの> 刃こぼれ
 аткылаар /аткыла=/ 何度も射る，
 何度も撃つ
 атпагар 機敏でない；ぎこちなく広がった
 атпак 馬具用のハンガー
 атпаяр /атпай=/ 不器用にぎこちな
 く広がる
 аттыг₁ 名をもった
 аттыг₂ 向こう見ずな
 аттыгар /аттык=/ 噴き出す
 аттынар /аттын=/ <銃などで> 自分
 を撃つ，自殺する；発射する
 аттынар [аьттынар] /аттын=/ 罵
 る，非難する
 аттырар /аттыр=/ 射撃させる；射殺
 される
 атчыр /атыш=/ 撃ち合う
 ах 間投 おお，ああ
 ача 父 (cf.ада)
 ачай <呼びかけ> お父さん

ачалышкы[лар] → ачашкы[лар]
 ачашкы[лар] 父と子供
 ачы *m.* 善行，援助，恩恵
 ачылаар /ачыла=/ *m.* 一時的な利用
 を請う
 ачымак *m.* 矢筒，箆
 ачыр-дачыр 力が相等しい，同等の
 ачы-хавыяа *m.* 功勞，功績；善行
 аш 空腹
 ашак 年配の男子，中年の男子；夫，
 主人，旦那
 ашактаныр /ашактан=/ 嫁ぐ
 ашактыг 既婚の女性，人妻
 ашка <口語> お金 (cf.акша)
 аштаар₁ /ашта=/ 飢える
 аштаар₂ [аьштаар] /ашта=/ きれ
 いにする，手入れする
 аштыр /ажын=/ 正当化する，潔白
 を証明する
 аштырар₁ /аштыр=/ 負ける
 аштырар₂ [аьштырар] /аштыр=/
 開けさせる
 аьт 去勢馬
 аьткаар → аьтгандырар
 аьтгандырар /аьттандыр=/ <馬な
 どに> 乗せる；旅支度をしてや
 る；出発する
 аьт-хөл <集合> 馬；役畜
 аьтчыгаш 子馬
 аьш-чем 食べ物，食品
 аэропорт *r.* 空港
 ая 石弓
 аяар *m.* ゆっくりと，静かに
 аязыр /аяс=/ 天気が晴れる
 аяк カップ，茶碗，湯飲み
 аялга *m.* 旋律，メロディー
 аян 外見，見かけ
 аянный 格好の良い；美しい
 аяң 高山性の草原；森林の中やはず
 れの小さな草地
 аяс 晴れ渡った

Б

ба **終助** <方言> → бе₂

баажы[зы] *m.* 偽り；ずる賢さ；なぞなぞのヒント

баалык 山の鞍部，尾根

баалың *m.* エナメル

баар₁ 肝臓；レバー；ふもと；**後置**〔属+баары〕(その)前面

баар₂ /бар=/ 行く；**補動**〔=а / =каш+〕<完了> ~してしまつて；〔=майн+〕<否定完了> ~してしまわずに，~せずに，~しないように

◆ барып, барган, барайын, барза

баарды <баар (бар=) の過去形の一>

баарзык 腓臓

баарлажыр /баарлаш=/ 親戚関係になる

баарлыг : кара баарлыг 思いやり心のない，соок баарлыг 心の冷たい，чылыг баарлыг 心の温かい

баартаар /баарта=/ 皮をなめす

баартак 売り場，カウンター

баартык *r.* 前掛け，エプロン

баг₁ 革帯，バンド

баг₂ 棒投げ遊び

багаж *r.* 手荷物

багажа-херексел *m.* 設備，用具，備品

багай 悪い；貧しい；ひ弱な (cf.бак)

багайзымаар 少々悪い，あまり良くない

багайлаар /багайла=/ 悪い方を選ぶ，бабаをつかむ；<生徒が>悪い評価を取る

багай-согай <集合；口語> 悪い，取るに足りない (cf.бак-сок)

багайты[r] 悪く

багана *m.* 柱

баглаар /багла=/ 束ねる，縛りあげる；<網などを>編む

бадар /бат=/ 降りる，下る；流れ下る

бады-даңгырак *m.* <集合> 宣誓，忠誠の誓い

бадылаар /бадыла=/ *m.* 表決する；承認する；登録する

бадылаашкын 表決；承認；登録

бадылал *m.* 登録，登記；承認

бадылга *m.* 請け合い，確言

бадылгерей <廢語> 所属証明書

бадылыг 誠実な，信頼できる

бадырар /бадыр=/ 下ろす，下げる；歌う；<子供が>泣く

бадыткаар /бадытка=/ *m.* 確言する，裏付ける，保証する

бадыткал *m.* 確認，裏づけ，保証

бадыткадыр /бадыткат=/ 確証させる，保証させる；確証される，保証される

бадыткаттынар /бадыткаттын=/ 確証される，保証される

бажа *m.* 妻の姉妹の夫

бажы-курлыг <冗談> 人差し指

бажың *m.* 家，固定家屋，建物；牢獄

база *m.* **接** および；~も，また，さらに

базаар *r.* バザール

базар /бас=/ 圧する，押し付ける；打ち負かす；歩む；側対歩で行く；印を押す；印刷する

базым 一步の距離

базымчалаар /базымчала=/ 侮辱する，愚弄する；下に見る，侮る

базындырар /базындыр=/ 侮辱される，愚弄される；嘲笑に耐える

базырар /базыр=/ 覆う，被せる；隠す

базыржыр /базырыш=/ 一緒に覆う；互いに隠しあう

базырныгар /базырнык=/ 呼吸困難になる，息苦しくなる

базырыг 毛製のロープ <十文字に巻いてユルタのフェルト布を固定する>

базырык ユルタ近くの物の堆積；塚，墳丘；毛製のロープ

бай₁ 豊かな，富んだ；金持ちの

бай[ы]₂ : араганың сөөлгү байы 酒の最後の残り

байбаң おしゃべりの，口の軽い

байбың *m.* ホウ素

байгы *m.* 全ての, ありったけの
 байгы-шай *m.* 安物紅茶の一種
 байдал *m.* 状態, 状況
 байза *m.* 境界柱; リレーのバトン
 байлаар /байла=/ <酒の入った入れ物が>空になる
 байлак 豊かな
 байлаң <孵化したばかりの>稚魚, 幼魚
 байтыгай *m.* → байтык
 байтык [主+] ~のみならず
 байыр *m.* 祭日, 祝日; 挨拶; 祝い
 байырлаар /байырла=/ *m.* 祝う; 挨拶をする
 байырлал *m.* 祝典, 祝日
 байысаадыр /байысаат=/ 取り調べられる
 байысаалга *m.* 取り調べ, 尋問
 байысаар /байысаа=/ *m.* 取り調べを行う
 байыыр /байы=/ 富む, 豊かになる, 金持ちになる
 байыыргаар /байыырга=/ 自分の富を誇る
 байыыргак 自分の富を誇る
 байыышкын 富むこと, 豊かなこと
 бак₁ *m.* <旧行政単位> バク
 бак₂ [баък] 悪い; 不幸な; ひ弱な
 бакка-сокка どうにかこうにか
 бак-сок 取るに足りない, 粗末な
 баксыраар /баксыра=/ 悪くなる, だめになる; 弱くなる
 бактаар₁ /бактаа=/ *m.* [与+] 一員である, 加わっている
 бактаар₂ /бакта=/ 罵る, 非難する
 бактадыр /бактат=/ 罵られる, 非難される
 бакылаар /бакыла=/ 覗き見る, 覗く
 бала₁ 杵
 бала₂ *m.* 汚すもの; 黒鉛, 石墨
 бала₃ *m.* 罪, 過失
 балаар /бала=/ 抹消する, 削除する
 балааш 消しゴム
 балалчак 不明瞭な; 汚れた

балалыр /балал=/ 消される, 消える
 балар₁ 藻, 水草
 балар₂ *m.*: балар шаг[ның] 太古の
 балараар /балара=/ 筋肉痛がする
 баларгай *m.* → балалчак
 балды 斧, なた
 балдыр こむら, ふくらはぎ
 балыг 傷, 怪我; 皮膚のただれ
 балыглаар /балыгла=/ 傷を負わす; 傷ができる
 балык 魚
 балыктаар /балыкта=/ 魚を捕る, いさる
 балыырганыр /балыырган=/ 痛みを感じる
 бар₁ <бар=《行く》の短形. чыт=, чор=《～している》に先行する際の語形> → баар
 бар₂ 有る<述語として存在を表わす>; (～が)ある～<存在を示して後続の名詞を修飾する>
 бара 魚を捕る仕掛け, うえ, どう
 бараа₁: бараа ат 奇妙な, 不思議な, 変な
 бараа₂: бараа тудуп адаттынар 偽称者, 僭称者
 бараадаар₁ /бараада=/ 強要する, 強いる
 бараадаар₂ /бараада=/ 見守る, 観察する
 бараадажыр /бараадаш=/ 遠くから見合う; <力などが>同等である; 照合する
 бараалгаар /бараалга=/ *m.* 目の前に現れる; 仕える, 奉仕する
 бараан₁ *m.* 商品
 бараан₂ *m.* 輪郭, シルエット
 бараан₃: бараан болур /бараан бол=/ 仕える
 барааннаар₁ /бараанна=/ 商品を手に入れに行く
 барааннаар₂ /бараанна=/ 遠くから見守る
 бараанчыдар /бараанчыт=/ 商品

化する
бараар /бара=/ *m.* : падын (чудун)
бараар 疲れ果てる, へとへとになる
бараскан かわいそうな人; 貧乏な, 貧しい; 俗人, 俗物
барба 荷駄用の皮袋
барбаланчак 膨らんだ, 膨張した
барбаланыр /барбалан=/ 膨らむ, 膨張する
бардам *m.* 粗野な; 高慢な; 短気な
бардамнаар /бардамна=/ *m.* 高慢になる, 鼻にかける
барза-барза 最後の最後に
бартам 2才のマーモット
бар-чоктуг 乏しい, 数の少ない
барык *m.* 殆ど, 大体
барыктыг 悪くもない, まあ我慢のできる
барыкшыыр /барыкшы=/ 終わりに近づく; 仕上がる
барылга <廃語> 謝礼
барымдаа *m.* 根拠, 論拠
барымдаалаар /барымдаала=/ *m.* [対+] 根拠とする, 基づく
барымдаалааш [対+] 根拠として
барымдаалаттынар /барымдаалаттын=/ 成立される
барындак <廃語> 経典を包むカバー
барыын *m.* 西の
баска *m.* → маска
баскактаныр /баскактан=/ 足を組んで座る
баскылажыр /баскылаш=/ 押し合いへしあいする
бастынмастаар /бастынмаста=/ <足が> 疲れてへなへなとなる
бастыраар /бастыр=/ 踏みつける; 圧せられる; 脱穀する; 側対歩で進ませる
бастырылга 脱穀
бачыдаар /бачыда=/ せく; 病人が重態である
бачым *m.* 至急の, 緊急の, せっかちな
бачымнаар /бачымна=/ ひどく急ぐ; せかせかする; 気がかりである

бачыт 罪
баш 頭; 初め; [量詞] 頭
башка 他の; 別々の; [奪+] ~以外の
башкараар /башкар=/ 整える; 旅支度をしてやる; 操縦する
башкы₁ *m.* 教師, 先生
башкы₂ 初めの, 一番目の
башкылаар /башкыла=/ *m.* 教師をする
баштаар /башта=/ 指導する, 指揮する; 道案内する
баштай 初めは, 最初は
баштайгы 初めの,
баштак 冗談(の), おどけ(の)
баштың 先導者, 統率者, リーダー
баяат → баяатан
баяатан *m.* <廃語> 金持ち
бе₁ 雌馬
бе₂ [終助] <疑問> ~か?
бег [歴史] ベク; 夫の父親; 夫の兄
беге *m.* ① 墨; ② 黒穂病
бедигээш 高地, 高台, 丘陵
бедидер /бедит=/ 高める
бедидир 高く
бедиир /беди=/ 高まる
бедик 高い
бежелдирзи その5人, その5つ
бежелээ[н] 5人ともに, 5つともに
бежен 50
беженги 50番目の
безерек 不十分な, 不完全な
безин 強調する語に後置し> ~さえ, ~ですら
бек 柳
бектенир /бектен=/ しっかり掴まる, すぎる
бектээр /бекте=/ 堅固にする; 従属させる; 隷属する
бел₁ 胴のくびれた部分, 腰; 丘の斜面
бел₂ [魚] イトウ
белги *m.* 占い
белдир 合流点; 交差点; 接合箇所
белдиренээр /белдирене=/ <歩

みが>ぐらつく；軽くびっこを引く
 белек *m.* 贈り物, プレゼント
 белен *m.* たやすい；準備のできた
 белергене 〔植物〕野生ニンジン
 белеткел *m.* 準備, 用意
 белеткенир /белеткен=/ [与+]
 自ら準備する
 белеткээр /белетке=/ *m.* 準備する,
 用意する
 белицнээр /белицне=/ 不意に跳び
 上がる；おののく；不意にきやっと叫ぶ
 бер <бер= の命令形, 短形> → бээр₁
 берге *m.* 難しい
 бергедээр /бергеде=/ *m.* 苦境にある；
 紛糾している
 бергезинер /бергезин=/ 困難に
 思う, 困る
 бердинген 忠実な, 真実の；与えら
 れた, 所与の
 бердинер /бердин=/ 没頭する, 夢
 中になる；与えられる
 бердирер /бердир=/ <人づてに>渡
 させる；渡される
 бержир /бериш=/ [биле+] いじる；
 付きまとう；なぶる；けんかする
 берзенир /берзен=/ <袖や服を>ま
 くり上げる
 беримче 幸福
 берт 通行困難な(所)
 бертен 今朝 <бо+эрген>
 бертенги 今朝の
 бертер /берт=/ → бертиндирер
 берти → бери
 бертик 不具の
 берттиндирер /берттиндир=/
 不具にさせる；挫傷を負わせる
 берттинер /берттин=/ 不具にな
 る；挫傷を負う
 бес₁ 〔植物〕シベリアカタクリ
 бес₂ 腺
 бети <*бет+III.> (その)こちら, (その)
 手前；бети дize / бети дээрge 少なく
 とも ◆ бетиниц, бетинде, бетинге,

бетинден
 бетии → бетики
 бетики (その)手前にある
 беш 5
 бешки 5番目の
 библиотека *r.* 図書館
 биеэ 昔の, ずっと以前の
 биеэде 昔は, ずっと以前には
 биеэк とつくに, とつくの昔に
 бижек ナイフ, 小刀
 бижиглээр /бижигле=/ *m.* 手紙を
 送る, 手紙で知らせる
 бижиир /бижи=/ *m.* 書く
 бижииргээр /бижиирге=/ *m.* [奪+]
 はばかり
 бижииргээчел はにかみ屋の, 内気な
 бижик *m.* 文字体系；通達；手紙；書
 き付け, 文書
 бижимел *m.* 書かれた(もの)；原本,
 オリジナル
 бизең 山の尾根, 鋸歯状の山頂
 бизирт 稠密な, 密集した
 бизиререр /бизирер=/ 群れ集まる
 бизээр /бизе=/ 研ぐ
 бийир *m.* ブラシ, はけ, 筆
 билбестээр /билбесте=/ 前後不
 覚になるまで酔う
 билбээчеңнээр /билбээчеңне=/
 知らないふりをする
 билдингир 分かりやすい
 билдинер /билдин=/ 知られる
 биле₁ : биле тура 知っていながら, 故
 意に
 биле₂ 家族 (cf.өг-бүле)；協力 (cf.дем)
 биле₃ 接 ~と, および
 -биле₄ ① [代属格+] ~と共に；② [主
 +] ~と共に；<手段；場所> ~で；
 ③ [名+III.+] <副詞を形成>；④ [≡
 +III.+] ~するや否や
 билек₁ 手首
 билек₂ [≡+III.+] ~するや否や
 билет *r.* チケット, 切符
 билзек 指輪

билиг 知識, 学識; 理解; 教養
билдирер /билдир=/ 知らせる
биликсээр /биликсе=/ 知りたく
 思う, 知りたがる
билин <миннир の命令形> → миннир
билир /бил=/ 知る
билээн → бүлээн
билээр → бүлээр
бир 1; бир эвес (+ =са) もし(～ならば)
бирги 1 番目の
бирде 時には
бирден-бирээ : бирден-бирээ чокка
 詳細に
бир-тээ いったん(～である以上は)
бирээ 1人, 1つ, 1回
бис₁ <刀剣類の> 刃
бис₂ [бийс] 私たち <属格形 бистинц に
 呼応する人称所有語尾は時に省略あり>
бис₃ [人助] <一人称複数を主語とする名
 詞類述語文末に義務的に用いられて
 断定を表わす> (私たちは)～である
бистер [бийстер] → бис₂
бистии 私たちのもの
биче *m.* 小さい; 幼い, 年下の
биче-салаа 小指
бичии *m.* 小さい; 細かい; 少し
бо これ, この ◆ 格変化形; моон, маңаа
 / маа, мону, мында, моон, боже,
 бодува; 人称所有語尾付加形; моом,
 моон, моозу, моовус, моонар
богаа₁ 毛皮のマフラー
богаа₂ → хөлечик
богба 1 才子馬
богда *m.* 仏陀; 神; 神聖な
богдара → боктара
богдунар /богдун=/ 縛られる, 結ばれる
боглур /боол=/ ① 縛られる; ② <血
 が>止まる; ③ <水堀などが> いっぱ
 いになる
бода *m.* 大きな家畜
бодаар /бода=/ *m.* 考える, 思う
бодавыже もちろん
бодаган *m.* 1 才子ラクダ

бодал *m.* 考え, 思い
боданыр /бодан=/ 考慮する, よく検
 討する
бодараар /бодара=/ <格調語> 成長
 する; 広がる
боду <бот + Ш.> 自動で(～する～), オ
 ート～
божа *m.* ボジャ酒 <араки を造った後に
 残った хойтпак>
божаа 白癬, 輪癬, タムシ
божаңнаар /божаңна=/ ぐらつく
божуу *m.* もっと速く
божуур /божу=/ ぐらつく; 空になる,
 あく; 産む
бозага *m.* 敷居
бойдус 自然, 自然界
бойлаар /бойла=/ ダメになる; 虚弱
 になる
бок ごみ, くず
боктаар /бокта=/ 所帯道具を集め
 る; 精白する; 奪う
бол <-даа を伴う譲歩文における болза
 の短形> ～だとしても
бо-ла 正にこれ; しょっちゅう
болаага 近くに, 近所で
болаада → болаага
болар これら; あなた様
боларлар → болар
болат *m.* 鋼, 鋼鉄
болбаазын *m.* <技能や知識などが> 磨
 きがかかった, 充実した
болбаазыраңгай *m.* <技能・知識など
 が> 高水準に達した, 洗練された
болгаамча *m.* 用心深さ, 注意深さ
болгааныр /болгаан=/ *m+t.* 用心深
 くある; 従順になる
болгаар /болгаа=/ *m.* ～しなさる
болгай [終助] ～でしょ
болган なった; *m.* [主+] 毎, 各々;
 болган чок しょっちゅう, 常に
болган[-на] *m.* [主+] 毎, 各々
болганчок[-ла] しょっちゅう, 常に
болгаш ～経って, ～して; ～ならば

こそ；～であったので；～と，及び
болгулаар /болгула=/ よくそうある，よくそうなる
болдунар /болдун=/ 実現する，叶う
болдур ～次第で，～に応じて；**終助**
〈強調〉 [+ (人助) ийин] ～なのだよ
болдурар /болдур=/ なさせる
болза <主題を示す> ～は
болза-даа ～とはいえ，～だとしても
болзажок → болза-даа
болкусаар /болкуса=/ なりたく思う，なりたがる
болу : болу бер= 生じる，発生する
болур /бол=/ ～である； [=п+] ～してよい ◆ бооп, болу
болурга ～はというと，～については
болчук [名+] ～であった； [=кан+] ～したそうだ
болчаг 会うこと，面会
болчаар /болча=/ *m.* 会う約束をする
болчайтылыг : болчайтылыг бора тей
観測を行うための灰色の山
болчукчу 見方；弁護士
болчумча <口語> 期待，希望，見込み
болчур /болуш=/ 味方する；弁護する
бомба *r.* 爆弾
боо *m.* 銃
боова *m.* 塩なし揚げ菓子
боогдаар /боогда=/ *m.* 道を遮る，妨げる
боогдадыр /боогдат=/ 遮られる，妨げられる
боодал *m.* 包み，束
боодалга *m.* 射撃
боозаар /бооза=/ <ふつう家畜につき>
身ごもる，妊娠する
боой → боор₂
боом *m.* 連山の前の川の絶壁
боо-монгу <集合> 武器
бооп-тур よろしい
боор₁ → болур
боор₂ **終助** <推量；確信度は70~80%ほど> ～だろう；<疑問詞を伴い感嘆を

表す> (何と)～だろう
боор₃ /бог=/ 絞め上げる；堰き止める；屠殺する ◆ боой
боорзак *m.* 練り子揚げ菓子
боороцнаар /боороцна=/ 想定内である；運まかせに行う
боор-чылан 大蛇
боос <家畜が> 孕んだ；<家畜の> 胎児
боостаа のど ◆ Ш.боостаазы (cf. боску)
боо-чепсек *m.* <集合> 武器
бопугур 球状の，丸みのある，丸々太った
бопук 幼児用の柔らかい履物
бопуяр /бопуй=/ 丸くある
бора *m.* <馬の毛色> 灰色の；葦毛の
бораан *m.* 悪天候
бораар /бора=/ 汚す；雪などが埋め尽くす；もつれさす
бора-кодан [動物] ハイイロウサギ
боралаар /борала=/ かりそめに行う，ぞんざいに行う
боралгак 渦
борамык もつれやすい
бораң 悪天候；濁った
борастаар /бораста=/ かりそめに行う，ぞんざいに行う
бора-хирилээ [鳥] スズメ
бораштырар /бораштыр=/ 汚す
борбаана 小球
борбак 塊り，球状物；～だけ
борбаяр /борбай=/ 丸くある
борбуяк 皺胃
боржаа → божаа
борзагар → борзаң
борзаң ギザギザのある，鋸歯状の
борланчык 1才の山ヤギ
борта ここに
бортаар /борта=/ : хырын бортаар
ちよっと食べる
бортук マーモットの巣の前の盛り土
бос 雄鴨
боску <*boγuz + Ш.> (その)のど
(cf. боостаа)
боскуг 馬の前脚と首を縛る革紐

боскуур /боску=/ 括り付ける；前脚
 を首に縛り付ける
бот 自分，自身；独身の
боттандыар /боттандыр=/ 実現
 させる
боттаныр /боттан=/ 実現させる；胎
 児ができる
боттаң 独り身の
боттуг 実質的な，本質的な，実在の，具
 体的な
бош 固定されていない，結び付けら
 れていない
бошка *m.* <廢語> арбан の下級官吏
бөглүр → боглур ②
бөгүн 今日 <бо+хүн>
бөгүнгү 今日の
бөдей 貧乏な，乏しい；老朽化した，
 古ぼけた
бөдене *m.* → матпадак
бөдүүн *m.* 単純な，平易な，基礎的な
бөзүр あばた；あばたのある
бөкпегер 茂った，うっそうたる
бөкпек 花束
бөлгүм *m.* グループ，集団
бөлгээт 別々の，孤立した
бөлдегер → көлдегер
бөлдеер /бөлдей=/ → көлдеер
бөлөр /бөл=/ 一箇所に集める，かき
 集める
бөлүглээр /бөлүгле=/ グループに
 する
бөлүк <人々の>グループ
бөлүктээр /бөлүкте=/ グループに
 分ける；分類する
бөмбүк *m.* 球，ボール
бөмбүрзек *m.* 地球
бөөлбүреш ぎこちない，不器用な
бөөлдээр /бөөлде=/ 回す，回転さ
 せる
бөөртең : бөөртең кижиги 脱腸ヘルニア
 の人
бөөшкүн コルク，栓；ピストン
бөпүгүр 太った，ふっくらした

(cf.бопугур)
бөпүр /бөпүй=/ <子供が>太った
 (cf.бопуяр)
бөрбеер /бөрбей=/ → борбаяр
бөрбек → борбак
бөрбүгүр 太った
бөргү → бөрт
бөрзек 子狼
бөрт 帽子 ◆ Ш.бөргү
бөрү 〔動物〕 オオカミ (cf.кокаарак,
 кокай)
бөске 猟銃の覆い・カバー
бөскек <鳥の>胸
броньнаар /броньна=/ *r+t.* 予約する
буга₁ 種ウシ
буга₂ 運河；どぶ，水路
будаар /буда=/ → будулдуар
будагдаар /будагда=/ 浪費する，無
 駄遣いする
будан 良心的でない，不誠実な；乱雑な
будук₁ 絵の具，ペンキ，塗料
будук₂ [буьдук] 枝，大枝
будулар /будул=/ もつれる，絡まる
будулдуар /будулдур=/ こんがら
 がらせる，誤解させる，道に迷わせる
будуур /буду=/ 色を塗る，彩色する
бужар *m.* 恥ずべき，忌まわしい
бужурганыр /бужурган=/ 苛立つ，
 立腹する
бузар /бус=/ 折る，割る，壊す
бузук 折れた，割れた
бузур 白癬，輪癬，タムシ (cf.божаа)
бузураар /бузура=/ <バターや湿った
 薪などが> シューシュー音を立てる
бузуар /бузур=/ 欺く，しらを切る
бузурнугар /бузурнук=/ 呼吸困難
 にあえぐ
бузуур /бузу=/ 身を隠す，隠れる
буйла <ラクダの鼻に通す> 小さな棒
бук₁ *m.* 〔伝説〕 悪魔
бук₂ : бук дивес 何も言わずに，黙って
буккулаар /буккула=/ 不明瞭な音を
 発する，片言を言う

буксуур /буксу=/ 車輪が空転する
(cf. r. буксовать)

булак 山谷；水源；〈草原の〉小川；泉

булан₁ 〔動物〕オオシカ (cf. тош)

булан₂ 〈馬の毛色につき〉鬣と尾の
黒い，月毛の

булараар /булара=/ → балараар

булат r. → болат

булгаар r. ロシア革

булганыр₁ /булган=/ 押し分けて進
む，左右にどかす

булганыр₂ /булган=/ : хөөн
булганыр 吐き気を催させる

булук 氷表面上の水

булуң m. かど，隅

булут 雲

бумба m. 〈医療用の〉円筒形の容器

бурган m. 神

булчуур /булчу=/ 〈煙や蒸気が〉巻
き上がる

бурт : бурт дээр /бурт де=/ 煙がわっと
立ち昇る；速く走る；姿を消す

бурулаар /бурула=/ 〈煙，埃，蒸気な
どが〉立ち昇る

бурун 以前の；初めに；前に

бурунгаар 前に，前へ；南の

бурунгаарлаар /бурунгаарла=/
前に進む

бурунгаартан 南から

бурунгу 以前の

бурундук 〈雄牛などの〉鼻綱

буруу m. 罪，落ち度

буруур /буру=/ 突っ張る，踏ん張る，
後ずさりする

бус 水蒸気，蒸気

бустаар₁ /буста=/ 牛が鳴く
(cf. мөөрээр)

бустаар₂ /буста=/ 蒸気を出す

бустунгур → бустуучал

бустур /бузул=/ 割れる，壊れる

бустуучал 割れやすい，壊れやすい，
もろい

бут 足，脚

буугар /буук=/ 退屈する，ふさぐ

бууктур 甲高く，よく響いて

буур 〔動物〕〈雄の〉大鹿，ヘラジカ，
ムース

буура 種ラクダ

буураар /буура=/ m. 倒産する

буурул m. 白髪

буу-хаа すぐに，即座に

буфет r. ビュッフェ，軽食堂

бушкуураар /бушкуура=/ 老いぼ
れる，もうろくする

буян m. 恩恵，慈悲；善，徳

бүг : диш бүү 齒槽

бүге m. 〈遊び用の〉小骨

бүгер /бүк=/ 方々からたくし込む

бүгү m. 全ての

бүгүде m. 全て

бүгүдээ 全て

бүдер /бүт=/ 実現する；順調にゆ
く；〔奪+〕～からなる；傷が癒える

бүдүмел m. 物質；自然の

бүдүмче m. : бүдүмче чок 成果のない

бүдүмчелиг 成果のある

бүдүн 丸ごとの，全体の

бүдүрер /бүдүр=/ 作る，製作する

бүдүрүкчү 生産者

бүдүрүлге 生産

бүдүрүүр /бүдүрү=/ m. つまづく

бүдүү₁ m. 密かに，こっそり；潜在の

бүдүү₂ m. 〈廢語〉つごもり，晦日；祭日
の前日，イブ

бүдүүлүк m. 原始的な，遅れた；暗愚な

бүдээлге m. ラシャ製の夏用の帽子

бүдээл 長い読経〈ユルタの全方向
を締め切って僧侶が催す〉

бүдээр /бүдээ=/ 〈廢語〉長い読経を
行う

бүзүрел m. 信賴，信仰；〔与+〕〈～
に対する〉信賴・信仰

бүзүрээр /бүзүре=/ m. 〔与+〕信賴
をおく，信じる；納得する

бүзүрээчел 信じやすい

бүзээлээр /бүзээле=/ m. 囲む，取

り巻く
бүк ①山のくぼ地, 山間の盆地; ②風下の
бүкүлээр /**бүкүле**=/ 乳児のひよめ
 きが鼓動を打つ
бүлгүрер /**бүлгүр**=/ <液体を> ふ
 りかける, 散布する
бүлгээр → шууруун
бүлдегер <涙が>大粒の
бүлдеер /**бүлдей**=/ 涙が光る
бүлүргей 光のにぶい, くすんだ
бүлүререр /**бүлүрер**=/ にぶく光
 る, くすんでいる
бүлчүүр /**бүлчү**=/ → булчуур
бүлээн *m.* <液体が>少し暖かい
бүлээр /**бүле**=/ (*m.*) <液体が>ぬるい
бүргег どんよりした, 悪天候の
бүргүт 【鳥】イヌワシ
бүргээр /**бүрге**=/ 囲む, 取り巻く; 悪
 天候である, 曇っている
бүрлүр /**бүрүл**=/ しわくちゃになる; <
 子供が>死ぬ
бүрү₁ 木の葉
бүрү₂ *m.* ~毎
бүрүн *m.* 全て
бүрүс → кижиг-бүрүс
бүрүткедир /**бүрүткет**=/ *m.* 登記す
 る, 記入する
бүрүткекчи *m.* 登録係, 記録係
бүрүткел *m.* 一覧表, リスト
бүрүткээр /**бүрүтке**=/ *m.* 登記する,
 記入する
бүрүүр /**бүрү**=/ *m.* <革を>表面に張る
бүткүер /**бүткүй**=/ → бүшкүер
бүткүр 全て, 丸々
бүүзе *m.* 【歴史】商人街
бүүле *m.* 歯茎
бүүрек 腎臓
бүүрелчин 丘陵, 小さな丘
бүшкүгүр 背を丸めた, 猫背の
бүшкүер /**бүшкүй**=/ 背を丸める, 猫
 背になる
быгын わき腹, 横腹 ◆ Ш.быкты
быдаа *m.* スープ, かゆ

быдараар /**быдара**=/ 方々に散る
быдаргай *m.* 散らばった, ばらばらな
быдыыр /**быды**=/ 虱だらけになる
быжар₁ /**быш**=/ 熟す, 実る
быжар₂ /**быш**=/ 裁断する
быжар₃ /**быш**=/ 攪拌する
быжар-думаа 天然痘
быжыг しっかりした, 頑丈な
быжыгар /**быжык**=/ 固くなる, 強固
 になる
быжыглаар /**быжыгла**=/ 強固にする,
 補強する
быжыкчы 裁断師
быжылган <汗による子供の>皮膚のただれ
быжынды 布の切れ端, 端切れ
быжырар /**быжыр**=/ 焼いて作る,
 料理する; 仕上げる
быжырымчалыг じっくりと
быжыыр /**быжы**=/ → быжыгар
бызаа 赤ちゃん牛, 1才までの子牛
бызаар /**быза**=/ 少し振りかける
бызаң *m.* → бызаңчы
бызаңчы 指物師, 家具師
бийыргын 皮革上にある微粒の発疹
быктыжаар /**быктыжа**=/ →
 дыкпыжаар
быкты → быгын
быктыш → дыкпыш
былаар /**былаа**=/ *m.* 奪う
былгаар /**былга**=/ 振り回す; 汚す;
 すすぐ; 裏をかく; 面食らわせる
былгы 馬が鼻嵐を吹かすこと
былгырар /**былгыр**=/ 馬が鼻嵐を
 吹かす
былда *m.* 発火の芯
былдаар /**былда**=/ 身をかかわす, よ
 ける, はっと飛び退く
былчаар /**былча**=/ 汚す, 汚す
быра₁ てこ, ジャッキ
быра₂ 【鳥】シャコ
бырагдаар /**бырагда**=/ <川が秋に>
 氷結する
быражыр /**быраш**=/ 力・能力が相等

しい；うまく扱う
 быржы <方言> → сорбу
 бырлаң → бырлаңнааш
 бырлаңнааш さざ波
 быртак₁ → шара
 быртак₂ 雑草
 бырыжар /бырыш=/ → дырыжар
 быскан 細かな雪
 быт 〔虫〕 シラミ
 бышкак 獣の脚の皮
 бышкы 攪拌棒
 бышкыяр /бышкыр=/ <ヤギや羊
 が> くしゃみする；ヤギを呼び寄せる
 быштак チーズ

В

виза *r.* ビザ，査証
 виноград *r.* 〔植物〕 ブドウ
 вишня *r.* 〔植物〕 サクラ，セイヨウミザ
 クラ

Г

га *r.* ヘクタール
 газ *r.* ガス
 гараж *r.* 車庫，ガレージ
 гитара *r.* ギター

Д

-даа₁ 〔助〕 <強調；母音調和しない> ①
 〔名+〕 ～も； ② [=за+〕 ～しても
 даа₂ *m.* 官吏，僧侶の称号
 даады 一面に，見渡す限り
 даадым 〔間投〕 <間違えに際し発する>
 даай 伯父<母の兄弟で，話し手より年上>
 даалга *m.* 依頼，委託
 даалы *m.* ドミノ遊びの一種
 даалык ギャロップ，馬の駆け足
 даалымба *m.* 綿布，綿織物
 даамай のろのろした，落ち着いた
 даамал *m.* <廃語> 管理人，見張り人

быштыр /быжын=/ <湿気や温度で>
 下部が悪く変質する
 бээжин-кара → чалаа-кара
 бээйн <方言，俗語；берейн に同じ> →
 бээр₁
 бээр₁ /бер=/ ① 与える； ② 〔補動〕 [=п
 +] ～してやる； [=а+〕 <行為の実現
 を明示する．本動詞の意味により，「行
 為の実現」は開始や継続，完遂などとして
 表わされる> ◆ берди，берген，берейн
 ер，=а бер час=《あわや～せんとする》
 бээр₂ こちらの(の)；〔奪+〕 ～以来
 бээрди <方言；бээр₁ の過去形のー>
 бээрги こちらの

вокзал *r.* 駅
 воскресенья *r.* 日曜日 (cf. улуг-хүн)
 вторник *r.* 火曜日
 =ВЫТ → ыдар

градус *r.* 度，℃
 грамм *r.* グラム
 грамматика *r.* 文法(の)
 грамматиктиг *r+t.* 文法の，文法上の

даамчыраар /даамчыра=/ *m.* 気分
 が悪い；意識を失う
 даан ① → даады ② 〔終助〕〔動詞の命
 令形+〕 (～し)なよ
 дааныр /даан=/ → дагдынар
 даар₁ /даг=/ 推量する ◆ даап
 даар₂ /даг=/ 連結し筏状に組む
 даар₃ /даг=/ <ズボンや袖などを>まく
 り上げる
 даараар /даара=/ 縫う
 даарта 明日 <даң + эртен>
 даас= → дагзыр

дааш ざわめき, 騒音, 音声 ◆ Ш.даажы
 даван 手足, 四肢
 давыыр /давы=/ 子供が喜びの余り
 跳び上がる
 даг 山
 дага 蹄鉄
 дагаа *m.* めんどり
 дагавыр *m.* 随行用の
 дагдынар /дагдын=/ 義務を負う
 дагдындырар /дагдындыр=/ 義務
 を負わせる, 託す
 дагдынчыр /дагдыныш=/ 義務を
 負い合う
 дагжаар /дагжа=/ ざわめく, 騒音を
 立てる
 дагжаараар /дагжаара=/ <腹が>膨
 らむ, 膨れる
 дагжыр /дааш=/ 一緒に筏を組み合う
 дагзыр /даас=/ 義務を負わせる, 委ね
 る, 託す ◆ даасты, дааскан
 дагзыышкын 依頼, 委託
 даг-иргек 最大の熊
 дагыл *m.* <廃語> 供物用の小杯
 дагылга *m.* 清めの儀式
 дагын *m.* 再び
 дагыр *m.* 鉤型に曲がった, ゆがんだ
 дагыыр /дагы=/ *m.* 祭儀を行う, 祭る
 дадаазын *m.* ヤギ革のベルト
 дадагалзаа *m.* 疑い, 疑惑
 дадай 恐怖
 дадарар /дадар=/ さびに覆われる
 дадывыр *m.* 払い込み, 納入
 дадыгар /дадык=/ 鍛え上げる, 鍛錬
 する
 дадыраар /дадыра=/ 足音が響く
 дажаар /дажа=/ 投げる
 дажаараар /дажаара=/ さぼる; する
 望みを失う
 дажыг₁ 春先の増水・氾濫
 дажыг₂ 持ち運び
 дажырган [鳥] キバシリ
 дажыыр₁ /дажы=/ 引っ張って移す,
 運んで届ける

дажыыр₂ /дажы=/ 水量が増える
 дажыыр₃ /дажы=/ *m.* 平手打ちする,
 びんたを食らわす
 дазагар がに股の
 дазаяр /дазай=/ 自分の足を不恰好
 に広げる
 дазыл 根っこ
 дазылаар /дазыла=/ 射撃の音が聞
 こえる; 舌打ち音を出す
 дазылга *m.* 部屋
 дазыр *m.* 植生のないところ; 空き地
 дазыраар /дазыра=/ 割れて音を立
 てる
 дай 2~3 才の子馬
 дайгы <ヤギ・羊の群れの制止や追い立
 てる際の>叫び声
 дайгырар /дайгыр=/ дайгы と叫ぶ
 <ヤギ・羊の群れを制止のため>
 дайза *m.* 弾薬盒
 дайзын *m.* 敵
 дайлым : дайлымы-биле / дайлымында
 ~のおかげで; ~のゆえに
 дайнаар /дайна=/ 咀嚼する, 噛む
 дайылдажыр /дайылдаш=/ 戦争す
 る, 戦う
 дайын *m.* 戦争; 勇ましい
 дайырган <方言> → дажырган
 дакпыжаар /дакпыжа=/ 狭くなる,
 窮屈になる
 дакпыр *m.* ~重の
 дакпыш 狭い
 дал ちょうど, 正しい
 далажыр /далаш=/ 急ぐ
 далай *m.* 海
 далалга <トージュ方言> お祝いの日
 далар /дал=/ 気絶する, 失神する
 далаш 急ぐこと; 急を要する, せっか
 ちな; 短気な
 далашты-биле 急いで
 далбагар ぴんと張って伸びた; <動物
 の耳が>突き出た; 毛むくじやらの
 далбаяр /далбай=/ <翼などが>ぴん
 と張っている

далбыгыр <動物の耳が>突き出た
 далбый 楔形の木製除雪具
 далган 麦粉；<口語>焼き菓子，ビスケット
 далгыг <製革用の>揉み器
 далгыыр /далгы=/ 革を揉む
 далгыыр /далгы=/ 羽子を両足で交
 互に蹴り上げて遊ぶ
 далдаар /далда=/ えり好みする
 далдаачал えり好みする，気難しい
 далдааш ブランコ
 далдараар /далдара=/ →
 чалгаараар
 далдыр 意識不明状態で；熟睡して，ぐ
 っすり
 далдыраар /далдыра=/ <粗い布，革
 などが>ガサガサ音を立てる
 далчыр <軽蔑> → хыйыр
 дам 更に，もっと
 дамбыра *m.* 〔楽器〕<廢語>ティンパニー
 дам-дум そこここに，ところどころ
 дамды 滴
 дамдык : дамдык чок 役に立たぬ，無益な
 дамдыктаар /дамдыкта=/ 選び出す
 дамдыктыг <古いものなどが>まあ我
 慢できる
 дамчыдар /дамчыт=/ 伝える
 дамчыдылга *m.* 渡すこと；放送
 дамчыыр /дамчы=/ *m.* 伝わる
 дамчыштыр [対+] ~を通じて，~を
 介して
 дамыр 血管
 дамырак 源泉，泉；小川
 даң₁ 朝焼け；даң адар /даң ат=/ 夜が
 明ける
 даң₂ → даады
 даңгаар₁ : даңгаар эртен 早朝に
 даңгаар₂ → даады
 даңгына 皇帝の息女，皇女；美人，美女
 даңгыраг → даңгырак
 даңгыраглаар /даңгырагла=/ *m.*
 誓う，誓約する
 даңгырак *m.* 誓い，誓約
 даңдаан → даады

даңды → даады
 даңза *m.* <喫煙用の>パイプ
 даңзы *m.* 目録，リスト
 дап₁ : дап бээр /дап бер=/ <打とうとして>
 勢いよく振り上げる；その場から急激
 に動き出す
 дап₂ 少し大きい，長い，高い
 дапкыжаар /дапкыжа=/ →
 дакпыжаар
 дапкыш → дакпыш
 дапылаар /дапыла=/ 勢いよく振り
 上げる
 дараазы-биле [=кан+] (<する)や否や
 дараазында *m.* その次に；その次の
 дарбагар *m.* <指手足などが>不器用に
 広がった；鼻孔が膨らんだ
 дарбаяр /дарбай=/ *m.* 開く，広が
 る；鼻孔が膨らむ；膨らむ，膨れる
 дарга *m.* 長；議長
 дарган₁ *m.* 鍛冶屋
 дарган₂ *m.* : дарган мөгө 名誉力士，
 дарган кижиги 怠け者
 даргый 〔鳥〕カモの一種
 даржык → даржылга
 даржылга 疲労困憊，難儀，面倒
 дарийги *m.* 女神
 дарлаар /дарла=/ *m.* 圧迫する，抑圧する
 дарлал *m.* 圧迫，抑圧
 дарлаң-шокар <色合いや模様につき>
 まだらの，けばけばしい
 дарс : дарс дээр /дарс де=/, дарс кынныр
 /дарс кылын=/ はぜる音やミシッとい
 う音がする
 дартагар <動物の腹が>膨れた
 дартаяр /дартай=/ <動物の腹などが>
 膨れる
 дары *m.* 火薬
 дарый *m.* すぐさま
 дарылаар /дарыла=/ <トラクターな
 などが>ガタゴト音を立てる
 дарылга 苔癬の一種
 дас₁ 〔鳥〕ハゲタカ
 дас₂ <方言> → буур

дас₃ : дас кара 真っ黒の
даспан 1 才子鹿
даспы やわらかい頁岩
даспын₁ *m.* <廢語>僧侶が宗教儀式を
行うときに捧げる像を置く板
даспын₂ *m.* 礼拝堂
дастагар → дастак
дастак 膨らんで前に突き出た
дастаяр /дастай=/ 膨らんで前に突き
出ている
дат₁ 錆
дат₂ 全く
дача *r.* 避暑用の別荘, バンガロー
дачыы *m.* 多忙な, 農繁期の
даш₁ 石 ;
даш₂ [даъш] 〔魚〕 <トージュ方言>
→ ак-балык
дашка *m.* 茶碗 ; 杯
дашкаар 外へ ; [奪+] 外へ
дашкаарлаар /дашкаарла=/ 外
へ出る ; 表面に現れる
дашкаартан 外から
дашпаараар /дашпаара=/ 人生経
験を蓄える, 鍛錬される
дашты 外見, 風貌 ; [属+] (その)周
辺, (その)外側
даштыгаа 外へ, 表へ
даштыгар /даштык=/ <岸や境な
どを越えて> 外へ出る
даштыкы 外の, 外側の ; 上に着る ;
外国(の)
даштын 外に, 表に
даштыы 上に着る
даштыыртан 外から ; 外国から
дая 〔植物〕スイカズラ
даялаар /даяла=/ <熊を> 殺す
даянгыыш ステッキ, 松葉杖 ; 支え
даяныр /даян=/ 寄りかかる, もたれる
де [終助] <強意> ~だね, ~だな
девиг <民族相撲での> 驚の舞い
девидээр /девиде=/ *m.* 心配する,
気を揉む, 動揺する
девиир /деви=/ *m.* <民族相撲で> 驚

の舞いを踊る
девиржиир /девиржи=/ ある場所
へ突進する <騎乗者のいる馬が>
девискээр *m.* 領土, 版図
девээ 日陰の多い所 ; 軒, 日陰
дегдирер /дегдир=/ 炎症を起こ
す ; 炎症
дег [後置] [主+] ~のような
дегдирер /дегдир=/ 炎症を起こす
деге 種ヤギ <野生, 家畜ともに>
дегет *m.* → идегет₂
дегжир /дээш=/ 触れ合う
дегзир /дээс=/ 触れさせる ; 的に狙っ
て射撃する
дегийт もっとはやく
дегээ *m.* <民族相撲で> 釣り込み足, 足
掛け ; <馬の S 字形の> 焼印
дедаан → деден
деден [終助] (そう) 言いなさいな ; ~で
しょ, ~じゃないの
дедир 帰りの, 戻りの ; 頑固な, 強情な
дежер /деш=/ 突きぬく, 突き刺す
дежурный *r.* 当直, 当番
дезер /дес=/ 逃げ去る, 隠れる, 脇へ
退く
дезиг 捕まえがたい
дезиген 逃げ足の速い
дек 速く, すみやかに
декабрь *r.* 12月
дектей より速く
делгелге *m.* 展示会 ; ショーウィン
ド ; 商品棚
делегем 広い
делгердир /делгерет=/ 広める
делгерезин 万歳 !
делгеренгей *m.* 広まった, 普及した ;
詳細な
делгээр /делге=/ *m.* 陳列する ; 食卓の
用意をする
делегей *m.* 世界
дембилдей → дыңгылдай
дем₁ *m.* 協力, 手助け ; 友好
дем₂ ついさっき, すでに

ДЕМ₃ → демги
 дем-биле → дем₁
 дем-бирек <冗談> 正にその
 дембээрел うわ言；たわ言
 дембээрээр /дембээре=/ うわ言を
 言う；たわ言を言う
 демгергей 少し酔いが覚めた
 демгерлир /демгерил=/ →
 демгерээр
 демгерээр /демгере=/ 少し酔いが覚
 める
 демги 正にその；демги кижиг ① 正にその
 人；② 私の連れ合い
 демдеглел *m.* しるし，記録，メモ，コ
 メント
 демдеглетгинер
 /демдеглетгин=/ 記入される，記
 録される；記念される
 демдеглээр /демдегле=/ *m.* 祝う；
 表明する；記入する
 демдек *m.* しるし；徴候；記章；評点
 демей *m.* : демей эдер /демей эт=/ うわ
 言を言う
 демин → дем₂
 демир 鉄
 демисежир /демисеш=/ 闘う，闘争
 する
 демисел *m.* 闘い，闘争
 демнежир /демнеш=/ 援け合う，協
 力する
 денаан → деден
 дендесе 強まれば；万一の場合は
 дендии *m.* 過度の
 дендээр /денде=/ *m.* 強まる，増大
 する
 дең₁ 等しい，同等の
 дең₂ *m.* ランプ，電灯
 дең₃ 馬の担架
 деңге 等分に；同時に；一緒に
 деңгел 太り具合，栄養状態
 деңгиир /деңги=/ <動物につき>肉
 付きがよくある
 деңгер *m.* <口語>天，天空

дең-дуң ぼんやりと，曖昧に
 деңзи *m.* 重さ；秤(はかり)
 деңзилээр /деңзиле=/ *m.* 秤(はか
 り)にかける
 деңнел 水準，レベル；釣合い，平衡
 деңнээр /деңне=/ [対+] 等しくす
 る；[与+] 比する，比べる
 деп ① ～と言って；～と(言って)；
 [=р деп бар=/кел=] ～しに行く/来
 る；② [A деп B] A という B, A
 とよばれる B；③ [形] + деп + чүве
 + 人称所有接尾辞 + 対] 何て[形]なん
 だ！
 дептер *m.* 帳面，ノート
 депшиир /депши=/ *m.* 前進する，
 進歩する
 депшилге *m.* 前進，進歩
 дер 汗
 дерги 鞍帯，鞍革
 дерзиг [деързиг] → дерзии
 дерзии 激しい，過酷な
 дериир /дери=/ 備え付ける，旅支
 度する
 дерлиг 汗をかいた
 дерлик 鞍じょく；*m.* <方言> 夏用上
 つ張り
 дес₁ 凝結している血
 дес₂ 家畜置き場，囲い柵；かかし
 дес-дараа *m.* 順序
 дескежир /дескеш=/ 力が拮抗して
 いる，伯仲している；耐える
 дескелээр /дескеле=/ [奪+] 避け
 る，身をそらす，よける
 дески *m.* すべらかな平面，平滑面；
 平らな
 дескинер /дескин=/ 回転する；方々
 訪れる；1周する
 дескинчек 十二指腸；血の腸詰
 деспек 三方を山に囲まれた広場
 деспел 4才マーモット
 деспи *m.* 飼い馬桶
 дестирер /дестир=/ しまう，隠す
 деткерер /деткер=/ 正気に返らせる

деткерлир /деткерил=/ 正気に返える
 деткижер /деткиш=/ 支援し合う
 деткиир /детки=/ *m.* 支援する
 деткимче *m.* 支援, 支持
 деттир /дедин=/ 我に返る, 正気づく
 дешкилээр /дешкиле=/ <若獣が>
 はしやぎ回る; <人が> 喜びで飛び跳ねる
 дешпик₁ <方言> 破れた, 裂けた, 穴の
 あいた
 дешпик₂: дешпик дээр /дешпик дег=/
 弾丸がバウンドした上での的に当たる
 дешпик₃ 辛い肉体労働に従事している人
 дешпилдирер /дешпилдир=/ <馬
 に乗って> 突進する
 дештир /дежил=/ 穴があく, 穿たれる
 дештирер /дештир=/ 穿つ
 дивес <дээр (де=) の否定形> 言わない
 диг: диг дээр /диг де=/ 銃声がとどろく; 鳥
 が物音で飛び立つ; 動物が脇へ離れる
 дигилээр /дигиле=/ <дээр (де=) の多
 回形> 何度も言う, しきりに言う
 дидим 勇ましい, 勇敢な
 дидир 言う, 言った
 дидир-дидир <口語> うわさ, デマ,
 ゴシップ
 дидирээр /дидире=/ <しきりな足音
 が> 聞こえる
 дидирээр [диьдирээр] /дидире=/
 <寒さで> 震える
 дидирээчел 寒がりの
 дижен: дижен аьт 老衰した馬
 дижи₁ <荷駄固定用の> 棒切れ; ボタン穴
 дижи₂: дижи бөрү 雌オオカミ, дижи
 ыт 雌イヌ
 дижик [終助] <疑問> ~というのは果
 たして本当か; <強意> そもそも~
 と言ったじゃないか; [-даа +] <讓
 歩> どんな~でも, どんな~であ
 るうと: <仮想> 仮に~としよう
 дижилик [鳥] キバシリオオライ
 チョウの雌
 дижир /диш=/ (皆が) 言う ◆ дишти,

дижи
 дize ~はというと; ~のためには
 дизер /дис=/ <ビーズなどを糸に> 連
 ね通す, 数珠繋ぎにする
 дизээлээр /дизээле=/ <雄ラクダが
 交尾期に> 膝で压する
 диize₁ *m.* 封印用の鉛
 диize₂ *m.* 受け皿, ソーサー
 диилээр /дииле=/ <銃声> とどろく
 диин [動物] リス
 диирен *m.* 悪魔, 悪霊
 диис [動物] ネコ
 дииспей <愛称> ネコちゃん
 дийик [終助] <仮想> 仮に~としよう
 дикпе <方言> 漁業の網
 дилги [動物] キツネ
 дилег 願い
 дилер /дил=/ のこぎりで引く
 дилээр /диле=/ 探す; 頼む, 求める;
 懇願する
 диңзе <口語> → чинзе
 диңми 雷鳴; ごわめき
 диңмирээр /диңмире=/ とどろく; う
 なる
 диңмирээшкин 雷鳴; とどろき
 дип *m.* 大陸
 -дир → -тыр⁸
 диргелир /диргел=/ 集まり押し寄せる
 диргизер /диргис=/ 生き返らせる
 диргээр /дирге=/ 集める, 収集する
 дириг 生きている
 дирилээр /дириле=/ うなる, 鳴り響く
 дирлир /дирил=/ 元気になる
 дирс: дирс дээр /дирс де=/ <氷が> 割れ
 る音を発する
 дирт₁: дирт дээр /дирт де=/ 音を伴っ
 て落ちる; <羊の大きな群れが> 驚い
 て速く逃げる
 дирт₂: дирт кара 皮膚が浅黒く丈夫な
 дирт-дарт [擬音] <突然の騒音を表す>
 диртегер 湿気で膨張した; ふくれっ面
 をした; <人が> 太った
 диртеер /диртей=/ <湿りで> 膨ら

む；膨れっ面する
диртилээр /диртиле=/ 脈拍が打つ、
鼓動する
дирчигир <顔が>膨れた
дирчиер /дирчий=/ <顔が>膨れる
ДИС : дис кырынга олураар /дис кырынга
олур=/ 膝をついて腰を下ろす
дискек₁ 膝
дискек₂ ものもらい
дистиндир 一列に連なって
дистинер /дистин=/ 列をなす、数珠
繋ぎである
дистинчек 一列に連なっている
дистинчир /дистиниш=/ 列を成し
合う、皆で列を作る
дистирер /дистир=/ 数珠繋ぎにさせる
дисчир /дизиш=/ <真珠などを糸に>
皆で連ね通し合う
диттигер /диттик=/ → диттир
диттир /дидин=/ 意を決して行う、思
い切つてする
диш 歯
диштээр /диште=/ 噛み砕く、噛み切
る；ナイフを用いずに肉を食べる
довук 膝蓋骨
довураар /довура=/ 水が濁る；土
で汚れる；埃だらけになる
довурак 土
довурзак *m.* 丸帽子、チュベテイカ
догаараар /догаара=/ 回避しよう
とする
догааш 引き分け、勝負なし
догдагар <胸や腹が>突き出た
догдаяр /догдай=/ <動物の胸や脇
腹が>膨らむ
догдураар /догдура=/ コツコツ音
を立てながら落ちる；小刻みにたた
き音がする
догжуур *m.* <廃語>炒めた大麦の粉を
こねて作った三面のピラミッド型塑
像 <ラマ僧が供養の儀式に用いる>
догуннаар /догунна=/ ある、存在す
る

догуур *m.* <ラマ僧の>太鼓を打つ棒、ばち
додар *m.* 服の外張り又は内張りの生地、毛皮
додугар /додук=/ <顔や手が>風にさ
らされて固くなる；乾く、干からびる
дозар /дос=/ 出迎える；待ち受ける；
道を阻む；引き留める；放牧する；下
で受ける
дозу *m.* ワニス、ラッカー；ペンキ
дозунгуур /дозунгу=/ ひづめが擦
れて傷む；裸足で歩き 足裏が擦れて痛む
ДОЗУР : дозур кара 真っ黒けな
дозураар /дозураар=/ 目が強く光る、
輝く
дой₁ 大祝宴、宴会、祝宴
дой₂ 粘土
дойду *m.* 〔鳥〕 オウム
дойлур /доюл=/ 波立つ；せかせか動
き回る
дойтугур 軽くびっこを引いた
дойтук びっこの、軽くびっこを引いた
дойтулааш 〔植物〕 ムラサキツユク
サ、クローバー
дойтуяр /дойтуй=/ 軽く足を引く、び
っこを引く
докпак₁ 槌
докпак₂ 片耳を切り取られた
докпан-ас 〔動物〕 イタチ
докпаяр /докпай=/ 片耳を切り取
られている；短く刈る
доктаадыр /доктаат=/ 止める；静
める；制定する；決定する；暗記する
доктаал *m.* 決議
доктаамал *m.* 定まった、常備された
доктаар /доктаа=/ *m.* 止まる；<一所
に長く>留まる；生き残る；<心臓が>
止まる；<あることを長く>話す、言
及する；<ずっと>見る
доктар *m.* 邪魔、障碍
доктор *r.* 医者；博士
докулчак 円い、円形の
долаа → долуг
долаалаар /долаала=/ <方言>代え
る

долаана *m.* → долагана
 долагана *m.* 〔植物〕サンザシ
 доллар /дол=/ いっぱいになる, 満ちる
 долбан 顔の紅潮
 долгаар /долга=/ 回す; 電話をかける; ひねる; 絞る; 縋う; 巻き付ける
 долгандыр 周り; [対+] ~を回って
 долганыр /долган=/ 回る; 回転する
 долдай 毛・羽の抜けた, はげた; 寸法が短い
 долдаңнаар/долдаңна=/ 急激に動く
 долдаяр /долдай=/ <毛皮のコートが> 着古される
 долдур いっぱいに, 満たして
 долдурар /долдур=/ 満たす, いっぱいにさせる
 долдураар/долдура=/ → далдыраар
 долу₁ 満ちた, いっぱいの
 долу₂ あられ, 雹
 долуг 担保, 抵当
 дом₁ *m.* 病人に対して行うまじない; 民間薬
 дом₂ ① 年長者から若い人への呼びかけ語; ② → дунма
 домак *m.* 文; <幼児の> ことば; <口語> 言語
 домактаныр /домактан=/ 独りごとを言う
 домбу *m.* <銅製の> ティーポット
 домурар /домур=/ <小さな一切れを> もいで取る, かじってとる
 донай 小熊
 доң 凍った; <漿果につき> 熟してない; <酒が> きつい; 固い結び目
 доңай <トージュ方言> 2才の雄トナカイ
 доңар /доң=/ 凍る; 凍える
 доңат <春と秋の> 朝冷え
 доңга *m.* <細首の> 水差し
 доңгагар *m.* 猫背の
 доңгаяр /доңгай=/ *m.* 下へ曲がる, 傾斜する
 доңгулда 叱責
 доңгун 粗野な, がさつな

доңгур <トージュ方言> 1才のトナカイ <雄雌とも>
 доңгурак *m.* 折り畳みナイフ; つぼみ
 доңгуу *m.* 急須, ティーポット
 доңдак 秋の地面が凍る時期
 доңма 弟, 妹
 доңмакум 私の弟・妹よ
 доңурар /доңур=/ 凍らせる; 凍えさせる; 凍傷になる
 доо → дөө
 дооза <人称所有接尾辞を伴って> 皆, 全て
 доозар /доос=/ *m.* 終える
 доозукчу 卒業生
 доозун *m.* もうもうたる埃
 дооктаныр /дооктан=/ <口語> → домактаныр
 доора 横の; 水平の; 間接的な; 部外の
 доораар /доора=/ 横に切る; 切り分ける; 細かく刻む;
 дооралаар /доорала=/ <風選後に> 穀殻やごみを遠ざける; 遠回りする; 干渉する
 доорам : доорам эът 一度煮た肉
 доорамчы 刻んで凍らせた肉や臓物 <スープ用>
 дооратан 外部から(の)
 доорбаш 丸太
 доорзу (その) 根元
 доос-кара 〔虫〕カブトムシ
 дооста [V=р дооста V=] <同じ動詞を繰り返す転折文をつなぐ> V するからには V する
 доостунар /доостун=/ 終わる
 доостур /доозул=/ 終えられる
 доостурар /доостур=/ 終えさせる
 доот → доңат
 допар *r.* : допар балды 薪割り用の斧
 допуржак : допуржак кымчы 柄の付いた鞭
 допчу *m.* 短い
 допчулаар /допчула=/ *m.* 簡潔に述べる
 допчулал *m.* 概要, 要約

допшу₁ *m.* 乳頭, 乳首
 допшу₂ *m.* 外套の縛り紐
 дора₁ *m.* より悪い
 дора₂ *m.* ユルタの下の丸い縁; <防寒用の>板囲いした盛り土
 дораан *m.* 直ちに, 即座に
 дорала 栗毛の, まだらの
 дорадаар /дорада=/ *m.* → дорайтаар
 дорайтаар /дорайт=/ *m.* 悪化する; 衰退する
 дорамчылаар /дорамчыла=/ *m.* 侮辱する
 дорамчыладыр /дорамчылат=/ 侮辱させる; 侮辱される
 дорамчылал *m.* 侮辱
 дора-өлчүк <軽蔑> こじき
 дорбаал <方言> → дөмөк
 дордум *m.* ラクダの加工皮; 普通のシルク
 дорзук 動物の筋肉; 動物の後脚製の液体用皮袋; 拳銃のサック
 дорт 真っ直ぐな; 直接の
 дорттаар /дортта=/ 真っ直ぐに行く
 дортталдырар /дортталдыр=/ 真っ直ぐに伸ばす
 дортталыр /дорттал=/ 真っ直ぐに伸びる
 доруг 栗毛の
 доругар /дорук=/ 成長する
 доруктуарар /доруктур=/ 成長させる, 育て上げる
 дорум 2才のラクダの子
 доруун 十分によい
 доскаар 樽; 太った人
 доскут 浅い; 表面的な, 浅薄な
 доскуул *m.* 偵察人
 достаанак <方言> → долу
 доставыргай ちよっと突き出た, ちよっと膨らんだ
 достагар → достак
 достак 隆起, 出っ張り, 突起; 出っ張った; 目が出た
 достаяр /достай=/ 額に瘤ができる; 目が突き出る

достунар /достун=/ 引き止められる; 下に置かれた器に集められる
 достунгур <畜群につき> 牧童の叫び声に従順な
 достураар /достур=/ 引き止めさせる; 引き止められる; 影響を受ける
 досчур /дозуш=/ 互いに迎える; ある人の家畜と一緒に放牧する
 доткар *m.* → доктор
 дош 氷
 дошка *m.* <糸・紐で結んだ> ボタン; <帽子に付ける> 毛糸の玉, ポンポン
 дошкун *m.* 狂暴な; 野生の; 粗野な
 дошкуураар /дошкуура=/ *m.* 狂暴になる; 猛威を振るう
 дошпулуур *m.* 〔楽器〕 ドシプルール <二弦の撥弦楽器>
 доюлдур 興奮して; 不安そうに
 доюлдуарар /доюлдур=/ 波立たせる; せかせか動き回らせる
 дөвүн 下部に, 下に
 дөвүнгү 下の, 下にある
 дөвүнчүк 坂
 дөгдөгөр → догдагар.
 дөгдөөр /дөгдей=/ → догдаяр
 дөгөй 鈍い, 切れない
 дөгеленир /дөгелен=/ 自分の体を暖める
 дөгере 全て, 丸々; <人称所有接尾辞を伴って> 皆, 全て
 дөгөрөр /дөгөр=/ 完成する, 仕上げる
 дөгүүр /дөгү=/ *m.* 軽く動く, 脇へ寄る, 近づく
 дөгээр₁ /дөгө=/ <火かひなたで> 乾く, ほてる
 дөгээр₂ /дөгө=/ 結びつける
 дөжек 寝床; 土台, 基礎
 дөжү *m.* 金敷, 金床
 дөжээр /дөже=/ 敷く, 敷き詰める
 дөзевилел *m.* 計画, 原案
 дөзевилээр /дөзевиле=/ *m.* 計画する
 дөзээлээр /дөзээле=/ *m.* 漠然と理解する

дөзээр /дөзе=/ 外見・性格を受け継ぐ
дөктүр 小山, 丘, 塚
дөлдүрээр/дөлдүре=/ → далдыраар
дөлем 見晴らしのよい高台
дөмбүн *m.* 缶
дөмей ① [与+] (〜に)似た; [-биле+] (〜と)同様の; ② 念のため, とにかく;
дөмей эдер /дөмей эт=/ 意味のないことを言う, うわ言を言う
дөмейлээр /дөмейле=/ [与+] (〜に)喩える, なぞらえる; [-биле+] (〜と)比較する
дөмек 援助, 支持
дөмүрер /дөмүр=/ → домураар
дөмүрертир /дөмүрерт=/ 短くする, 短縮する
дөнен *m.* <牛馬が> 四歳の
дөң 小さな丘, 小山
дөңгелик 谷地坊主
дөңгү *m.* <廢語> 首枷 <重い木の板の中央に穴が空いた刑罰用具>; 桎梏
дөңгүл → көңгүл
дөңгүр 角のない; 毛髪のない, 禿の
дөңгүүр /дөңгү=/ *m.* どうかこうにかやる, なんとかやり繰り返す
дөңмек 太もも
дөө あの
дөөн 灯心, 導火線
дөөней 月じろ, 流れ星 <馬の額の白斑>
дөөскүн 痴呆症の; 極めて散漫な
дөр ユルタの上座
дөрбегер <唇が> 厚い; <唇が> 外側へ曲がった
дөрбеер /дөрбей=/ <唇が> 膨れている
дөрбелчин *m.* 正方形の
дөргүл-төрел 親類, 親戚
дөргүн 草原や山に生じる小川
дөрт 4
дөртелдирзи その4人, その4つ
дөртелээ[н] 4人ともに, 4つともに
дөргөн 40
дөрткү 4番目の
дөртегер 膨れた, 脹れた

дөртеер /дөртей=/ 膨れている, 脹れている
дөс 土台; 根; 低木; 語幹
дөскелчок せかせかした; 腕白な; 無分別な; わがままな
дөскүр 根ががっしりした
дөспер → дөшпер
дөспес <人が> せつかな; <馬が> 駿足の
дөстеер /дөстей=/ → достаяр
дөстүнер /дөстүн=/ < (=ксааш) дөстүнмейн тур などとして> (〜したくて) たまらない
дөтпе <秋生まれの> 子羊
дөш 上り坂, 高台
дөшпер 強い, 大柄な
дпру 間投 つかまえろ! かかれ! <猟犬をけしかける掛け声>
дугаар *m.* 番号; サイズ
дугай *m.* <川の> 曲がり, カーブ; <廢語> ひじの長さ<長さの単位>
дугайы *m.* [属+] について; дугайында [属+] について(の)
дуган *m.* 聖堂, 寺院
дуглаар /дугла=/ 閉じる, 閉める
дугуй *m.* 車輪, 車
дугураан 順番, 順序
дугур → дугуруг
дугураар /дугур=/ リベット打ちする
дугуржур /дугуруш=/ 話を付ける, 申し合わせる
дугуруг リベット留め
дугурук <つのが> 短い; 円い
дудаар /дуда=/ *m.* 不足している; 少し遅れる
дудагдал *m.* 不足; 遅刻
дудак: дудак чок [奪+] 劣らない, 引けを取らない
дудуу *m.* 肉体的・精神的に欠陥のある
дужа: дужа келбиже 見当違いに, ところかまわず
дужаал *m.* 命令; <軍隊の> 称号
дужаар₁ /дужаа=/ *m.* 予想する, 仮定

する, 推量する
 дужаар₂ [дуйжаар] /дужаа=/ 引き渡す
 дужаар₃ [дуйжаар] /дужаа=/ 足かせを付ける
 дужаар₄ [дуйжаар] /дужаа=/ 指令を発する
 дужааш 向かいに位置した; 向かい合った
 дужааштыр 相向かい合って
 дужак 馬の足枷
 дужар /душ=/ [与+] 会う, 出会う
 дужунга → дужунда
 дужунда: [属+] (その) 向かい側に; (その) 時に
 дуза *m.* 利益
 дузаар /дуза=/ 塩味を付ける; 塩漬けにする
 дузак₁ 環状の罌
 дузак₂ [дуйзак] 2才のヤギ
 дузаар /дуза=/ [与+] 手助けする, 助ける, 手伝う
 дуй: дуй шывар /дуй шьп=/ 上から覆う, かぶす
 дукпурар /дукпур=/ 犬をけしかける
 дукпурту 地面を転がるおもちゃの輪
 дулгу <剥いだ獣皮などにつき> 完全な, 傷のない
 дулгуяк 男やもめ; 未亡人
 думаа 鼻水; 鼻かぜ; 流感; 伝染病
 думаалай <廃語> 婚礼時の花嫁の被り物
 думчугар /думчук=/ あえぐ, 息を切らす; 咽ぶ
 думчук 鼻, くちばし, 象の鼻; 岸壁の岩だな
 дун <子供が> 第一の; <女性が> 初産の
 дунааргай 蒸し暑い, むっとする; 煙霧のかかった
 дунар /дун=/ ごみで汚れている
 дунгуш <家畜が> 初産の
 дунда-кара 黒い瞳の女
 дунма 暗闇の, 漆黒の, 一寸先も見えぬ
 дунук ごみで一杯の, ごみで穢れた
 дунчу 獣の穴, 蛇の巢

дунчугар /дунчук=/ → думчугар
 дуңзаа *m.* はんだ
 дуңма 弟妹
 -дур → -тыр⁸
 дуран *m.* 双眼鏡
 дургаар [対+] (～を) つたって, (～に) 沿って
 дургу [主+] ～じゅう, ～の間じゅう <時間, 期間につき>; 長さ
 дургузунда [属+] (その) 期間に
 дургун 逃亡者, 脱走者
 дуржулга *m.* 経験
 дурт: узун дурту 長さ, доора дурту 広さ, хүн дурту 日の長さ
 дуруяа [鳥] ツル
 дус 塩
 дуурайлаар /дуурайла=/ ペテンにかける, 騙す
 духи *r.* 香水
 душ 出来事, 機会; [属+] <дужунда, дужунга として> (～の) 向かい側に; душ бооп たまたま, 偶然
 душпу: душпу келбиже 行き当たりばったり
 душтук 婚約者; 愛する人, 恋人, 愛人
 душтуарар /душтур=/ 偶然に出くわす; 当てずっぽうに言う
 душчур /дужуш=/ 互いに会う
 дуюг ひづめ
 дуюк ぴったり閉じた
 дуюкаа ひそかに, こっそりと
 дүвү <風に吹き上がる> 雪埃
 дүвүлээр /дүвүле=/ 雪が巻き上がる, 吹雪く
 дүвүрен アルカリ性土壌
 дүвүрээзин 不安
 дүвүрээр /дүвүре=/ *m.* 心配する, 気を揉む
 дүгде あそこに
 дүгдүнер /дүгдүн=/ 寒さで丸まる; 怒る
 дүгдүнчек 無愛想な, 不機嫌な
 дүгдээр /дүгде=/ <廃語> お見合いに

出かける
 дүглүр / дүүл=/ → дүрлүр, дүгдүнер
 дүгээ あそこに
 дүдүк カビ
 дүдүксүүр / дүдүксү=/ 腐る
 дүдүр / дүдү=/ かびる, カビが生える; 腐る
 дүер / дүй=/ 結び目で結ぶ; 額に皺を寄せる
 дүжер / дүш=/ 下りる; 落ちる; 始まる; 補助 [=a+] <動作が急激に行われる様を表わす>
 дүжүмет *m.* <廢語> 官吏, 役人
 дүжүрер / дүжүр=/ 下ろす; 落とす; 打倒する
 дүжээр / дүже=/ 夢で見る
 дүймээр / дүйме=/ *m.* → дүвүрээр
 дүк₁ 毛
 дүк₂ 殻, 皮, 鞘
 дүкпү つば, 痰
 дүкпүрер / дүкпүр=/ つばや痰を吐く
 дүктегер → дүктүгүр
 дүктеер / дүктей=/ → дүктүер
 дүктүгүр 毛むくじらの; 毛のふさふさした
 дүктүер / дүктүй=/ <人の顔などが> 毛に覆われる; <動物が寒さなどで> 毛が逆立っている
 дүкчүүр / дүкчү=/ *m.* 内側から鍵をかける
 дүлгүүр *m.* カギ
 дүлөөк つんぼの人
 дүлей *m.* つんぼの
 дүлер / дүл=/ 肉を煮る
 дүлээрээр / дүлээрэ=/ *m.* 耳が聞こえなくなる
 дүмбей 無教養な, 蒙昧な
 дүн 夜
 дүне 夜中に
 дүнен 早朝に, 未明に
 дүндүгүр 陰気な, 不機嫌な
 дүндүер / дүндүй=/ 不機嫌に顔をしかめる
 дүндүк ユルタの煙穴

дүңгү 靴下留め
 дүңгүр [樂器] <シャーマンの> タンバリン
 дүндербе 崖, 絶壁
 дүндерер / дүндер=/ ひっくり返す
 дүндерик 切り立った, 険しい
 дүңзе *m.* タバコ的一种
 дүп 底
 -дүр → -тыр⁸
 дүрбүүр / дүрбү=/ こする; やすりで仕上げる
 дүргедедир / дүргедет=/ 速める; 急がす
 дүргедеэр / дүргед=/ *m.* 速まる; 急ぐ
 дүрген *m.* 速い
 дүрер / дүр=/ 巻く
 дүржок ずうずうしい; 粗野な; 残酷な
 дүрзү *m.* 外見, 姿
 дүрзүгүр → дүндүгүр
 дүрзүер / дүрзүй=/ → дүндүер
 дүрзүнчүг 恐ろしい
 дүрлүр / дүрүл=/ 巻かれる; 巻き上がる; 体を丸める
 дүрүм *m.* 規則, 規定
 дүүн 昨日
 дүүр / дүг=/ → дүер
 дүүрге 散弾銃
 дүш 夢
 дүшкүүрлүк 緊張した, 張り詰めた
 дүъш 正午
 дываажан *m.* 天国
 дывылаар / дывыла=/ 馬が後ろ足で蹴る, 騎乗者を投げ落とそうとする
 дывыржыыр / дывыржы=/ かき分けてやっと通り抜ける; しがみつく
 дыгдынар / дыгдын=/ 足を下に押し込む, ひざをきつく引っ張り寄せる
 дыгый 詰まった
 дыгыжар / дыгыш=/ ぎっしり詰め合う; <穀粒などが揺られて> ぎっしり詰まる
 дыгыыр / дыгы=/ ぎっしり詰め込む; 押し込む; ガツガツ飲食する
 дыдар / дыт=/ 切れ切れに引き裂く, ぼろぼろにする

дыдык 裂け目, 穴
 дыдырарар /дыдырар=/ ちぢれ毛
 になる, 巻き毛になる
 дыдыраш ちぢれ毛の, 巻き毛の
 дызылаар /дызыла=/ → дазылаар
 дызылма はぜる音を出すほどの
 дызыр → дазырт
 дызыраар /дызыра=/ → дазыраар
 дыйлагар 曲がりくねった
 дыйлаяр /дыйлай=/ <道や川が> 曲
 がりくねる
 дыйылаар /дыйыла=/ ピイピイ鳴く
 дыйыраар /дыйыра=/ <雪につき>
 ガザガザ響く, バサバサ響く
 дыка とても, すごく, 非常に
 дыкадыр 大声で, はっきりと
 дыкпыш → дакпыш
 дыл 舌; 言葉
 дылдаар /дылда=/ → чылдаар
 дылбый [鳥] シギ
 дылгыр 雄弁な
 дылдыраар /дылдыра=/ → далдыраар
 дымыраар /дымыра=/ ちよろちよ
 ろ流れる; 細かい滴りで落ちる
 дымыргай しとしと降る, 小雨の
 дын 手綱
 дың : дың чаңгыс, дың кара чаңгыс 唯
 一の, たった一つの
 дыңгылаар /дыңгыла=/ 音が鳴る
 <グラスなどがぶつかるような>
 дыңгылдай 喉歌に付けるメロディー
 дыңзыг 堅い, 丈夫な, 強い
 дыңзыыр /дыңзы=/ ぴんと張る; <
 風などが>強まる; 健康が回復する
 дыңнаар /дыңна=/ 聴く
 дыңнадыг 通知, 知らせ
 дыңнадыр /дыңнат=/ 通知する, 知
 らせる
 дыңнаксаар /дыңнакса=/ 聴きた
 く思う
 дыңнакчы 聴き手
 дыңналдыр 聞こえるように, 声を出して
 дыңналыр /дыңнал=/ 聴こえる; 有

名になる
 дыңнангыр 敏感な, 注意深い; 従順な
 дыңныр /дыын=/ <ナイフで>切る; <
 鋭いもので>穴をあける; 克服する
 -дыр → -тыр⁸
 дыраар /дыра=/ 櫛で梳かす, くしけ
 ずる
 дырбаар /дырба=/ 搔く; 引っ搔く
 дырбааш 熊手, まぐわ, レーキ
 дырбак 爪
 дырбактыг [動物] ヤマネコ
 дырбаңнаар /дырбаңна=/ ばたば
 た揺れる, ぴくぴく動く
 дырбыл まばらで短い
 дыргак 爪; 櫛, 梳き櫛
 дырлагар → дыйлагар
 дырлаяр /дырлай=/ → дыйлаяр
 дырс : дырс дээр /дырс де=/ パリッと
 音を立てる
 дырт : дырт кылыр /дырт кыл=/ 突然叩
 く音を立てる
 дырыжар /дырыш=/ しわくちや
 になる
 дырылаар /дырыла=/ 滴りとなって
 滴る
 дырышкак しわ, ひだ; しわになった
 дырыштырар /дырыштыр=/ し
 わくちやにする, 揉む; 顔をしかめる
 дыттынар /дыттын=/ <髪などが>
 乱れる, くしゃくしゃになる
 дыт [植物] カラマツ
 дыш 静止, 安静, 休息
 дыштандыраар /дыштандыр=/
 休憩させる, 休息させる
 дыштаныкчы 休養者
 дыштанылга 休息, 休憩; 休暇
 дыштаныр /дыштан=/ 休憩する,
 休息する
 дээвиір *m.* 天井
 дээгер /дээк=/ <頬が>凍傷にかかる
 дээди *m.* 最高の, 最上級の
 дээжи *m.* <食べ物の中の>最も良い; 見本
 дээк 輪留め; ピン; カフスポタン

дээлдиген 〔鳥〕 トビ
 дээр₁ /дег=/ 〔与+〕 (〜に)触る, 接触する ; <太陽が>昇る ; <弾丸が>命中する ◆ дээп, дээй, дегген, дег, дегбе
 дээр₂ 〔与+〕 ~まで ; кажанга-даа дээр
 いつまでも
 дээр₃ /де=/ ~と言う ; ~と(言う) ; [=р+] ~しようとする ; [+ чоруур] <伝聞> ~とのことである ; 〔擬音+〕
 <その擬音語の表す>音がする ◆ деп, дей, дээш, дээн, диве=, дигиле=, дize, дижир, диди
 дээр₄ 天, 天空
 дээрбе *m.* 製粉所, 碾き臼
 дээрбежи *m.* 製粉所の人
 дээрбедел *m.* 強盗, 強奪
 дээрбедээр /дээрбеде=/ *m.* 強奪する, 略奪する
 дээрбек 鉄のたが
 дээрбелээр/дээрбеле=/*m.* 粉に挽く
 дээрбечи *m.* 強奪者, 強盗

E

европа *r.* ヨーロッパ
 европейжи *r+t.* ヨーロッパ人

Ё

ёзу *m.* 儀式, 慣行 ; 気質, 精神, 流儀 ; 礼儀, 礼節
 ёзугаар 〔対+〕 ~を遵守して, ~に従って
 ёзулаар /ёзула=/ *m.* 礼を示す, 敬意を表わす ; エチケットを守る
 ёзулал *m.* 敬礼 ; 礼儀作法 ; 式典

Ж

журнал *r.* 雑誌

З

зал *r.* 大広間
 зонтик *r.* 傘

дээрге ~は(どうか)と言うと ; [A дээрге A] A という A <一切合財の意で>
 дээргилээр/дээригле=/ → дээриглээр
 дээрe *m.* より良い
 дээррезинде : ам дээррезинде 今のところ, ол дээррезинде ちょうどその時に
 дээрзи ~と(か)いうこと/物/者
 дээрзин ~ということ
 дээрзинге ~ということに(対し)
 дээриглээр /дээригле=/ 回転させる
 дээш₁ 〔主 + дээш + 動〕 ~の為に(〜する) ; [=р + дээш + 動] ~する為に, ~する事に対し(〜する) ; [対 + дээш + 動] (〜の事を)<一心に>思っ
 て(〜する)
 дээш₂ 命中, 当たること
 дээшкин <血の腸詰を作るための>先の尖った棒
 дээштирер /дээштир=/ 互いに接触させる

ёзулуг 本当の, 真の ; [=р+] ~しなければならない
 ёзуургаар /ёзуурга=/ *m.* 気取る
 ёозажок 思慮のない ; 無作法な ; 活気のない
 ёра *m.* : бак ёра 不吉だ, 縁起が悪い

И

иви〔動物〕トナカイ
 игил *m.* 〔樂器〕イギル〈擦奏樂器の一種〉
 иде : иде дүрген〈とても〉速く
 идегел *m.* 期待, 希望, 信賴
 идегет₁ *m.* よそ者, 他人, 異分子
 идегет₂ 〈文末述語〉〜は十分である
 идегээр /идеге=/ *m.* 〔与+〕(〜に) 信賴をおく, 期待する, 当てにする
 идек-дадак → бакка-сокка, бак-сок
 идепкей *m.* 積極性, 活氣
 идер *m.* : идер чалыы 最も若い年齢; 大胆な青春時代
 идер [ийдер] /ит=/ 突く, つつく, 押す
 идижээр/идиже=/ 所定の場所に置く
 идик 履物
 идиш 〈集合〉食器
 идээ *m.* 革のなめし剤
 идээжи 火薬の計量具; 火薬袋
 идээлиг なめした
 идээлээр₁ /идээле=/ 革をなめす
 идээлээр₂ /идээле=/ *m.* 食べ過ぎる
 идээргек *m.* 傲慢な, 横柄な
 идээргээр /идээрге=/ *m.* うぬぼれる, えらそうに振舞う
 ие 母
 иелдирзи その2人, その2つ
 иелишки[лер] → иешки[лер]
 иелээ[н] 2人ともに, 2つともに
 иемдик 坂, 斜面
 иешки[лер] 母とその子供
 ижер /иш=/ 飲む ◆ ижип, ишкеш
 ижигер /ижик=/ 習慣になる, 慣れる
 ижиктир/ижиктир=/ 慣れさせる
 ИЖИМ → хайындырым
 ижин お腹; 胃; 内; 中身 ◆ Ш.ишти, иштинде, иштингге, иштинден, иштинче
 ижиртир /ижирт=/ 飲ませる
 ижээн *m.* 獣の巢穴, 熊の冬眠穴

ижээр /ижээ=/ 冬眠穴で冬眠に入る
 изиг 暑い, 熱い; 炎暑, 暑熱
 изидер /изит=/ 熱くする, あたためる
 изиир /изи=/ 暑くなる, 熱くなる
 изиңейнир /изиңейн=/ 赤々と燃える
 изиргенир /изирген=/ あたたまる; 汗をかく
 изээр /изе=/ 踏み固めて道を作る
 ии 〔間投〕〈驚きや恐さなどを表わす〉わあ! 怖い!
 ий₁ 斜面, 傾斜
 ий₂ 〔終助〕〈丁寧さを表す〉〜ね
 ийе 〈返答〉はい
 ийет 〈返答; 口語〉はい
 ийи 2
 ийиги 2番目の
 ийик 〔終助〕〜かなあ; ~なんでしょ; 〔=ca +〕(〜ならば) ~なのになあ
 ийикпе 〔接〕もしくは, あるいは; 〔終助〕〜かな
 ийилдирзи → иелдирзи
 ийилээ[н] → иелээ[н]
 ийин 〔終助〕〜だよ 〈語気を和らげる〉
 ийис 双子, 双生児
 ийи-чнңгыс 個々別々の; わずかな; まれな
 ийлээр₁ /ийле=/ 斜面に行く
 ийлээр₂ /ийле=/ 気がひどくふさぐ, 退屈する
 ийне 〔終助〕〔=p +〕〈躊躇を表わす〉(〜すると) どうしよう
 илбек 鉤, フック, 掛け金
 илби *m.* 手品, 奇術, 魔法
 илдең 明るい
 илдигер /илдик=/ つまづく; 口ごもる
 илдик : илдик чок 口ごもることなく
 илдирге 縄の輪〈ユルタの棒を固定する〉; 〈鞭の柄の〉革紐の輪
 иле₁ *m.* はっきりした, 明瞭な
 иле₂ 〈民族の習慣で〉杯の底に残つ

た酒
 илер /ил=/ <釘などに> 引っ掛ける,
 吊るす
 илергей *m.* 明瞭な, はっきりした
 илергейлээр /илергейле=/ *m.* 表
 わす, 表現する
 илерээр /илере=/ *m.* 明らかになる
 илеткел *m.* 報告
 илеткээр /илетке=/ *m.* 報告する,
 発表する
 илиг <長さの分量> 指の太さ
 илиир₁ *m.* まぐわ, ハロー
 илиир₂ *m.* ひのし, アイロン
 илчир /илиш=/ 引っ掛け合う, 吊る
 し合う
 илчирбе 細い鎖
 илчиргей *m.* 化膿した; 熟し過ぎた;
 朽ちた; 退廃した
 илчирээр /илчире=/ *m.* 膿む
 им₁ *m.* <家畜の> 印
 им₂ *m.* 手まね, ジェスチャー
 имеек <方言> 曾祖母
 имилээр /имиле=/ <蟻などが> うよう
 よ群がっている
 имиргей たそがれの
 имиререр /имирер=/ <目を> 細める
 имир[тиң] たそがれ, 薄暮れ
 имистелир /имистел=/ 消える; 明
 滅する
 ине 針
 инек 雌牛
 инеленчек とげ・針の多い
 инелик₁ 〔虫〕 トンボ
 инелик₂ 針刺し, 針入れ
 иниг <トージュ方言> → булан
 инчеек ① <ヤギや羊の子を入れる>
 袋; ② <トナカイ飼育業者の> 皮製荷袋
 инчик 長靴の胴を締める革紐<腰に
 縛る>; <ズボン用の> ベルト
 ИНЧЭЭК → инчеек ①
 ИНЭЭЛИК → инелик₁
 ИҢГЕН <方言> 雌トナカイ
 ИҢГИН → эңгин

ирби <方言> → ирт₂
 ирбиш 〔動物〕 ヒョウウ
 иргек → даг-иргек
 ирги 〔終助〕 <疑問の語気を和らげる>
 ~かな?
 иргин 〔終助〕 <語気を和らげ物語風の
 色彩を表わす> ~とさ
 ире 曾祖父
 ирей ① 祖父, おじいさん; соок ирей
 サンタクロース; ② 熊
 ириир /ири=/ 腐る
 ирик 腐った, 腐敗した
 ириң 膿
 ириңнээр /ириңне=/ 膿む
 ирт₁ 去勢羊 ◆ Ш.ирти
 ирт₂ <容器の側壁に付着した乳製品
 の> おり, 沈殿物
 ис 跡
 истээр /исте=/ 追跡する, 探し出す
 испик <ひげ抜き用の> ピンセット, 毛
 抜き
 итпек <サワーミルクの> 上皮, 薄膜,
 凝り固まり
 итпик *m+t?* 〔鳥〕 ヤツガシラ
 истээр /исте=/ 追跡する, 足跡をつ
 けて行く
 иткииш 舟の竿, かい棒
 иткилээр /иткиле=/ 何度も突く
 иттинер /иттин=/ 反発する, 突いて
 離れる
 иш₁ 仕事
 ИШ₂: иш тырттынар すすり泣く, むせ
 び泣く
 ишкир 容量の大きい
 ишкирнир /ишкирин=/ すすり泣く
 ишкээр 下へ, 下方へ; 中へ, 内部へ
 иштежир /иштеш=/ <口語> 友達で
 ある, 仲が良い
 иштенир /иштен=/ <口語> (女性が)
 妊娠する
 ИШТИ → ижин
 ИШТИИ → иштики
 ИШТИКИ 内部の, 内側の

иштиктээр /иштикте=/ 低地へ下りる, 川の谷へ下りる
иштээр /иште=/ <入れ物を> 満たす, 一杯にする

Й

йөрээл *m.* <廢語> 祝福
йөрээр /йөрээ=/ *m.* 祝福する

К

каазыргаар /каазырга=/ めかす, 着飾る, しゃれる
каайлы *m.* <廢語> 関税, 税
каак : каак-каак <子供の気晴らしに発する語> まあまあ
каакай <幼児語> きれいな
каалаар /каала=/ うなる
каалама <道が> 踏み均された, 平らな
каан → каар
кааң 晴天, 干天; 旱魃
каап → каар
кааңнаашкын 日照り, 旱魃
каар /каг=/ ① 放置する, 置く; ; 打ち負かす; ② 補動 [=п +] <動作の完成性を表わす> (しかるべく) ~する; [=а +] <急激さを表わす> (急激に) ~する ◆ каап, каан, кагды, кагдынар, кагжар, кааңар, кагба=
каарган [鳥] カラス
каарык : каарык дээр /каарык де=/ カアカアと鳴く
каас₁ 着飾った, 華やかな
каас₂ 筋炎
каастаар /кааста=/ 着飾らせる
каашпас 無二の(親友)
кавай ゆりかご
кавы *m.* 村の周りの柵, 村の出入り口, 付近, 界限; 範囲
кавын 病気の併発症, 傷の炎症
кавынды <廢語> <即座装填用の> 火薬と銃弾が入った角型容器

ишчи 労働者
июль *r.* 7月
июнь *r.* 6月

кавындылаар /кавындыла=/ 速射する, 次々に撃つ; 過度にあくせくする
кавыннаар /кавынна=/ (病気が) こじれる, (傷が) 炎症を起こす
кавыртың <地表や樹木, 電線などに張った> 薄氷
кавыскан 雪を伴った冬季の風
кавыыргаар /кавыырга=/ 過度にせわしなくある
кагаар /кага=/ → кагыыр₂
кагар /хак=/ 叩く, 打つ; 叩き込む, 打ち込む; <干草を> 刈る; <馬を> せきたてる; 出かける, 出発する ◆ какпас; хак (命令形), хап (完了副動詞形)
кагдынар /кагдын=/ 放置される, 打ち捨てられる; 失われる
кагдынган 見捨てられた, 忘れられた
кагжаар /кагжа=/ <樽などが> 乾燥してひびが入る; <草本が> 乾き過ぎる; <酸っぱいベリーで> 口中が渋くなる
кагжар /кааш=/ 離別する; 打ち負かし合う; 論争する
кагжыраар /кагжыра=/ かさかさ音を出す, きしむ, パリパリ音を出す
кагжыргай 乾いた, もろい; 乾パン
кагыыр₁ /кагы=/ <梃子などで> ゆすって持ち上げる
кагыыр₂ [каъгыыр] /кагы=/ 強い

喉の渴きを覚える
када : кезек када しばらく, ちよつとの間
кадаазын *m.* 釘; 羊の天然痘
кадаар /када=/ *m.* 打ち込む, 叩き込む
кадаг 釘
кадага *m.* 癩, ねぶと, フルンケル
кадагааты *m.* <廢語> 外国の
кадагалаар₁ /кадагала=/ *m.* 大事
 にとっておく
кадагалаар₂ [каъдагалаар]
 /кадагала=/ 癩を患う
кадай 妻; 老婆
кадак *m.* <廢語> Кадак <客に敬意を示
 す細長い絹布>
кадалыр /кадал=/ 打ち込まれる; は
 まり込む; 付きまとう
кадан 病気の再発
кадаң やせた
кадар₁ 山のハネガヤ
кадар₂ 動物の肋骨の脂肪層
кадар₃ [каъдар] /кат=/ 干からびる,
 乾く
кадар₄ [каъдар] /кат=/ 加える, 付
 け足す
кадарар /кадар=/ 放牧する, 放し飼
 する
кадартыр /кадарт=/ 放牧させる
кадарчы 牧夫, 牧童, 放牧人
кадат 放牧
кады 隣人, 近所の人
кадыг 硬い
кадыгар /кадык=/ → дадыгар
кадык₁ 健康
кадык₂ [каъдык] かゆ
кадылга 足し算
кадын 女帝, 女王
кадыр 切り立った, 険しい, 急峻な
кадырар₁ /кадыр=/ 脱臼させる, 脱
 臼する
кадырар₂ [каъдырар] /кадыр=/
 <鋼鉄などに> 焼きを入れる; 乾燥さ
 せる
кадыргы *m?* [魚] カワヒメマス

кадырлыр /кадырыл=/ 脱臼され
 る, 脱臼する
кадырык 脱臼(した)
кадыыр *m.* <長い柄のある> 大き鎌; 鎌
кадыыр [каъдыыр] /кады=/ *m.* 固
 くなる, 凝固する
кадыыраар /кадыыра=/ *m.* 緊張状
 態になる, 不穩になる
кажаа *m.* 家畜小屋
кажан いつ
кажаң → каржаң
кажар₁ *m.* ずるい, 狡猾な; 機転の利く
кажар₂ /каш=/ 逃げる
кажараар /кажара=/ *m.* 経験を積む
кажарарар /кажарар=/ <遠くから>
 白く見える; 白髪になる
кажык くるぶし
кажыр 残酷な
кажыраар /кажыр=/ 駆り立てる; 生
 計を立てる
кажыыдаар /кажыыда=/ *m.* 悲し
 む, 悼む
казан 大釜
казанак 小屋
казапча 玄関口, 表階段
казар /кас=/ 掘る
казы 馬の内臓の脂
казылган [植物] 黒いベリーをつけ
 る低木
казыра 2 才子牛 <雄雌とも>
казыргы 旋風, 竜巻
казырык うろこ
казыыр /казы=/ *m.* 引き算する, 減ずる
казыыр /казы=/ カチッ・パチッと音
 を立てる
кай₁ ほら, どれ
кай₂ <遺憾・驚き・叱責を表す小詞>
кайгаар /кайга=/ *m.* 驚く
кайгал *m.* 大胆な, 勇猛な; いんちきな
кайгалдаар /кайгалда=/ いかさ
 まをする, 盗む
кайгамчык [тыг] *m.* 驚くべき; この
 上もない, 無上の

кайда どこに
кайтыгар /кайтык=/ 滑る, 滑り落ちる ; <弾丸が> バウンドする
кайы₁ どの, どれほどの ;
кайы₂ まさか
кайылаар /кайыла=/ どの道に行く
кайыраар /кайыра=/ きしむ, きしる
кайыын どこから ; кайыын-даа 至る所から
кайыынртан → кайыын
как <銃身の> 芯の燃えて黒くなった部分 ; 沸騰によって容器の底や側壁についての湯垢
каккылаар /каккыла=/ 何度も叩く ; 【宗教】 <廃語 ; シャーマンの儀式で> 悪魔を清める
каккыраар /каккыр=/ 咳払いする
какпа *m.* 罌
какпагар 曲がっている<驚の嘴状に>
какпак₁ 蓋 ; くぼんだ
какпак₂ <蒸留装置である木桶の側壁についての> 凝乳状のおり
какпаш <方言> カラマツまたはモミの樹皮<掘って立て小屋の覆い用>
каксы さっと, ちらりと, 表面的に, 示唆的に
каксыр /кагыс=/ タイプライターで打つ ; <頭などを> 水流の下に置く
каксыыр /каксы=/ *m.* 肉が長期保存でますぐなる
кактаар₁ /какта=/ 埃をたたき出す ; 費やす
кактаар₂ /какта=/ 芯の燃えがらができる
калбак 広い
калбарар /калбар=/ 広くなる
калбаяр/калбай=/ 広くある, 平坦である
калгак お玉, 杓子, ひしゃく
калгыыр/калгы=/ のろのろ歩いてゆく
калдар *m.* 栗毛で褐色の斑点のある
калдыраар/калдыра=/ サラサラと鳴る
калчаа *m.* 気の狂った, 気違いの
калчан *m.* 禿げた ; 禿

калчаяр /калчай=/ *m.* 頭が禿げる
калыр /кал=/ 残る ; 補動 <完了> ~ してしまう
кам 思いやり, 配慮
камбы *m.* 僧院長
камбы-хилиң *m.* <廃語> ビロード, ベルベット
камгалаар /камгала=/ *m.* 保護する, 防御する
камгалакчы *m.* 守護者
камгалал *m.* 保護, 守護
камгыыл → кайгал
камгыыл-сиген *m+t.* 【植物】 コゴメナデシコ
камды *m?* <廃語> 集団農場
камзырлажыр /камзырлаш=/ 同時に起こる
камнаар /камна=/ *m.* 節約する ; 大切に使う ; 出し惜しむ
камың *m.* 【歴史】 トゥヴァで市民戦争時に活動した漢人白兵
кандаазы *m.* <廃語> 袖なしのジャケット
кандаай どんな<кандыг + аай>
кандыг どんな ; <感嘆を表し> 何と ;
кандыг-даа どんな ~ も ◆
III. кандыызы
каникул *r.* 休暇
канчаар /канча=/ どうする
канчалдыр どのように
канчангаш どうして, なぜ
каң *m.* 鋼, 鋼鉄
каңгай : каңгай эзер 巨大な村
каңгы *m.* 【植物】 ニガヨモギ
каңгыдар /каңгыт=/ 意味を歪曲する
каңгыраар /каңгыра=/ 金属性の細かい音がする, とどろく, 鳴り響く
каңдай 動きが鈍い, 不器用な
каңдаашкын 日照り, 旱魃
каңзыыр /каңзы=/ 犬が恋しがる, 犬が長く伸びた声を出す
каңмыыл *m.* 【植物】 コゴメナデシコ ; 剛胆な, 勇敢な
каңнаар /каңна=/ *m.* 溶接する

каңныр *m.* ほんだ
 капсырылга *m.* 付録
 капсыыл *r.* 雷管
 каптагай 宇宙, 世界
 каптазын *m.* <廢語> 文書入れとして利用する薄板
 капуста *r.* 〔植物〕キャベツ
 кара 黒い
 кара-ай 〔植物〕シダ, ワラビ
 кара-баарзык 〔鳥〕ホシムクドリ
 кара-бажың 刑務所
 кара-бээшке 西洋碁
 каража *m.* 損害, 損失
 каразыыр /каразы=/ *m.* 疑う
 карак 目
 кара-кат 〔植物〕コケモモ
 каралыг 猜疑心の強い
 карандаш *r.* 鉛筆
 каранды 雪解けした場所
 караң : караң көрнүр /караң көрүн=/ 〔宗教〕<廢語> 予見する, 予測する
 караңгы₁ 暗い
 караңгы₂ *m.* 銅鑼
 караңнаар /караңна=/ <黒っぽいものが> ちらつく
 карарар /карар=/ 黒くなる, 暗くなる
 карбаныр /карбан=/ <水泳で> 手を次々にかく
 карбаң <子供が> 喧嘩っ早い
 карбаңнаар /карбаңна=/ 両手を振り動かす; <子供が> 両手で殴り合う
 каргаар /карга=/ 呪う; ののしる
 каргак お焦げ
 каргыраар /каргыра=/ しゃがれ声を出す; 沸き立つ, たぎる
 каргыс *m.* <廢語> 暴君; 暴虐な
 каргыш 呪い, 呪詛
 каргыяк うろこ
 каржаң 砕けた, 細くなった
 каржы 残酷な, 無慈悲な, 乱暴な
 каржыр /карыш=/ <道が> 方々に去る; 交差する; すれ違う; 口げんかする

кармак *t.* <方言> 釣竿
 карт ПАНの皮; 堅い表紙
 карта *r.* 地図
 картошка *r.* 〔植物〕ジャガイモ
 карттаар/картта=/ 皮をむく; 製本する
 карылга *m.* 損害, 欠損
 карыш 指尺 <中指と親指を広げた長さ>
 кас₁ 〔鳥〕ガチョウ
 кас₂ *m.* かぎ十字
 каскак 林・低木が生えた急斜面
 кастаар [каъстаар] /каста=/ 鞍の前枠の向こうに手綱を投げ出す; <傷ついた手などを> 結わえる
 кастыгыр 斜視の
 кастык 頬骨, こめかみ; 側頭部
 касчыр /казыш=/ 掘り合う
 кат₁ ベリー, 漿果, イチゴ
 кат₂ : катым 私の岳父, катың 君の岳父, каты 彼/彼女の岳父
 катаат[тар] 妻の親戚
 катый 一緒に
 катап 回, 度; 再び
 катаптаар /катапта=/ 繰り返す, 反復する
 катаптаашкын 繰り返し, 反復
 каткы 笑い
 каттыжар /каттыш=/ 団結する
 каттырар /каттыр=/ 笑う
 качыгдаар /качыгда=/ *m.* 苦しむ, 悩む, 被害を受ける
 каш [каъш] いくつの
 кашкы 何番目の
 кашкыйна いくつかの
 кашпагай *m.* 早い, 敏捷な
 кашпал *m.* 峡谷
 кашпыгыр → кашпык
 кашпык 側面から圧迫された<頭につき>
 кашпыяр /кашпый=/ <普通人の頭につき> 側面から圧迫されている
 каштагар : каштагар ак 顔色のさえぬ
 каштак → каштагар
 каът 層; 階
 каъттаар /каътта=/ 層状にする, 積

み上げる；縋り合わす，縋い合わす
 каяа どこに，どこへ
 каям → кай₁
 кевер /кеп=/ 乾く ◆ кеве
 кевиг 乾いた
 кевиргей 全頭病気にかかった
 кевирер /кевир=/ 乾かす
 кевирлир /кевирил=/ 猛威を振る
 う；皆病気になる；死滅する
 кевирт 全面に渡って
 кегжениг 反芻
 кегженир/кегжен=/ 咀嚼する，クチャクチャ噛む
 кегжир 軟骨
 кегирер /кегир=/ げっぷする
 кегээн *m.* 【宗教】ゲゲーン，活仏，聖者<僧侶の称号>
 кегээредир /кегээрет=/ *m.* <廢語>
 啓蒙する，啓発する
 кеде : кеде кайгамчык とても奇妙だ，とても不思議だ
 кедег 待ち伏せ
 кедейтир /кедейт=/ <自分の周りを見に頭を>用心深く持ち上げる
 кеделге 待ち伏せ
 кеден 麻布
 кеденгирлээр /кеденгирле=/ 世話する；監視する；こっそり近づく
 кедер /кет=/ 着る，身につける
 кедергей *m.* 極度の
 кедерээр /кедере=/ 強まる；無作法に振舞う
 кеди : кеди чок 当てにならない
 кедизинде 結局は，最終的には
 кедилиг 良質な，しっかりした；将来性のある
 кедирер /кедир=/ 着せる，身につけさせる
 кедиржир /кедириш=/ 着せるのを手伝う，着るのを手伝う
 кедээ 高地の，山上の
 кедээр₁ わきに；山に；山中の
 кедээр₂ [кеьдээр] /кеде=/ *m.* 待ち

伏せする；忍び寄る
 кедээртен 山の方から
 кежеге *m.* お下げ，垂れ髪
 кежер /кеш=/ 渡る，越える
 кежигүн *m.* メンバー
 кежик *m.* 恩恵，幸福；利益
 кежилдир [後置] [対+] (～を)渡して，(～を)横切って
 кежир [後置] → кежилдир
 кежирер /кежир=/ 渡す，渡らせる
 кежээ₁ 晩
 кежээ₂ [кеьжээ] *m.* 勤勉な；才能のある；難しい
 кезек₁ 燃えさし
 кезек₂ 部分；グループ；分け前；[副] しばらく
 кезенир /кезен=/ 狙いを付ける；警戒をしている
 кезер /кес=/ <獣の罨を点検して>歩いて回る
 кезер [кеьзер] /кес=/ 切る
 кезиир /кези=/ *m.* ぶらぶら歩き回る，さまよう
 кезик 半分；部分
 кезээде *m.* いつも
 кезээр [кеьзээр] /кезе=/ 懲らしめられる；<動物などが>臆病になる
 кел : <келир (кел=) の чор=, чыт= に先んじた際の語形> → келир
 келдеер /келдей=/ 失敗する
 келдерел *m.* 免除；恩赦，特赦
 келдерээр /келдере=/ *m.* 自由になる，解放される；恩赦を受けている
 келди 偏頭痛
 келдир どもりの人
 келдирер /келдир=/ 来させる
 келин <息子や弟の>嫁・妻 ◆
 III.кенни
 келир /кел= / 来る；[補動] [=π+] <ずっと>～してある時点に至る；～し始める ◆ кээп, кел (чор= / чыт=)
 кем₁ *m.* 罪；欠陥，欠点

кем₂ *m.* 石弓の矢の飛行高度を調整する記しの付いたステッキ
кемдиир /кемди=/ 鷺口瘡を患う
кенен *m.* 無邪気な, 純真な
кенет *m.* → кенен
кенеттер <息子や弟の>嫁・妻たち
кенни → келин
кенээт <息子や弟の>嫁・妻たち
кеңгирге *m.* 太鼓
кеңгиргей 打ち負かされた; ぐらぐら不安定な
кеңзиг *m.* 腐臭がする
кергиек 蜂の巣胃<反芻動物の第2胃>
кержек 手斧
керзең 前側の腹帯; 皮革の小片
кертер /керт=/ 刻み目を入れる
керээ *m.* 条約, 契約
кес <照準の>切れ込み, 溝
кески₁ カッター; 包丁
кески₂ 小筒<かかった齧歯動物が畏を噛み切らないように保護する>
кески₃ <齧歯動物につき巣穴からなかなか出ず>臆病な
кеский *m.* 寺院の管理担当の僧侶
кестинер /кестин=/ 切れる
кестир /кезил=/ 切られる
кестирер /кестир=/ 切らせる; 手術してもらう; 刈取り機で刈る
кеттинер /кеттин=/ 着る, 身に付ける
кеттирер /кеттир=/ 着せる, 身に付けさせる
кечил *m.* 【宗教】<廃語>中級の僧侶の称号
кечим 八分の一の量
кеш 皮革
кештинер /кештин=/ 渡られる
кидин : кидин өйү 最盛期, 極めて忙しい時期
кидирээр /кидире=/ <洗濯板の上で服を>ごしごしこする
кидис フェルト(の)
кижен 馬の脚の縛り紐

кижи 人
кижи-бүрүс 【動物】<廃語>サル
кижизиг 思いやりのある, 人道的な; 教養のある
кижизидер /кижизит=/ 育てる, 養育する
кижизидикчи 養育者, 教育者
кижизидилге 養育, 教育
кижиизир /кижизи=/ 人間化する; 教養ある人間になる
кижиир /кижи=/ むずがゆくなる
кижиргенир /кижирген=/ くすぐりに弱くある
кижиргенчек くすぐったがりの
киир 副 <「入れられる」さまを表示>
киирер /киир=/ 入れる, 運び込む
киирилде 序, 導入; 挿入
киискидер /киискит=/ <高く>掲げる; <口語>運び去る
киискиир /кииски=/ *m.* 翻る, はためく
кил *r.* <口語>キログラム(の)
килдис *m.* 局, 部, 課
килдээр /килде=/ <口語>重さを量る
килең *m.* 怒り, 憤怒
килограмм *r.* キログラム(の)
километр *r.* キロメートル
киндан *m.* <廃語>牢獄
кино *r.* 映画
кинолаар /кинола=/ 映画を見に行く
кинотеатр *r.* 映画館
кинчи *m.* 手枷, 足枷
кирбей <ひげにつき>短い
кирбик 眉; まつげ; <松かさの>外皮
киргин 交尾期(の)
киргирээр /киргире=/ しゃがれ声を出す
кирер /кир=/ 入る; 助動 [=π+] <始動>着手する, (〜し)始める
киржикчи 参加者
киржилге 参加; 介入
киржир /кириш=/ 参加する; 介入する

кириш 弓の弦
 киткээр /китке=/ <風や気温などが>
 強くなる, 激しくなる
 кичигелээр /кичигеле=/ *m.* くす
 ぐる
 кичигене *m.* 〔植物〕 ヨウシュツル
 キンバイ
 кичиктээр /кичикте=/ くすぐる
 кичээл *m.* 授業, 科目
 кичээлдээр /кичээлде=/ *m.* 学ぶ,
 勉強する, 宿題をする
 кичээнгей *m.* 注意, 注目; 注意深い
 кичээнир /кичээн=/ 注意深くある
 кичээр /кичээ=/ *m.* → кичээнир
 киш 〔動物〕 クロテン
 киш-кулаа 〔植物〕 コケモモ
 киштээр₁ /киште=/ クロテンを狩る
 киштээр₂ /киште=/ <馬が>いなくな
 класс *r.* クラス ◆ Ш.клады
 коваяр /ковай=/ 少し起き上がる
 когараар /когара=/ *m.* 被害を受ける
 когарал *m.* 損害, 損失
 когжаар₁ /когжа=/ <大枝の>端を切
 り払う
 когжаар₂ /когжа=/ <子牛などが>乳
 房を吸う
 когжураар /когжура=/ <歯に当た
 って>じゃりじゃり音がする
 когзу₁ 〔対+〕 ~に沿って
 КОГЗУ₂ : когзу дээр /когзу дег=/ <弾丸
 が>貫通する
 КОГУ : когу үстүр /когу үзүл=/ 根絶やし
 になる; 完全に終わる
 когуй *m?* 罪
 когурум 秋と春の風
 кодан₁ 〔動物〕 ウサギ
 кодан₂ [коьдан] *m.* 敷地, 中庭; 村
 落のある所; 畜群
 коду *m.* 胃
 кодур 疥癬
 кожа 隣人, お隣; 近くに
 кожаа₁ *m.* リボン, 飾り紐
 кожаа₂ *m.* → коржаа

кожагар 尖った山頂; <水没した木の
 幹が>突き出ている
 кожай *r?* 持ち主; 金持ち
 кожалан *m.* リボン状の毛製ロープ<
 ユルタの毛氈を固定する>
 кожамык 俗謡の一種
 кожаң 小唄
 кожар /кош=/ 合併する; 縫い足す;
 つなぐ
 кожаяр /кожай=/ 突き出ている
 кожуун *m.* 地区, 郡, 県
 козага 子ヤギ <山ヤギの子>
 койбуң *m.* うどんの一種
 койгун 〔動物〕 ウサギ
 койнут *m.* 〔植物〕 ウイキョウ,
 イノンド
 койтулаар /койтула=/ <液体が>ゴ
 ボゴボ・ドクドク音を立てる
 кок <子供に向かって言う呼びかけ> め
 っ! してはいけない!
 кокай₁ <口語> オオカミ
 кокай₂ → кок
 коккаарак <口語> オオカミ
 кокпа 細道, 小道
 кол *m.* 主要な; 灯心, 導火線
 колдаар /колда=/ *m.* 優勢である
 колдадыр 主として, 主に
 колдамнажыр /колдамнаш=/ 鬭争
 する; 殴りあう
 колданчы こじき
 колданыр /колдан=/ 頼む, 求める
 колду 燭台, 蠟燭立て
 колдук 脇の下
 колдуктааш 松葉杖, ステッキ
 колдураар /колдура=/ <液体が>ぶつ
 ぶつ煮えたぎる
 колдуунда *m+t.* 主として, 主に
 колун 馬の腹帯
 колчаңгы 孕んだ雌トナカイ
 колчук 自慢好きの, 見栄っ張りの
 ком <荷鞍の下の> 荷敷き
 команда *r.* チーム<スポーツの>
 кондаалай *m.* <馬の>尻; 薦骨

консерва *r.* 缶詰
кончаа *m.* 儲け
кончуг とても, すごく; <文末で> すごい, ひとしおだ
кончудар/кончут= 騙される, 欺かれる
кончуур₁ /**кончу=** / *m.* だます, 欺く
кончуур₂ [**коьнчуур**] /**кончу=** / 罵る, 叱る
коң: **коң эьт** 骨無し肉; <屠殺獣の頭内臓皮を除去した> 胴体
коңга *m.* ベル, 鐘
коңгул *m.* 樹木の空洞, うろ
коңгураа つらら; <羊毛の毛について> 糞; ガラガラ; 小鈴
коңгураар /**коңгура=** / 小鈴のように鳴り響く
коңдаалай *m.* → **кондаалай**
коңзагар 猫背の, 背虫の
коңзаң → **коңзагар**
коңчаар /**коңча=** / 邪視・凶視を避ける
коолаар /**коола=** / → **каалаар**
коошра <排水用の> 樋; 水的作用で出来た穴・溝
коптарар /**коптар=** / 掘り返しながら取り去る; えぐり出す
кораяр /**корай=** / <殺した動物から剥いだ皮が> 乾き干からびて固くなる
коргар /**корт=** / [奪+] 恐れる, 怖がる
 ◆ **коргуп, кортпас**
коргудар /**коргут=** / 恐れさせる, 怖がらせる
коргунчуг 怖い, 恐ろしい
коргуш 恐れ, 恐怖
коргулчун *m.* 鉛
кордаар /**корда=** / *m.* 当てにする
кордаяр /**кордай=** / → **кораяр**
коржаа *m.* <廢語> 商店, 協同組合
корзагар → **арзагар**
корзаяр /**корзай=** / → **арзаяр**
кортпас → **коргар**
кортук 臆病な, 腰抜けな
корум *m.*: **корум чок** だらしない
корум-чурум *m.* 決まり, 規則; 規律

котпактаар /**котпакта=** / おどかす, おびえさす
кочал *r.* ボイラー; バケツ
кочу *m.* 嘲笑, 物笑い; パロディー
кочулаар /**кочула=** / *m.* 嘲笑する, あざ笑う
кош 積荷; キャラバン, 隊商; 対の, ペアの
кошкаар /**кошка=** / 弱まる; 脆弱になる
кошкак 弱い
кошкар 種ヒツジ
кошкул *m.* 家畜; 財産
коя *m.* 流行の, 着飾った
көвей 沢山
көвенир /**көвен=** / 下に敷く
көвүдедир /**көвүдет=** / 増やす; 掛け算する
көвүдээр /**көвүде=** / 増える
көвүк 泡, 泡沫
көвүрүг 橋
көвээр /**көве=** / 下に敷く
көге-буга *m.* [鳥] ハト
көгжүргей <ふつう氷や雪につき> もろい
көггерер /**көггер=** / 青くなる
көгжүрээр /**көгжүре=** / パリパリ音を立てる
көгүдер /**көгүт=** / *m+т.* そそのかす, 自分の側に引き入れる
көгүүле 子連れの雌マーモット
көгүүр /**көгү=** / *m.* 喜ぶ; 高慢になる; <風が> 強まる
көгээзин [鳥] ノバト
көгээр 大型の皮製水筒
көдеге → **көдээ** [көьдээ]
көдегейим → **көдек**
көдек [聞] ごめんなさい <話し手が不慮の行いに際して言う>; まさか
көдүрге 鞍ひも, サドルストラップ
көдүрер /**көдүр=** / 持ち上げる
көдүрлүр /**көдүрүл=** / 登る; 決起する
көдээ₁ *m.* 村, 田舎
көдээ₂ [көьдээ] 体にできた小球上の柔らかい肉腫
көже 大麦の挽き割り

көжеге *m.* 幕, とぼり, カーテン
көжер /көш=/ 移住する, 引っ越す
көжүрер /көжүр=/ 移住させる, 引っ越させる; <行を>移す
көжүүр /көжү=/ *m.* 聞こえる; こわばる
көжээ *m.* 石碑
көзенек 窓
көзер *m.* トランプ
көзүр 上部肋骨
көзээр /көзе=/ <ストーブの中を>火掻き棒でかき回す
көк₁ 青い
көк₂ [көьк] 根
көкел → көкерек
көкерек 牛のくるぶし
көксээр /көксе=/ 罵る
көктээр₁ /көкте=/ 青草の上で放牧する
көктээр₂ [көьктээр] /көкте=/ 綴じる, ファイルする; 繕う
көлдөгөр <外套などが>だぶだぶである
көлдөөр /көлдей=/ <外套などが>だぶだぶである
көң 低い雑音
көңгүл <金属や木製の>水差し; 金属缶
көңгүрт : көңгүрт дээр /көңгүрт де=/ ドスンと音がする
көңгүрээ <雌牛などの>骨盤の腔
көңгүрээр /көңгүре=/ 鈍い音がする
көңгүс 全く
көөр /көр=/ 見る; **補動** [=п+] ~して
 みる ◆ көре, көрүп, көрейн, көрүнер
көөргедир /көөргет=/ これ見よがしに見せる
көп たくさん
көрбестээр /көрбесте=/ 見るのを止める; 嫌いになる
көрбээченээр /көрбээчене=/ 見えない振りをする
көргүзер /көргүс=/ 見せる, 示す
көргүрээр /көргүре=/ しゃがれ声を出す
көрдүнер /көрдүн=/ <自分の姿を>眺める; 見分けられる

көржең *m.* 乾かし固めた牛糞
көржүр /көрүш=/ 会う; 一緒に見る
көрнүр /көрүн=/ 目をやる, 見渡す
көрүксээр /көрүксе=/ 見たくなる
көрүкчү 見る人, 観客
көрүнчүк 鏡
көс 炭火, おき
көскү 目に見える; 視力の良い
көстег 馬の前脚を縛る紐
көстүр₁ /көзүл=/ 現れる, 見える
көстүр₂ [көьстүр] /көзүл=/ <脚を>引っ張り出す
көстээр /көсте=/ 馬の一方の前後の脚を絡ませる
көш 遊牧地を変えること
көшке なだれ; 地滑り, 崖崩れ
көшкүн₁ *m.* <老婆への呼びかけの語>
көшкүн₂ [көьшкүн] 遊牧民; 遊牧生活の
көшкүрүүр /көшкүр=/ [与+] ~に比する
кувала → хувала
куда *m.* 婚礼; 姻戚関係; 婿・嫁の父・母
кудаар /куда=/ *m.* 心から心配する
кудагай *m.* <口語> → куда
кудай *t.* 天; あの世
кудар /кут=/ 流す, 注ぐ
кудараар /кудара=/ *m.* 悲しむ
куду 低い
кудук 井戸
кудукту *m.* [宗教] ホトクト<ラマ僧の最高位>
кудумчу *m.* 通り, 街路
кудурга *m.* 尻がい
кудургай 下り坂, 斜面, 勾配
кудурук 尾, しっぽ
кудус *m.* マットレス
кудуур /куду=/ → куюмнаар
кужа *m.* 種羊
кужак 一抱え
кужур *m.* アルカリ性土壌
кузар /кус=/ 嘔吐させる
кузум *m.* タバコの芯の燃え殻

куй *m.* 洞穴, 洞窟
куйга 頭の皮; <肉や魚の>にこごり;
 殺した動物の炙った毛皮
куйзур /куюс=/ まごつかせる, だ
 ます, 混乱させる
куйлаар /куйла=/ <腫れ物・できも
 のにつき>化膿する
куйтулаар /куйтула=/ <雌鳥が>
 くっくつと鳴く
кукулаар /кукула=/ <カッコウ鳥
 が>カッコウと鳴く
кул 奴隷; <ランプの>ジャック
кула <馬の毛色につき>鹿毛の
кулак 耳
кулаш ひと尋, 両手を広げた長さ
кулбураар /кулбура=/ 手から滑り
 落ちる
кулбуруур /кулбуру=/ →
 кулбураар
кулдамыктаар /кулдамыкта=/
 侮辱する, 人格を傷つける
кулданыр /кулдан=/ 奴隷にさせる
кулдугур 身体を縮めた; 狭い
кулдуяр /кулдуй=/ 身体を縮める
кулугур 詐欺師, ペテン師; 大胆な男
кулузун *m.* 〔植物〕葦; 竹
кулун <乳飲み子の>子馬, 幼馬る ◆
 Ш.кунну
кулча 野生タマネギ <草原や乾燥した
 山地に生える>
кум₁ 砂
кум₂: кум кынныр /кылын=/ まどろむ
кумза <廢語; 煉瓦茶の>包み, 梱, 包装
кумзат *t+m.* 〔宗教〕 <廢語> 読経のラ
 マ僧
кунан *m.* 3歳家畜
кундага *m.* さかづき, 杯
кундус 〔動物〕カワウソ
кунну → кулун
кунугар /кунук=/ *m.* さびしがる,
 ひどく塞ぐ
кунук *m.* 感受性が強い, 敏感だ
кунчуг 夫の母親, 姑

куп → кум₂
кур₁ 帯
кур₂ 手が付けられていない; 予備の,
 蓄えの
курбусту *m.* 〔神話〕 <語頭を大文字で
 綴り>クルブストゥ神; 天
кургаар /курга=/ 乾く, 乾燥する
кургаг 乾いた, 乾燥した
кургулдай 直腸
кургуяк 耳垢
куржааңгы 線, 縞, 筋; 折り目, 襞;
 突出部
куржу 反芻動物の第1胃
курзук 歯がない
курзуяр /курзуй=/ 歯がない
курлавыр たくわえ, 貯蔵品, 備蓄
курлак 腰, くびれ
курлур /курул=/ 痙攣させる
курт 虫, 蛆
куруг 中空の; 空腹の; 何も入ってい
 ない; 〔副〕一面, すっかり
куругар /курук=/ 休耕地である; 家
 畜が太る
курусук 枯れ木; 長い竿
курут 乾燥凝乳
курутай → кууртай
курууг-курууг <馬を呼び寄せる叫び声>
курушкак <口語> → дырышкак
куруяк <口語> おばあちゃん, 老婆
куску 嘔吐
кускун 〔鳥〕ワタリガラス
куспак だき抱えること; 一抱え; 抱擁
кут 魂
куттулар /куттул=/ 注がれる
куттунар /куттун=/ 流れる; 注ぎい
 れ入られる
кутчур /кудуш=/ 互いに注ぐ, 注ぎ合う
куу₁ 灰色の; 青白い
куу₂ 〔鳥〕ハクチョウ
кууг 〔間投〕つかまえろ!, かかれ!
куудай 去勢トナカイ; 去勢牛
куурарар /кууарар=/ 灰色になる
куур-куур <ラクダを呼ぶ叫び声>

кууртай <ヤギなどの>前脚のくるぶし
 куурумчу *m.* 呪うべき, いまいました
 い; 偽善者
 кучуяр /кучуй=/ : хан кучуяр 血まみ
 れになる; 血がしみこむ; 怒りで目
 が充血する
 куш 鳥
 кушкаш 小鳥
 кушпугур : кушпугур куу <人につき>
 やせ細った
 куюм 精神の安らぎを欠いた
 куяк₁ 鎧, 装甲
 куяк₂ [куьяк] → куруяк
 куян <初老の人の>リユーマチ
 куяр /куй=/ 近くを通り過ぎる, すれ違う
 күгүр *m.* 硫黄
 күдер *m.* がっしりずんぐりした, 根の太い
 күдүгүр *m.* 猫背の, 前かがみの
 күдүер /күдүй=/ *m.* 前かがみになる
 күдүк 太もも, 大腿
 күдүр 疥癬
 күдүререр /күдүрер=/ ざらざらした
 күдүрүүр /күдүрү=/ → бүдүрүүр
 күдүрээ <針葉樹の下の>柔らかい土壌
 күдээ 娘の夫, 姉妹の夫
 күжү₁ ふいごのパイプ <粘土と石綿を
 混ぜて作る>
 күжү₂ *m.* <廃語> 芳香のする蠟燭
 күжүген₁ <齧歯類の一種>
 күжүген₂ とげ <乾いた木の樹皮と木
 質部から出たもの>
 күжүр 親愛な; 不憫な, 哀れむべき
 күзег *m.* 秋當地
 күзекчи *m.* 空想家, 夢想家
 күзел *m.* 願望, 望み; 空想, ゆめ
 күзен [動物] テン; シベリアイタチ
 күзеттээр /күзетте=/ <馬群などを>
 夜中に放牧する
 күзүн 秋に
 күзүнгү <廃語> リボン付きの装飾用金
 属板 <交霊用の備品>
 күзүрүм 散った針葉; ごみ
 күзээр₁ /күзе=/ 秋を過ごす

күзээр₂ [күьзээр] /күзе=/ *m.* 望む
 күрбанк *m+r.* 国立銀行
 күртү [鳥] クロライチョウ
 күрү → күрүне
 күрүне *m.* 国家
 күс 秋
 күсел <口語> 資金; 財産
 күселдиг 裕福な
 күске [動物] ネズミ
 күскү 秋の
 күскээр 秋寄りの
 күстүгер /күстүк=/ よたよた歩く
 күстүгүр → күдүгүр
 күстүер /күстүй=/ 猫背である
 күткүүр /күткү=/ *m.* 扇動する, そ
 そのかす
 күүй おば <母の兄弟の妻>
 күүседир /күүсет=/ 遂行する, 果す
 күүсээр /күүсе=/ *m.* 補充する
 күчү *m.* 力, 威力, 馬力
 күчүлүг 強力な
 күчүүргек 自分の力を自慢する
 күчүүргээр /күчүүрге=/ 自分の
 力を自慢する
 күш 力
 күш-ажыл 労働
 күш-ажылчы 労働者
 күш-культура *t+r.* 体育, 運動
 күшкүл [鳥] エゾライチョウ
 күштүг 力持ちの
 күшкүрер /күшкүр=/ <クシクシ
 (кш-кш) と言いながら羊やヤギを>
 追い立てる; <シシ(ш-ш)と言いなが
 ら>小児をなだめる
 кывар /хып=/ 燃える, 燃え出す ◆
 хып, кыва
 кывар-суг <口語> 灯油
 кывыс → кыпсыр
 кыда 馬の大腸
 кыдат *m.* 中国人, 漢人
 кыдыг 端; 岸; <民族服の>縁飾り;
 形 圧迫する, 嫌な
 кыдыглаар /кыдыгла=/ 圧迫する,

迫害する；侮辱する
 КЫДЫРА 浅薄な，表面的な
 КЫДЫРААР /КЫДЫРА=/ → КЫЖЫРААР
 КЫДЫРААШ *r.* ノート
 КЫДЫЫР /КЫДЫ=/ <衣服の>端を飾る
 КЫЖА 腸内寄生虫
 КЫЖААЛАҢ *m.* → дөнен
 КЫЖАНЫГ 脅し，脅迫
 КЫЖАНЫР /КЫЖАН=/ [与+] 脅しを与える，脅かす
 КЫЖЫК *m.* 赤痢；ペテン師
 КЫЖЫКТАНЫР /КЫЖЫКТАН=/ 不平を言う，不満を訴える
 КЫЖЫН 冬に
 КЫЖЫРААР /КЫЖЫРА=/ きしむ
 КЫЖЫРТ : КЫЖЫРТ ДЭЭР /КЫЖЫРТ ДЕ=/ きしむ
 КЫЖЫРАҢ <味が>渋い；<寒さが>身を切るような
 КЫЖЫРЫМАК 嘲笑好きな
 КЫЖЫРЫЫР /КЫЖЫРЫ=/ 嘲笑する，あざ笑う
 КЫЗААР /КЫЗА=/ *m.* <捕まえるために>家畜を狭いところへ追い立てる；故意に断る
 КЫЗАҢНААР /КЫЗАҢНА=/ <稲妻が>ピカピカ光る；赤く明滅する
 КЫЗАҢНААШ 稲妻，雷
 КЫЗАР₁ /КЫС=/ 赤くなる；灼熱する；努力する
 КЫЗАР₂ [КЫЪЗАР] /КЫС=/ 圧迫する，締め付ける
 КЫЗЫГААР *m.* 境界
 КЫЗЫЛ₁ 赤い；熱心な
 КЫЗЫЛ₂ カラマツの樹皮に付す印 <試験の標的>
 КЫЗЫЛ-ДАВАН 裸足の
 КЫЗЫЛ-ДУМЧУК [鳥] キバシガラス
 КЫЗЫЛ-КАРАК <幼児語> オオカミ
 КЫЗЫЛ-КАТ [植物] フサスグリの一種
 КЫЗЫЛ-ӨӨШ 食道
 КЫЗЫЛ-ТАРАА [植物] キビ
 КЫЗЫЛ-ТАС [植物] コムギ

КЫЗЫМАК[кай] 熱心な
 КЫЗЫР <家畜が>子を産まない
 КЫЗЫРААР₁ /КЫЗЫРА=/ 子を産まなくなる
 КЫЗЫРААР₂ /КЫЗЫРА=/ きしむ；パチパチ音を立てる；パリパリする
 КЫЗЫРАК <まだ子を産まぬ>若い雌馬
 КЫЗЫРАР /КЫЗЫР=/ 短くする，短縮する
 КЫЗЫРЛЫР /КЫЗЫРЫЛ=/ 短くなる，短縮される
 КЫЗЫЫ 狭い
 КЫЙ : КЫЙ ДЭЭР /КЫЙ ДЕ=/ 呼び止める，呼びかける
 КЫЙБААР /КЫЙБА=/ <的・目標から>それる；用事がなくぶらつく
 КЫЙБЫГЫР <毛が>まばらな
 КЫЙБЫҢ → КЫЙБЫГЫР
 КЫЙГАГАР <ミルク入りのお茶が>やや青白い；<ガラスなどが>曇った
 КЫЙГАК ① つるっばげの；② → КЫЙГАГАР
 КЫЙГАС 斜めの，斜の
 КЫЙГЫ 叫び声，呼びかけ
 КЫЙГЫРТЫЛГА 通知，通達
 КЫЙГЫРЫГ 呼びかけ，アピール
 КЫЙЫГ 側面
 КЫЙЫНДАК 裁断後の切れ端
 КЫЛААЗАЙ 光沢
 КЫЛАГАР ピカピカ光る；澄んだ，透き通った
 КЫЛАҢ 輝く，光る；透き通った
 КЫЛАШ 歩行
 КЫЛАШТААР /КЫЛАШТА=/ 歩む
 КЫЛАЯР /КЫЛАЙ=/ 天気が晴れる；光り輝く
 КЫЛБАН → ХЫЛБАН
 КЫЛБЫШ 自家製タバコ；[植物] ヒマラヤユキノシタの一種
 КЫЛДЫНАР /КЫЛДЫН=/ される
 КЫЛДЫНГЫР たやすい
 КЫЛДЫНЫГ 行動；演算
 КЫЛДЫР ～として；[同じ基数の 2 度

繰り返し+] ~ずつ
кылдыраар /кылдыра= / <液体が喉を通る際に>音を立てる ; (皮革が)カサカサ音を立てる
кылдырар /кылдыр= / させる
кылзыр /кылыс= / → кылдырар
кылчагар → кылчаң
кылчаң 禿げた ; 禿
кылчаңнаар /кылчаңна= / 眉をひそめて見る
кылчаяр /кылчай= / 頭が禿げる
кылчыгыр のっぽの ; 首の長い
кылчыр /кылыш= / 一緒に行く, し合う
кылчыяр /кылчый= / のっぽである, ひよる長い
кылыг 行い ; 製品 ; кылыг сөзү 動詞
кылык 短気
кылыктыг 短気な
кылымал 製品 ; 人造の
кылын 太い, 厚い
кылыр /кыл= / する ; 行う ; 作る ; 製造する ; 修理する
кылыяр /кылай= / 鳥が滑空する
кым 誰
кымзар <廃語 ; 野生の根菜を採取するための> 腱で編んだ綱
кымчы 鞭
кымый <口語 ; 知人につき> あの人
кымыскаяк 【虫】 アリ
кынды <кынныр (кылын=) の単純過去形> → кынныр
кынныр /кылын= / [=ш +] <動作の瞬間性を表示> ◆ кынды
кыңгыраар /кыңгыра= / 金属性の音がする
кыңчыктырбас /кыңчыктырба= / 楽勝する, あっさりと勝つ
кыпсыкчы 放火者 ; 挑発者
кыпсынчыг 不快な, 嫌な
кыпсыр /кывыс= / 火を付ける, 焚き付ける
кыптыгар /кыптык= / 燃え出す

кыр₁ 面 ; 連山 ; 表面 ; **後置** [属+] ~の上 ◆ кырынга, кырында, кырындан, кырынче, кырындыва, кыры-биле
кыр₂ <馬の毛色につき> 葦毛の ; 栗毛の
кырар /кыр= / 殲滅する, 根絶やしにする
кырган 老いた
кыргыраар /кыргыра= / しゃがれ声を出す
кыргыыр /кыргы= / 毛を刈る
кыржаң <天気が> 薄ら寒い
кыржыр₁ /кырыш= / 口げんかする
кыржыр₂ /кырыш= / 駆除し合う
кыржыыл 細枝
кырза *m.* 【動物】 ケナガイタチ
кыргызаныр /кыргызан= / 儉約して使う
кырлаң 小規模な山脈 ; 面 ; 稜
кырлыг 面のある, 研磨し面取りされた
кырлыг-кара 【植物】 ドクムギ ; ソバ
кырлыр /кырыл= / 死滅する, 絶滅する
кыртыш 生皮の内薄膜, 真皮
кыры₁ → кыр₁
кыры₂ 尺骨
кырыдар /кырыт= / 老いる
кырыксаар /кырыкса= / 若干老いる, 初老である
кырыш 悪口, いがみ合い, 罵り合い
кырыыр /кыры= / 老いる
кыс₁ 娘 ; 雌性の
кыс₂ [кыгъс] → кызыы
кыска 短い
кыскалаар /кыскала= / 短くなる
кыскараар /кыскара= / <口語> 約束を果さずに怒らせる
кыскаш ペンチ, くぎ抜き ; 火掻き棒
кыскыл <馬の毛色につき> 赤毛の
кыссыг <少女が> 色っぽい ; <女性が> 若作りの ; <青年が> 女の子っぽい
кыссыыр /кыссы= / <少女が> 色っぽくある ; <女性が> 若作りである ; <青年が> 女の子っぽくある
кыстынар /кыстын= / 挟まれる ; 締め

付けられる；入り込む；かくまわれる
КЫСТЫНЧАК 狭い；猫背の
КЫШ 冬
КЫШКЫ₁ 叫び声
КЫШКЫ₂ [**КЫЪШКЫ**] 冬の
КЫШКЫРАР /**КЫШКЫР**=/ 叫ぶ
КЫШКЫРЖЫР /**КЫШКЫРЫШ**=/ 叫び
 合う
КЫШТААР₁ /**КЫШТА**=/ → **кылаштаар**
КЫШТААР₂ [**КЫЪШТААР**] /**КЫШТА**=/
 冬を越す，冬當する，越冬する
КЫШТАГ 越冬地

Л

-л⁵ **終助** <ハイフン無しで前の語にく
 っつけて綴る；← **ол**><多く疑問詞を
 含む三人称文で疑問や強調を表わす
 > ~なのかな？， ~なのかな！；<чогул
 の際断定を表わす> (~がない)のだ
 ◆ **-л** / **-ыл** / **-ил** / **-ул** / **-үл**
-ла⁴ <強調；ハイフン付きで綴る> ~こ
 そ；[若干の時の名詞+属+] 毎~ ◆
-ла / **-ле** / **-на** / **-не**
лаа *m.* ロウソク
лааза *m.* ブリキ缶
лама *m.* ラマ僧
лампа *r.* 電灯， ランプ
ланчыы *m.* ライフル銃

М

-м³ **終助** <動詞の命令形にハイフンなし
 で綴り接続して語気を和らげる> (~
 しなさい)な ◆ **-ам** / **-ем** / **-м**
ма *m.* **間投** ほら(取りなさい)
маа <бо の与格形の一> → **бо**
маагы <羊の> 疥癬
маадыр *m.* 英雄， 勇士
маадыржыыр /**маадыржы**=/ 英雄
 になる
маадырлыг 英雄的な， 勇敢な
маажым おとなしい， 柔和な

кыян 色っぽい；軽率な
кыяр /**кый**=/ 斜に切る
кыяр-сиген 〔植物〕 スゲ属
кээп : **кээп дүжер** /**кээп дүш**=/ 落ちる
кээр → **келир**
кээргел 哀れみ， 同情， 慈悲
кээрген 〔鳥〕 ホシガラス
кээргенчиг 哀れむべき， 不憫な；愛く
 るしい
кээргээр /**кээрге**=/ 哀れむ
кээргээчел 思いやりのある， 慈悲深い
кээшпе マホルカ煙草<下級の刻み煙草>

лаң *m.* <廢語；金銭の単位> 両
лаңгыы *m.* 商品台， 陳列台
-лар⁸₁ <必要に応じて名詞類に付加され，
 その複数を表示する> ◆ **-лар** / **-лер**，
-дар / **-дер**， **-тар** / **-тер**， **-нар** / **-нер**
-лар⁸₂ **人助** <三人称複数の行為者を主
 語とする動詞性述語の後に付加され，
 断定を表わす．付加は任意；ハイフ
 ン無しで綴る> ◆ バリエーション
 は**-лар⁸₁**を参照
-ле → **-ла**
лимби *m.* 〔樂器〕 リンビ <フルートに
 似た管樂器>

маак <廢語> 色つきリボン<帽子の飾り用>
маалаар /**маала**=/ *m.* <羊やヤギが>
 メーと鳴く
маанай *m.* <廢語> 墓の上の建造物；祈
 禱， のりと
маңаа <бо の与格形の一> → **бо**
маас 〔虫〕 アブ
мага *m.* : **мага ханар** /**мага хан**=/ 満足す
 る， 満喫する
мага-бот *m.* 身体， 肉体
магадаар /**магада**=/ *m.* 感嘆する， 恍惚

となる, 感激する
магадылаар /магадыла=/ *m.* 保証する; 増強する; 予見する
магадылал *m.* 保証; 先見の明のあること
магазин *r.* 商店
магалыг *m+t.* 素晴らしい
магатчок *m+t.* 終助 [=p (/=n) +] (きっと) ~だろう<確信度は 90%ほど>
магат-ла: магат-ла чок → магатчок
магачын *m.* <廢語> 無頼漢, 強盗, 人非人
мадар *m.* <廢語; 白樺の根から作る> 木製茶碗
мадылаар /мадыла=/ *m.* 〔チェス〕詰める
мажаалай *m.* <冗談> 熊 (cf. адыг, хайыракан)
мажагар <人につき> 太った, 肉付きのよい
мажак <収穫後に残された> 穂, 落ち穂
мажалык 丘, 小山
мажаяр /мажай=/ 太る
мажы *m.* 撃鉄, 引き金
мажыыр /мажы=/ *m.* 揉む
май *r.* 5月
майгын *m.* テント
майгыр /майгы=/ 〔スポーツ〕脇を向いて急激な動作で吊り込み足をかける
майтагар → майтак
майтак 内股の, 内反足の; <靴が> 片減りした; <蹄が> 傷んだ
майтаяр /майтай=/ *m.* 内股で立つ; <靴が> 片減りしている; <蹄が> 傷んでいる
майыжар /майыш=/ <靴が> 片減りしている; <蹄が> 傷んでいる; <重みで> 歪んでいる
майык *m.* 用紙, 図式; 雛形, 模型; 足部<くるぶしから下>; <靴のつま先部の> 型紙
майыктааш 短靴, 編み上げ靴
майылаа 臍臓

майыраңнаар /майыраңна=/ <びっこを引きながら> よろよろ歩く
майырык <皮肉> びっこの
макпалчык <遊び用の> くるぶし骨
мактаар /макта=/ *m.* 褒める, 賞賛する
мактал *m.* 賞賛, 賛美; 表彰
макталга *m.* 賞賛, 賛美; 表彰
мактанчак 自慢好きの
мактаныкчы 自慢屋
мактаныр /мактан=/ 自慢する, 鼻にかける
макыр とても白い
мал 家畜; 馬; 粗野な
малгаш <通りの> ぬかるみ; 沼地
малгаштаар /малгашта=/ よごす; <粘土を> 一面に塗る
малдаар /малда=/ 家畜を飼う; 放牧する; <廢語> <求婚に際し家畜をもらいに> 客として行く
малдырган 〔植物〕 シシウド; ハナウド
малдыр *m.* 鋤
мал-сүрүг <集合> 家畜, 畜群
малчын *m.* 牧民, 畜産家, 畜産業者
мамак <幼児語> 肉
манаакай → манагжы
манаар /мана=/ *m.* 待つ, 待ち受ける; 守る, 見張る
манаг 夜の家畜番; <畑などの> 警備; 夜の狩り
манагжы 夜間放牧者; 見張り; 身を隠した狩人
мандаң *m.* 小麦粉で作った攪拌混入物<スープの調味料>
мандылга 発展
мандыыр /манды=/ *m.* 開花する, 発展する
манза *m.* 板, パネル; 縦に半割りの丸太
манзы *m.* 拷問
манчы *m.* 餃子
маны₁ *m.* 〔動物〕 マヌル猫
маны₂ *m.* 大理石
маныыла *m.* → маны₁
маң 駆け足; 速さ, 速度
маңаа <бо の与格形の一> ここへ; ここ

に (→ бо)
маңган *m.* 真っ白な
маңгыр → маңган
маңгырзын *m.* 〔植物〕野生ニンニク
маңгыс *m.* 大食い, 食いしん坊; 居候, 徒食者; 〔神話〕怪物, 吸血鬼
маңнаар /маңна=/ 走る
маңнаган あちこち走り回る; 落ち着きのない
маңнай *m.* 〔軍事〕前衛, 先鋒
маңнык *m.* フラシ天, ビロード
марбыгыр → маспыгыр
маргаа 〔植物〕ヨモギの一種
маргыжар /маргыш=/ 論争し合う
маргылдаа *m.* 論争; 意見の不一致; 競技会, 試合
маргылдажыр /маргылдаш=/ 論争し合う
маргыш 論争
маргыыр /маргы=/ *m.* 論争する
марка *r.* 郵便切手
март *r.* 3月
маска 大槌, ハンマー
маспа 床のブラシ
маспак 特殊な罨の一種
маспыгыр 人が太った
матка *m.* 吹き出物, 発疹
матпаадыр <手の>親指
матпадак 〔鳥〕ウズラ
матпаңнаар /матпаңна=/ 太った人が左右に体を左右に振りながらよろよろ歩く
маттаар /матта=/ → мадылаар
меге₁ *m.* うそ, 偽り; ずるさ, 計略
меге₂ → бере ②
меде 〔植物〕クローバー
медеге *m.* 小球状肉腫
медел *m.* 意識, 正気
медерел *m.* 意識
медерээр /медере=/ *m.* 意識を失う
медээ *m.* 消息, たより; 汽笛, クラクション
медээлээр /медээле=/ *m.* 知らせ

る, 通知する; 汽笛を鳴らす
межелдир 丘
межерген 〔鳥〕フクロウ
мези *m.* 刀剣の一種
мезил 〔魚〕カワメンタイ
мелдер <馬の毛色>栗毛で褐色の斑点のある
мелегей *m.* 〔動物〕カメ; バカ
МЕН₁ 私 ◆ мээн, мээнии, мээн-биле, меңээ / мээ, мени, менде, менден, менден, мендиге
МЕН₂ 〔人助〕 <一人称単数を主語とする名詞類述語文末に義務的に用いられて断定を表わす> (私は)~である
менди *m.* 息災である; 平穩無事の
меннир /менин=/ 自分勝手に振舞う; 使う
менээ 少し頭が弱い, うすのろの
менээкей <指小・愛称> おばかさん
менээргек : менээргек кижиге унуболле, 高慢ちき
менээргел 高慢, うぬぼれ
менээргенир /менээрген=/ 高慢になる, うぬぼれる
менээрээр /менээрее=/ *m.* 少し頭が弱くなる, うすのろになる
мең あざ, ほくろ
меңги 氷河, 万年雪
меңнээр /меңне=/ → белиңнээр
мербегей <有蹄類の>足裏の柔らかい部分
мербеңгей → мербегей
мерге 棒, ステッキ
мергежиир /мергежи=/ *m.* 熟達する
мергежил *m.* 専門技術
мергежилге 練習, 訓練
мерген *m.* 狙いの正確な; 賢明な
месилдежир /месилдеш=/ 熱い論争を行う; 合戦する
мет : мет дээр /мет де=/ ぼったり倒れる
метпегер 太った, 肉付きのよい
метпеер /метпей=/ 太る
мечи *m.* 〔動物〕<廃語>サル

мешпегер → мешпек
мешпек 太った
мешпеер /мешпей=/ 太る
мижирээр /мижире=/ さえずる；ひそひそ話にする
мизиргей → бизиргей
минниичел 感受性に富んだ；すぐに自分の過ちを認める
минниишкин 感覚；自覚，認識
миннир /билин=/ 感じる；；意識を回復する；＜自分の過ちを＞認める
минута *r.* 分＜時間の＞
минчиир /минчи=/ ＜民族服の＞縁を飾り付ける
минчиг ＜民族服の＞縁飾り
мирит まぬけ，うすのろ
митпеер /митпей=/ → митпектелир
митпек 粘る，粘着性のある；こってりとした，濃い
митпектелир /митпектел=/ 粘着性がある；こってりとなる，濃くなる
могаар /мога=/ *m.* 疲れる，くたびれる
могаачал すぐに疲れる
могагзынар /могагзын=/ 疲れる，疲れを感じる
могадыг むら気，気まぐれ；威勢
могадыр /могат=/ ＜子供につき＞だだをこねる；横柄な態度を取る
могатчыр /могадыш=/ 腹を立て合う
можу *m.* ＜廃語＞ 州，省，県
мойнак 動物の首の皮(製の)
мойналык 地峡
мойну ＜моюн の III.＞ → моюн
мойт 擬音 ＜水などの＞ ごぼごぼ，どくどく
мойтук 柔らかい子供靴
мойтулаар /мойтула=/ ＜水などが＞ ごぼごぼ音を立てる
мокулчак 円い，円形の；隆起した
мокурацнаар /мокурацна=/ 回る，回転する
молдурга 2歳の子牛・ヤク＜雌雄とも＞
молдурук 環椎 ＜首の最初の椎骨＞；端部金具，矢じり

момбуш ＜廃語；方言＞ ＜馳走に対する返礼としての＞ 共同農作業，ゆい
мону ＜бо の対格形＞ → бо
мончар ＜犬などの＞ 首輪
мончук ＜動物の＞ 贅肉；＜ヤギなどの＞ 首下の垂れ皮
моң₁ 棍棒；鎚
моң₂ 終助 ＜сен に対する発話の強調＞ (果たして)～なのかい？そもそも
моңар 終助 ＜силер に対する発話の強調＞ (果たして)～なのですか？そもそも
моңнур → богдунар
моо *m.* : моо ёралыг 運の悪い，縁起の悪い
моовус ＜бо + I.pl.＞ → бо
моодаар /моода=/ *m.* 弱る，衰える；病気の発作にあう
моожа₁ *m.* 束
моожа₂ *r.* 手綱
моол *m.* モンゴル(の)
моолаар₁ /моола=/ わめく
моолаар₂ /моола=/ この道を行く
моолдаар /моолда=/ モンゴル語で話す
моолдажыр /моолдаш=/ モンゴル語で会話する
моом ＜бо + I.＞ → бо
моома 家畜
моон ＜бо の奪格形＞ → бо
моондак₁ 障害物；邪魔
моондак₂ 束；花束
мооң ＜бо + II.＞ → бо
мооңар ＜бо + II.pl.＞ → бо
моораар /моора=/ *m.* 気絶する
моорлаар /моорла=/ *m.* いらっしゃる，おいでになる
моортай *m+t.* 〔動物〕ネコ
моортан ここから
морзук 〔動物〕アナグマ
мочурга ＜ドロヤナギの＞ 尾状花序
моюн 首 ◆ III. мойну
моюндурук 襟

мөгдүрер /мөгдүр=/ <мөг= (мөөр) の使役態> → мөөр
мөге *m.* 格闘技選手, レスラー; 力持ち
мөгээр /мөгей=/ *m.* 下のほうへ曲がる, たわむ; お辞儀する; 屈服する
мөгеже *m.* 格子<ユルタの煙穴の>
мөген *m.* ラクダのこぶ
мөгзүр /мөгүс=/ → мөгдүрер
мөгүдээр /мөгүде=/ ひどく心配する, 気を揉む
мөгээргээр /мөгээрге=/ *m.* 自分が力持ちであるとうぬぼれる
мөдү *m.* **後置** [主+] ~の様な
мөзү *m.* 生活態度, 行為, 振舞い
мөзүргей → бөзүр
мөзүререр /мөзүрер=/ → бөзүререр
мөзү-шынар *m.* 品性, 素質; 面貌, 様相
мөкүлчек → мокулчак
мөлдүк-калдык *m.* どうにかこうにか
мөлдүргей *m.* 信頼のおけぬ, 頼りにならぬ
мөлчүүр /мөлчү=/ *m.* 搾取する
мөнделе *m.* マーモットの子
мөндүгүр 滴りとなった; 液体で満たされた; 膨れた
мөндүер /мөндүй=/ 滴りとなる; 液体で満たされる; 膨れる
мөндүңнээр /мөндүңне=/ <液体が>ゆらめく
МӨН : мөң күш 澁刺とした力, мөң эьт 筋肉; 体の柔らかな部分
мөңге *m.* 永遠の, 永久の
мөңгүн *m.* 銀(の)
мөңзүгүр <外見につき>粗野な
мөө <雄牛の長い吠え声> モー
мөөгү *m.* きのこ
мөөлээр /мөөле=/ 牛がモーと鳴く
мөөн₁ 十二指腸
мөөн₂ : көк мөөн びしょぬれだ
мөөң *m.* 卸売りの; 密集した, 一群となった
мөөңнежир /мөөңнеш=/ 集まる, 群がる; 集結し合う

мөөңнээр /мөөңне=/ *m.* 集める, 貯める; 集結する
мөөр /мөг=/ <馬が>後脚で立つ; <馬や雄牛が背上のモノを振り落とそうと>跳ねる ◆ мөөп
мөөрей *m.* 競争, 張り合い; 賭け
мөөреңгей *m.* 俗物的な
мөөрүк *m.* 連峰のドーム型山頂
мөөрээр /мөөре=/ <牛が>モーと鳴く
мөргүл *m.* <廢語> 祈祷
мөргүүр /мөргү=/ *m.* 祈祷する
мөрү 成功, 能力, 資力
мөрүнде **後置** [属+] 目下, 差し当たり
мөчек つぼみ; <筋肉につき>発達した
мөчү *m.* 手足, 四肢
мөчүлге 死去
мөчүүр /мөчү=/ 死去する
мугулай のろま, 愚か者, バカ
мугулдур 尖った所, 突出部; 入り江, 内湾
мугур *m.* 鈍い, 先端が丸みを帯びた; ちょうど
мугурарар /мугурар=/ 鈍くなる, 鈍る
мугуртаар /мугурта=/ *m.* 気落ちする; 窮地に陥る
музей *r.* 博物館
музыка *r.* 音楽
муку <浅い小川で魚を叩いて気絶させる>槌
мукулаар /мүкүла=/ <鳩が>クークーと鳴く
мукур *m.* <ふつう頭につき>小さくて丸い
мунар /мун=/ 騎乗する; 上に乗る
мундургу <喫煙用のパイプに付ける装飾用>リング
мунукчу 騎乗者, 乗り手
мунчу <人が>膝関節の病気で身動きする能力を失った
муң₁ 千
муң₂ <方言> うすのろの, 愚かな, バカな
муңгагдаар /муңгагда=/ 悲しむ

мунгагдал 悲しみ, 悲哀
мунгак 感受性の強い, 敏感な; 怒りっぽい
муңганыр /муңган=/ 苦悩する; 弱る, やつれる
муңгараар /муңгара=/ *m.* 悩む, 苦しむ
муңгаш 閉鎖された, 遮断された
муңгаштаар /муңгашта=/ 閉鎖する, 遮断する
муңзаар /муңза=: кайын муңзаар 好きなだけ見つける
муңзавас 好きなだけ見つける
муңзанмас → муңзавас
муңчок たくさん
муңчук [数+] 千分の～
мургу₁ [植物] シシウド, アシタバ; シシウド製の笛
мургу₂ [муъргу] *m.* 雄タルバガン
мурнаар /мурна=/ 追い越す; 時間が進んでいる
мурнай まず初めに, 最初に
мурнакчы 先駆者; 先駆的な
мурну <*мурун + III.> (その)前 ◆
 мурнунга, мурнунда, мурнундан, мурнунче
мурнуку (その)前の; 先駆者
мурнундагы (その)前にある
мурнуу 南の, 前方の; мурнуу чүк 南, 南方
мурнуу-барыын *t+m.* 南西の
мурнуу-чөөн *t+m.* 南東の
мүн₁ スープ
мүн₂ *m.* 公正に, 本当に, 全く; まさにその, 当該
мыгырт: мыгырт долу ぎっしり詰まった
мыгырттажыр /мыгыртташ=/ 込み合う, 押し合いへし合いする
мыжылаар₁ /мыжыла=/ <ヤギや羊が>鼻から音を出す
мыжылаар₂ /мыжыла=/ ひどく汗をかく
мыжыраар /мыжыра=/ <鳥が>さえずる

мыйгак 雌アカシカ
мыйырак 胎生タデの根
мыйыргын 細かい
мыйыс つの
МЫЙ-ЫТ [動物] ネコ
МЫЙЫТ [魚] コクチマス, マンシュウマス
МЫЛДЫК *t.* <方言> 銃
МЫЛЧЫРААР /МЫЛЧЫРА=/ ピチャピチャ音を立てる
МЫНААР こちらへ; そちらへ
МЫНААРТАНこちらから; そちらから
МЫНДАここに; これに
МЫНДААその時; その時の, 先ほどの
МЫНДААГЫその, 正にその
МЫНДЫ雌トナカイ
МЫНДЫГこのような; <伝聞> [dep+] ~だそうだ, ~とのことである
МЫНЧАこれほど
МЫНЧААР /МЫНЧА=/ [動] こうする; [副] このように
МЫНЧАГАここまで
МЫНГАРЛЫР/МЫНГАРЫЛ=/ さっとやる
МЫНГЫРТЫ ブランコ
МЫРЫҢАЙ 全く, 正に
МЫЧЫГЫР ふくらんだ, むくんだ
МЫЧЫЯР/МЫЧЫЙ=/ 腫れる, むくむ
МЫШ: мыш дээр /мыш де=/ 早く動かす; <鼻を>ヒクヒク動かす
МЫЯ 控えめな, わずか; **МЫЯ БО** 全く近くに
МЫЯДА 近くに, 近場に
МЫЯОҢНААР/МЫЯОҢНА=/ <猫が> ニャオと鳴く
МЭЭ₁ 脳
МЭЭ₂ <мен の与格の一> → мен
МЭЭНИИ 私のもの
МЭЭРЕҢ *m.* [歴史] メイレン, 梅倫 <清代の官職名>
МЭЭС 山の日の当たる向き, 山陽, 山の草原

Н

-на → -ла

наадам *m.* 祭典, ナーダム

назы *m.* 年齢

назылаар /назыла=/ *m.* 年を取る,
老いる

назын *m.* 年齢

найтаар /найта=/ *m.* <格調語> 期待
する

найыр *m.* <廢語> お祝い日, 祝宴

найырал *m.* 友好, 友情

найыралдыг 友情の, 仲の良い

найысылал *m.* 首都

нам *m.* <廢語> 党

намдаар /намда=/ *m.* 静かになる

намдар *m.* 伝記

нарын *m.* 複雑な

нарыыдаар /нарыыда=/ *m.* 複雑に
なる;ぎっしり集まる

начын *m.* 力持ち; ナチン<民族相撲の
称号の一>

-не → -ла

негей *m.* 羊の毛皮, コート

негелде *m.* 要求, 請求

негеттинер /негеттин=/ 必要とさ
れる

негээр/неге=/ *m.* 要求する, 請求する

неделя *r.* 一週間 (cf. чеди-хонук)

немег 追加(の), 補足(の)

немежир /немеш=/ 加わる, 増える

немей その上, おまけに

немелде *m.* 追加, 補足

немере *m.* 追加, 補足

неметтинер /неметтин=/ 加わる,
増える

неметтирер /неметтир=/ 加える,
増やす

немештир → немей

немээр /неме=/ *m.* 補足する, 付け足す

нептергей *m.* 普及した, ありふれた

нептередир /нептерет=/ 広める, 普
及させる

нептерээр /нептере=/ *m.* 広まる, 普
及する

ниимик [チェス] 自分の駒で相手
のキングを封鎖すること

ниити *m.* 共通の, 全員の; 公共の,
社会の; 総体の

ниитижиир /ниитижи=/ *m.* 共
有になる, 社会化される

ниитилежир /ниитилеш=/ 集
団化される, 社会化される, 公有
になる

ниитилел *m.* 社会

нирба *m.* <廢語> 経理部長

ногаа *m.* 緑, 野菜

ногаан *m.* 緑色の

ногаандык 死刑執行人

ногаанчыыр /ногаанчы=/ 緑化
される

ногаарарар /ногаарар=/ 緑にな
る, 青々としている

НОМ *m.* 本

номер *r.* 番号, ナンバー; <ホテルの>
部屋

номнал *m.* 学説, 教え

номчукчу 読者

номчулга 読書; 本読み

номчуттунар /номчуттун=/ 読書
する

номчуур /номчу=/ 読む

ноюрзаар /ноюрза=/ この上もない
幸福を享受する

ноябрь *r.* 11月

ноян *m.* [歴史] 領主, ホショーの統治
者; [チェス] キング

нөмөктээр /нөмөкте=/ 援助する

нугуур /нугу=/ *m.* 揉む; マッサージ
する; こねる

нургулайы *m+t.* (その)大多数

нуруу *m.* : улуг нуруузу, хөй нуруузу (そ
の)大多数

нүгүл *m.* 中傷; 罪

нүгүлдекчи 中傷者
нүгүлдеттирер /нүгүлдеттир=/
中傷される
нүгүлдээр /нүгүлде=/ 中傷する
нүүрлүг *m+t.* → арын-нүүрлүг
нүүртээр /нүүрте=/ *m+t.* 対照する,

校合する
нүүрүндө *m+t.* 後置 [属+] (～のその)
期間に
ныкталакчы *m+t.* <廢語> 簿記係, 会
計係

О

о **間投** <遺憾や驚き, 感嘆を表わす> おー
общежитие *r.* 宿舎, 寮
оваа *m.* 物の山, 積み重なった山
оваадай *m.* 王冠; ラマの円錐形の被り物
оваарар /**оваар**=/ *m.* 注意を向ける; 気付く
оваарныр /**оваарын**=/ 警戒する; 冷静になる
оваарымча 用心, 注意深さ
овуузун 狡猾さ, ずるさ
овур *m.* 見かけ
огдагар → **догдагар**
огдаяр /**огдай**=/ → **догдаяр**
оглаа → **хоюган**
оглааргаар /**оглаарга**=/ → **хояр**
огланыр /**оглан**=/ <犬が> 甘える, 尾を振る
оглаңай *r.* 轆, 梶棒
оглаңнаар₁ /**оглаңна**=/ <馬が> 速歩する
оглаңнаар₂ /**оглаңна**=/ 甘える; おべっかを使う
оглу <оолのIII.> → **оол**
оглукужуум → **оглукум**
оглукум <愛称> いとしい我が息子(よ)
огород *r.* 菜園
огулуг 具体的な
огурар /**огур**=/ <ノロジカが> 吠える
 ◆ **огура**
огурец *r.* [植物] キュウリ
огуур /**огу**=/ *m.* 幼児が吐く, もどす
одаар₁ /**ода**=/ 暖炉を焚く
одаар₂ [**оьдаар**] /**ода**=/ 侮辱する
одаг かまど, 炉
одага 帽子の後ろから孔雀の羽をつけた官位称号のしるし
одар 牧場
одуг 眠らないでいる
одун <отгурの命令形> 目覚めよ!
одурар /**одур**=/ 切断する, 切り取る
одурлур /**одурул**=/ 切断される, 切

り取られる
одуртур₁ /**одурт**=/ 山の斜面を行く
одуртур₂ [**оьдуртур**] /**одурт**=/ 切断させる, 切り取らせる
одуруг₁ 山の小道
одуруг₂ [**оьдуруг**] 文字などの行; 列
одучу <廢語> まじない師, 魔法で病気を治す者
одуш 樺皮の小飼い葉桶
ожаар /**ожаа**=/ *m?* 気付く
ожук₁ 三脚五徳
ожук₂ [**оьжук**] 木の小枝の雪
озал₁ *m.* 緩慢な, ゆっくりした
озал₂ *m.* → **озал-ондак**
озалааш 遠隔の, 遠く離れた
озалдаар /**озалда**=/ *m.* 遅れる, 遅刻する
озалдыг 危険な
озал-ондак 危険; 不幸, 不運
озаң 風倒木; <川の> 流氷の堆積
озук 鍬, 唐鍬; かなてこ, 鉄棒, バール
озундугар /**озундук**=/ <口語> すぐく腹がへる, ひどく飢える
озурук <タマネギやマルタゴンリリーの> 小さな根; 炒めた大麦の種子
ой₁ **間投** おい!
ой₂ 低地, 盆地, くぼ地
ой₃ <馬の毛色> 月毛の, 淡い赤茶色の
ой₄: **ой тон** 軽い毛皮外套
ой₅ *m.* 記念日
ойбак 裂け目, 割れ目
ойбун しみ, 脂汚れ; <家畜の毛上の> しみ, 斑点
ойда-кайда: **ойда-кайда аастыг** おしゃべりな
ойдурар /**ойдур**=/ <ояр₁ (ой=)の使役形> 穴をあけさせる
ойзур /**оюс**=/ <ояр₂ (ой=)の使役形> 近くを連れまわる; 別の表現で言う
ой-кый: **ой-кый чок** → **ойлук**
ойлаар /**ойла**=/ 走り去る, 逃げる
ойлук *m.*: **ойлук чок** 性格の弱い, 意志

薄弱な
ойлуктуг *m+t.* 満足すべき, 適格な, ふさわしい
ойлур /**оюл**=/ 穴があく; <穴に>落ちる, 落ち込む
оймак 森の中の木のない所
ойнаар /**ойна**=/ 遊ぶ; ふざける; [与+] (~を)演奏する
ойнаар-кыс 人形
ойнаксаар /**ойнакса**=/ 遊びたく思う
ойт **間投** おい!
ойта: **ойта дүжөр** /**ойта дүш**=/ 自分の約束を否認する; 急に後ろへ向きを変える
ойтагар 反り返った, のけぞった
ойталаар /**ойтала**=/ 反り返る; [奪+] 拒否する
ойтаяр /**ойтай**=/ 反り返る, 身を反らす
ойтулааш <廢語> <革命前の>夜の集まり, 若者たちの野外行楽
ойтур: **ойтур октаар** /**ойтур окта**=/ <格闘技で>両肩甲骨で地につける
ок₁ **間投** おい!
ок₂: **ок кадалыр** /**ок кадал**=/ うつぶせに倒れる; とんぼ返りする
ок₃ [**обк**] 弾丸, 銃弾
окулар /**окуул**=/ <口語> → **оттулар**
окпан-чикпен 機敏な, はしこい
окта *m.* 全く
октаар /**окта**=/ 装填する, 弾丸を込める; 放る, 投げる; <スポーツ>負かす
октаргай *m.* 宇宙
октябрь *r.* 10月
ол 彼, 彼女, それ; **終助** → -л ◆ **оон**, **анаа** / **аа**, **ону**, **ында**, **оон**, **олче**, **олдува**; **олар**, **оом**, **оон**, **оозу**, **оонар**
олар 彼ら, 彼女ら, それら
олбук *m.* <廢語> 座布団
олур <олуларの短形> → **олулар**
олулар /**олур**=/ 座る; **補動** [=p+] ~している ◆ **олур**, **орар**, **ор**
олуржур /**олуруш**=/ 会議に出席する; 一緒に暮らす; 結婚する
олут 座っていること; 座席

олутпай 怠惰な, ただ座っているだけの
олча *m.* 拾物, 獲得物; 利益, 成功; <子供の誕生での>家族が増えること
олчаан ととても似ている, **кара олчаан** そっくりである; **後置** [=кан+] ~して以来, ~したきり
олчалаар /**олчала**=/ 強奪する
омаараар /**омаара**=/ ずうずうしい, 手前勝手に振舞う
омаа-хоң 何もない
омааш 木の匙, 木製スプーン
омак *m.* 民族性, 国民性
он 10
онааг 課税; 生産ノルマ; 民族相撲の対戦相手; 地所分配の取り分
онаалга *m.* 課題, 任務, 宿題
онаар /**онаа**=/ *m.* 分配する, 割り当てる
оналаа[н] 10人ともに, 10個ともに
оналдырзы その10人, その10個
онгу 10番目の
ондаар /**онда**=/ <重病で>うめく; 渴望する, 熱望する
онза *m.* 特別な, 特殊な; ととても, 大そう
онзагай *m.* 特別な, 独特な
онзазы-биле 特別に
онча <家畜などにつき>本来の数通りに
ончалаар /**ончала**=/ <ふつう家畜につき>数どおりいるか確認する
ончук [**数**+] 10分の~, 零点~
оң₁ 右(の)
оң₂ <口語> 意識, 理性
оң₃ **終助** [-дыр+] ~なのだ
онар /**оң**=/ 色あせる
онгаар /**оңга**=/ *m.* 喉がひどく渴く
онгаар-дескээр あちこちへ, 方々へ
оңгак 穴
оңгача *m.* 中を刳り貫いた丸太
оңгар /**оңгай**=/ *m.* <穴が>口を開けている
оңгу *m.* 塹壕
оңгул-чингил <道につき>くぼみが多い, でこぼこの
оо <身を守る為にケナガイタチが放つ>

悪臭のある液体；毒
ООВУС <ол + I.pl.> → ол
оода <文頭に前置して>せめて(～ならばなあ)
оожугар /оожук= / 落ち着く，静まる
оожум *m.* 静かな
оозу <ол + III.> → ол
оол 息子；少年；<動物の>子，仔 ◆
 III.оглу
оолак 子供
оом <ол + I.> → ол
оон <олの奪格形>それから；оон башка
 その他に，оон туржук しかもその上，
 болгаш оон-даа нңай 等々
оона *m.* 〔動物〕 → чээрэн
оонак → оондак
оондаазы *m+t.* <*оондаа + III.> <方言>
 (その)残りの，(その)他の
оондак 小粒の，小さな
оон-моон 至る所から，四方八方から
ооң <ол + II.> → ол
ооңар <ол + II.pl.> → ол
ооңуу その人のもの；ооңуу-биле その
 人の考えに従って
оор 泥棒，盗人
оорар /оор= / もぎ取る，はずす
оораш <山の支脈の>小さな鞍部・尾根
оорга 背中
ооржу 泥棒，盗人
оорлаар /оорла= / 盗む
оорладыр /оорлат= / 盗ませる；盗
 まれる
оорлур /оорул= / もぎ取られる，は
 ずれる
оортан そこから
ооруг₁ タイガの牧場<川の上流で川
 が開けた平原に流れ出る所>
оорук₂ 鎖骨；色リボン製の広い縁飾
 り<古風な女性用上っ張りの上部表
 側に縫い付ける>
оорук₃ 衰弱した；割れ目の付いた
оотпак 〔植物〕ゴボウ
оочур *r.* 列，順番

оош 歌手を賞賛する叫び声
о.[д.]ө. 等々 <оон-даа өскеの略>
оп *m.* 策略，トリック
опагар 小丘の多い，隆起の多い
опаң-чипең → окпан-чикпен
опаяр /опай= / うず高くある<干草
 の山や土手など>
оптугар /оптук= / むせる，咳き込む
опчок 間違いじみた；悪賢い
ор <олуларの短形> → олулар
ораадыр /ораат= / 巻き付かせる
ораажыр /орааш= / もつれる<糸
 など>；巻きつく<植物など>；つき
 まとう
ораар /ораа= / *m.* 巻く，巻き付ける
орааттынар /орааттын= / くる
 まる；巻き付く，絡みつく
орай *m.* 晩
оралаар /орала= / *m.* なんとか行こう，
 どうにか行こう
оралакчы 代理人
оран *m.* 国
оран-сава 住居，家屋
оран-суур 仮小屋；住居
оранчок はるかに，ずっと
ораныр /оран= / 馬が鼻嵐を吹かせる
орар₁ <олуларの短形> → олулар
орар₂ /ор= / 引き裂く，破る
ора-сома 胎児；概観；跡
орба <シャーマンのタンバリンの>突
 き棒，ばち
орбак <衣服につき>ズタズタの
оргаадай *m.* 〔植物〕朝鮮人参
оргак₁ ずぼらな，ぞんざいな
оргак₂ [оьргак] 慢性病
оргу 平らな
оргумчу *m.* <廢語> 赤い生地の広い
 帯でラマが肩に巻きつけるもの
орда ~である/している時(に/の)
орду 宮殿
ордуван <方言> 四輪荷馬車の格子状
 の編み籠
орзаяр /орзай= / <頬骨などが>突き

出る, 張り出る
орлан 機敏な, すばしこい
орлур /орул=/ <紙や布などが>ぼろ
 ぼろになる
орлуучал <紙や布などが>ぼろぼろに
 なりやすい
орнаар /орна=/ 交換する, 取り替
 える
орну <орун + III.> (その)代わりの者,
 代理人
орнунга [後置] [属+] ~の代わりに
орта₁ そこで; その時に
орта₂ [оьрта] しかるべく
орта₃ [оьрта] [=p+] ~するや否や
ортаа 中間の
ортаакы 真ん中にある
ортан 真ん中(の)
орту 真ん中, 中間
ортумаа-биле 平均して
ортумак 中間の
ортун 中間の
ортулук *m.* 島, <川の>中洲
ору <動物の毛皮の>虫食い穴; アブ
 の幼虫
орук₁ 道
орук₂ → орбак
орулга *m.* 収入, 所得
орун ベッド; 座席; [後置] [属+] <орнунга
 として> ~の代わりに ◆ III. орну
орус *r.* ロシア(の)
орустаар /оруста=/ ロシア語で話す
ос → озаң
оскунар /оскун=/ 失う; うっかり落
 とす
оспаксыраар /оспаксыра=/ 自分
 を部外者と感じる
осталыр /остал=/ 洪水の後に堆積
 ができる

от 火; かまど; 灯火; マッチ; 発砲
оттулар /оттул=/ 焚く
оттур /одун=/ 目覚める ◆ оттуп
оттурар /оттур=/ 目覚めさせる
оттурукчу 目覚まし時計
ох [間投] おお!
охаай → охалай
охалай [間投] よし, そうだ, いいぞ
очалаң <仏教で>化身; 苦しみ, 苦
 痛; くびき
очулга *m.* 翻訳
очулдуарар /очулдур=/ 翻訳する,
 通訳する
очулдурукчу 翻訳家, 通訳
ош 予言
ошкаар /ошка=/ キスする, 接吻する
оьт 草
оьткаар /оьткар=/ 牧草地に放
 つ; 草をやる
оьттаар /оьтта=/ 草をはむ
оьттатар /оьтта=/ → оьткаар
оюжар /оюш=/ 曲がる, ゆがむ
оюзар → ойзур
оюк 穴
оюк-делик 一様でない
оюлган 潰瘍, 腫瘍
оюн 遊び, ゲーム
оюндак 小さな一片, ; 服の継ぎ
оюнзак いたずらっぽい
ояар 生き写しの, そっくりの
оякталыр /ояктал=/ [奪+] 人々と
 の交際から遠ざかる
оялык 森に囲まれた草地
ояр₁ /ой=/ 穴をあける ◆ оя, оюп,
 ойлур (оюл=), ойдуар
ояр₂ /ой=/ 側面を迂回する ◆ оя,
 оюп, ойзур

Ө

өвур *m.* 南

өвээнчи 〔植物〕 シャクナゲの一種

өг 天幕, ユルタ〈移動式フェルト住居〉;
家族

өгбе *m.* 先祖, 祖先; 曾祖父; 祖父, お
じいさん

өгбегер 目の詰んでいない〈干草の山な
ど〉; 毛がくしゃくしゃな, ぼさぼさの

өгбеер /өгбей=/ 〈霧や靄が〉立ち昇っ
ている; 髪の毛がくしゃくしゃだ

өг-бүле *t+m.* 家族

өгдешки 膝当て

өгемчи → өвээнчи

өглүг 所帯持ちの, 妻帯した, 嫁いだ

өглээр /өгле=/ 〔対+〕 妻帯させる, 嫁
がせる

өгээр /өге=/ こする; 掻く; 塗り付ける

өдек 家畜の糞, 厩肥; 住居の付近; 家
畜のいるところ

өдер₁ /өт=/ ぬれる, 湿る

өдер₂ /өт=/ 〈穴や隙間から〉入り込
む; 〈弾丸が〉穴をあける; 〈鋭いもの
が〉通る, 貫通する

өдер₃ /өт=/ 下痢で苦しむ; 排便する,
用を足す

өдүрек 〔鳥〕 カモ

өөк 〈家畜・動物の〉腹部, 腹部の毛皮

өөр /өй=/ 〈練り子を〉延ばす, 圧延す
る; こすって傷める

өөэдир /өөэт=/ 〈動物が〉栄養失調・
衰弱で倒れる

өжегерээн → өжегээр

өжегээр 故意に, わざと

өжежир /өжеш=/ 片意地を張る; 嫌
がらせに振舞う

өжер /өш=/ 〈火が〉消える

өжештирер /өжештир=/ 教唆す
る, 扇動する, あおる

өжүгер /өжүк=/ → өжежир

өжүктүрер /өжүктүр=/ 〈反抗する
よう〉仕向ける

өжеш 強情な, いこじな, 頑固な

өжүн 前膊

өжүрер /өжүр=/ 〈火を〉消す

өжээн *m.* 復讐

өжээр /өже=/ 嫌がらせで〜する

өжээтен *m.* 頑敵, 宿敵

өзек 芯, 髓, 核; 根幹, 中心

өзен 〈タイガの〉盆地, くぼ地

өзер /өс=/ 育つ, 生育する

өзүген 成長の早い; 生命力のある〈植
物につき〉

өзүлде 成長, 増大, 増加

өзээнигер /өзээник=/ ひどく空腹で
ある; (家畜が) 飢えて倒れる

өзээр /өзе=/ 〈家畜を〉屠る, 屠殺する

өй₁ 時間, 瞬間, シーズン

өй₂ [=рынга+] 〜してばかりいる

өй₃ [与+] (〜に) ぴったりである, し
っくりする

өйгээмчи → өвээнчи

өйдүгер /өйдүк=/ 知覚できる, 触
知できる

өйдүрер /өйдүр=/ 〔与+〕 (〜に)
こすれて傷ませる

өйлежир /өйлеш=/ 〔与+〕 (〜に)
限定される; サイズにぴったり合う

өйлээр /өйле=/ 限る, 区切る; 分
量に分ける; 規定する

өйүнде 適度の, 中庸を得た; ちょう
ど良い時に, タイムリーに

өк 喉頭

өкпе 肺

өкпеленчиг 取るに足りない; 不十
分な

өкпелиг 肺を持った; 短気な, 怒り
っぽい

өкпелээр /өкпеле=/ 不満であ
る; 拒否する

өкпелээчел 怒りっぽい, 短気な

өкпең 紫色の, 藤色の

өктерээр /өктере=/ 〈格調語〉至福を

享受する
 ӨЛ ぬれた, 湿った; 湿り, 水分
 ӨЛБЕЗЕК 弱々しい, かるうじて生き
 ている
 ӨЛГЕН₁ 悪天候
 ӨЛГЕН₂ 死んだ
 ӨЛГҮҮР[ge] *m.* → ҮЛГҮҮР
 ӨЛЕ 茸毛の, 灰青色の<馬の毛色>; 白
 髪の; <俗語> 酔っぱらった
 ӨЛЕЦ [植物] スゲ
 ӨЛЕРЕР /ӨЛЕР=/ 灰色になる; 白髪に
 なる; 酔っぱらう
 ӨЛҮГ 死んだ; <多くイネ科の実につき>
 熟していない; 風選で分けられた屑
 ӨЛҮМ 死
 ӨЛҮР /ӨЛ=/ 死ぬ
 ӨЛҮРЕР /ӨЛҮР=/ 殺す; 屠殺する
 ӨЛҮРЖИР /ӨЛҮРҮШ=/ 殺し合う; あ
 ざ笑う, 嘲笑する
 ӨЛҮРТҮР /ӨЛҮРТ=/ 殺させる; 殺される
 ӨЛҮРҮКЧҮ 殺人者, 人殺し
 ӨЛЧЕЙ *m.* → ӨЛЧЕЙ-КЕЖИК
 ӨЛЧЕЙ-КЕЖИК *m.* [詩] 幸福
 ӨЛЧЕЙЛИГ 幸福な, 天恵の, 豊かな
 ӨМЕК → ДӨМЕК
 ӨМҮНЭЭ *m.*: [属+] <ӨМҮНЭЭЗИНДЕН と
 して> (<の)名において, ~を代表
 して
 ӨМҮНЭЭ <方言> → ДЕНДИИ
 ӨМЭЭРЖИЛГЕ 保護, 擁護
 ӨМЭЭРЖИР /ӨМЭЭРИШ=/ *m+t.* 保護
 する, 擁護する
 ӨНДЕЕР /ӨНДЕЙ=/ *m.* 少し上がる,
 起き上がる
 ӨНДҮР *m.* 偉大な, 傑出した
 ӨНЕДИИН → ӨЖЕГЭЭР
 ӨНЕЗИН → ӨЖЕГЭЭР
 ӨНЕМЧИИР /ӨНЕМЧИ=/ 戯れる, じゃ
 れる; わがままに振舞う
 ӨНЕРЭЭР /ӨНЕРЕ=/ <天空が>晴れる
 ӨНЧҮ *m.* 財産, 所有物
 ӨНЧҮК 口実, 原因, 理由
 ӨНЧҮТЕН *m.* 財産所有者

ӨН₁ 色, 色彩; 表側
 ӨН₂ 友達, 仲間
 ӨН-БААЗЫН 色とりどりの; 多様な
 ӨНГЕШТЭЭР /ӨНГЕШТЕ=/ 地面に穴
 を掘る; ほじくる
 ӨНГҮР 鮮やかな, 鮮明な
 ӨННҮГ 色のついた, カラーの
 ӨННҮК 友達
 ӨННЭЭР /ӨННЕ=/ 彩色する; 毛皮をき
 れいにする
 ӨН-ТАЛА *t+m.* 知己
 ӨӨ : ӨӨ ТЫНАР ААРЫГ 喘息
 ӨӨ-ААЙ <幼児語> ぼちちいもの, 汚いもの
 ӨӨГ-ӨӨГ <雌牛とヤク及びその子を呼
 ぶ叫び声>
 ӨӨДЕЖОК *m+t.* 不活発な
 ӨӨДЕЛИГ *m+t.* 悪くもない
 ӨӨДЕЛЭЭР /ӨӨДЕЛЕ=/ *m.* よくなる
 ӨӨК ボタン; <書類入れなどの>留め具,
 バックル
 ӨӨЛЕТ₁ 民族服の上のへり
 ӨӨЛЕТ₂ *m.* ウールト族<モンゴルの一
 部族>; <廃語; 俗語> モンゴル(人)
 ӨӨЛЭЭР /ӨӨЛЕ=/ 泣きわめく, 泣く
 ӨӨННЭЭР /ӨӨННЕ=/ 毛皮をきれいに
 する; <木材などを削って>平らにする
 ӨӨЦЕЙНИР /ӨӨЦЕЙИН=/ <律動> →
 ӨӨЛЭЭР
 ӨӨР 仲間, 友達; 群れ, グループ
 ӨӨРЕДИГ 教え, 学説
 ӨӨРЕДИЛГЕ 学習, 勉強
 ӨӨРЕДИР /ӨӨРЕТ=/ 教える; 調教する
 ӨӨРЕНИКЧИ 学生, 生徒
 ӨӨРЕНИР /ӨӨРЕН=/ 学ぶ
 ӨӨРЛЭЭР /ӨӨРЛЕ=/ グループにまと
 める
 ӨӨРТҮР /ӨӨРТ=/ 喜ばせる
 ӨӨРҮҮР /ӨӨРҮ=/ 喜ぶ
 ӨӨРҮШКҮ 喜び; 陽気な気分
 ӨӨСКҮДЕР /ӨӨСКҮТ=/ <うわさなどを>
 広める; 焚き付ける; 行う
 ӨӨСКҮҮР /ӨӨСКҮ=/ *m.* <病気が>悪化
 する; <火が>燃え出す; <革命が>起

くる；<うわさが>広まる
өөш 食道と呼吸器官；海峡；水源
өпегер 目の詰んでいない；小丘の多い，ぼこぼこした
өпээр /өпей=/ ぎっしり詰んでいない；高まる
өпей：өпей ыры 子守唄
өпейлээр /өпейле=/ 子守唄で寝かしつける
өпей-өпей 間投 ねんねんよ，おころりよ
өрге *m.* 〔動物〕ハタリス，ジリス
өргөн 杭，パイル；もやい杭
өргүл *m.* <廢語> 贈り物；捧げ物，供物
өргүн *m.* 沢山の；**өргүн чон** 大衆
өргүүр *m.* /**өргү**=/ 贈る；寄進する；租税を払う
өргээ *m.* <廢語> 金持ちの天幕；宮廷；光冠<太陽や月の>
өре *m.* 借金，負債
өреге *m.* 軒，戸；天幕の煙道のフェルト製覆い布
өрек-дөмөк 援助
өреме *m.* 乳脂膜
өрт 火事
өртеглиг つなぎ紐でつながれた
өртек *m.* 価格，値段
өртемчей *m.* 世界
өртең <火による>やけど；焼け焦げた
өртээл *m+t.* <廢語> 宿駅
өртээр /өрте=/ 馬のつなぎ紐でつなぐ
өрү 上の/に/へ
өрүлээр /өрүле=/ 昇る，上がる，高まる
өрүтен 上から
өрүм *m.* 錐，ドリル
өрүүр₁ /**өрү**=/ 編む，なう
өрүүр₂ /**өрү**=/ <毛皮を取り外すために>切開する
өрүүртен → **өрүтен**
өршээ *m.* 間投 おお，神よお助けを！
өршээлдиг 寛大な，寛容な

өршээр /өршээ=/ *m.* 赦す
өрээл *m+t.* 部屋
өс 大動脈
өске 別の，他の；**оон өске** それ以外に
өскелиг 普通と違う；いぶかしい，疑わしい
өскелээр /өскеле=/ よそ者とみなす；<子供が>見知らぬ人を怖がる，人見知りする
өскергей 上り坂，高所
өскерилге 変化
өскерлиичел 変わりやすい
өскерликчи 裏切り者
өскерлир /өскерил=/ 変化する；<動詞が>活用する；裏切る
өскертир /өскерт=/ 変える，変貌させる；<動詞を>活用させる
өскүс 片親の子，孤児
өскүүргей → **өскүргей**
өскээр 別なふうに；歪めて；別の方向へ
өскээр [өъскээр] /өске=/ 川・丘陵に沿って上へ行く
өстүрер /өстүр=/ 育て上げる，養育する
өт 胆汁
өткөк 下痢
өткүр 鋭い，鋭利な；<声が>かん高い，よくとおる
өткүт 鋭敏な，洞察力のある；かん高い，よくとおる
өттүнер /өттүн=/ 人真似してからかう；模倣する
өттүнчек 模倣の
өттүнчүр /өттүнүш=/ 真似し合う
өттүр [対+] (～を)貫いて，通して
өттүрер₁ /өттүр=/ 濡らす，湿らす
өттүрер₂ /өттүр=/ 貫いて通す，通らせる
өчүк 証言，供述
өчүүр /өчү=/ *m.* 証言する；述べる
өш 敵意，悪意
өшкү 〔動物〕<家畜の>ヤギ

II

па [間投] <驚きを表す> わあ, 何だって,
 паа [間投] <感嘆を表す> へえ, わあ
 паак [間投] <遺憾, 驚きを表す> はあ, わあ
 паалыыр <方言> 布切れ, フェルト塊 <
 熱い暖炉や焚き火からお茶を取り出
 す際に用いる>
 паараң <廢語> 参謀部, 司令部; 兵舎,
 兵營
 пага [動物] カエル
 падакайым [間投] <驚きを表す> おや,
 まあ
 падарчы *m.* <廢語> 放浪のラマ僧
 падылаар₁ /падыла=/ 悪化する, 悪
 くなる; 弱る, 力が抜ける
 падылаар₂ /падыла=/ → педилээр
 падыраар /падыра=/ <口語> のべつ
 まくなしにしゃべる
 пай *m.* 飛ばす円形標的 <射撃用>
 пак₁ [間投] <悔しさ, 残念さを表す> くそっ
 пак₂ 頬の腔; 齧歯類の頬袋; 一飲み
 пака <子供の> 下痢
 палыраар /палыра=/ 早口でべらべ
 らしゃべる; 不明瞭にしゃべる
 палырааш 早口でべらべらしゃべる
 人; <話しが> 不明瞭な
 ПАЛЫТ : чүрээм палыт дээн /чүрээм палыт
 де=/ (私の)心臓が止まるほどびっくりした
 панчен-лама *m.* [宗教] パンチェ
 ン・ラマ
 панчык 小骨遊び
 пар₁ *m.* [動物] トラ
 пар₂ <カラマツの木質が> 目の詰んだ,
 丈夫な
 пар₃ *m.* 印刷の
 пар₄ <若干のトランプ・カードの出し方>
 парк *r.* 公園, パーク ◆ Ш.парыгы
 парыгы <паркのШ.> → парк
 пат 余り重要でない; 極めて, 非常に;
 全く, すっかり
 паш₁ 鑄鉄のさかずき

паш₂ 梅毒
 паштанчы 料理人, コック; 料理を作
 る女
 паштаныр /паштан=/ <俗語> 料理
 する, 調理する
 педилээр/педиле=/ 音を立てて落ちる
 педирт : педирт дээр /педирт де=/ 轟音
 を立てて崩れ落ちる; たくさん落ち
 る・降る
 ПЕТ : пет дээр /пет де=/ どっかり・ぼった
 り倒れる
 пиш [間投] やめろ!
 поезд *r.* 列車
 пок [間投] <悔しさ, 残念さを表す>
 поок [間投] <驚き, 遺憾を表す>
 пор 粘土
 пөдүлээ <方言> ゴム
 пөгөр /пөк=/ 十分食べる, たらふく食
 べる
 пөк 満腹した
 пөрүк 小心な, 内気な, 臆病な
 пөрүктенир /пөрүктен=/ おじける,
 臆する; どぎまぎする; 人を避ける
 пөс *m.* 織物, 繊維製品
 пөш [植物] セイヨウスギ
 =ПКАН → ыдар
 =ПЛАТКАН <=п-ла ыткан> → ыдар
 =ПТАЙЫН → ыдар
 =ПТАР → ыдар
 =ПТЫ → ыдар
 пүрээ *m.* [樂器] <廢語> ラッパ
 пүү [間投] <軽蔑を表す> ちえっ
 пырзыг 汗のにおいがする
 пырландыраар /пырландыр=/ 煤
 だらけにさせる
 пырланыр /пырлан=/ <ランプなど
 が> 煤を出す
 пээ [間投] <驚きを表す> うわあ
 пятница *r.* 金曜日

P

=p <未完了形動詞語尾> 「～すること」を意味する。名詞を修飾したり，文末で非過去を表す述語となる他，命令「～すること(!)」も表す。否定形は =мас⁸。

радио *r.* ラジオ

размер *r.* サイズ

C

ca <口語> しかるべく

саавыр *m.* <廢語> 指示，指令

саадаар₁ /саада=/ *m.* 遅刻する，長居する，手間取る

саадаар₂ /саада=/ *m.* <格調語> 座する，ます，まします

саадак *m.* 矢筒，えびら

саадал *m.* 停滞

саазын *m.* 紙

саазыыр *m.* 大包丁

саак 絞め具 <拷問具>

саакалар /саакала=/ 踝骨で遊ぶ

саалаар /саала=/ 細かい流となって流れる；高速で行く；饒舌な

саалда *m.* 搾乳；搾乳量

саар /саг=/ 搾乳する

саар₁ わき腹，横腹

саар₂ 靴の足部 <甲から指までの部分>

саар₃ : кара саар идик 黒いロシア革製の靴

саарар /саар=/ <注ぎ移しながら> 冷やす；糲殻などを簸る

саарзык 奇数の；対を成さない

саарзыр /саарзый=/ 対を成さなくなっている；傾く

саарыг 山中の川の浅瀬

сааскан 〔鳥〕カササギ

саат₁ 咀嚼用の樹脂

саат₂ 頸動脈

сава 入れ物

саваажок *m+t.* 気違いじみた

саваар /сава=/ 馬が首を横に振る；

рекомендастаар /рекомендаста=/
r+t. 推薦する

республика *r.* 共和国

ресторан *r.* レストラン

рецепт *r.* 処方箋

рис *r.* 〔植物〕イネ

роман *r.* 長編小説

毛を叩いてふわふわにする

саваараар /саваара=/ 分別を失う；
子供がふざける；無作法に振舞う

савалыр /савал=/ 髪が抜け落ちる

саван₁ 藁

саван₂ *m.* 石鹼

савар <方言> 糸

сава-саңга <集合> 器，容器

савыгыр <ふつう顔が> 腫れ上がった

савыл 大きな木製のひしゃく；大きな木製カップ

савыр *m.* <廢語；ラマ僧の> バッグ

савыя *r.* モロッコ革

савыяр /савый=/ <ふつう顔が> 腫れ上がる

сага 遊び用の小骨 <投げてキャッチする>

сагаа *m.* 淋病

сагаан *m.* 白い (cf.ак)

сагаан-быдаа *m.* <廢語> 米

сагбыр *m.* 見本

саглагар *m.* 枝の多い

саглаңайныр /саглаңайын=/ <律動> <枝が多くあるものが> 揺れる

сагляр /саглай=/ *m.* 枝が多くある；枝を出す

сагыл *m.* 〔宗教〕誓約，誓い

сагылга-чурум *m.* 規律，綱紀

сагылдак *m.* 〔植物〕アヤメの一種

сагынгыр 頭の回転の速い，物覚えのよい

сагындырар /сагындыр=/

<сактыр (сагын=) の使役形> 思い起こさせる；注意を促す

сагыш 記憶；考え，意図；願い，望み；сагыш човаар /сагыш чова=/ 心配する
сагыш-сеткил *t+m.* 思い；気持ち，意気
сагызын *m.* お守り，護符
сагыр /сагы=/ *m.* 守る，遵守する
сад *r.* 庭
садагай *m.* <方言> → сакпай
садар /саг=/ 売る；〔チェス〕駒を交換する
садар-самуун *m.* 売淫，売春，不節操
садараан <廢語> → ядараан
садыг 商売；店，商店
садыглаар /садагла=/ 商売する，売る；店員として働く；買い物に行く
садыгжы 店員，売子
садыраар /садыра=/ <火や銃声が> パチパチ音を立てる
саза : саза базар /саза бас=/ 足跡などで汚す；草を踏み乱す
сазаң <植物が> 踏みにじられた；<衣服が> 使い古された
сай₁ 砂利，浅瀬
сай₂ 西洋杉の実かヒマワリの実
сайгак 〔動物〕サイガ <草原に住むレイヨウの一種>
сайгарар /сайгар=/ 分析する；順序立てる；売りさばく
сайгарылга 分析；整頓，配置；売りさばき，現金化
сайгылгаан *m.* 電気
сайгырыкчы 〔歴史〕 → чагырыкчы
сайгыт : салаа-сайгыт 手首，手先
сайзана 石製のおもちゃの建物
сайзыраар /сайзыра=/ *m.* よくなる，改善する
сайзыраңгай よく発達した
сайлаар₁ /сайла=/ 砂利をまく；舗装する
сайлаар₂ /сайла=/ <西洋杉の球果を> 割る
сайлык 〔鳥〕セキレイ

саймаараар /саймаара=/ 悲しむ，気落ちする
саймаарал 憂愁
сайт : сайт дээр /сайт де=/ <カササギが> しきりに鳴く
сайыр *m.* 砂利；砂利に覆われた乾いた川床；<方言> 小さな缶
сайыт *m.* 大臣，閣僚
сайыыргаар /сайыырга=/ *m.* 自慢する，鼻にかける
сак₁ 弓の先端
сак₂ 未熟な穀粒
сакпай 不身持な，自堕落な
сакпак 下部の肋骨
сакпың シチューなべ
сакпыт *m+t.* 箸
саксагай *m.* 馬の蹴爪
сактыр /сагын=/ 想起する，思う；懐かしむ；恋しがる；覚える
сактыычал 懐かしがり屋の
сактыышкын 思い出，回想
сал₁ いかだ
сал₂ 顔に生える体毛類
салаа *m.* 指
салаа-сайгыт 手首，手先
салам 弱い，しおれた
салбагар 毛むくじゃらの；枝が張った
салбыр *m.* 部，局，課
салга 担架，吊り台
салгаа *m.* 投げやりな，ぞんざいな
салгаар /салга=/ *m.* 継承する
салгарар /салгар=/ 帯を腰につける
салгын *m.* 微風
салдар 影響
салдыкпайн つきまとして，離れずに
салдынар /салдын=/ 取り逃がす；わがままになる，無遠慮になる
салдынчак わがままな，なれなれしい，無頓着な
салдырык ループ状の革帯
салчаар /салча=/ もつれさせる，混同する
сал-чүлүүр かみそり

салчыр/салыш=/ 放ち合う；走り去る
салыг〔スポーツ〕1 巡，1 回；〔チェ
ス〕1 勝負，1 局
салыкчы 預金者，出資者；〈民族相撲
の〉セコンド，立合い人
салым 運命
салыр/сал=/ 置く，放つ
сам *m.* 〈仏教の仮面舞踊〉サム，ツァム
самбың *m.* そろばん
самбыра *m.* 板
самдар 古びた，ちぎれた，老朽した
самнааш 〈方言〉ワシの羽根
самолёт *r.* 飛行機
самчыгдаар/самчыгда=/ *m.* 浪費
する，使い果たす
самыын *m.* 蜂起，暴動，反乱
самыыраар/самыыра=/ *m.* 反乱
が起きる
сан 数
санаар/сана=/ 数える；みなす；棚
卸しする
санажылга 計算，勘定；棚卸し
санал *m.* 提案；発言；考え
сандай *m.* 椅子；座席
сандан *m.* 〔植物〕ビャクダン
сандараар/сандара=/ *m.* 四散する，
散り散りになる
саң₁ *m.* 財政
саң₂ *m.* ネズを焚いて行う香の儀式
саң₃ : саң дорт まっすぐの，一直線の
саңга 〈口語〉うっかり者，間抜け
саңзар 毛の小さな塊り
саңмал 〈口語〉乳飲料
саң-хөө *m.* 財政，金融
сап 稀膿
сапсылга 馬の去勢具
сапыгыр → савыгыр
сапыяр/сапый=/ → савыяр
сара 〈馬の毛色；鬣と尾は白っぽい〉淡黄色の
сара : сара ыяш 山の広葉樹の林
сараакай 〔トランプ〕クラブ
сараалыг ややこしい，面倒な
сараат *r.* 干し草などの山

сарадак 1 オアカシカ
сарала 黄まだらの
сарапсал 〔植物〕ダイオウ
сарапча *m.* 屋根，ひさし，軒
сарбаа *m.* 秋生まれの1歳子馬
сарбагар *m.* 不器用に広がる
сарбай リスの雌
сарбашкын 〔動物〕サル
сарбаяр/сарбай=/ *m.* 四方に枝を
張る，不器用に広がる
саргы 〔虫〕ダニ
саргыл 黄色っぽい，赤茶けた
саргыыр/саргы=/ 痛む，うずく
саргыяк 重弁胃〈反芻動物の第3胃〉
саржаг バター
саржык 1才の野生雌ヤギ
сарлык *m.* 〔動物〕ヤク
сартык 手土産，進物
сары 〔鳥〕サシバ〈ワシタカ科〉
сарыг₁ 黄色の
сарыг₂ 胸焼け
сарыг₃ → сарыым
сарыгар/сарык=/ 〈ぐっしょり濡れ
ていた物が〉少し乾く
сарыг-кудурук 〔動物〕ノネズミ
сарыг-суг 乳精
сарын 陰鬱，憂愁；陰鬱な歌
сарыыл *m.* 理性，分別
сарыым いとしい者よ 〈愛する人や子
に向かって〉
саска 〈廢語〉山の上の様々な形をした
平べったい石の堆積；石棺
сасыгыр 一面毛に覆われた
саспыяр/саспый=/ 一面毛に覆われ
ている
саттынар/саттын=/ 売られる；買収
される
сатчыр/садыш=/ 〈садар (сат=) の相
互形〉 → садар
сая *m.* 百万
саяк 側対歩(の)
сегел あご
сеги → сери

сегиир /сеги=/ *m.* よくなる, 好転する
 сегирер /сегир=/ 引つつかむ, すばやく押さえる
 сегиржир /сегириш=/ つかみ合う
 сегиртилге 狩出し
 сегиртир /сегирт=/ 狩出しを行う
 сегит 狩出し, 狩立て
 сеглегер *m.* 広く枝を張った;長い髪が乱れた
 сеглеер /сеглей=/ *m.* 広く枝を張る;髪が乱れる
 седис 〔魚〕ウスリーシロザケ
 сезелдирзи その8人, その8つ
 сезелээ[н] 8人ともに, 8つともに
 сезен 80
 сезенги 80番目の
 сезиг → сезик, сезиглел
 сезиглел 疑い, 容疑
 сезиглээр /сезигле=/ 疑う
 сезик 疑い, 容疑
 сезиктиг 疑わしい
 сейнек → сээнек
 сек₁ *m.* 句読点
 сек₂ *m.* <人・動物の>死体
 секпергей ぬるい
 секперээр /секпере=/ 静まる;冷める;休憩する
 секпил そばかす
 сексиирге → сесиирге
 сел : сел чалыы 全く若い
 селбегер → селбер
 селбеер /селбей=/ 髪が乱れる, くしゃくしゃになる
 селбер 毛深い, 毛むくじゃらの
 селби 盲目の
 селгүүстээр /селгүүсте=/ *m.* しばらく散歩する
 селегер 粘り気のある;ふっくらした
 селеер /селей=/ 粘土が粘り気がある;丸く膨れて柔らかい
 селеме *m.* サーベル, 軍刀
 селеске 〔動物〕トカゲ
 селиир /сели=/ *m.* 換える
 сембии *m.* 粗紡ラシャ

семириир /семири=/ 肥える, 太る
 семис 肥えた, 脂肪の多い
 семээр /семе=/ 脅す, 脅迫する;難癖をつける
 сен₁ 君 ◆ сээн, сээң-биле, сенээ, сени, сенде, сенден, сенче, сендиге
 сен₂ 〔人助〕 <二人称単数を主語とする名詞類述語文末に義務的に用いられて断定を表わす> (君は)~である
 сенер /сен=/ <むくみ・腫れが>減る
 сентябрь *r.* 9月
 сенчи *m.* 窓の掛け金, 留め金具
 сеп 分流, 支流
 септелге *m.* 修理
 септээр₁ /септе=/ *m.* 修理する, 直す
 септээр₂ /септе=/ <ふつう雨が>止む
 сербээ <ふつう打たれた鳥が>半死半生の
 серге 去勢ヤギ
 сергээр /серге=/ *m.* 夢から覚める, 眠らないでいる;酔いが覚める
 серемчи *m.* 警戒, 用心
 сереңги *r.* マッチ
 сери ひさし, 軒
 сериидээр /серииде=/ *m.* 涼しくなる
 сериин *m.* 涼しい
 сериир /сери=/ *m.* <廢語> 交霊を終える
 серииттенир /серииттен=/ 涼しくなる, 爽快になる
 серт : серт дээр /серт де=/ 急に身震いする, びくっとする
 серте : серте чок 落ち着き払って
 сертилээр /сертиле=/ 身震いする;急にいきり立つ
 серттээр /сертте=/ → семээр
 серээ *m.* <漁用の>もり, やす; <食堂の>フオーク
 сес 8
 сесерлик *m.* 公園;前庭
 сесиирге *m.* 長毛の子羊<夏生まれで最初の年に毛を刈っていない>
 сески 8番目の
 сестир /сезин=/ [奪+] 少し怖がる; [対+] 疑う

сеткиир /сети=/ *m.* 考える, 熟考する; 共感する
сеткил *m.* 思い
сеткүүл *m.* <廢語; 文学の> 雑誌
сивирер /сивир=/ 削り取る, 引っ搔く
сивирлир /сивирил=/ 削り取られる; 剥ぎ取られる
СИГ: сиг дээр /сиг де=/ 心臓がドキドキする; 飛ぶように走る
сиген 干草; 草
сигеннээр /сигенне=/ 干草を刈る; 干草を取りに行く
сидик 小便
сидиң 多尿症の
сидирээр /сидире=/ <雨や霰が> しきりにコツコツ降る; <馬などが> 疾走する
сиилбир 版画; 宝石細工
сиилиир /сиили=/ 彫り込む; 宝石細工を施す
сиилээр /сииле=/ <風が> 突発的に吹く; 疾駆する
сиир 臄
сиирер /сиире=/ *m.* 清書する; 仕上げる; 習得する
сииреш 瘦せた; 筋張った
силгиир /силги=/ 揺り動かす; <頭を> 激しく振る
силер₁ あなた(方) <二人称尊敬・複数>
силер₂ [人助] <二人称尊敬・複数を主語とする名詞類述語文末に義務的に用いられて断定を表わす> (あなた(方)は)~である
силернии あなたのもの
силиг こざっぱりした; 感じの良い, きれいな
силиир /сили=/ こざっぱりしている
сиңер /сиң=/ しみこむ, 吸収される; 消化吸収される
сиңирер /сиңир=/ 吸収する; 消化吸収させる
сиңмирер /сиңмир=/ 鼻をかむ
сиңнигер /сиңник=/ 深く究明する;

実現する; 味方する
сирбегер <毛が> 逆立った
сирбеер /сирбей=/ <毛が> 逆立っている
сирбектээр /сирбекте=/ [奪+] <髪などを> ひつつかむ
сирге シラミの卵
сиргей [鳥] シマアジ<マガモの一種>
сирилээр /сириле=/ 震える
сириңейнир /сириңейин=/ ブルブル震える
сирленнээш 震えている
сирт 山の尾根; 背
сиртегер ① → сыртагар ② <ふつう帽子が> 高い, 不釣合いな
словарь *r.* 辞書
согаалаар /согаала=/ <アカシカが> 叫ぶ
согааш 臼, 乳鉢
согагар うなだれた, 頭が垂れた
согажа 肝臓と獣脂の串焼き
согар /сок=/ 打つ ◆ соп
согаяр /согай=/ うなだれている, 頭が垂れている
соглур /соол=/ 干上がる; 雌牛が乳を与えるのをやめる; 蒸発する
согулдуур → сонгулуур
согун 矢
согуна [植物] タマネギ, 球根
согур *m.* 盲目
согуур /согуу=/ *m.* 指先ではじく
содаа *m.* 殴り合い
содаглаар /содагла=/ *m.* 民族相撲用のパンツをはく
содак *m.* 民族相撲用のパンツ; パンツ
содулаар /содула=/ *m.* 歩で大手をかける
сойгак ぬかるみ
сойгалаар /сойгала=/ 剥ぐ; 脱がせる
сойгулуур → сонгулуур
сойлук <罵語> 犬
СОК → сок-сок
соккураар /соккур=/ 犬を呼び寄せる; <遺憾の念を表わし> ああと言う

соксаар /сокса=/ *m.* やめる, 中止する
сок-сок <犬を追い払う掛け声>
соктаар /сокта=/ 突き砕く ; <クルミ
 や種を> 割る ; <ドアを> ノックする
СОЛ₁ 平和, 平穩
СОЛ₂ → солагай
СОЛАНГЫ₁ *m.* 朝焼け
СОЛАНГЫ₂ *m.* 〔動物〕 イイズナ, コエゾ
 イタチ
солагай *m.* 左の
солун *m.* 新聞 ; 興味
солуу *m.* <精神的に> 異常な, 気のふれた
солуур /солу=/ *m.* 取り替える, 交換
 する
сома 概要 ; 簡素化された
сомнаар /сомна=/ ぞんざいに削っ
 て平らにする
сонуургаар /сонуурга=/ *m.* 関心
 持つ
сонуургал *m.* 興味, 関心
сонуурганчыг 興味深い
соң 終わり ; **後置** [属+] (〜の)後 ◆
 Ш.соо, соонга, соонда, соондан,
 соонче
соңга *m.* 窓
соңгаар 後へ ; 北へ ; моон соңгаар こ
 の後, 今後
соңгаартан 北から, 北方から
соңгу₁ 北の ; 最後の ; <家畜の> 胞衣
соңгу₂ <哺乳で子牛を近づけた後に搾
 られた> 濃いミルク
соңгудар /соңгут=/ 選ばれる
соңгузу : соңгузу хүн あさって, 明後日
соңгулда *m.* 選挙
соңгулуур <刻みタバコ入れに付属し
 た> 灰皿
сонгуур /сонгу=/ *m.* 投票で選ぶ, 選
 挙する
соо₁ 円筒形の白樺表皮製の容器
соо₂ → соң
соодаар /соода=/ <方言> 話す, 物語る
соодалдаар /соодалда=/ 仕える,
 サービスする

соодар /соот=/ 冷ます, 冷やす ; <競
 馬前に> 馬を留めておく
соодукчу 冷蔵庫
соожак <蓋付きの> 樹皮製籠
соок 寒い
соолбурарар /соолбурар=/ <目や
 頬が> へこむ
соолбураш <目や頬が> へこんだ
соолбургай → соолбураш
соолдурар /соолдур=/ <薬草を> 煎
 じる ; 煮立てる ; 蒸発させる
соор /соо=/ 寒くなる ◆ соой
соора 間違っ, 誤って
СОП → согар
сор *m.* 〔宗教〕 <廢語> 儀式用の紙製三
 稜ピラミッド
сорар /сор=/ 吸う, しゃぶる
сораяр /сорай=/ → сортаяр
сорбу *m.* 傷跡
соргак 痕跡, 兆候
соржу *m.* <廢語> 最年長のラマ, 寺院長
сортагар 上に突き出た
сортаяр /сортай=/ 上に突き出ている
сору <ビーバーなどの> 毛皮の白い斑点
соруг <森林の獣がよく出向く山上の>
 塩類土壤
соругдаар /соругда=/ *m+t.* 志す, 目
 指す
соругдал 意向, 意図, 目的
сорук *m.* 意志, 意欲
сорулга *m.* 目的, 課題
сорулдаалаар /сорулдаала=/ <口
 語> 結婚申し込みする, プロポーズする
сорунза *m.* 磁石
сот *m.* 歩での王手掛け
союндак 古着, ぼろ
соягар /сояк=/ <去勢後の家畜の陰
 囊が> 炎症を起こす
соялал *m.* → донен
СОЮП → сояр₁, сояр₂
сояр₁ /сой=/ 剥ぐ ; 取り外す ◆ союп
сояр₂ /сой=/ 這う, 這い回る <爬虫類な
 ど> ◆ союп

соястаар /сояста=/ → сояр₂
сӨ : сө чаңчаар /сө чаңча=/ こっぴどく叱る, сө шавар /сө шап=/ 切断する, сө кезер /сө кес=/ 縫い目からほどく
сөгедей : сөгедей олуар → сөгедектээр
сөгедектээр /сөгедекте=/ 一方の膝を前に立てひざまづく
сөгеер /сөгей=/ 傾く, 身をかがめる; お辞儀をする
сөгер /сөк=/ 縫い目をほどく; 引き抜く, 引き裂く; 取り去る
сөгече *m.* <廢語> ラマの私的な茶碗
сөглээр /сөгле=/ 話す, しゃべる
сөгү 竿
сөгүрүүр /сөгүрү=/ *m.* 礼拝する, 叩拝する
сөдүрге 背中に荷を固定させる紐; 短い輪繩
сөдүртүр /сөдүрт=/ → сөөртүр
сөзүгдел テキスト
сөк → сөк-сөк
сөк-сөк <ラクダを臥させる時の叫び声>
сөктүр₁ /сөгүл=/ 縫い目がほころびる
сөктүр₂ /сөгүл=/ 大量にやってくる, どっと押し寄せる, 群がる
сөлгүжок しおれた, 元気がない, 活気のない
сөң *m.* ワインでのもてなし
сөңге-башка 別々の
сөңнээр /сөңне=/ 捧げる
сөөгеер /сөөгей=/ やせこける, やせて骨が出る
сөөк 骨; <廢語> 氏族; <廢語> 民族
сөөкей *m.* トナカイのスキムミルク入り小麦粉粥
сөөккүр 骨太の; 体格の良い
сөөл いぼ
сөөлгү *m+t.* 最後の, 最新の
сөөлзүреди[p] [後置] [対+] 末に
сөөлзүрээр /сөөлзүр=/ 終わりかけている
сөөлү *m+t.* <*сөөл + III.> (～)の後; [後置] [属+сөөлүнде] (～)の後に

сөөм 指尺<親指と人差し指を広げた長さ>
сөөртүнер /сөөртүн=/ かかずらう; 引きずる; 手間取る
сөөртүлге 輸送, 運搬
сөөртүр /сөөрт=/ 運ぶ, 運送する; 引きずる
сөөртчүр /сөөртүш=/ 運び合う
сөөскен [植物] シモツケ
сөс ことば, 単語; テキスト; 言語
сөскүр 雄弁な
сөспүргей 身なりのだらしない
сөспүререр /сөспүрер=/ だらしないくある
среда *r.* 水曜日
стадион *r.* 競技場, スタジアム
стакан *r.* コップ, グラス
стол *r.* 机
столовая *r.* 食堂
суббота *r.* 土曜日 (cf. чартык улуг-хүн)
сувай *m.* <家畜の雌につき>不妊の, 子を産まぬ
суваяк 小さなキセル
сувура <人称所有接尾辞と共に用いて> 全て, 皆
сувурга *m.* 塔, タワー
суг₁ 水
суг₂ [主+] <概括を表わす> ~など, ~といったもの
сугай *m.* [植物] シモツケ
сугар /сук=/ 入れる ◆ суп, суга, суккаш
сугарай *r.* 乾パン
суггарар /суггар=/ 水を飲ませる; 濡らす, 潤す
суггарылга 灌漑, 散水
суггат <家畜の>水飼い場; 灌漑, 水やり
суглук くつわ
суд *r.* 裁判, 裁判所
судак *m.* 小川
судал *m.* 血管; 脈拍
судур *m.* [宗教] <廢語> 典籍, 書物
суй *m.* : суй белек 花嫁の両親に払う身請け金; 結婚プレゼント

суйбаар /суйба=/ 手で触ってみる
суйбаныр /суйбан=/ 自分を手で触
ってみる
сукпак 丘の足元の川岸にある穴
суксаар /сукса=/ 喉が渴く
суксун 飲み物；喉の渴き
сула₁ オート麦，燕麦
сула₂ *m.* 弱い；自由な
сулагай <木が>まっすぐな
суму *m.* <行政単位の一>スム
сумун 灌溉用水路
сунар /сун=/ 伸ばす，差し出す；恭
しく捧げる
сундугар /сундук=/ 熱中する，夢
中になる
сундулуг 熱烈な
сундугур 猫背の
суп → сугар
сураар /сура=/ *m.* 探す，尋ねる
сураг *m.* 消息；いない，まだ来ていない
суран 白樺表皮製円錐型住居の骨組
み・フレーム <3本竿からなる>
сурас <廢語> 婚姻関係によらぬ，結婚外
の，私生の
сургаал *m.* 教導
сургаар /сурга=/ *m.* 教示する
сургуул *m.* 学生；教育施設；学習
суртаал *m.* 政治宣伝；説教
сус : сус чок 消極的な，活動的でない；
みすばらしい
суспараар /суспара=/ 身なりがだ
らしなくある
суспаргай → суспаранчыг
суспаранчыг 身なりのだらしない，
汚らしい
суугаар /сууга=/ 水っぽくなる；内
容のない，無意味な
суугар /суук=/ 湿る，ぬれる
суугу *m.* 炉
суудур : суудур тыртар /суудур тырт=/
伸ばす，引き伸ばす
сууйлумбу 綿布の一種
суук 水っぽい；滑らかな；真っ直ぐな

суур *m.* 村；土台，基礎
сууржуур /сууржу=/ *m.* 定住する
суурга *m.* 塔，タワー；尖塔
суурундак 針金，ワイヤー
сүге *m.* 斧
сүген <漁具>やな
сүзер /сүс=/ <川や沼を>膝辺りまで水
に浸かって歩む
сүзүглел *m.* 信仰
сүзүглээр /сүзүгле=/ *m.* 信仰する
сүзүк *m.* 信仰
сүлде *m.* 紋章
сүлчээ *m.* 陰謀，密約；共同謀議
сүме₁ 助言；紹介，推薦
сүме₂ *m.* 仮肋骨
сүмележишишкин 相談，検討
сүмележир /сүмелеш=/ 相談する，
討議する
сүмелээр /сүмеле=/ 助言する；推
薦する，薦める
сүнезин *m.* 魂
сүр *m.* : сүр күш 威力，力
сүргей *m.* かなり，著しく
сүргү かんな
сүрер /сүр=/ 駆り立てる，追う，追
跡する
сүржүр /сүрүш=/ 互いに追う，追い合う
сүрлүг *m+t.* 強力な，脅威の
сүртүүр /сүртү=/ <方言> こする
(cf. өгээр)
сүрүг 畜群
сүрээдедир /сүрээдет=/ 心配にさ
せる，動揺させる
сүрээдел → сүрээдээшкин
сүрээдээр /сүрээде=/ 動揺する
сүрээдээшкин 動揺
сүт ミルク，乳
сүткүр ミルクを沢山出す
сүттүг ミルク入りの
сүттээр /сүтте=/ ミルクを加える；
ミルクを取りに行く
сүүзүн *m.* 栄養価 <食品の>；甘いもの，
美味しいもの

сүүлээр /сүүле=/ 強い炎となり燃える
сүүр 山の尖った山頂；尖った，円錐形の
сүүреңнээр /сүүреңне=/ <動物が>
聞き耳を立てる；<直立のものが>か
すかに動く

сүүрер /сүүр=/ 引っ掻く

сүүртүр /сүүрт=/ 先を尖らせる

СЫ : сы тудар /сы тут=/ 搾り出す， сы
базар /сы бас=/ 搾り出す

сывырар /сывыр=/ 駆り立てる， 追
う；袖をまくる；引き抜く

СЫГ : сыг дээр /сыг де=/ <弾丸や矢が>ひ
ゅつと音を立てる

сыгаар /сыга=/ *m.* 執拗に馳走する

сыгар₁ /сык=/ 折る， 割る；折り曲げ
る；折り畳む ◆ сып

сыгар₂ /сык=/ 押し潰す， 押し出す

сыгдыгыр 目が細かい

сыгдыяр /сыгдый=/ 目が細かくある

СЫГЫ [擬音] 甲高いひゅつという音

сыгырар /сыгыр=/ ヒューヒュー・
ピーピー音がする

сыгыр 細い， 狭い

сыгыт スグット<喉歌の一種>

сыдым 投げ縄， 革製投げ縄

сыйбыгыр 小さな， ひ弱な

сыйбык <少女のお下げ髪が>短くてま
ばらな

сыйбың 軽率な

сыйда 鋭い矢じり

сыйдам → сыйда

сыйт [擬音] ピーピー， チーチー， キーキー

сыйтылаар /сыйтыла=/ ピーピー
鳴く；ピューと鳴る<弾丸など>

сыйык 割れた， 折れた

сыйылаар /сыйыла=/ → сыылаар

сыксыг₁ コーキング剤 <苔や麻の織
維， 毛など>

сыксыг₂ 山中の川に沿った平らな高所

сыксыыр /сыксы=/ 麻屑などで隙間
を塞ぐ；パテをつめる

сыктаар /сыкта=/ : ыглап-сыктаар
辛そうに泣く

СЫКЫ 歯の間から吐く唾

сыкыраар /сыкыр=/ 歯間から唾を吐く

сылдаар /сылда=/ → сылдаглаар

сылдаг 口実

сылдаглаар /сылдагла=/ 口実を見
つける

сылдангы 子供の病気

сылданыр /сылдан=/ 子供が病気になる

сылдыраар /сылдыра=/ カサカ
サ・ガサゴソ音がする

сылыр-салыр : сыыр-салыр дээр →
сылдыраар

СЫЛДЫС *t.* 星

сылыраар /сылыра=/ <紙や葉など
が>カサカサ・ガサガサ音を出す

сымыраачы まじない治療師

сымыраныр /сымыран=/ ささや
く；まじないをかける

СЫН 胴体， 体つき；身長；山脈

сынар /сын=/ 割れる， 折れる

СЫНЧЫГ : ырма сынчыг 体力を消耗さ
せるほどの；もの凄

СЫНЫК 折れた， 割れた

сыңар /сың=/ 収まる， 入る

сыңзыг 高慢な， 慢心した

сыңзыыр /сыңзы=/ 自慢する， 鼻にかける

сыңмарланыр /сыңмарлан=/ す
し詰め状態である， 込み合う

сыңныр /сыын=/ 寄り添う， 身を寄せる

сыңый 膀胱

сыңыйланчак むくんだ， 腫れた；官
僚主義者

сыңыйланыр /сыңыйлан=/ <顔な
どが> むくむ， 腫れる；官僚化する

сып₁ 柄， 取っ手

сып₂ <сыгарの完了副動詞> → сыгар

сыптаар /сыпта=/ 柄に取り付ける

сыпыгыр 目が細かい

сыпыяр /сыпый=/ 目が細くある

СЫР [副] <強調> : сыр дедир 正反対に；
сыр өске 全く別の；сыр дарый 即
刻；сыр соондан баар /сыр соондан

бар=/ ~の後を直ちに行く；сыр

маң-биле 全速力で ; сыр кара
 даалык-биле <馬が>ギャロップで
 сыра <針葉樹の> 枯れ木 ; 竿, 棒
 сырагар 突き出た, 張り出た
 сыраяр /сырай=/ 突き出る, 張り出る
 сырбаяр /сырбай=/ 寒さでひどく
 凍える, かじかむ
 сырбыгыр ひ弱な, 弱々しい
 сырбык 〔動物〕 リス
 сырга イヤリング
 сыргаар /сырга=/ 残らず注ぎ出す,
 飲みほす
 сырганды 容器の底にわずかに残っ
 た液体
 сырлыр /сырыл=/ <人や車などが>
 集まる ; 渋滞する
 СЫРТ : сырт дээр /сырт де=/, сырт кынныр
 /сырт кылын=/ 刺すように痛む
 сыртаар /сырта=/ 枕として頭の下
 に置く ; 下に当てがう
 сыртагар <人の姿などが>しゃんとし
 た, まっすぐな ; 尊大な
 сыртаныр /сыртан=/ 枕として自
 分の頭の下に置く
 сыртаяр /сыртай=/ まっすぐであ
 る ; 偉そうに振舞う
 сыртык 枕, クッション ; 支え
 сыртылаар /сыртыла=/ うずく, シ
 クシク痛む
 сыры₁ <鉄鍛造時の> 火花
 сыры₂ → дууг
 сырыг 刺し子, キルティング
 сырый 密な, 目の詰んだ, ぎっしり
 と詰まった
 сырыладыр /сырылат=/ 溶接する

T

та <不明の事柄の前に発する語> はて,
 さて
 таавы *m.* 綿織物
 таагайныр /таагайын=/ <律動> →
 таалаар₂

сырыланыр/сырылан=/ 火花が飛ぶ
 сырын 気流, そよ風 ; 物憂げな歌
 сырынгы 家畜伝染病の流行 ; <口語>
 流感
 сырыыр /сыры=/ 刺し縫いする
 сыскаар /сыска=/ <液体を> 濾す
 сыскынды 搾り出されたもの, 汁
 сыстыр /сызыл=/ <液体が> しみ込む,
 しみ出る
 сыы 皮革から生皮の真皮を除去する
 ための四角い鉄片
 сыыгаар /сыыга=/ <川などが> 浅く
 なる ; <水が> 目減りする
 сыык <川などが> 浅い
 сыылаар /сыыла=/ <犬や狼が> 金切
 り声を出す ; <弾丸が> ヒューと音を
 出す
 сыын 雄アカシカ
 сыындырар /сыындыр=/ 追い立て
 る, 迫害する ; 叱責する, 罵る
 сыыраар /сыыр=/ 飲み込む, ガツガ
 ツ飲食する ; 食欲そうに食べる
 сыыргак <動物の> 掌骨, 蹠骨
 сыырыткыыш 釣り針 ; 釣竿
 сыырыткыыштаар
 /сыырыткыышта=/ <魚を> 釣る
 сыяп <方言> → чазый
 сыяр /сый=/ 割る, 折る, 破る
 СЭЭ <сен の与格の一> → сен
 СЭЭДЕЦ 愚かな, 低脳の
 СЭЭК 〔虫〕 ハエ
 СЭЭН 石弓の毛製糸 ; 秘密のつながり
 СЭЭНЕК 1 才ヤギ
 СЭЭҢ <сен の属格> → сен
 СЭЭНИИ <сен の領属代名詞> 君のもの

таагы *m.* もつれ毛の小塊
 таак <動物の子の> 便秘
 таакпы *m.* タバコ
 таакпылаар /таакпыла=/ 喫煙す
 る ; タバコを提供する ; タバコに火

を点ける
таалаар₁ /таала=/ *m.* 楽しむ, 喜びを覚える
таалаар₂ /таала=/ <発砲音が> 断続的に響く
таалай *m.* 口蓋
таалал *m.* 満足; 喜び
тааланчыг 愉快的な, 楽しい
таалың *m.* 振り分け式のバッグ
таан₁ 〔鳥〕コクマルガラス
таан₂ まさか, 本当に(〜か?); とても
таанда まさか, 本当に(〜か?)
таар 麻布袋
таарар /таар=/ ① <毛・植物を> 刈る; ② <寸法などに> 合わせて作る
тааржыр /таарыш=/ <相互> → таарар
тааржыр /таарыш=/ *m+t.* 合う, 適する
таарзынар /таарзын=/ 満足する
таар-обт 〔植物〕砂漠などの乾性植物
таарымча *m.* 快適さ
таарыштыр 後置〔与+〕(〜に)応じて, 従って
таарыштырар /таарыштыр=/ 適応させる, 合わせる, 調整する
таарыы *m.* <口語> 余り良くない, 少々悪い
таарыыр → таарар ①
таваар *m.* 動作の遅い, 緩慢な; 穏やかな, 安らかな
тавайыс 弱い, もろい, 当てにならぬ
тавак *m.* 皿; 土台, 据付台
таваңгай <くるぶしから下の> 足, 足の裏
таварар /тавар=/ 〔対〕一旦訪れてから行く, 立ち寄る; 越えて行く
таваржыр /таварыш=/ 〔与+〕出会う; 遭遇する; 同時に起こる
таварылга 出来事; 偶然
таварыштыр 後置〔対+〕(その機を)ねらって, (その機に)合わせて
тавы 割れ目, ひび
тавыча *m.* 長い干草の山 <干草や穀物の>

ТАГЛЫ *m.* 様々な直径の穴が空いた金属板状の道具 <銀糸製作用>
тадылаар /тадыла=/ ゲラゲラ笑う, 哄笑する
ТАЖЫ → тайжы
тазарар /тазар=/ 禿げる, 毛皮の毛が抜ける
тайбың *m.* 平和, 太平
тайга タイガ; 高山地帯
тайгак 滑りやすい所
тайгактыг 滑りやすい
тайгыр つるつるした, すべる
тайжы *m.* 貴族; 王子
тайлак 〔宗教〕霊魂, 魂
тайлыр /тайыл=/ *m.* 首尾よく進む; <社会体制が> 変わる; 徐々に隠れる
тайылбыр *m.* 説明, 解釈
тайылбырлаар /тайылбырла=/ *m.* 説明する, 解釈する
тайыс <草につき> 低くまばらな
так₁ 固く, しっかりと
так₂ 小さな薄板 <その上で курут を乾かす>
таккылаар /таккыла=/ → токкулаар
тал 〔植物〕ヤナギ
тала *m.* 方向; 側面
талаар /тала=/ 大量に稼ぐ; 破壊する; 略奪する
талаар *m.* 悪い, 有害な; してはいけない, 禁止である
талазы-биле *m+t.* 〔属+〕(〜に)ついて, 関して
талалажыр /талалаш=/ <口語> 友達である, 仲が良くある
талбырарар /талбырар=/ たわごとを言う
талыгыр 遠い
талыйтыр とても遠くに
талыяр /талый=/ *m.* 遠ざかる
тамчык 安静, 安らぎ; 自己安堵, 独りよがり
ТАМЫ *m.* 深淵, 深い穴; 地獄
тана *m.* 螺鈿; スイッチの押しボタン

танаар → тонаар
 танак 小鼻, 鼻翼; 鱗
 танчааты *m.* <廢語> 中国商人
 таныжар /таныш=/ [-биле+] (~と)
 知り合う; (~について) ざっと知識を得る
 таныжылга 紹介; 知り合い
 таныттынмас 見分けがつかない, 識別できない
 таныш 前から知っている, なじみの; 知人
 таныштырар /таныштыр=/ 知り合わせる
 таныыр /таны=/ 面識がある, 識っている
 таң₁ → та
 таң₂ *m.* <廢語> チベット医学の粉薬
 таңгыт *m.* <廢語> → төвүт
 таңдаш しし鼻の; 高慢な
 таңды 高い山; 高山のタイガ
 таңма *m.* 印判, スタンプ; 烙印; <廢語>
 <封建領主の> 本宮
 таңмак 鯉
 таңнаар /таңна=/ <廢語> → таңныылдаар
 таңныыл *m.* 見張り, 番人
 таңныылдаар /таңныылда=/ 見張る, 警備する
 тап-биле → тап-билээ
 тап-билээ 静かに, 穏やかに
 таптаар /тапта=/ *m.* 鍛造する; <大鎌の刃を> 打ち直す; 踏みつける
 таптап 詳細に, 詳しく
 таптыг 味が良い; 魅力がある; しかるべく; 丁度, きっかり
 тар 狭い
 тараа *m.* 穀物
 тараажы 農夫
 тараалаң <地味の> 豊かな, 肥沃な
 тараар /тара=/ 全員が散る, 分散する, 散会する
 тараачын *m.* 農民
 тарадыр /тарат=/ 散らす, 分散させ

る; 広める
 тарак *m.* ヨーグルト, 凝乳
 тарбаган *m.* 〔動物〕 タルバガン
 тарбыдаар /тарбыда=/ 呪文を唱える, まじないをかける
 тариина *m.* <廢語> 祈祷文, ダラニ
 тарийги <輕蔑> ごろつき, 無頼漢, 卑劣漢
 тарлаар /тарла=/ 狭まる
 тарылга *m.* 種まき, 植付け, 耕作
 тарымал *m.* 播かれた, 植えられた
 тарыыр /тары=/ *m.* 種を撒く; 耕す
 тас₁ 禿げた; 滑らかな, 平らな
 тас₂ → дас₁
 тас₃ 素晴らしい
 ташкыл 連山; 樹木のない山頂
 ташкыр 耳の遠い
 таяр /тай=/ 足を滑らす
 те 野生雄ヤギ
 театр *r.* 劇場
 теке 〔動物〕 ラクダ
 тевек 蹴鞠の羽根の鉛芯
 тевек-кежеге 前髪の房
 тевене 大きな針
 тевер /теп=/ 蹴る, 蹴飛ばす; 足で踏ん張る; 踊る; 素早くひつつかむ ◆ теп
 теvisки 支え, 支柱
 теvisкилээр /теvisкиле=/ 支える
 теvisтирер /теvisтир=/ <тепсирの使役形> → тепсир
 тегерер /тегер=/ 回転する; 歩き回る; 巡る; たずねる
 тежик 飼料; 食べ物
 тежээл → ажаал-тежээл
 тей 丘, 丘陵; 頭のとっぺん; 帽子の上部
 тейлээр /тейле=/ 祈祷する, 祈る; 懇願する
 тек 何も知らない
 тел <子ヤギ, 子羊, 子牛が> 2匹の母畜に育てられた
 температура *r.* 温度
 тен とげ, 針
 тендигир → тендинээш
 тендинээш ゆらゆら揺れ動く

тендириир /тендир=/ <バランスを失い> ぶらつく, 揺れる ◆ тендирген ~ тендирээн, тендирий бер=, тендирди, тендирбес, тендирбейн,
 теневиргей 軽率な, 軽はずみな
 тенек *m.* いたずらっ子, 腕白; 馬鹿, 間抜け
 тенекпей いたずらっ子, 腕白; お馬鹿さん
 тениир /тени=/ *m.* 分別を失う; 馬鹿げたことをする, 悪ふざけをする
 теп → тевер
 тепке *m.* 弦楽器の弦架
 тепкииш <階段の> 段, ステップ; ペダル
 тепкилээр /тепкиле=/ <теверの多回形> → тевер
 теппиже 予め, 先に, 前もって
 тепсе <鞍の> 革の模様装飾
 тепсенир /тепсен=/ <馬の脇腹を> 足で小突く, 拍車を掛ける
 тепсир₁ /тевис=/ 支える
 тепсир₂ /тевис=/ 爆破する
 тепсээр /тепсе=/ *m.* 足で踏みつけて行く
 тептинер /тептин=/ 足で踏む, 立脚する
 тептирер /тептир=/ 足で小突かせる; <足や蹄で> 蹴られる
 тепшилдир 貫通した, 直通の
 тербе *m.*: тербе өг ユルタ, 天幕
 терге *m.* 四輪荷馬車
 тергийн *m.* 立派な, 優れた
 терезин *m.* 【植物】ハネガヤソウの一種
 терек 【植物】ドロヤナギ
 терен 深い
 теренээр /тереңне=/ 深くなる
 течигир 後頭部が突起した
 тециер/течий=/ 後頭部が突起している
 течик → тецигир
 тиг 割れ目; 縫い目, 継ぎ目; 頭髪分け目
 тигер /тик=/ 炉に火を点ける; 建てる, テントを張る; 配置する; 蒸留する ◆ тип

тигиг 装置, 設備; 蒸留; 充填
 тигленир /тиглен=/ 割れる, ひびが入る
 тиилээр₁ /тииле=/ *m.* [対+] 打ち負かす, 勝つ
 тиилээр₂ /тииле=/ → диилээр
 тик *m.* ゼロ
 тиккилээр /тиккиле=/ 低く鈍いノック
 キング音がしきりにする, 鼓動する
 тикчок 無数の, おびただしい
 тип → тигер
 =тир → =тыр
 тог [擬音] <銃声, 砲声など> ドン, パン
 тогана *m.* → хараача
 тогду 1 オヒツジ, まだ子を産まぬ若ヒツジ
 тогдук 【鳥】 ノガン
 тогдунар /тогдун=/ 自慢する, 鼻にかける
 тоглаар /тогла=/ 細かく砕ける; ボロボロになる; 着古される
 тода *m.* くっきりと, 明瞭に
 тодар /тот=/ 満腹する
 тодараар /тодара=/ *m.* はっきりする, 明らかになる
 тодаргай *m.* 明らかな, 明瞭な
 тодаргайлаар /тодаргайла=/ *m.* 明らかにする, 解明する; 説明する, 解説する
 тодаргайлаарга つまり, 即ち
 тодуг 満腹した
 тозалаа[н] 9人ともに, 9つともに
 тозалдырзы その9人, その9つ
 тозан 90
 тойлу *m.* ピカピカ光る, よく透き通った, 澄んだ
 ТОК₁: ток дээр /ток де=/ ノック音がする, ток кылыр /ток кыл=/ コツンと音を立てる
 ТОК₂ *r.* 電流
 ТОКПАК₁ 薪一本, 木の切れ端
 ТОКПАК₂ 尾が短い
 ТОКПАР 木・丸太の切れ端
 ТОЛ 留め金, バックル

толууур /толу=/ : орнап толууур 交換する
ТОМ¹ 利益, 効用
ТОМ₂ *r.* <書物の> 巻, 冊
ТОМААННЫГ *m+t.* おとなしい, 従順な
ТОМААРЫЫР /томаар[ы]=/ *m.* 従順になる, おとなしくなる
ТОМААРТЫР /томаарт=/ 従順にさせる, おとなしくさせる
ТОМАГАЛААР /томагала=/ 結ぶ; 覆う, 蓋をする
ТОМУЙЛААР /томууйла=/ *m.* 任命する, 指名する
ТОМУЙЛАЛ *m.* 任命
ТОН 毛皮の外套, コート
ТОНААР /тона=/ *m.* 略奪する
ТОНАК 銃の遊底
ТОННУГ 服装を着た
ТОННУР 触る, 触れる, 当たる ◆
   тоннуп
ТОҢ *m.* 極めて, 非常に
ТОО : тоо быдыраар 方々に散る, тоо бодавас 動じない
ТООЖОК *m+t.* 希望のない, 絶望的な
ТООЖУ *m.* 中編小説
ТООЖУЛААР /тоожула=/ 叙述する, 物語る
ТООЖУУР /тоожу=/ → тоожулаар
ТООЛ *m.* 民話, 物語, お伽話, 作り話
ТООЛАЙ *m.* 〔動物〕ハイイロウサギ; イエウサギ
ТООЛГА *m.* 下痢
ТООЛГАДЫР /тоолгат=/ 下痢する
ТООЛДААР /тоолда=/ 民話を語る
ТООЛДЫГ <口語> 風変わりな, 奇妙な
ТООЛЧУ *m.* 民話の語り手, 語り部
ТООЛЧУРГУ 民話の, 伝説の
ТООМЧА *m.* 注意
ТООМЧОКТАНЫР /тоомчоктан=/ 注意を向けぬ; ふざける, 戯れる
ТООННУГ (～の) 様子をしている, (～の) ようだ
ТООР /тоо=/ *m.* 〔対+〕 尊重する, 意に介する, 眼中に置く

тооргана 子葉
тооргу 〔動物〕 ジャコウジカ
тоортур → дургаар
тоорук <西洋杉や松の> 球果; クルミ
тоорулдуар /тоорулдур=/ → тоожулаар
ТООС 〔昆虫〕 テントウムシ
ТООТПА <羊を呼び寄せる掛け声>
ТОП 本質, 要点, 核心
ТОПТААР /топта=/ 詳しく見る
ТОПТУГ まともな, 立派な, 礼儀正しい
ТОРГА 〔鳥〕 キツツキ科
ТОРГААЛ *m.* 罰金
ТОРГААР /торгаа=/ *m.* 罰金を課す
ТОРГУ シルク, 絹布, 絹織物
ТОРЛАА 〔鳥〕 シャコ <キジ科>
ТОРЛУР /торул=/ *m+t.* 立ち往生する, 窮する, 困る
ТОС₁ 9
ТОС₂ 白樺の表皮
ТОС-КАРАК 〔宗教〕 九眼杓 <廃語; いけにえを捧げる際にミルクを天に撥ねかける棒>; 〔トランプ〕 9
ТОСКУ 9 番目の
ТОС-ТАЦМА <廃語> 鋳鉄製の酒盃
ТОШ 〔動物〕 ヘラジカ, オオシカ; 1 歳アカシカ
ТОЯАНЧЫ 放浪者; 旅人
ТОЯАР /тояа=/ 放浪する; 旅をする
ТӨ : тө каар /тө каг=/ 液体をこぼす
ТӨГ → тог
ТӨГЕЛЧИК 丸い, 円形の
ТӨГЕР /төк=/ 流し出す, 注ぎ出す, 空ける ◆ төп
ТӨГЕРИК *m.* まるい; <廃語> お金
ТӨГЕРИКТЭЭР /төгерикте=/ 円くする
ТӨДЕР /төт=/ 食い尽くす; 根絶する; 浪費する
ТӨДҮ <人称所有接尾辞を伴い> 皆, 全て
ТӨЖЕК 木の切り株
ТӨК : төк дээр /де=/ 鈍い音を立てて落ちる
ТӨККҮЛЭЭР /төккүле=/ 鈍い音を立てる

төкпек 短い；尾の短い
төктүр /төгүл= / 注がれる，流れ出る，こぼれ落ちる；〈涙が〉こぼれる
төл 子供；動物の子
төлге *m.* くじ，抽選；占い
төлгүр 多産の
төлөвилээр /төлөвиле= / *m.* 設計する，計画する
төлөвир *m.* 支払い，報酬
төлөп *m.* : төлөп чок 値しない，取るに足りない
төлөптиг *m+t.* 値する
төлүрээр /төлүре= / 足を擦って音を立てる；地面をズーズー擦って引きずる
төлээ *m.* 代表者
төлээде *m+t.* **後置** [主+] ~のために；~なので，~だから
төлээзинде *m+t.* : мындыгың төлээзинде そのため，その結果
төлээлээр /төлээле= / [対+] 代理をする；代表となる
төлээр /төле= / 支払う
төндүрер /төндүр= / 終わる
төнөр /төн= / 終わる，終了する
төнчү 終了，完了；残り，余り
төөгү *m.* 歴史
төөгүлел 歴史物語
төөгүлүг 歴史的な
төөгүүр /төөгү= / 〈詳しく〉物語る
төөрек 占いくシャーマンのタンバリンの木槌または小家畜の肩甲骨で行う
төөрээр /төөре= / *m.* 間違える；自失する；バカになる
төп₁ *m.* 中心
төп₂ → төгөр
төпчүдүлге 集中化
төпчүүр /төпчү= / 中央に集まる
төрө *m.* 制度，体制
төрөл *m.* 親戚；氏族
төрөлгөтөн *m.* : кижиге төрөлгөтөн 人類
төрөлдежилге 親戚関係
төрөл-дөргүл 〈集合〉親戚，親類

төрөлдээр /төрөлдө= / 〈親戚のもとに〉客として滞在する
төрөлзинер /төрөлзин= / 自分の親族と見做す
төрөпчи *m.* 厚くて丈夫な皮革
төрүлде *m.* 出産
төрүмөл *m.* 生まれつきの，生得の，天稟の
төрүттүнер /төрүттүн= / 生まれる
төрүүр /төрү= / *m.* 生む，産む；生まれる
төрээн 生まれた；自分の生まれたく故郷，国；親戚
төттүнмес 無数の，無尽蔵の
төтчелээр /төтчеле= / ムダ使いする，浪費する
төтчелээшкин ムダ使い，浪費
төш₁ 木の切り株
төш₂ 胸骨，胸
тпүк ちえっ！
ту *m.* [チェス] ビショップによる王手
тугул 角製の棒
туда 取っ手，柄
тудар₁ /тут= / 持っている，支える；つかむ，捕まえる
тудар₂ /тут= / 築く，建てる
тудуг 建物；建築，建設
тудугжу 建築技師，建設労働者
тудум₁ 束，把；一握みの量
тудум₂ *m.* [=кан+] ~すればするほど
тудунгур 機敏な；勤勉な
тудуш 連続的な，切れ目のない
тук *m.* 旗
тулаа 沼，沼沢
тулаар /тула= / *m.* ビショップで王手をかける
тулар /тул= / *m.* 困難を感じる；頂点に達する
тулган 完全な，全くの
тулуп 〈一頭丸々の皮の〉縫い目のない袋；バカ者；居候
туман 霧
туң₁ *m.* 大型の貝殻

туң₂ *m.* 粉薬；薬の服用量
 тур₁ [=π+] ~している
 -тур₂ → =тыр⁸
 тура₁ *m.* 望み，欲求；気分，機嫌；思い上がり
 тура₂ : тура кара чаңгыс 全く一人で
 турааргак 思い上がった
 туралаар₁/турала=/*m.* 望む，希望する
 туралаар₂ /турала=/ <野生のノロジカを>集団で狩する
 туралыг 望みを有する
 турамык → турааргак
 турар₁ /тур=/ 立つ；ある，いる；疲れる；補動 [=π+] ~している
 турар₂ /тур=/ 引き抜く
 тураскаадыр /тураскаат=/ *m+t.* 捧げる
 тураскаал *m.* 記念碑，記念物
 тураскаалдыг 思い出の，記念の
 тура-сорук *m.* 意思
 турбуже ~にも関わらず
 тургузар /тургус=/ 建てる，創立する，樹立する
 тургузукчу 建設者，創作者
 тургустунар /тургустун=/ [奪+] (~から)構成される
 турда ~である/している時(の)に
 туржук ~のみならず
 туржур₁ /туруш=/ 擁護する，守って闘う
 туржур₂ /туруш=/ 一緒に引き抜く，引き抜き合う
 турлак 露营地，一時滞在地；避難所
 турлур /турул=/ 引き抜かれる
 турнугар /турнук=/ <液体が>澄む；堆積する
 туруг 切り立った岩，懸崖
 турук ぐらつく，不安定な；ちぎれた，もげた
 турум 流れていない；不変の；定住の
 тус *m.* 個々の，別の；特別な
 тускай *m.* 個々の，特別な
 тут 川の氷結
 туткулаар /туткула=/ <犬が>吠え声

を伴って咬む
 тутсур /тудус=/ つかませる，手渡す
 туттунар /туттун=/ つかまっている
 тутчур₁ /тудуш=/ つかみ合う，一緒になる，取っ組み合う
 тутчур₂ /тудуш=/ 一緒に築き合う
 туугай 抽象的な；不案内な
 туужуур *m.* 〔植物〕ウシノケグサ；(その)筭
 тууйбу *m.* レンガ
 туюл *m.* 終わり
 туяа₁ *m.* 空焼け，光芒；輝き
 туяа₂ 麻痺
 түвек *m.* 厄介ごと，面倒
 түвексинер /түвексин=/ 厄介に思う，面倒に感じる
 түленди 春に抜け落ちる家畜の毛
 түлүк たけなわ，最盛期
 түлээр /түле=/ <春に動物が>毛替わりする
 түмен 1万
 түң *m.* 合計，総数
 түңнел *m.* 結果，結論
 түңнээр /түңне=/ *m.* 総合する，総計する，総括する
 түр₁ *m.* 一時的な，暫時的な
 түр₂ → түрү
 -түр₃ → -тыр⁸
 түрег 赤貧，極貧；不幸，災厄
 түрк Чүлүк(の)
 түреңги 赤貧の，乞食の，極貧の
 түрлүг 恐るべき；堂々たる
 түрү *m.* 外見；表情
 түрүдер /түрүт=/ 脅かす
 түрүүл 赤貧の，極貧の
 түрүүр /түрү=/ 脅すように遇する；罵る
 түрээ *m.* <廢語> 賃貸借(料)
 түрээр /түре=/ 乞食をする；苦しむ，苦悩する
 түү 一式，セット；ペア
 түүлээр₁ /түүле=/ ザワザワする，ブンブンいう

түүлээр₂ /түүлэ=/ 一揃いとなる；ペアをなす

ТЫВА トウヴァ(の)

ТЫВАЛААР /ТЫВАЛА=/ トウヴァ語で話す

ТЫВАЛАЖЫР /ТЫВАЛАШ=/ トウヴァ語で会話する

ТЫВАР /ТЫП=/ 見つける；入手する ◆ ТЫП

ТЫВЫЗЫК なぞなぞ；機転の利く

ТЫВЫНГЫР 機転の利く，頭の回転の速い

ТЫВЫШ 入手，捕獲；生業

ТЫЙБА 小さい，ごく小さい

ТЫЙТЫЛААР /ТЫЙТЫЛА=/ クスクス笑う；媚びた態度をとる

ТЫККЫЛААР /ТЫККЫЛА=/ ノックする；〈時計などが〉カチカチ音を立てる

ТЫН 生命；魂

ТЫНАР /ТЫН=/ 呼吸する，息をする

ТЫНГАРАР /ТЫНГАР=/ 活気づける，正気に返らせる；人工呼吸する

ТЫНЫШ 息，呼吸

ТЫПСЫР /ТЫВЫС=/ 引き渡す，提供する，委ねる，授ける

ТЫПТЫ → ТЫПТЫР

ТЫПТЫР /ТЫВЫЛ=/ 見つかる；生じる，起こる ◆ ТЫПТЫ，ТЫПТЫП

ТЫПТЫРАР /ТЫПТЫР=/ 見つけさせる；得させる

ТЫПЧЫР /ТЫВЫШ=/ 見つけ合う

-ТЫР⁸ ① [名+] <断定> ~だ；② [(че+) =р+] (さあ)~するぞ；③ [=а+] <点現在；発話の現時点の有様を述べる> (正に今)~である，~している；④ [=п

+] <発見> (気付いたら) ~であったのだ；<伝聞> ~だそうだ；◆ -ТЫР / -ТИР / -ТУР / -ТҮР, -ДЫР / -ДИР / -ДУР / -ДҮР <常にハイフンを伴って綴られる>

ТЫРЛЫР /ТЫРЫЛ=/ はまり込む，身動きが取れない

ТЫРТАР /ТЫРТ=/ 引っ張る；撮影する；喫煙する

ТЫРТКАН ひき肉の；ソーセージ

ТЫРТКЫЫШ ドアの掛け金

ТЫРТПА 鉤状の漁具；鉤竿，もり

ТЫРТТЫНАР /ТЫРТТЫН=/ 量が減る；ベルトを締める

ТЫРТТЫРАР /ТЫРТТЫР=/ 写真に撮ってもらう

ТЫРТЫЙТЫР 曲がって，ゆがんで

ТЫРТЫК 曲がった，ゆがんだ

ТЫРТЫЯР /ТЫРТЫЙ=/ 曲がっている，ゆがんでいる

ТЫРТЫЛАР /ТЫРТЫЛ=/ [奪+] 自制する，差し控える；減る

ТЫРЫК 便秘；堰き止まった状態

ТЫРЫКЫ 円，輪；円い

ТЫРЫКЫЛААР /ТЫРЫКЫЛА=/ 回す，回転させる

ТЫРЫКЫЛАНЫР /ТЫРЫКЫЛАН=/ くるくる回る

ТЫРЫЛААР /ТЫРЫЛА=/ 音声が震える，震え音を発する

ТЫРЫҢ 頑健な，丈夫な；混じりけのない

ТЫРЫЫР /ТЫРЫ=/ ぎっしりと詰める，押し込む，突き均す

ТЫЫЛААР /ТЫЫЛА=/ <飛ぶ矢などが> ヒューという音を出す

У

УВАА [間投] <驚き> わあ，うわあ

УВАЙ → УГБАЙ

УГ 方向

УГААДЫР /УГААТ=/ 理解させる，説いて聞かせる

УГААЛГА *m.* 理解；推断

УГААН *m.* 分別，思慮，知性

УГААНГЫР 利口な，賢い；のみ込みの早い

УГААННЫГ 利口な，賢い

УГААР /УГАА=/ *m.* 理解する，判断できる，分別がある

УГБА 姉；おば

угбашкы[лар] 姉妹
 угдунар₁ /угдун=/ 持ち上げられる (cf.yyp₁)
 угдунар₂ /угдун=/ 細かく砕ける；割れる，壊れる (cf.yyp₂)
 угдунмас 重い，不動の；多数の
 углаар /угла=/ 向ける，差し向ける；向かう
 угланыышкын 傾向，動向，志向，ねらい
 углур /уул=/ 砕かれる，割れる，壊れる (cf.yyp₂)
 угудар /угут=/ 説教する，宣伝する
 угуулга *m.* 政治宣伝
 угулза *m.* 模様，柄
 удаа *m.* 回，度
 удаваанда やがて，まもなく
 удавайн → удавас
 удавас まもなく，すぐに，じきに
 удатпас → удавас
 удазын *m.* 糸
 удар /ут=/ [対+] 打ち負かす，勝つ
 удудар /удут=/ 寝かす，眠らせる
 удук 勝つこと<将棋などで>
 удуксаар /удукса=/ 眠りたく思う
 удумзураар /удумзура=/ まどろむ，居眠りする
 удумзургай 眠たげな，眠い
 удур₁ [与+] 逆らって，反対して；向かって
 удур₂ 直ちに，すぐさま
 удургу <歯につき>前方の
 удур-дедир お互いに；面と向かい合って
 удурланыр /удурлан=/ 反対する，異議を唱える；抵抗する
 удуртукчу *m.* 指導者
 удуртулга *m.* 指導，指揮
 удуртур /удурт=/ *m.* 指導する，指揮する
 удуур /уду=/ 眠る ◆ удуй
 удуучаннаар /удуучанна=/ 眠っているふりをする

уёлаар /уёла=/ うめく，うめき声を上げる
 уёо [間投] <驚き・非難> えーい，なんてまあ
 ужа₁ *m.* 羊の第一尾椎の脂肪；動物の後部
 ужа₂ [間投] <猟の獲物を分かち合おうとする際の発声>
 ужар₁ /уш=/ 飛ぶ
 ужар₂ /уш=/ 落ちる；人事不省になるまで酔っ払う；死ぬ
 ужар₃ 早瀬；滝
 ужар-саазын *t+m.* 凧
 ужар-хеме <廃語> 飛行機 (cf.самолёт)
 ужу-бажы 初めと終わり；本質，核心
 ужуган しょっちゅうつまづく・転びそうになる
 ужугар /ужук=/ 飛び去る；飛ぶように走る，高速で移動する
 ужудар /ужут=/ 飛ばす；疾駆させる；<強い火を>焚きつける
 ужук 針に通した糸；<山羊・羊の>仔に授乳した後残ったミルク
 ужун [後置] ～が理由で，～が原因で
 ужур *m.* 本質；意義；必要性；根拠，理由；<=p ужурга таваржырとして>～する必要性に遭遇する，～するを得なくなる；[後置] [属+] <ужурундаとして>～の理由で，<ужурунданとして>～の原因で，～のせいで
 ужуражыр /ужураш=/ [与+] 出会う；遭遇する
 ужурал *m.* 思わぬ出来事
 ужурар /ужур=/ 押し倒す
 ужурлуг *m+t.* 根拠を有する；[=p +] ～しなければならない
 узаар /уза=/ 長くなる，延びる
 узак 長い；遠い
 узаныкчы 鍛冶屋；職人
 узар /ус=/ 汲む
 узун 長い
 узуткаар /узутка=/ *m.* 減ぼす
 уйгу 眠り，睡眠
 уйгузураар /уйгузура=/ 眠りたく思う

уйгут <方言> → терек
 ук₁ 長い靴下
 ук₂ *m.* この, 当の
 ук₃ *m.* 家柄, 家系, 身元
 уксаа *m.* <家畜の> 品種
 уксус *r.* 酢
 уктаар /укта=/ 解明する, 探し出す, 突き止める
 укталга 解明
 укталган 派生の
 улаанот *m.* 麻疹, はしか
 улаар /ула=/ 結び合わせる, つなげる
 улаачы *m.* 御者
 улаараар /улаара=/ 寝言を言う
 улаг 駅馬交代制の
 улам *m.* 更に
 уламчылаар /уламчыла=/ *m.* 続く, 続ける
 уламчылакчы *m.* 後継者
 уламчыыр /уламчы=/ (*m.*) 伝わる, 飛び越える
 уламы-биле [属+] ~の原因で
 уламындан [属+] ~の原因により
 улар [鳥] キジの一種
 улгадыр /улгат=/ 増える, 増大する
 улдаар /улда=/ 殴る, 叩く, ひっぱたく
 улдуң₁ 靴底
 улдуң₂ 四分の一; 四半期, クォーター
 улдуураар /улдуура=/ 大量に肉を煮る
 улдуураар [уълдуураар] /улдуура=/ 靴底を縫い付ける
 улдурук <軽蔑> オオカミ
 улдус *m?* サーベル, 軍刀
 улу *m.* [神話] 竜
 улуг 大きい; 偉大な; 年上の; 成人した
 улуг-хүн 日曜日
 улус *m.* 人々, 民衆
 улууру /улуу=/ <オオカミや犬が> 吠える
 улуургаар /улуурга=/ 大柄に振舞う, 高慢である, 思いあがっている
 улуургак 横柄な, 高慢な, 尊大な
 улчумал 流浪の, 落ち着かない
 улчуур /улчу=/ 放浪する, さまよう

ун 茎, 幹; 銃身; 川床
 ундараар /ундара=/ *m.* 疲れる; がっかりする
 ундарал *m.* 悲哀, 哀愁, ふさぎの虫
 ундаргай *m.* 悲しげな, 憂鬱な
 ура₁ *m.* 器用さ; <民族相撲の> 技
 ура₂ [間投] えい, えい, おー!
 уралыг 巧みな, 巧みな
 уран *m.* 上手な, 熟達した
 уран-чечен *m.* 美術の
 урар₁ /ур=/ <穀粒などを> (袋に) 入れる; <雪が> どっと降る
 урар₂ /ур=/ : эзер урар <馬の背に> 鞍を置く
 урдунар /урдун=/ ぱらぱら落ちる; 降りかかる
 уржук *m.* 原因, 理由; 結果
 уржуунда *m+t.* [属+] ~の原因で, ~の結果
 уру <木や体の> こぶ; 腫れ
 уруг 子供; <оол に対し> 少女, 娘
 уруг-даруг 子供, 子供たち
 урук 馬捕り竿
 ус 巧みな, 上手な, 熟達した
 ускуул → ускууш
 ускууш 木のひしゃく
 утка *m.* 意味
 уткужар /уткуш=/ 出迎え合う
 уткуур /утку=/ *m.* 出迎える
 уткуштур [与+] ~に出会いに, ~を出迎えに
 уттундуураар /уттундуура=/ 忘れ去らせる, 忘れ去られる
 уттундурбас 忘れられない
 уттур /ут=/ 忘れる ◆ уткан, утпас, уттуп
 уттуураар /уттуура=/ [与+] 負ける
 уттууруг 負け
 уттуучал 忘れっぽい
 уу-аай → уу-чак
 ууй → уур
 уук 粉々の, 壊れてばらばらになった
 уулза *m.* → угулза
 уур₁ /ур=/ 持ち上げる ◆ ууп, ууй

уур₂ /уг=/ 粉碎する, 砕く
 уур₃ *m.* <方言> → согааш
 уурак *m.* <方言> → аа
 уургай *m.* 貯蔵穴; 鉱坑, 採掘場
 уурук-суурук 別々の時に, 無計画に,
 徐々に
 уу-чак 間投 <大人が子供に> ありがと
 うよ, 若者よ!
 ууштаар /уушта=/ <製革時に> 革を
 揉む; 穂をもみくちやにする; <キビ
 や大麦など> 舂摺りをする, 殻をむく
 уш 端, 先端
 ушкажыр /ушкаш=/ 二人乗りし合う
 ушкарар /ушкар=/ 二人乗りする
 ушку <方言> 山麓
 ушпа よぼよぼの, 毫碌した
 ушта 抜き出して
 уштук カフス

Ү

үвек-савак → үвүр-савыр
 үвүр 毛がもじゃもじゃの
 үвүргей → үвүр
 үвүререр /үвүрер=/ <髪などが> 乱れ
 る, くしゃくしゃになる
 үвүрертир /үвүрерт=/ <髪などを>
 乱す, くしゃくしゃにさせる
 үвүр-савыр 家財道具, 所帯道具
 үгдергей₁ 熟しすぎた; 古びた
 үгдергей₂ → эмгежок
 үгдерээр₁ /үгдере=/ 熟しすぎる;
 慢性病である
 үгдерээр₂ /үгдере=/ 数が増える
 үгек 犬小屋; <動物の子の> 家畜小
 屋; 軒; 番小屋; ブース
 үгенек 犬小屋
 үгер プレアデス星団, スバル
 үгледир /үглет=/ 囲ませる, 取り巻か
 せる
 үглээр /үгле=/ 囲む, 取り巻く
 үгү 〔鳥〕ワシミミズク
 үгүл *m.* <口語> 不幸, 不運
 үгүлдүг <口語> 不幸な, 不運な

уштунар /уштун=/ 落ちる; はずれ
 る; 脱する; ぬっと姿を現す
 уштунчак 突き出している, 出っ張っ
 ている
 уштур /ужул=/ 引き出す, 抜き出す,
 取り出す; 解放する; 服を脱ぐ ◆
 ушту, уштуп
 уюгар /уюк=/ <騒音で> 耳が聞こえな
 くなる, 耳がつんぼになる
 уюк 耳がつんぼになった
 уя 巢
 уялаар /уяла=/ 巢をかける, 営巢する
 уян *m.* ① <金属が> 柔らかい; ② <人の
 性格が> 弱い; ③ 物悲しい
 уяраар /уяра=/ *m.* 気落ちする, 悲し
 む, 気がふさぐ
 уярал *m.* 憂鬱, 陰鬱
 уяргай → уян ② ③

үгүлүүт *m.* <廢語> 馬鹿な, 物分かりの
 悪い
 үдеттирер /үдеттир=/ 送り出させ
 る; 伴奏させる
 үделге *m.* 見送り; 伴奏
 үдем-адам ばかげた, 無意味な
 үдээр /үде=/ *m.* 送り出す, 見送る;
 伴奏する
 үе₁ *m.* 時, 時代, 時期
 үе₂ *m.* 同い年の, 同年齢の
 үедээр /үеде=/ 凍える, かじかむ
 үен → үен-даян
 үен-даян 無秩序な, 雑然とした
 үер *m.* 洪水, 氾濫
 үерлээр /үерле=/ *m.* 洪水になる, 氾
 濫する
 үе-чада *m.* 時期, 段階, 局面
 үжег₁ 搜索, 探索
 үжег₂ <道につき> 踏むならされた, 平
 坦な
 үжелдирзи その3人, その3つ
 үжелээ[н] 3人ともに, 3つともに
 үжен 30

үженги 30 番目の
 үжүглел *m.* 初等教本, いろは教本
 үжүк *m.* 文字; アルファベット
 үжүүр₁ *m.* 決勝戦; 最高の, 最上の, 模範的な
 үжүүр₂ [үбжүүр] /үжү=/ 凍える, かじかむ; 凍傷を受ける
 үжээр /үже=/ *m.* 何かを探して掘り返す; 搜索する
 үзе: үзе тура やつとのもので
 үзегер かがんだ, 猫背になった
 үзеер /үзей=/ かがむ, 少し下の方へ曲がる
 үзейтир/үзейт=/ 傾ける, 下へ曲げる
 үзел *m.* 見解, 意見, 考え方
 үзе-ле やつとのもので, どうにかこうにか
 үзер₁ /үс=/ 引き裂く, 引きちぎる; サボる
 үзер₂ [үзсер] /үс=/ つので突く
 үзерлээр/үзерле=/ → үсперлээр
 үзүк 中断, 断絶; 間仕切り
 үзүк-боолук ところどころ太くなった
 たく鼠を呑んだ蛇や木の幹など
 үзүк-соксаал 中断, 中止
 үзүктел: үзүктел чок ひっきりなしに
 үзүктээр /үзүкте=/ 引き裂く; 中断する; 仕切る
 үзүм *m.* 干しブドウ
 үзүндү 切れ端, 断片
 үзүт ばらばらの, 離れ離れの
 үзүүргедир /үзүүргет=/ <馬が競争前に> 体を動かしてこりをほぐす
 үзүүргел <馬の競争前の> ウォーミングアップ
 үзээлээр /үзээле=/ どうにかこうにか歩む
 үзээр /үзе=/ <脂やバターを> 塗る, 塗布する
 үзээргей 物分りの悪い
 үзээрээр /үзээрэ=/ 分別がなくなる, 馬鹿になる
 үзээш 油入れ
 үзээшкин 油を塗ること, 塗布
 үй-балай 揺れてぐらぐらの, 秩序のな

い, 乱脈な
 үймээр /үйме=/ *m.* 心配する, 気にかける; 暴動を起こす
 үй-түме 数え切れない, 無数の; 数量がかなりの
 үлгүүр[ге] *m.* 食器棚
 үлдүргей しわくちゃの; <土壌が> もろい, 柔らかい
 үлдүрээр /үлдүрэ=/ <土壌が> 柔らかくある
 үлег 分配, 配分
 үлегер *m.* 見本, 型
 үлетпүр *m.* 産業, 工業
 үлетпүрлүг 産業の, 工業の
 үлежир /үлеш=/ 分け合う, 互いに分ける
 үлүг 部分; 配分; 割り当て
 үлээр /үле=/ 分ける, 分割する
 үн 音, 声, 音声
 үнгүр よく通る声の, よく響く
 үндезилел *m.* 基礎付け, 根拠
 үндезилекчи *m.* 創始者, 創立者
 үндезилээр /үндезиле=/ *m.* [与+] (～に) 基づく
 үндезин *m.* 基盤, 基礎; 根源, もと
 үндүрер /үндүр=/ 出す; 出版する; 除外する; 廃止する
 үне 価格, 値段
 үнер /үн=/ 出る; 登る; **補動** [=π+] ～しだす
 үннүг 音の, 声の
 үнүмей → эедергей
 үнүмел 自然の, 天然の, 自生の
 үнүүчел 発芽力のある; <植物が> すくすく伸びる
 үнүш 植物
 үнээргедир /үнээргет=/ *m+t.* 横柄に断る
 үнгерер /үңгер=/ <自分の前に鞍を横切るかたちで> 置く, 座らせる
 үңгештээр /үңгеште=/ くりぬく, くぼみを作る
 үңгү <臼や茶碗を作る際に> くぼみを加

工する刃の付いた道具
үнгүр 獣の巣穴
үнгүүр₁ /**үнгү=**/ くぼみを加工する
үнгүүр₂ /**үнгү=**/ がつつ飲食する
үнгээр /**үнге=**/ 這って行く, 這い回る
үнмерлежир /**үнмерлеш=**/ 群がる, 互いに押し合う
үп 略奪された財産, 戦利品; 家財道具, 身の回り品
үптекчи 強奪者, 略奪者
үптелге 強奪, 略奪
үптээр /**үпте=**/ 強奪する, 略奪する
үпчү → **бүткүр**
үпчүген *m.* 素っ裸の
үр <時間的に>長く, 久しく
үргүдер /**үргүт=**/ <羊などを>追い立てる, 駆り立てる
үргүлчү *m.* しょっちゅう, 常に, いつも
үргүүр /**үргү=**/ 後退する, 退却する; <羊などが>驚く
үрде ずっと以前に
үрдүнер /**үрдүн=**/ 息を切らす, 荒い息を吐く; ふくれる
үрегдээр / **үрегде=**/*m.* 破壊する; 乱す
үре *m.* 種子, 種; 胎児
үрежиир /**үрежи=**/*m.* → **үреленир**
үрезин *m.* 穀粒, 種子
үрелдежир /**үрелдеш=**/ 精を出す, 試みる; 付きまとう, からむ
үреленир /**үрелен=**/ 受精する, 受胎する
үрелик 破壊された, 壊れた
үрелир / **үрел=**/ 破壊される, 壊れる
үрен 若者, 青年, 少年
үрер /**үр=**/ 風が吹く, 吹き付ける; 気体を吹き入れて満たす; だます
үрүлээр /**үрүле=**/ わいわい言う, 騒ぎ立てる, うるさく言い争う
үрүм: эзенги үрүмү 鐙の円弧
үрүң <クルミの>核, 種
үрүңнээр /**үрүңне=**/ <クルミの>殻を取り除く
үрүптүр *m.* <方言> → **дүрбүү**

үр-чар 終わりのない; 空虚な
үрээр /**үре=**/*m.* 壊す, ダメにする
үс₁ 脂, 脂肪; バター
үс₂ 【動物】 ヤマネコ
үскүлежир /**үскүлеш=**/ つので突き合う; 衝突する, 小競り合いする
үсперлээр /**үсперле=**/ <ズタズタに>引き裂く, 破る
үстелир /**үстел=**/ あぶらで汚れる; <冷めた肉汁などが>脂の層で覆われる
үстү (その)上部, (その)上; [属+] <үстүнгеとして> ~の上に/へ, <үстүндеとして> ~の上で
үстүг 脂の
үстүкү (その)上部の, (その)上の
үстүр /**үзүл=**/ 途切れる, 中断される; 破れる, 裂ける ◆ **үстү**, **үстүп**
үстүрер₁ /**үстүр=**/ 途切れさせる; 破れさせる
үстүрер₂ [**үьстүрер**] /**үстүр=**/ 突かせる; 突かれる
үстүү 上の
үстүүрген 上から
үстүүшкүн 中断; 断絶
үсчүр /**үзүш=**/ 中断し合う; 破り合う
үт 穴, 裂け目
үттүг 穴の空いた
үттээр /**үтте=**/ 穴を空ける; 掘削する
үүже *m.* <冬に残しておく> 冷凍貯蔵肉; <知識の>蓄積
үүлгедиг 行為, ふるまい; 過失
үүлгедикчи 悪人; 主謀者
үүлгедир /**үүлгет=**/ 悪いことをさんざん行う; たくらむ
үүле *m.* 運命; 定め, 宿命; 結果; 仕事
үүлү <даалы 遊びの> 11 の目が付いた骨
үүр₁ *m.* 党細胞
үүр₂ 有害な塩類土
үүрге *m.* 積荷; 負担
үүргене₁ 魚卵
үүргене₂ 【植物】 胎生のタデ
үүредир /**үүрет=**/ 粉碎する, 粉々にする

үүрмек *m.* 小さい, 細かい, 小粒の; 分数の

үүрмектелир /үүрмектел=/ 粉碎される, 粉々にされる

үүрмектээр /үүрмекте=/ 粉碎する, 粉々にする

Ф

фабрика *r.* 工場

фамилия *r.* 姓, 名字

февраль *r.* 2月

Х

ха₁ 兄

ха₂ <雌牛やヤクつを呼び止める掛け声>

хаа₁ 間投 <驚きや歓喜を表わす>

хаа₂ *m.* 『歴史』 メッセンジャー <ハンや諸侯の>

хааглыг 閉じられた, 閉められた

хаадымчы → асқымчы

хаажы 縁, 縁取り

хаай₁ 鼻, 鼻面, 象の鼻, 豚の鼻面; 鼻声の

хаай₂ 間投 <羊の大群を引き止める掛け声>

хаак₁ スキー

хаак₂ 小さい灌木状の柳; 細枝, 細枝の鞭

хаалаар /хаала=/ わめく, 叫ぶ, 騒ぐ

хаалга *m.* ドア, 扉

хаан *m.* 皇帝, ハーン

хаан-херети *m.* 火の鳥, ハンガリド

хаар /хаг=/ 閉じる ◆ хаап

хаара : хаара тудар /хаара тут=/ 引き入れる; 感情が襲う

хаарар /хаар=/ 焼く, 炙る; <寒さで鉄に付き>やけどする

хааржак *m.* 箱, 小箱; 棺, 棺

хаарлыр /хаарыл=/ <傷や潰瘍が痕跡を形成して>癒える, 癒着する

хаарык いびき

хаарыктаар /хаарыкта=/ いびきを

үүртээр /үүрте=/ <仕事が>長引く; <用事が>たまる

үүрээр /үүре=/ *m.* 砕ける, 粉々になる
үш 3

үшкү 3番目の

үштүг 3才の

фотоаппарат *r.* カメラ, 写真機

фото-чурук *r+t.* 写真

かいて眠る

хаарылга 鉋, 大型の面取り鉋

хаарыыл *m.* 小アイロン; 鉋

хааш 鼻声の

хааштаар /хаашта=/ 鼻声で話す; すり泣く

хаая *m.* まれに, まばらに

хава *m.* 子犬, スピッツ

хаваар /хава=/ *m.* 粗縫いする

хавак 額; 帽子のひさし; 小丘

хаван 『動物』 ブタ; イノシシ

хаваң *m.* 浮腫, 水腫

хаварар /хавар=/ まめ・たこができる

хаварык まめ, たこ

хавык 外皮, 外殻

ХАВЫЛА : хавыла баш 頭頂部が隆起した頭

хавырар /хавыр=/ 徴収する, 取り立てる; 家畜を追い込む

хавырчы 牧夫, 牧童

хавыя *m.* 功勞, 功績

хаг ほくち

хагдынар /хагдын=/ 閉じられる, 閉じている

хагдынчак 閉じた; 閉鎖的な, 交際嫌いの

хагдырар /хагдыр=/ 閉じる

хаглыр /хаал=/ 閉じられる

ха-дунма 兄弟; 親戚, 親類

хады 『植物』 マツ

хадымарлаар /хадымарла=/ 微風
 が吹く
 хадың [植物] シラカバ
 хадыр /хады=/ 風が吹く
 хажагай *m.* 曲がった, ゆがんだ; 強情
 な; 情容赦のない
 хажат 高い岸; 丘, 小山
 хажыдар /хажыт=/ 反らせる, 曲げ
 る; 歪曲する
 хажылба <廢語> 大理石
 хажыр-дошкун → каржы
 хажыы *m.* わき, 側, 方向; [後置] [属+]
 <хажыызында / хажыызынга として>
 ~の傍らに, <хажыызындан として>
 ~の傍らから
 хажыыр /хажы=/ *m.* 反る, 曲がる,
 ゆがむ
 хай₁ *m.* 不幸, 災厄
 хай₂: хай дээр なだめる; ちゃんとさせる
 хай-бачыг → хай₁
 хайгаараар /хайгаара=/ *m.* 見守る,
 観察する, 検分する
 хайгаарал 観察; 世話, 保護
 хайгыыл *m.* [軍事] <廢語> 偵察
 хайдак *m.* <子のいない雌牛, 雌ヤギが>
 乳を出す
 хайдынар /хайдын=/ 探し出す; <狼
 や犬が>何かを求めて走り回る, うろ
 つき回る
 хайзынар /хайзын=/ → хайдынар
 хайдың <方言> → чингис
 хайжок いたずら好き; 自由奔放な;
 過度な
 хайзыр /хайыс=/ 混乱させる, もつれ
 させる
 хайлыг 残念ながら; 不幸な; 罪深い;
 いまいましい
 хайлымак ミルクの薄膜と小麦粉の乳
 製品
 хайлыр /хайыл=/ *m.* <金属などが>
 溶解する; 消化する; 腐敗する; 消
 えてなくなる
 хайнак *m.* 雑種, ハイブリッド

хайныгар /хайнык=/ <関心などが>
 現れる; 欲求で燃える; 意気込む
 хайныр /хайын=/ 煮立つ, 沸騰す
 る; うごめく
 хайтылаар /хайтыла=/ <マーモッ
 トが>啼く
 хайым₁ *m.* 引き分け
 хайым₂ 渦, 渦巻き
 хайыр アルカリ性土壌
 хайыра *m.* 情け, 慈悲
 хайыраан 残念だ, 気の毒だ
 хайыракан *m.* <神格に対する尊称>; 熊
 хайырга *m.* <粗い石製の>砥石
 хайырлаар /хайырла=/ 賜る, 授け
 る; 賞として与える
 хайырлал 施し, 喜捨; 恩恵, 慈悲
 хак₁ [間投] <悔恨, 遺憾> ああ, しまった
 хак₂ → кагар
 хаксаар /хакса=/ → кагжаар
 хакас ハカス(の)
 хала *m.* 困難, 苦境; うんざり, あきあき
 халааданчыг 骨の折れる; <性格が>
 うんざりする
 халаар /хала=/ *m.* 交替する
 халаг₁ 交替; 復員; 引退
 халаг₂ → халаң
 халагзынар /халагзын=/ 疲れを感
 じる; 窮する
 халагзыргай 疲れた
 халак [間投] <慨嘆> ああ; <警告> (~た
 ら)ダメだよ
 халактаар /халакта=/ 慨嘆する; 悔
 やむ, 後悔する
 халалыг うんざりする, 骨の折れる,
 しんどい
 халанчы → каржы
 халаң *m.*: халаң эзирик ほろ酔い機嫌で
 халаңгай *m.* → халаң
 халап *m.* 災害, 災禍
 халас 無料の
 халаяр /халай=/ 垂れ下がる, 垂れる
 халбага₁ <方言> <火縄銃の>小さな溝
 халбага₂ *m.* <方言> おたま, ひしゃく

халбактаныр /халбактан=/ [奪+]
 しがみつく, つかまる, すがり付く
халбаң 帽子の耳; 耳たぶ
халдаар /халда=/ m. 襲う, 攻撃する;
 影響を与える; 感染さす
халдавыр m. 感染
хал-мал 非常識な, 気違いじみた
халыган 落ち着きのない, 根気のない
халып m. <鍋などの> 蓋
халыптаар /халыпта=/ 蓋を被せる
халыраар /халыра=/ サラサラ鳴る,
 カサカサ鳴る
халышкы 兄弟同士
халыын m. 熱, 熱病
халыыр /халы=/ ジャンプする; 走る
хам シャーマン
хамаан m. 関係
хамаанчок 関係ない
хамааржылга 相互関係
хамааржыр /хамаарыш=/ m+t. 関
 係がある
хамаарылга 関係
хамаарыштыр [与+] ~に関して
хамааты m. 公民, 市民
хамнаарак₁ [鳥] ヒバリ
хамнаарак₂ <子供の玩具> こま
хамчык m. <疫病・伝染病の> 伝染
хамык m. 全ての; **хамыкты** 全てのもの
 よりも, 何よりも
хан 血
хана m. 壁; 天幕の格子壁
ханар /хан=/ [与+] 満足する
ханды m. 浸酒
хандыгар /хандык=/ [与+] 熱中する,
 夢中になる
хандыдар /хандыт=/ 興味を起こさ
 せる, 夢中にさせる, 心を奪う
хандыкшыл [与+] (~に対する) 愛着,
 熱中, 好み
хандылга → **хандыкшыл**
хандыр 深く; 奥へ
хандыраар /хандыр=/ 満足させる; 十
 分供給する

хандырылга 供給
хандыыр → **хандыгар**
ханзыг 血の臭いのする; 血の味のする
ханныг 血縁の; 血まみれの
хап₁ 小さな袋, ケース, サック
хап₂ → **кагар**
хап-балык [虫] カタツムリ
хапчык 印囊
хапыгыр 顔が腫れ上がった
хапыяр /хапый=/ 顔が腫れ上がる
хар₁ 雪
хар₂ 年齢
хараа m. : [属+] **хараазы-биле,**
хараазындан ~が原因で
хараадаар /хараада=/ [与+] 惜しむ,
 残念がる
хараадал 遺憾, 残念
харааданчыг 残念な, くやしい
хараал₁ m. 護衛, 衛兵
хараал₂ m. 照準
хараалча <河・湖の> 氷結していないと
 ころ
хараалчыгай → **хараалча**
хараар /хара=/ 上から見下ろす; 土
 地を見回す
харааргаар /хараарга=/ → **хараадаар**
хараача m. ユルタ上部の大きなループ
хараачыгай [鳥] つばめ
харааш 火のみやぐら
харагалзаар /харагалза=/ 監視す
 る, 監督する, 管理する
харагалзал 監視, 監督, 管理
хараган [植物] ムレスズメ属<マメ科>
харалаан → **харылаан**
харам m. けちな, 吝嗇な
харамдыгар /харамдык=/ 夢中に
 なる; ガツガツ食べる
харамнаныр /харамнан=/ [対+]
 けちる, 出し惜しみする
харар /хар=/ 喉につかえる
харбыыла m. 矢
хардаачы m. 狼の群れのボス; リー
 ダー

харлаар₁ /харла=/ <冬に水の無い所
を>雪に沿って行く
харлаар₂ /харла=/ <年齢が>~オになる
харлыг₁ 雪の
харлыг₂ ~オの
харлыгар /харлык=/ 呼吸が中断す
る, むせる
хартыга 〔鳥〕タカ, ハヤブサ
хартыгааш 癩疽
хары₁ : харь угда 同時に, 直ちに
хары₂ *m.* 外部の, よその
харыг 食用に適さない, 消化しにくい
харыгар /харык=/ 目が充血する<ま
ばゆい光のせいで>; 河が堆積渋滞する
харык 力
харыксыраар /харыксыра=/ 力
が抜ける, 憔悴する
харылаан 残念ながら
харылзаа *m.* 関係, 関連
харылзажыр /харылзаш=/ 交信
する, 連絡をとる
харын *m.* 〔接〕しかし
харыы *m.* 答え, 回答
харыысалга *m.* 責任
харыынзыргай 弱々しい
хат 風
ха-ха-ха 〔間投〕はっはっはっ
хачы₁ *m.* はさみ
хачы₂ 国境線
хаш₁ 薄いなめし革
хаш₂ *m.* : хаш соруул 固い石から作っ
たタバコの吸い口
хая₁ 突き出た岩, 切り立った岩
ХАЯ₂ : хая көөр /хая көр=/, хая көрнүр /хая
көрүн=/ 振り向く, 振り返る
хаяя *m.* 朝焼け・夕焼けの輝き
хаяпча *m.* フェルト製の長い帯<ユ
ルタの格子下部を覆うもの>
хаяачы たいまつ
хаяң₁ <方言> → кожан
хаяң₂ *m.* → хайым₁
хаяр₁ /хай=/ 迂回する
хаяр₂ /хай=/ *m.* 探す

хаяр₃ /хай=/ 風選する
хевек キビの粉
хевенек フェルト製ジャンパー
хеверер /хевеер=/ 腹が膨れる, 脹れる
хеверик 腹が膨れた
хевилел *m.* 印刷所; 印刷
хевилээр /хевиле=/ *m.* 印刷する
хевир *m.* 形
хевис *m.* じゅうたん, 敷物
хевээр *m.* 相変わらず; ~のままである
Ш.хевээрзи
хедер *m.* 待遇が乱暴な; 強情な
хей₁ *m.* 気体, ガス; からの, 中空の; 無
駄な, むなしい
хей₂ 人, ヤツ
хейдигер /хейдик=/ 腹が膨れる; <馬
が>スピードを速める
хеймер 末っ子
хек 〔鳥〕カッコウ
хелбээ → кожа
хелемечи <廃語> → очулдурукчу
хелеске 〔動物〕トカゲ
хелиң *m.* 〔宗教〕ヘリン, ゲルン <廃
語; ラマ僧の官位の一>
хем 川
хемдиир /хемди=/ かじる, 噛み砕
く; 搾取する
хемдиишкин → хемдилге
хеме 船
хемирер /хемир=/ かじる
хемчег 度量衡; 刑罰; ノルマ
хемчээл 大きさ, 寸法, サイズ
хемчээр /хемчээ=/ 測る, 測定する
хемчээш 等大の
хемчээшкин 測定, 計測
хендир 麻, 大麻
хендирбе 胸椎
хенергедир /хенергет=/ 突然にする
хенергедиг → хенергедиишкин
хенергедиишкин 意外性, 突然なこと
хенертен *m+t.* 突然
хензиг ごく小さな, ちっちゃな
хенче *m.* <小家畜につき>秋生まれの

хеңме 干物<野天干しの肉や魚>; やせぎすの
хеп 衣服, 服; 制服; 雛型
хербектежир /хербектеш=/ けんか
 する; 引っ掻き合う
хербектээр /хербекте=/ 捕まえる,
 引っ張る; 引っ掻く
херберлээр /херберле=/ ズタズタに
 引き裂く
хербис 茂みに覆われた山の急斜面
херги 毛皮を引っ張る道具
хере 広く
херек₁ [~p+] (~する)必要がある
херек₂ *m.* 事柄; 犯罪
херексел *m.* 用具, 器具
херексээр /херексе=/ *m.* 考慮する,
 従う; <必要なものを>取り付ける, 供
 給する
херел *m.* 光
херелчигей <方言> → сарыг-кудурук
херер₁ /хер=/ 引っ張って伸ばす
херер₂ /хер=/ → херберлээр
херечи *m.* 目撃者
херик *m.* つましい
херим *m.* 敷地内の土地; 塀
херлир /херил=/ 広げられる, 広がる
хертегер たわんだ, 湾曲した
хертеер /хертей=/ たわむ, 湾曲している
херээжен *t+r.* 女性
херээр /хере=/ → хараар
хетпе → малдыыр
хидилээр /хидиле=/ クスクス笑う,
 忍び笑いする
хиизин 作業場の真ん中に立つ柱<
 牛・馬を結びつける>
хиилээр /хииле=/ 突発的に風が吹
 く, 風がヒューヒューと唸る
ХИЛ *m.* → хачы₂
хилег 極貧; 苦難
хилинчек 苦しみ, 苦痛
хилиң *m.* ビロード
хилирээр /хилире=/ → халыраар
химиренир /химирен=/ 不平を言う,
 ぶつぶつ小言を言う

ХИН 臍; ジャコウ<ジャコウジカの>
ХИНДИК 臍; 脳天; 円形の銀製飾り<花嫁
 か花婿のお下げ髪に編みこむ>
ХИНЧЕК → хилинчек
ХИП *m.* <廃語> 薄い絹織物
хир <体・下着などの>汚れ
хиригер /хирик=/ 薄い汚れの層に
 覆われる
хирин <方言> へそ ◆ Ш.хирни
хирленир /хирлен=/ 汚れる
хире *m.* 能力, 資力; おおよそ, ほぼ
хирээ *m.* 鋸
хирээлээр /хирээле=/ 鋸で切る
хирээн 獣の穴
хирээннээр /хирээнне=/ 腹を立て
 る; 苛立つ
ХЛЕБ *r.* パン ◆ Ш.хлеви
ховаган [虫] チョウ, ガ
ховар *m.* まれな, 珍しい
хову *m.* ステップ, 草原; 畑, 農地
ховул *m.* 小さな溝
хогдугар /хогдук=/ → хойдугар
хоглаар /хогла=/ 少し食べる, ちょ
 っと食べる
хогламыр 軽食; 飼料の残り
ходугур 突き出ている
ходуяр /ходуй=/ <単独で何かが> 突
 き出ている
хожудаар /хожуда=/ *m.* 遅れる
ХОЖУУЛА: каң хожуула ок 鍛えられた矢
хозаар /хоза=/ <木を>割り貫く; か
 らになる
хозар /хос=/ 見捨てる, 置き去る
хой₁ 羊
хой₂ 懐
хойгажыр /хойгаш=/ 一緒に眠る
хойгарар /хойгар=/ 一緒に眠らせる
хойгузар → хойзур
хойдугар /хойдук=/ <動物が>びっ
 くりして逃げ出す
хойдурук <廃語; 方言> フェルト製小袋
 <茶碗などの保管用>
хойжу 羊飼い

хойзур /хоюс=/ びっくりさせる, 恐
がらせる
хойлаарак <革製の>水筒
хойтпак サワーミルク, アイラン
ХОК ごみ, くず
хокаш 1 オトナカイ
хоккулаар /хоккула=/ ノック音が
する; 地面をドシンと踏む; しょっち
ゅうぶつぶつ不平を言う
хокпа₁ 房, 房べり
хокпа₂ 馬の尻; 動物の尻
хокпаалыктаар /хокпаалыкта=/
<ハイイロウサギのように>跳ぶ; だ
く足で駆ける
хокпагар 体がすくんだ; <衣服が肌に>
しっくりしない
хокпаяр /хокпай=/ 体をすくめる;
<衣服が肌に>しっくりしない
ХОК-ХОК 擬音 <足音>ドタドタ
ХОЛ₁ 手
ХОЛ₂ *m.* 乾いた川床
ХОЛА 銅, 黄銅
ХОЛАК 野生動物の脚の皮から作った
革紐
ХОЛАЦ 脱毛箇所
ХОЛАЯР /ХОЛАЙ=/ 頭が禿げる, 毛が
禿げる
ХОЛБАА *m.* 結びつき
ХОЛБААР /ХОЛБА=/ *m.* 結ぶ, つなぐ
ХОЛБАЖЫР /ХОЛБАШ=/ [与+/-биле]
<良からぬものに/>関わり合う
ХОЛБА-ХОЛБА <搾乳や水飲みの際の羊
への掛け声>
ХОЛБАШТЫР [-биле +] ~の関係で,
~のせいで
ХОЛГААРЛААР /ХОЛГААРЛА=/ [方+]
~へ干渉する
ХОЛДААР /ХОЛДА=/ <他人事へ>干渉す
る; 許可なく手に取る; 魚を手で掴ま
える
ХОЛУК 混合物; 欠陥; 調味料
ХОЛУКСАА 合金
ХОЛУМАК *m.* 混合の

ХОЛУРААР /ХОЛУРА=/ ゴボゴボとい
う音を立てる; ぶつぶつ言う
ХОЛУУР /ХОЛУ=/ *m.* 混ぜる
ХОЛ-ХАП 手袋, ミトン
ХОМДУ *m.* <細長い>箱, 長持; 棺
ХОМУДААР /ХОМУДА=/ *m.* 残念に思
う; 不平を言う; 訴訟を起こす
ХОМУДАДЫР /ХОМУДАТ=/ 侮辱する,
怒らせる
ХОМУДААЧАЛ 怒りっぽい, 短気な
ХОМУДАЛ *m.* 残念さ; 不平; 訴訟
ХОМУДАНЧЫГ 残念な
ХОМУС [楽器] 口琴, ホムス<鋼鉄製>
ХОНАК [植物] エノコログサ属
ХОНАР /ХОН=/ 夜を過ごす, 宿泊する;
<鳥や飛行機が>とまる; 補動 [=a +]
<突然性, 迅速さを表わす> 突然~す
る, 急に~する
ХОНЧУ 長靴の胴; ズボンの片足, ズボ
ンの下部
ХОО₁ *m.* 急須, ティーポット
ХОО₂ *m.* 枠, 額縁
ХОО₃ 間投 <驚きや感嘆, 満足などを表
わす>
ХООГАР /ХООК=/ <動物が>驚いて遠ざ
かる, 退く
ХООГЖУРААР /ХООГЖУРА=/ 雌牛が乳
をやるのをやめる
ХООЗУН *m.* からの, 中空の; 栄養価の低い
ХООЗУРААР /ХООЗУРА=/ *m.* 落ちぶれ
る, すさぶ, 貧乏になる
ХООЙЛУ *m.* 法律
ХООКТУРАР /ХООКТУР=/ <動物を>驚
かせて遠ざける
ХООЛААР₁ /ХООЛА=/ *m.* 枠にはめ込む
ХООЛААР₂ /ХООЛА=/ <風が>ざわめく
ХООЛАЙ *m.* 管, パイプ
ХООЛГА *m.* 写し, コピー
ХООЛУ *m.* 栄養価, カロリー含有量
ХООЛУРГААР /ХООЛУРГА=/ もったい
ぶる, 威張る
ХООЛУРГАК 高慢な, 慢心した
ХООМАЙ *m.* 不十分な, 不満足な

хоор₁ <馬の毛色> 薄栗毛色の
 хоор₂ : хоор чон 群衆
 хоор₃ 愛しき者
 хоор₄ /хог=/ 〔宗教〕 <廢語> 招く
 хоорай *r?* 都市, 都会
 хоорар₁ /хоор=/ くり貫く; もぎ取る,
 引き離す; 分割する
 хоорар₂ /хоор=/ 焼く, 炙る, 炒る
 хооргал 峡谷, 雨溝, 雨裂; 裂け目,
 割れ目
 хоорза *m.* 切り株; パイプ
 хоорук [奪+] 遊離した, 繋がりを絶った
 хоо-тараа 〔植物〕 キビ くうなだれた
 円錐花序の>
 хоочу *m.* 慢性病
 хоочун *m.* 古参の; 昔なじみの; 世故に
 長けた
 хоп 悪口, デマ, 中傷, 誹謗
 хоптаар /хопта=/ デマを流す; 中傷する
 хоптак 大食いの, 食い意地の張った
 хоптажы 自分の幼獣に嫉妬深い・執
 念深い
 хопталаар /хоптала=/ 自分の幼獣
 に執念深く接する
 хор₁ 不経済な, すぐに費やされる
 хор₂ *m.* : хор эрээр /хор эре=/ 希望する,
 期待する
 хора *m.* 害
 хораа *m.* 委員会
 хораар /хора=/ *m.* 少なくなる, 減る
 хорагай *m.* 錦織, 金襴
 хорадаар /хорада=/ *m.* 怒る
 хорадыр /хорат=/ 費やす, 消費する
 хоралаар /хорала=/ *m.* 害を与える
 хоралыг *m+t.* 有害な, 危険な
 хорам 役立つ, 悪くない
 хоран *m.* 毒
 хоратан *m.* 悪意に満ちた
 хорастаныр /хорастан=/ 始終不平
 をぶつぶつ言う, 始終ふくれ面する
 хоргадаар /хоргада=/ *m.* 隠れる
 хоргадаал *m.* 隠れ家
 хоржок *m+t.* 不可能な, ダメな

хорлаар /хорла=/ <人の皮膚が> ひび
 が切れる, 風にさらされ荒れる
 хорлуг *m+t.* 適格な, 役立つ, 有効な
 хортан 大胆な, 豪胆な, 勇ましい
 хорыгдаар /хорыгда=/ *m.* 禁止す
 る; 逮捕する
 хорыгдал 禁止; 逮捕
 хорулда <даалы に似た遊び>
 хорум 石の山; 砂礫の崩れ
 хоруур /хору=/ *m+t.* 禁止する; <鳥や
 動物が驚いて> 隠れる
 хос からの; <木が> 空洞の
 хостаар /хоста=/ 自由にする, 解放する
 хосталга 自由, 解放
 хостыг 自由な
 хош 〔間投〕 だまれ! ととと消えうせろ!
 хоюг ふんわりした; 柔らかい; 濃厚な,
 とろりとした; 滑らかな
 хоюглаар /хоюгла=/ 研く, 研磨する
 хоюдар /хоют=/ 濃くする; こねる,
 混ぜる
 хоюган 臆病な
 хоюзар → хойзур
 хоюн → хой₂
 хоюскан 驚かした
 хоютку かかし
 хоюур /хою=/ <液体が> 濃くなる, と
 ろみをもつ
 хоюучал → хоюган
 хояр /хой=/ [奪+] びっくりする, 怯える
 хөвөц *m.* 綿, 綿花
 ХӨВЭЭ : хөвээ хураган 子羊のアルビノ
 хөг₁ 愉快的な気持ち, 気晴らし, 娯楽
 хөг₂ フェルト製交尾防止具<種羊・種ヤギ用>
 хөгжүдөр /хөгжүт=/ 発達させる
 хөгжүлде *m.* 発達, 発展
 хөгжүм *m.* オーケストラ; 音楽
 хөгжүмчү *m.* オーケストラ奏者; 楽器
 を奏でる人, 演奏者
 хөгжүүр /хөгжү=/ *m.* 発達する
 хөглүг 楽しい, 陽気な
 хөглээр₁ /хөгле=/ 楽しむ, 気晴ら
 しをする

хөглээр₂ /**хөгле**=/ フェルト製交尾防
 止具を種羊/種ヤギにあてがう
хөглээр₃ /**хөгле**=/ 馬が後脚で立つ
хөг-хөг 擬音 <犬の吠え声> ワンワン
хөдел *m.* 女中, お手伝いさん; 召使
хөделиишкин 動き, 動作
хөделир /**хөдел**=/ *m.* 動く
хөдээ <方言> → **көже**
хөдээргей <腹が> 膨らんだ
хөдээрээр /**хөдээр**=/ <腹が> 膨らむ
хөдүүр /**хөдү**=/ <交尾の際に種牛が雌
 牛を> 群れから離す; <例えば, 青年が
 娘を> 自分のもとから放さない
хөжүлээр /**хөжүл**=/ しゃがれ声を出す
хөй たくさん, 多くの; たくさん
хөйлен シャツ, ワイシャツ
хөк 気晴らし; こっけいな, おかしい
хөккүлээр /**хөккүл**=/ 空咳をする; 低
 く鈍いノック音を出す; ぶつぶつ言う
хөкпегер 縮こまった
хөкпеер /**хөкпей**=/ 体をすくめる
хөкпеш [鳥] シジュウカラ科
хөктүг おかしい, こっけいな
хөктээр /**хөкте**=/ 楽しませる, 面白が
 らせる; おかしなことをする
хөл₁ 湖
хөл₂ 来客, 訪問者
хөл₃ *m.* 馬車牽引用の動物, 乗行用の動物
хөл₄ 尺度, 分量
хөл₅ 板
хөл₆ *m.* 銃の支脚
хөлбегер 幅広の, ゆったりした, だぶ
 だぶの; 風に翻る
хөлбеер /**хөлбей**=/ 幅が広くある; 風
 に翻る
хөлберер /**хөлбер**=/ ほわっと開く,
 ほどける, ゆるむ<パラシュートなど>
хөлге *m.* 馬車牽引用の動物, 乗行用の動
 物; <廃語> 封建領主の乗用馬
хөлдүг およそ, 大体
хөлеге 影
хөлези *m.* 支払い, 料金, 報酬; 賃借り
хөлезилээр /**хөлезил**=/ *m.* 雇う; 賃

借りする
хөлен 時, 時期
хөлес 有閑な, 何もすることのない
хөлечик 小作人; <長柄大鎌の> 輪
хөлзээзин せわしなさ, 大騒ぎ; 不安
хөлзээн → **хөлзээзин**
хөлзээр /**хөлзе**=/ あくせくする, 奔走
 する; 心配する
хөлүгүр 陰気な, 無愛想な
хөлүер /**хөлүй**=/ 不機嫌である, 無愛
 想である
хөлчок とても, 極めて, 非常に
хөлчүк 池, 水溜り
хөлчүң-кара 最愛の, 愛おしい
хөм *m.* <靴底用の> 皮革
хөмелээр /**хөмеле**=/ <獣を> 射る, 殺
 害する
хөмер /**хөм**=/ 穴を掘って埋める; 埋葬
 する ◆ **хөөп**
хөмүр 石炭, 炭
хөмээ <冬用の> 蓄え食糧, 備蓄食糧
хөмээш 動物の顔, 鼻面
хөндүрге *m.* <去勢雄牛の> 胸当て
хөндээр /**хөнде**=/ <狼など猛獣が胸
 郭を> がつがつ食う; 強奪する
хөне *m.* <子羊, 子ヤギ用の> 繋ぎ紐
хөнек 急須, ティーポット
хөнү 整然たる, きちんと並んだ
хөнүгер /**хөнүк**=/ 順調にはかどる; 慣
 れる
хөнээр /**хөне**=/ *m.* <子羊, 子ヤギ用の>
 繋ぎ紐に繋ぐ
хөңнү₁ → **хөөн**₂
хөңнү₂ [=ca+] (それは恐らく) ~だろう,
 (それは) ~する模様だ
хөө₁ すず
хөө₂ *m.* 罰金, 延滞料
хөөгдээр /**хөөгд**=/ *m.* <畜群などを>
 追い立てる
хөөгер /**хөөк**=/ 急速に走りすぎる, 猛
 スピードで走り過ぎる
хөөг-хөөг <雌牛や子牛を呼び寄せる叫
 び声>

хөөдээр /**хөөт**=/ 皮をなめす；〈液体に浸して〉ふやかす
хөөгүй *m.* 貧乏な，不憫な，不幸な
хөөлбек 貯水池，水溜り
хөөлээр₁ /**хөөле**=/ すすで汚す；すすを除去する
хөөлээр₂ /**хөөле**=/ 罰金を徴収する
хөөлээр₃ /**хөөле**=/ 〈折悪しく〉泣く，吠える
хөөмей *m.* 喉歌，フーメイ
хөөмей → **хөөн**₂
хөөмейжи 喉歌歌手，フーメイ歌手
хөөмейлээр /**хөөмейле**=/ 喉歌をする，フーメイで歌う
хөөн₁ 調律，ハーモニー ◆ **Ш.хөөнү**
хөөн₂ 気分；興味 ◆ **Ш.хөөнү** / **хөөнү**
хөөнгүр 素早く膨らむ；ふくらした
хөөп → **хөмер**
хөөр₁ /**хөг**=/ 〈種子や穀粒が〉膨らむ
хөөр₂ *m.* 墓
хөөрге *m.* 〈嗅ぎタバコ用の〉タバコ入れ
хөөрежир /**хөөреш**=/ *m+t.* 話し合う
хөөрем 誇張；話好きな，おしゃべりな
хөөремик[**кей**] 〈話合いが〉熱い；話好きな
хөөремиш 話好きな，おしゃべりな
хөөржүдер /**хөөржүт**=/ 埋葬する
хөөржүдүлге 埋葬，葬式
хөөрүк 〔動物〕シマリス
хөөрүү → **хөөрем**，**хөөремик**[**кей**]，**хөөремиш**
хөөрүүс 〔植物〕ナナカマド
хөөрээр /**хөөре**=/ *m.* 沸き立つ；〈沸騰した液体が〉流れる；日が昇る；誇張して話す
хөөчел → **хөөнгүр**
хөпээн *r.* 干草の山
хөр₁ → **хөртүк**
хөр₂ 拒否，頑強な否認，罪の不承認・隠蔽
хөрөк 胸
хөрөктээш ジャケット，ジャンパー
хөрөңги *m.* 酵母；財産；資金
хөрзүн *m.* 土壌，土
хөрлүг₁ 雪だまりに覆われた
хөрлүг₂ 風采の立派な，堂々とした

хөрлээ くすぶること，炎のない燃焼
хөртегер 腹の大きな，太鼓腹の
хөртеер /**хөртей**=/ 太鼓腹になる；金持ちになる
хөртезин 乾かし固めた牛糞
хөртүк 雪の吹き溜まり，雪だまり
хөрүк ふいご
хөрүчүүр /**хөрүчү**=/ 我を通す，強情を張る
хөтпе 〈方言〉 → **сыбырткыыш**
хува₁ 古風な杯，昔の大きい碗形の酒盃
хува₂ → **хувала**
хуваанак 〈廃語〉 占いの小石
хуваар /**хуваа**=/ *m.* 分ける
хувалча *m.* ダニの若虫
хувискаал *m.* 革命
хувилгаан *m.* → **хуулгаан**
хувураар /**хувура**=/ 破産する，零落する
хувурадыр /**хувураг**=/ 破産させる，零落させる
хувурак *m.* → **хуурак**
хувургай 運の悪い，ついていない
хугбай 不運な，不幸な
хугбайыраан → **хугбай**
хумаалаар /**хумаала**=/ → **хумагалаар**
хумагалаар /**хумагала**=/ 大事に使う
хумагалыг つましい，几帳面な
хуна₁ *m.* 種ヤギ
хуна₂ フライパン挟み，鍋などを火から下ろす道具
хунаажыр /**хунааш**=/ 力で奪おうとす
хунаар /**хунаа**=/ 奪う
хунааштыг 論争の余地のある，係争の
хунажын *m.* 3才雌牛
хунан *m.* 3才の子牛や子馬，ヤク〈雌雄とも〉
хунук *m.* 悲しい
хураар /**хураа**=/ *m.* 没収する；約分する
хураангай *m.* 短縮された
хураангайлаар /**хураангайла**=/ *m.* 短縮する
хураангайлаашкын 短縮

хураатгынар /хураатгын=/ 没収される；約分される
хураган *m.* <1才までの>子ヒツジ，幼ヒツジ
хурал *m.* 集会，会議
хуртун *m.* <銃が>速射力のある
хуу *m.* 取り分；パーセント
хууда 個人的な，私的な
хуудус *m.* 用紙；宣伝ビラ
хуужуур *m.* ピロシキ，肉饅頭
хуулар /хуул=/ *m.* 変わる，変化する；
<傷が>炎症を起こす
хуулгаазын 魔法，奇術
хуулгаан *m.* 〔宗教〕変節者；魔法使い；
変わり者；ずるいやツ
хуулдулар /хуулдур=/ 変える；<病
氣を>こじらせる，炎症を起こさせる
хуулуушкун 変化；炎症
хууң *m.* 木桶
хуураар /хуура=/ → ядараар
хуурак *m.* 見習い僧
хуурмак *m.* うその，いんちきの；頭が
朦朧とするような
хуусаа *m.* 期間
хуу-салым *m+t.* 運命
хуюк 焼け焦げ
хуюксуур /хуюксу=/ 焦げる
хуюктаар /хуюкта=/ 焼く，焦がす
хүл 灰
хүлбүс 〔動物〕ノロジカ<雄>
хүлденир /хүлден=/ 灰になる；<炉
が>灰で一杯になる
хүлер *m.* 青銅，ブロンズ
хүлүг 革紐で縛ること
хүлүдер /хүлүт=/ 革紐で縛らせる；革
紐で縛られる
хүлүмзүргей 微笑んだ
хүлүмзүрүг 微笑
хүлүмзүрүүр /хүлүмзүрү=/ 微笑む
хүлүмзүрээр /хүлүмзүре=/ →
хүлүмзүрүүр
хүлүрежир /хүлүреш=/ ささやく，
ひそひそ話し合う

хүлүрткейнир /хүлүрткейин=/ <
律動> → хүлүрээр
хүлүрээр /хүлүре=/ <小鳥などが>
騒がしくさえずる
хүлүрээшкин <小鳥の>さえずり；中
傷，デマ，ゴシップ
хүлүүр /хүлү=/ *m.* <羊毛刈りの際な
どに>革紐で縛る
хүлчүк 〔虫〕ブヨ
хүлээдир /хүлээт=/ 義務を負わせる，
引き渡す
хүлээжир /хүлээш=/ 義務を負い合う
хүлээкчи 受取人
хүлээлге 義務
хүлээнир /хүлээн=/ 義務を負う
хүлээр /хүлээ=/ *m.* 受領する；よいと
認める；責任を持つ
хүмүш 銀
хүн 太陽；日
хүндү₁ *m.* 尊敬，尊重
хүндү₂ *m.* <廢語>ソムの官吏
хүндүлел *m.* 尊敬，敬意
хүндүлүг 尊敬すべき
хүндүлээр /хүндүле=/ *m.* 尊敬す
る；崇拜する
хүндүлээчел 敬意のこもった，礼儀正
しい
хүндүс 日中に
хүндүскү 日中の
хүндүткел *m.* → хүндүлел
хүндүткээр /хүндүтке=/ *m.* →
хүндүлээр
хүндүүркек → хүндүлээчел
хүнезин *m.* 食料品，食物の蓄え
хүнзүүр /хүнзү=/ <お茶などが>日光
でダメになる
хүнзээр /хүнзе=/ 日を過ごす
хүннээр₁ /хүнне=/ <太陽が>照る，輝く
хүннээр₂ /хүнне=/ やきもちを焼く
хүннээргеk 太陽；日なた
хүннээчел やきもちを焼きの，嫉妬深い
хүр 裕福な，順調な，健康な
хүргүл 褐色の

хүргүлек 暗褐色がかった
хүрежир /хүреш=/ <スポーツで> 格闘する, レスリングする
хүрене *m.* → күзен
хүрең *m.* 褐色の, こげ茶色の
хүререр /хүрер=/ 褐色になる
хүреш レスリング
хүрме *m.* 広い袖付きのジャケット
хүртенээр /хүртене=/ 暴れる; 自分の力を示す; 祈祷する
хүртү *m.* プロペラ, スクリュー
хүртүүн 自主独立の, 誇らしげな
хүрү *m.* 国家
хүрүм *m.* 短い祈祷
хүрээ *m.* 寺院, 礼拝堂
хүрээлең *m.* 団体のメンバーたち, 仲間
хүрээлээр /хүрээле=/ *m.* 取り囲む, 取り巻く
хүрээ-хиит *m.* 寺院
хүүрек シャベル, スコップ
хыбыт *r?* [植物] トクサ, スギナ
хыг₁ 復讐
хыг₂ <衣服の> 裏地, 裏面
хыдыдар /хыдыт=/ 根絶させる, 撲滅させる
хыдыыр /хыды=/ *m.* 根絶する, 撲滅する
хыдыышкын 根絶, 撲滅
хыжылаар /хыжыла=/ → шыжылаар
хыйланыр /хыйлан=/ ぶつぶつ小言を言う; <犬が> 低く唸る
хыйнаар /хыйна=/ 打って傷みつける, 拷問する
хыйнадыр /хыйнат=/ 殴打を受ける
хыйыжаңнаар /хыйыжанна=/ 顔をしかめる, しかめ面をする
хыйыжар /хыйыш=/ 傾く, 傾斜する
хыйылаар /хыйыла=/ 金切り声を出す
хыйыр 斜視の
хыйырак₁ サーベル; <毛皮剥ぎ取り用の> 小刀
хыйырак₂ 断崖
хыйыртаар /хыйырта=/ <額越しに>

横目で見える
хыктыг 忌まわしい, 呪われた
хыл 毛; 動物の剛毛; 弦, ガット
хылаа 歯の珞瑯質
хылба [植物] ラムソン<野生広葉ニク>
хылбан 青白い
хылдаар /хылда=/ <楽器に> 弦を張る
хылызын もろい, 薄い, デリケートな
хылыраар /хылыра=/ サラサラと鳴る; <地下水が> ちょろちょろ鳴る
хылыргай <紙などが> サラサラと鳴る
хылыш 刀, 剣; 犬歯
хымыраан *m.* 水っぽいお茶, 出がらしのお茶
хымыс 馬乳酒, クミス
хымыстаар /хымыста=/ <馬乳酒を> 作る, 飲む, 取りに行く
хымыш ひしゃく, 杓子
хын 鞘; 銃床
хынаар /хына=/ *m.* 点検する, 検査する, 監査する
хынакчы *m.* 検査員
хыналда *m.* 検査, 監査
хынамча *m.* 用心深さ, 慎重さ
хынамыргай つましい, 儉約的な
хынаныр /хынан=/ 自らを点検する
хыныыр *m.* つましい
хып → кывар
хыра *m.* 鞍の前後の杵; メガネの杵
хыраа 霜
хыралчак <毛皮の> 毛が抜けた, はげた
хыралыр /хырал=/ 毛が抜け変わる
хыرار /хыр=/ 削り取る
хырба のり, にかわ
хырбалаар /хырбала=/ のりで貼り付ける
хырбача 冬の保存食<牛の腹膜に入れて凍らせたもの>
хыргы 引掻き道具, スクレーパー
хырны → хырын
хыртың₁ 肩甲骨の軟骨; 背板; 帽子のつば

хыртың₂ 鞍の骨組み
хыры (鳥の羽の)羽板 <羽軸の両側の板
状部分>
хырыктааш 大弓の骨組み
хырын 腹, 腹部; 食べ物 ◆ Ш.хырны
хыбылаар /хыбыла=/ ヒューという
音を立てる<風など>
хыыргыыш 〔植物〕 アシ

Ц

цемент *r.* セメント
цирк *r.* サーカス

Ч

ча₁ 弓
ча₂ 間投 さあ, ほら
чаа₁ 間投 よし, 分かった
чаа₂ 新しい
чаа₃ 戦争
чаа₄ ちゃんと, しかるべく, しっかり
чаава 兄嫁 (cf. ченге)
чаагай 多量の, 豊かな, 愉快的, おいし
い, 見事な
чаагайжыдылга 改善; 整備
чаагайжыыр /чаагайжы=/ 改善さ
れる; よく整備される
чаажы <靴後部の>皮革の縫い付け
чаажыгар /чаажык=/ おとなしくな
る, 従順になる, なつく
чаажыктырар /чаажыктыр=/ おと
なしくさせる, 従順にさせる, なつかせる
чаай → чаар
чаак 頬; 岸辺の氷; ドア枠の側柱 ◆ чаагы
чаалаар /чаала=/ 戦う, 戦争をする
чаалажыр /чаалаш=/ 戦い合う, 戦争
をし合う
чаан *m.* 〔動物〕 ゴウ
чаар₁ /чаг=/ 塗る; 汚す ◆ чаай
чаар₂ /чаг=/ <雨や雪が>降る ◆ чаай,
чаап, чаган, чагбаан
чаар <馬の背の上に>擦り傷ができた

ХЭЭ *m.* 装飾, 飾り; 模様
ХЭЭКЧИ 齧齒動物
ХЭЭЛИ *m.* 賄賂
ХЭЭР /хег=/ かじる; 細かく刻む
ХЭЭРЕК 丈夫でない, 質の悪い
ХЭЭРИК くつわ
ХЭЭРЭЭР /хээре=/ 丈夫でなくなる
ХЭЭТ: төш хээди 胸肉の脂肪膜

чаараар /чаара=/ <馬の背の上に>擦り傷
ができる
чаараң *m.*: чаараң хам 新米のシャーマ
ン; いかさまシャーマン
чааргаар /чаарга=/ <動物が危険を>
嗅覚で嗅ぎ分ける
чаарттынар /чаарттын=/ 一新され
る, 改造される
чаартылга 更新, 一新, 刷新, 改造, 再建
чаартыр /чаарт=/ 新しくする, 改造す
る, 再建する, 再編する
чааскаан <集合数詞> 単独で, 1人で
чааскаандырзы その1人, その1つ
чааскаанзыраар /чааскаанзыра=/
単独になる; 物寂しさを感じる
чаат 〔植物〕 地衣類, トナカイゴケ, ハナゴケ
чаачал 雨の多い
чааш おとなしい
чаашкын₁ 油を塗ること, 塗布
чаашкын₂ 雨; 降水
чава: чава алып /чава ал=/ 抱く, 取り囲む,
広まる, 広がる
чаваа 1 才子馬 (cf. борба, сарбаа)
чавага <廢語> お下げ用の模様つき飾り
чавак 会陰
чавана 脾臓
чавы 鞍の骨組み (cf. хыртың₂)

чавыдак 鞍が付けられていない
чавызаар /чавыза=/ 下がる, 低下する, 降りる, 降下する
чавылдак 〔植物〕アイリスくアヤメの一種
чавылдыр 全く, 丸ごとそっくり
чавынчак 鞍の下の皮革くフェルト製鞍褥の上に敷く
чавырлыр /чавырыл=/ く埃などがたまる, 積もる; 静まる, 止む; 減少する
чавыс 低い
чавыт 低い
чаг 獣脂, 脂肪
чага く衣服などのく折り返し; 襟 (cf.моюндурук)
чагаа *m.* 手紙
чагаалаар /чагаала=/ *m.* 手紙を書く, 手紙を送る
чагаалажыр /чагаалаш=/ 文通する
чагдаар /чагда=/ 近寄る, 接近する
чагдынар /чагдын=/ く自分にく塗る; 真の顔を隠す; 偽装する
чаглаар /чагла=/ 脂を足す
чаглаг 脂肪の多い
чаглак 覆い; 雨着; 屋根
чагланыр /чаглан=/ 脂肪がつく
чагы₁ 毛皮外套
чагы₂ [чаъгы] 柱 (cf.адагаш)
чагыг 注文; 指図; 遺言
чагыглыг 注文の, 注文された
чагыдар /чагыт=/ 注文する, 予約購読する; 遺言する
чагыкчы *m.* 注文者, 予約者
чагылыга *m.* 講読申し込み
чагырар /чагыр=/ *m.* 征服する; 支配する; 統治する
чагырга *m.* 征服; 支配, 権力; 統治
чагыржылга 〔文法〕支配
чагыртыр /чагырт=/ 従う, 服従する; 服従させる
чагырыкчы *m.* 征服者; 権力者側の
чагырылга 統治; 〔文法〕従属
чагыыр /чагы=/ *m.* 注文する; 予約購

読する; 遺言する
чагыыр *m.* 戸締り道具; 火縄銃
чада 階段, はしご; 階段
чадаар₁ /чада=/ *m.* [=п+] ~できない
чадаар₂ /чада=/ 魔法で雨を呼ぶ
чадавас [=р / =мас / =кан, =п+] く文末でく~かも知れない
чадаг 徒歩の, 徒歩で; く植物がく背の低い
чадагай *m.* 開いた, 開いた; まばらな
чадагайлаар /чадагайла=/ *m.* 開ける, 解放する
чадаган *m.* 〔楽器〕チャダガンく小型の琴の一種
чадаганнаар /чадаганна=/ チャダガンを奏でる
чадаглаар /чадагла=/ く乗り物がなくく徒歩になる
чадаг-терге *t+m.* 自転車
чадар /чат=/ 広げる, 敷く; 干す, 乾かす
чадыг 玄関先のドアマット; 敷物 (cf.чаткы)
чадыгар /чадык=/ く骨折がく癒着する; 焼きが入る; 健康になる
чадың まばらな
чадыр₁ *m.* 円錐型移動住居, チュム; 仮小屋, テント
чадыр₂ あや織物
чажа いいえ, 否
чажаар /чажа=/ → чажыгар
чажамайлаар /чажамайла=/ 拒否する, 望まない
чажар /чаш=/ 播く; ばら撒く, 撒き散らす
чажыг₁ 播くこと; く宗教儀礼で撒くく神酒, ミルク
чажыг₂ く痩せた動物の肉などがくまずい
чажыгар /чажык=/ 赤ん坊のようになる; 甘ったれる
чажыл 〔植物〕ベンケイソウ
чажында その子供の時代に
чажың 報酬
чажырар /чажыр=/ 隠す
чажыржыр /чажырыш=/ 隠し合う; 隠すのを手伝う

чажырныр /чажырын=/ →
 чажыртынар
чажыртынар /чажыртын=/ 隠れる；隠し事を言する
чажыт₁ 同年齢者
чажыт₂ [чаъжыт] 秘密
чажыыр /чажы=/ <瘦せた動物の肉などが> 味を失う
чаза : **чаза тевер** /чаза теп=/ 爆発する，
чаза тепсир /чаза тевис=/ 爆発させる
чазаар₁ /чаза=/ 春當地で春を過ごす；春を過ごす
чазаар₂ [чаъзаар] /чаза=/ *m.* 鉋をかける；正す，直す
чазаар₃ [чаъзаар] /чаза=/ *m.* 去勢する
чазавырлаар /чазавырла=/ 平らにする，直す；策を弄する；なだめる
чазаг 春當地，春牧場
чазаглыг 舗装道路の
чазадак 均整のとれた
чазадыр₁ [副] 春を過ごす間に
чазадыр₂ /чазат=/ 春當地で春を過ごさせる
чазадыр₃ [чаъзадыр] /чазат=/ 鉋をかけさせる；正させる
чазадыр₄ [чаъзадыр] /чазат=/ 去勢させる
чазак *m.* 政府
чазалга *m.* 修理，修正
чазалыр /чазал=/ 改善される；病気が回復する；<天候が>良くなる
чазар₁ /час=/ 間違える；[=p +] (すんでのところで) ~しそうになる
чазар₂ /час=/ 開く，開封する
чазыг 誤り，間違い
чазыгар /чазык=/ 静まる，おとなしくなる
чазый 食欲な
чазык 気立ての良い，愛想の良い；開封された
чазылдырар /чазылдыр=/ 掘り起こす；射撃する
чазын 春に
чазыылдыг 規律正しい；冷静な

чазыылчок 規律の乱れた
чай₁ 夏
чай₂ *m.* 自由な時間，暇
чайгаар 自然に，ひとりでに；思わず，我知らず
чайгаар [чаъйгаар] /чайга=/ 揺り動かす
чайганыр /чайган=/ 揺れ動く
чайгы 夏の
чайгылар /чайгыл=/ 揺れる；躊躇する，ためらう
чайзаң *m.* [歴史] ザイサン<封建時代の官吏；宰相>
чайлаар₁ /чайла=/ *m.* 離れる；譲る；避ける
чайлаар₂ /чайла=/ 夏を過ごす
чайлаг 夏當地；避暑地，夏の別荘
чайладыр₁ 夏を過ごす間に，夏中
чайладыр₂ 脇へ，よけて
чайладыр₃ /чайлат=/ どける，場を空ける，片付ける；解雇する；解放する，自由にする
чайладыр₄ /чайлат=/ 夏を過ごさせる
чайлыр /чайыл=/ 落ちる；ひっくり返る；一方へ向かう (→ **чаяр** /чай=/)
чайт₁ <色彩語に後置して> ~一色である
чайт₂ : **чайт дээр** /де=/ ザアザアと流れ出る
чайтылаар /чайтыла=/ ピチャピチャ音を立てる<水や泥が>
чайык₁ バランスの悪い，はみ出して垂れている
чайык₂ 大水
чайын₁ 夏に
чайын₂ 輝き，ひらめき
чайыр *m.* メッキ
чакпа ひれ
чакпыыл 家のない，所有者不明の<家畜など>
чактыр 火縄銃
чал 堤防，土手；ダム，土塁；**аьт чалы** 馬のうなじの脂肪層
чалаа *m.* とさか；<帽子の>リボン，飾り紐
чалаар /чала=/ *m.* 招く，招待する

чалалга *m.* 招待(の)
чалама *m.* 色とりどりのリボン<シャーマンの衣装や神聖な品々の>
чалаң *m.* 〔歴史〕 ジャラン, 甲喇, 扎蘭, 参領<清代の官職の一>
чалаң 完全な, 天然の
чалар : чалар от 烈火
чалараар /чалара=/ <太陽や月が> 蝕になる ; ~しなさる ; <廢語> えなが排出される
чалбак 広い
чалбарар /чалбар=/ 広くなる
чалбарыыр /чалбар[ы]=/ 祈る ◆
 чалбарган, чалбарып, чалбаргаш, чалбарды ; чалбарый, чалбарыйын
чалбырааш 強い火, 火炎
чалбыраашталыр
 /чалбырааштал=/ 燃え上がる, 発火する
чалбыыш 炎
чалгаа 怠惰な
чалгаапай 怠ける
чалгаараар /чалгаара=/ 退屈する ; 怠ける
чалгааранчыг 退屈な, つまらない
чалгаарачал 退屈がりの, 飽きっぽい
чалгыг 波
чалгыгланчаг 波状の, うねった
чалгыгланыр /чалгыглан=/ 波状になる
чалгыглыг 波立っている
чалгый → чалгый-паш, чалгыак
чалгый-паш 浅い酒盃
чалгын 翼, チョウの羽 ; 櫓の曲がり木 ; 帆
чалгынныг 翼のある ; 帆のついた
чалгыыр /чалгы=/ 波立つ<河や海が>
чалгыак <皿などが> 浅い
чалдаар /чалда=/ 土手を作る ; ダムを築く
чалданмас <打撃などを> 恐がらない, びくびくしない ; 勇敢な
чалданчак₁ : чалданчак орук 土手のある道

чалданчак₂ [чаьлданчак] <打撃などを> 恐がる, びくびくする
чалданыр [чаьлданыр] /чалдан=/ [奪+] <打撃などを> よける, 回避する
чалданыычал → чалданчак₂
чалча 召使, 使用人 ; 子分, 従者
чалччалаар /чалчала=/ へつらう
чалчык <酔っ払いにつき> 乱暴者, 暴れ者
чалчыраар /чалчыра=/ ムダ話をつする, たわごとを話す
чалчырааш おしゃべりの ; 声の高い
чалчыргай → чалчырааш
чалчыыр /чалчы=/ <酔っ払って> 暴れる, 乱暴をはたらく
чалым 人を寄せ付けぬ切り立った岩
чалымчок 無分別な, 物分りの悪い
чалын 火の熱
чалын= → чанныр
чалындырар /чалындыр=/ <чаннырの使役形> → чанныр
чалыннаныр /чалыннан=/ 熱をもつ, 熱くなる
чалынныг 熱をもった, 熱い<火や体温など>
чалыы *m.* 若い
чалыыткаар /чалыытка=/ *m.* 若くなる, 若返る
чалыыттаар /чалыытта=/ → чалыыткаар
чам <水面に浮いた> 細かいゴミ, ちり
чамаар /чама=/ 継ぎを当てる ; かがる ; 縁を縫い付ける
чамашкы 継ぎ ; かがり部分 ; <板, 鉄板などによる> 外張り
чамбы-дип *m.* 世界
чамдат 塩分代謝の障害に関わる病気
чамдыгыр 横に曲がった ; びっこの
чамдыйтыр /чамдыйт=/ 曲げる ; ゆがめる ; 曲がった
чамдык 幾つかの, 若干の ◆
 III. чамдызы
чамдыкта 時々
чамдыызы → чамдык

чамдыяр /чамдый= / 横に傾く ; びっこを引く
чамык *m.* 開閉装置, 遊底
чамырык <動物の角が> 痛んだ, ダメになった
чан₁ → чарын
чан₂ 傍ら, そば
чанагаш 裸の, 腰までの裸の
чанагаштаныр /чанагаштан= / 裸になる, 腰まで裸になる
чанар /чан= / 家に帰る ; <越冬のため鳥が南へ> 渡る
чандаг → чамдаг
чандаш 身体が側湾した, かしいだ ; びっこの
чандыгыр → чандаш
чандаңнаар /чандаңна= / 片足がびっこを引く
чандыр そばに, 的外れに, 見当違いに, とんちんかんに
чандыраар /чандыр= / 帰す, 戻す
чандыртыр /чандырт= / 帰させる, 戻させる
чаннынр /чалын= / 懇願する, 折り入って頼む
чанчарар /чанчар= / 粉々に打ち壊す
чанчарлыр /чанчарыл= / 粉々に打ち壊される
чанчык 紐で締める小袋, 巾着袋, 小サック
чанчын *m.* 〔歴史〕 將軍
чанчың → янчың
чаныган 家に逃げ帰る性質のある
чаныксаар /чаныкса= / <家や故郷に> 帰りたく思う, 恋しがる
чаныы 砥石
чаныыр /чаны= / 砥石で研ぐ
чаныычал 弾力性のある ; 家に逃げ帰る性質のある
чаң *m.* 性格, 気質 ; 習慣, くせ
чаңгай 刺繍用布地, カンバス ; 白い木綿生地
чаңгы こだま, 反響

чаңгы *m.* 〔歴史〕 章京 <清代の宿駅の官吏>
чаңгыланыр /чаңгылан= / こだまする, 反響する
чаңгыс 1つの, 単独の ; 同じの
чаңгыыр /чаңгы= / : хол[ын] 構わずにおく, 見切りをつける
чаңнаар /чаңна= / 性格を見せる ; 振舞う
чаңныг (ある) 性格をもった
чаңнык 稲妻 ; 稲妻のような
чаңчаар /чаңча= / 叱る, 罵る
чаңчадыр /чаңчат= / 叱られる, 罵られる
чаңчажыр /чаңчаш= / 罵り合う
чаңчыгар /чаңчык= / [与+] (〜に) 慣れる ; [=п+] (〜し) 慣れる
чаңчыл *m.* 習慣, 慣れ ; 伝統, 慣わし
чаңчылчыраар /чаңчылчыра= / 習慣になる ; 伝統になる
чаңчылчыыр /чаңчылчы= / → чаңчылчыраар
чап *m.* : чап чок 時間がない, 暇がない
чапсар *m.* 休憩時間, 中休み ; 幕間
чаптаар /чапта= / <子供や子動物を> うっとり眺める
чаптылар /чаптыл= / 広がる, 散らばる
чаптыр /чавыл= / 覆う, 波及する
чар → чарлал
чара : чара базар /чара бас= / 押し潰す, чара бижиир /чара бижи= / 書き写す, чара кезер /чара кес= / 切断する
чараа つば, よだれ ; 口蹄病
чараа-дүгү *m+t.* → чараа-чечен
чараа-чечен *m.* 〔動物〕 ハリネズミ
чарар /чар= / 割る ; 分ける ; <契約などを> 結ぶ ; 耕す ; 判決する
чараш 美しい
чарашсынар /чарашсын= / [対+] 美しく思う ; <子供や動物の子を> 愛くるしく思う
чараштаар /чарашта= / 飾る
чараштыр 美しく
чарба 挽き割り ; 馬の鬣が両方に投げ出

された
чарбалаар/чарбала=/挽き割りにする
чарбалчык 割れ目
чарбыыр /чарбы=/ <不成功などを>
 責める；<ある人を>世話すべきだと
 みなす
чаргаш <小動物の毛皮につき>毛の抜
 けた；脬衣
чаргы *m.* 訴訟
чаргылдажыр /чаргылдаш=/ *m+t.*
 訴訟を起こす，裁判で争う
чаргыраар /чаргыра=/ 叫ぶ，怒鳴
 る；ガアガア鳴く<カモなど>
чаргычы *m.* 訴訟人，原告
чардыгар /чардык=/ [奪+] 中断する
чардыктырар /чардыктыр=/ [奪+]
 中断させる
чардынар /чардын=/ 真っ二つに割
 れる，割れる；開墾される
чардынгыр 劈開性の，容易に割れや
 すい；容易に耕せる
чаржаар /чаржа=/ *m.* <肉が>ちよっ
 と凍結する；<雪が>少し凍る
чаржаг → чаржаң
чаржагар → чаржаң
чаржалажыр /чаржалаш=/ 話に
 介入する，話の腰を折る；競争する
чаржалаштыр 我先に，先を争って
чаржаң <肉が>ちよっと凍結した；<雪
 が>少し凍った
чаржаяр /чаржай=/ → чаржаар
чаржык → түвек
чаржынар /чаржын=/ 哀れむ；希望
 を失う
чаржынчыг 小さな；幼稚な；いやら
 しい
чаржыр /чарыш=/ 競う，競争する
чарлаар /чарла=/ *m.* 公表する，通告
 する，告知する
чарлал *m.* 公表，通告，告知；知らせ
чарлыг 公表された；有名な
чарлык *m.* 法令，政令
чарлыр /чарыл=/ 分かれる，離れ離

れになる
чарлыышкын 分かれ，離別，離婚，
 分裂
чарт <木，骨が>固い，丈夫な，一貫し
 た；分別のある，思慮深い
чартык 半分(の)；**чартык улуг-хүн** 土
 曜日
чартыктаар /чартыкта=/ 半分にす
 る；<相撲で>半回転技をかける；半身
 不随である
чары 種トナカイ
чарыгдаар /чарыгда=/ *m.* 費やす，
 使う
чарыгдаашкын 消費，使用，支出
чарыгдал *m.* 支出(の)，消費(の)
чарыгдаттынар /чарыгдаттын=/
 消費される，費やされる
чарык 割れ目，裂け目；側；峡谷，横
 谷；崖
чарылга₁ → чарыгдал
чарылга₂ 文書使，伝書使；配達員
чарым 半分
чарын 肩甲骨
чарынчы <廢語> <肩甲骨を焼いて占
 う>まじな師
чарыча 販売用の
чарычалаар /чарычала=/ 売る，販
 売する
чарыш 競走；競争
чарыштырар /чарыштыр=/ 競走
 を行う<競馬など>
чарыыр/чары=/*m.* 売る；費やす，使う
час₁ 春
час₂ [чаъс] 人造金，オランダ金
час₃ [чаъс]：час хавак 眉間，час
 ойталаар /час ойтала=/ 仰向けに寝て
 いる；そむく，час ойтур 仰向けに，
 час ойтур дүжер /час ойтур дүш=/ 仰
 向けに倒れる
часкаар 春に向かつて(の)
часкаар [чаъскаар] /часка=/ ぴ
 しゃりと打つ，адыш часкаар 拍手す
 る；盗む

часкаашкын (何かを)打つこと ;
 адыш часкаашкыны 拍手
часкам₁ : хемниц часкам бажы 水源
часкам₂ : часкам тавак 浅皿
часканыр /часкан=/ 自らをぴしゃ
 りと打つ ; 泥棒家業をする
часкараар /часкар=/ <自分の罪を> 償
 う ; 気を晴らす
часкы₁ 春の
часкы₂ [чаъскы] 〔動物〕 コウモリ
часкызыг 春のような
часкызыыр /часкызы=/ 春のよう
 になる, 春めく
чассыг₁ 愛想のよい, 優しい, 柔和な
чассыг₂ → **часкызыг**
чассыдар /чассыт=/ かわいがる
чассыыр₁ /чассы=/ 甘える
чассыыр₂ /чассы=/ → **часкызыыр**
частаар /часта=/ 雨が絶え間なく降る
частыг 雨天の, 雨降りの, どんよりとした
частыр₁ /чазыл=/ 広がる ; 花が咲
 く ; 顔がほころぶ ; 孵化する
частыр₂ [чаъстыр] /чазыл=/ 爆
 発する ; 発砲する
частырыг 間違い, 誤り
частышкын 爆発
чат 〔宗教〕 <廃語> 雨を呼ぶ魔法 ; 雨を
 呼ぶための水晶型の石
чаткы 敷物, マット
чаткыыш ギプス ; 骨折時の添え木
чатпагар つのが張り出た
чатпаяр /чатпай=/ つのが張り出
 ている
чаттылар /чаттыл=/ 広がってある,
 長く横たわって存する
чаш₁ 幼い ; 子供の ; 若い
чаш₂ : карак чажы 涙
чаш₃ [чаъш] お下げ髪
чашкаадай 小鳥の一種の名
чашканнаар /чашкакна=/ 投げ散
 らかす ; 振りまく, 浪費する
чашпаа おべっか使いの, へつらいの
чашпаалаар /чашпаала=/ 〔与+〕 お

もねる, へつらう
чашпан 〔植物〕 ヨモギ
чашпык 交際好きな, 人付き合いのよい
чашпыыр /чашпы=/ →
 чашпаалаар
чаштаар /чашта=/ 方々へ飛び散
 る ; 飛びのく ; 突然転落する ; 突然
 消える ; 突然死ぬ
чаштадыр /чаштат=/ 振りかける,
 はねかける
чаштынар /чаштын=/ 隠れる
чаштынчыр /чаштыныш=/ 隠れ
 合う ; 隠れんぼして遊ぶ
чаштыр → **чаштынар**
чаъс 雨
чаяа 臀部 ; 太もも
чаяадыр /чаяат=/ 創作される
чаяакчы *m.* 創作者, 創造者
чаяар /чаяа=/ *m.* 創作する, 創造する
чаяан *m.* 運命, 宿命 ; 天賦の才, 才能
чаяаттынар /чаяаттын=/ 創られる
чаяаттынган 創られた ; 生来の, 自然の
чаягаар /чаяга=/ → **чайгаар**
чаяңайныр /чаяңайын=/ リズミ
 カルに揺れる
чаяңнаар /чаяңна=/ 揺れる, 揺れ
 動く ; よろよろ歩く
чаяр₁ /чай=/ 振る, 振り回す ; 揺り
 動かす
чаяр₂ /чай=/ 倒す, 落とす ; 一方に従う
че₁ 間投 <文頭で促しや勧誘を表わし
 て> さあ, ほら
че₂ 疑問助詞 <文末で, 相手の発話の正
 確な情報を尋ねる> ~だって?
чевег 墓地 ; 墓
чевен 不器用な, 下手な, ぎこちない
чегдинер /чегдин=/ <чээр の再帰形>
 (金を) 借りる
чегдирер /чегдир=/ <чээр の使役形>
 (金を) 貸す, 貸し付ける
чегей 乏しい, 数少ない, まれな
чегейтээр /чегейте=/ 乏しくなる
чегжир /чээш=/ <чээр の相互形> (金

を) 借り合う
chedeldirzi その7人, その7つ
chedelээ[n] 7人ともに, 7つともに
cheden 70
chedengi 70の
chedenniг 70才の
cheder₁ /чет=/ [対+] (~を)連れて行く, [奪+] (手などを引いて)連れて行く
cheder₂ [чьдер] /чет=/ [与+] 到達する, たどり着く, 達する, 追いつく
chedi 7
chedиг 手綱で引くこと; 手綱, (犬の首輪につける)綱
chedиги 7番目の
chedишкин 成果
chedилиг 7才の
chedимче 成功; 裕福さ
chedингир 十分な品質をもった; 分かりやすい
chedир [後置] [与+] ~まで
chedирер /chedир=/ 到達させる, 達せさせる, 届ける
chedиржир /chedириш=/ 送り合う
chedирилге 配達
Чеди-Сылдыс 大熊座, 北斗七星
Чеди-Хаан → Чеди-Сылдыс
chedи-хонук 一週間 (cf.неделя)
чеже いくつ, чеже-даа болза いくつでも (cf.каш)
чежелиг 年齢がいくつの
чежеги どれ程の時間の
чежелээр /чечеле=/ 満何歳になる
чежер /чеш=/ ほどく
чежик ほどかれた
чекпе₁ [動物] クズリ
чекпе₂ [植物] キクラゲ; コルク
чексек → чексээ
чексээ : черниң чексээ, сугнуң суксаа
家のない放浪者
чел たてがみ
челбигер /челбик=/ 風邪を引く

челбиир /челби=/ 風選する
челбик₁ 風邪
челбик₂ 鱗葉くトウヒ, カラマツの松かさの>
челбиктиг 風邪を引いた
челбиктээр /челбикте=/ →
челбигер
челбинер /челбин=/ 自分を扇ぐ;
風邪を引く
челдирер /челдир=/ <馬を> 速歩で走らす
челе *m.* 子牛をつなぐ紐
челер /чел=/ <馬が> 速歩で行く
челзир /челис=/ <馬を> 速歩で走らす
челиш 速歩, だく, トロット
челээш 虹
челээштелир /челээштел=/ 虹ができる
чем 食べ物, 食品; 餌
чемгерер /чемгер=/ 飼料を与える
чемгир 滋養に富んだ
чемдигир かしいだ, ゆがんだ; <金属製の器などが> 変形した
чемдиер /чемдий=/ ゆがんでいる; <金属製の器などが> 変形している
чемдийтир /чемдийт=/ ゆがませる; 変形させる; <建物などが> ゆがんで
чемдик → чемдигир
cheme *m.* 非難, 咎め
чемеледир /чемелет=/ 非難される, 咎められる
чемелээр /чемеле=/ *m.* 非難する, 咎める
чемзек *m.* 弾薬と火薬の予備品; 弾薬
чемзиг 滋養に富んだ, うまい
чемигер /чемик=/ 食べ物に慣れる; <タバコのパイプが> ヤニで黄色くなる
чемирер /чемир=/ もいで取る, 外す
чемирик <陶磁器の端などが> もげた
чемирлир /чемирил=/ <陶磁器の端などが> もげる; <岸などが> 崩れ落ちる

чемиш 食物；〈胡桃などの〉種，核；
 おとりの餌
чемишчидер /чемишчит=/ 施肥
 する
чемненикчи 〈食堂やレストランの〉
 客，飲食客
чемненилге 給食
чемненир /чемнен=/ 食事をとる，
 常食とする
чемнээр /чемне=/ 料理を作る；食
 料品を買いに行く；〈魚が〉餌を食
 う；〈リスや鳥などが〉食べ物を探し
 に出かける
чемчилээр /чемчиле=/ 料理の
 鳥・魚に詰め物をする
чең₁ 海綿氷，軟氷
чең₂ 袖
чеңге 兄の妻，兄嫁 (cf. чаава)
чеңгей 〈呼びかけ〉兄の妻，兄嫁
чеңгелишки → чеңгешки
чеңгешки 兄嫁と兄弟たち
чеңгии : чеңгии паш 〈茶を沸かすた
 めの〉銅の釜，銅の杯
чеп 動物の毛で作った縄・ロープ
чепсегленир /чепсеглен=/ 武装
 する；設備する，装備する
чепсеглээр /чепсегле=/ *m.* 武装
 する；設備する，装備する
чепсек *m.* 道具，工具；武器，兵器
чер 地面；陸地；場所
черге *m.* 級，等級
чергележир /чергелеш=/ 〈年齢や
 背丈，能力が〉相並ぶ；平行して行く
чергелештир 平行して，相並んで
чергелиг ~等級の
чергий 〈小さなげっ歯動物退治用の〉
 石弓，罨
черзи 〈長く横転して〉腐った木
черле まったく；それでもやはり；いつ
 も，概して
черлик 野生の
черликшээн 野生化した
чес *m.* 銅，赤銅

ческинер /ческин=/ 毛嫌いする，忌
 み嫌う
ческинчек 嫌悪に満ちた
ческинчиг 不快な，忌まわしい；愚
 にもつかぬ
честе 姉の夫，姉婿
честей 〈呼びかけ〉姉の夫，姉婿
честек-кат 〔植物〕 オランダイチゴ；
 シロバナヘビイチゴ
четверг *r.* 木曜日
четкер *m.* 悪魔，サタン，魔王
четки *r.* 網，ネット
четкилээр /четкиле=/ 網で捕まえる
четпес 至らない；欠点
четтигер /четтик=/ [=п+] しおおせ
 る，できる
четтинер /четтин=/ 手を引く；率い
 られる
четтинчир /четтиниш=/ 手を取り
 合う，互いに手を取り合って行く
четтирер₁ /четтир=/ 率いらせる
четтирер₂ [чэьттирер] /четтир=/
 [与+] 感謝する
четтиришкин 感謝
четче 満ちた，いっぱい；全て
четчелээр /четчеле=/ 補完する，補
 足する
четчир /чедиш=/ 十分である，足り
 る；熟する；青年に達する
чечек 花
чечектелишкин 開花；繁栄
чечектелир /чечектел=/ 開花する
чечен *m.* 雄弁な；狙いの正確な；芸術的な
чеченчидер /чеченчит=/ 芸術的に作る
чечээргек *m.* 雄弁さを鼻にかけたがり
 の；修辭的に話すのが好きな
чечээргээр /чечерге=/ *m.* 雄弁さを
 鼻にかける；修辭的に話す
чештингир ほどけやすい
чештинер /чештин=/ ほどける
чештинчек ほどけた；弱く結ばれた
чивеңейнир /чивеңейин=/ またた
 く，ちらちら見える，瞬く，明滅する

чивецнээр/чивецне= / → **чивецейнир**
чивеш : **чивеш кынныр /чивеш кылын=**
 まばたきする, **чивеш-даа дивес** 躊躇
 せずに
чивиин *m.* 不愉快な, いやな
чиг 湿った; <実が>未熟の
чиге *m.* まっすぐな
чигзимээр 生煮えの, 生焼けの<肉など>;
 十分には熟れてない<実など>
чигзинер /чигзин= / *m+t.* [与+] 疑い
 をかける, 疑う, 不信感を抱く
чигзиниг 疑い, 不審
чигзиниичел 疑い深い
чигир *m.* 砂糖; キャンディー
чигирзиг 甘い
чигирзиир /чигирзи= / 甘くなる
чигирлээр /чигирле= / 砂糖を加える
чиглээр /чигле= / <肉が>よく煮えな
 い; <悪天候で>熟れていない; 天気
 が悪くなる; <傷が>開く
чидер /чит= / 消える, 消えてなくなる
чидиг 鋭い
чидиир /чиди= / 先端がとがる; 鋭敏に
 なる
чидирер/чидир= / 失わせる, なくさせる
чидириг 失うこと, 喪失
чижег → **чижек**
чижеглээр /чижегле= / → **чижээлээр**
чижек 例; 基準
чижик *m.* 小さい, 細かい
чижир /чиш= / 食べ合う
чижээ その例; 例えば
чижээлээр /чижээл= / *m.* 仮定す
 る; 一例を挙げる
чижээлээрге 例えば
чизе 人口調査, 家畜頭数調査
чизирээр /чизире= / 足音がする, 騒音
 がする
чиигедир /чиигет= / 軽くする; 値を下
 げる
чиигелде 軽減, 緩和
чиигээр /чииге= / 軽くなる; 出産す
 る; 値が下がる

чиижец 投機的な, 闇取引の; 高利貸しの
чиик 軽い; 安い, 安価な; 容易な
чиилээр /чииле= / ざわめく, 騒ぐ
чиинейнир /чиинейин= / <律動> リ
 ズミカルにざわめく
чиир /чи= / 食べる; やけどさせる; <ト
 ランプで>相手を切る; <チェスなどで>
 相手の駒をとる; 分量をごまかす ◆
чип, чий, чиди, чи!
чиирбей 若枝, 芽, 新芽
чииргим 不愉快な, 忌まわしい
чик くぼみ, 狭くて浅い盆地; 低地
чикседир/чиксет= / 食べたくならせる
чиксек ぼろ儲けしたがりの, 欲深い
чиксээр /чиксе= / 食べたく思う
чиктиг 奇妙な, 変な; 疑わしい, 信じが
 たい
чиктигзинер /чиктигзин= / 驚く; 疑う
чилби 貪欲な, 大食いの
чилбииргек 貪欲な, 欲張りの
чилбииргээр /чилбиирге= / 欲張
 る, むさぼる
чилбилээр /чилбиле= / 欲張る, む
 さぼる
чилиг 骨髓
чилчик : **чилчик үстүр /чилчик үзүл=** / 疲
 れ果てる, **чилчин үзер /чилчин үс=** /
 疲れ果てさせる
чим 料理の一人前
чимзенир /чимзен= / <何かを求めて>
 走り回る; まさぐる, 引っ掻き回して
 探す; 陰謀をめぐらす
чимис *m.* 果実, フルーツ
чин 排泄物, 屎尿の大塊
чиндигир <沼地が>湿原性の, 泥んこの
чиндиер/чиндий= / <沼が>少し揺れる
чиндиир /чинди= / 搜索する, くまな
 く探す; 何かを探して地面を掘り返す
чиндицейнир → **чиндинээр**
чиндинээр /чиндине= / <沼など
 が>リズムカルに揺れる
чиндинээрш 湿原, 湿地
чиндиргей <練り粉などが>不定形

の；不安定な，ぐらつく；無気力な
чинди-суузун → **чинчи**
чинчи ビーズ，南京玉
чиң₁ *m.* 荷造りされた商品，梱包
чиң₂ *m.* 湿布，罨法
чиң₃ : **чин шай** 濃いお茶，香りの良いお茶
чиңге₁ 細い，かん高い
чиңге₂ 食道癌
чиңгелээр₁ /**чингеле**=/ 細くなる
чиңгелээр₂ /**чингеле**=/ 食道癌を病む
чиңгине *m.* 本物の，本当の；主要な
чиңгир <色が> 鮮やかな
чиңгирти ちらちら見え隠れすること
чиңгиртиленир /**чингиртилен**=/
 ちらちら見え隠れする
чиңгис 〔植物〕 コケ
чиңзе *m.* <廃語> 小球，珠玉 <帽子に付けた官吏のランクを示す>
чиңээр₁ /**чинне**=/ 荷役用動物に荷を載せて運ぶ
чиңээр₂ /**чинне**=/ 湿布をする；マッサージする
чинчерер /**чинчер**=/ → **чинчерлээр**
чинчерлир /**чинчерил**=/ 崩壊する，崩れ落ちる
чинчерлээр /**чинчерле**=/ <山と積まれたものを> ごそごそかき回す，掘り返す
чип → **чиир**
чип-чип <ニワトリを呼び寄せる呼び声>
чир : **чир шон дүжер** /**чир шон дүш**=/ <口語> 笑いが激しく起こる，ひどく騒ぐ
чирбээш 馬の前髪
чирбээштээр /**чирбээште**=/ 馬の前髪を残しながら刈る
чиргилчин₁ 蜃気楼
чиргилчин₂ 〔動物〕 クマネズミ
чиргилчиннээр /**чиргилчинне**=/
 蜃気楼が生じる
чирер /**чир**=/ 割り取る；刃こぼれを作る；掘り出しを行う；お金を費やす
чирик ギザギザ；<堀の> 穴
чирилээр /**чириле**=/ <鳥が> さえずる
чирим *m.* 腹帯と連結している鞍ベルト

чириңейнир /**чириңейин**=/ <鳥が> リズミカルにさえずる
чирлир /**чирил**=/ 割り取られる；刃がこぼれる；えぐり穴ができる；お金が費やされる
чирс : **чирс тог дээр** /**чирс тог де**=/ , **чирс тог кынныр** /**чирс тог кылын**=/ 発砲音がする，銃声が響く
чиртегер → **чиртек**
чиртеер /**чиртей**=/ <まぶたが> 変形している，ゆがんでいる
чиртек まぶたが変形した
чиртиледир <犬の吠え声や獣毛加工の際にステッキで打つ音が> よく響く音で
чиртир /**чирт**=/ 食べさせる；食われる；やけどする；トランプで相手に切られる，チェスなどで相手に駒を取られる；量目や勘定をごまかされる
чит 〔チェス〕 ドロー，ステールメート
читке 首の靭帯；馬のたてがみの下部，首筋
чи-чи → **чичи-чичи**
чичиилээр /**чичииле**=/ ヤギをそばへ寄せる
чичи-чичи <ヤギをそばへ寄せる叫び声>
чиш 屠殺用家畜；<スポーツで> 犠牲
човаар /**чова**=/ *m.* 疲れる；心配する；
сагыш човаар /**сагыш чова**=/ 心配する
човаачал 世話好きな；不安そうな；思いやりのある
човаашкын 疲労；心配，不安，**сагыш човаашкын** 心配，不安
човаг 疲れた
човалаң *m.* 悲しみ，苦悩；重病
човуур *m.* うめき声
чогаадыг 著作，創作
чогаадыкчы 創作者，発明者，考案者
чогаадыр /**чогаат**=/ 作品を作る，創作する；発明する；編纂する
чогаадылга 創作；発明
чогаал *m.* 作品，著書；文学，文芸
чогаалчы *m.* 作家，文学者
чогдур *m.* <ラクダや雄牛の> 咽喉の垂れ皮
чог-ла 間投 そら，もう一度！

чогудар /чогут=/ <仕事を> 完遂する、
仕上げる
чогум *m.* 一体；本当の
чогумчалыг 適切な
чогуур /чогу=/ *m.* 一致する，適する；
しかるべき；[=ca+] ~すべきである
чогуш つかみ合い，取っ組み合い
чода すね，下腿
чодар /чот=/ 拭く，ぬぐい清める
чодур 太った，肉付きのよい；がっちりし
た，恰幅のよい
чодураа [植物] ウワミズザクラ
чодуу *m.* [鳥] シャコ
чожаар /чожа=/ → чожуур
чожуур /чожу=/ *m.* 強く身震いする，
びくびく震える
чожуучал 臆病な，びくついている
чойган [植物] モミ，トドマツ
чок 無い，いない，чок болза もしくは
чокка [主+] ~なしで，~がいずして，
бирден бирээ чокка 詳しく，残らず全て
чок-ла : болган чок-ла しよっちゅう
чокпак よく茂った，びっしり生えた，枝
が濃い；小さな塊り
чокпакталыр /чокпактал=/ よく茂
る，びっしり生えている
чокпаяр /чокпай=/ → чокпакталыр
чоктаар₁ /чокта=/ [対+] いなくて寂
しく思う；不在だと知る
чоктаар₂ [чобктаар] /чокта=/ <川
の流や山谷を> 遡る，遡行する
чокшур /чогуш=/ 殴り合う，つかみ合
いをする
чол *m.* 運命
чолаачы *m.* 運転手
чолаачылаар /чолаачыла=/ *m.* 運転
手をする，運転手として働く
чолдак 短い；丈の短い，背の低い
чолдаяр /чолдай=/ 短くなる；丈が低
くなる
чолдуг 幸福な，幸せな
чолугар /чолук=/ <廃語> 両手を差し
出しながら挨拶する

чолужар /чолуш=/ <廃語> 両手を差
し出しながら挨拶し合う
чолук *m.* 悪党，ろくでなし；[宗教] <廃
語> いけにえ，供物
чон *m.* 民衆，大衆
чонаада 通常，普通は，大抵
чонаар /чона=/ 鞍褥を置く
чонак 鞍褥
чонар /чон=/ <斧などで> 切る，割る，削る
чонгу 木片，木っ端，切り屑
чоога 狭くて浅い盆地，くぼ地，雨溝，雨裂
чооглаар /чоогла=/ *m.* 召し上がる
чоогу (その) 近く
чоожай 履物に内側から縫い付けた刺し
子フェルト
чоок 近い
чоокку 最も近い，最寄の
чоокта 近くに；最近；чоокта чаа 最近
чоокшулаар /чоокшула=/ 近づく
чоон 太った；声が太い
чоонган [形] <叱責や非難の意を表して>
一体どうした
чоондун [問投] 君はどうした
чооннаар /чоонна=/ 太る；身重にな
る，妊娠する
чоонур /чоон=/ <「どうする」「どうな
る」の意を表わす不完全な動詞>；
чоонуруң ол! お前よしてくれ!
чоор ① [対+] (~を) 必要とする；② [р
/ =мас+] する/しない必要がある；果
たして必要があるろうか；果たして，
一体；何と~なのか!
чоорган 毛布
чоорту 徐々の，漸次の
чоос <廃語> 銅貨，硬貨，コイン
чоп <疑問詞> どうして，なぜ；<文末で
確認を表わす> (本当に) ~だよ
чор <存在> ある；[助動] [=п+；但し келир，
баар は，кел чор，бар чор となる] <現
在進行> ~している
чоргаар 誇らしげな，高慢な
чоргаараар /чоргаара=/ 高慢になる
чоргаарал 誇り，自尊心，プライド

чоргаарланыр /чоргаарлан=/〔与+〕
誇りに思う
чоргузар /чоргус=/ → чорудар
чорда ~である時(に/の)
чоржагаар こぶ上の, 隆起の多い, でこぼこした
чоржак こぶ
чоржанц のろのろした, ぐずぐずした
чоржаяр /чоржай=/ <額などに>こぶ
ができる
чортар /чорт=/ <馬に乗って>並足で
行く; 死ぬ
чорудар /чорут=/ 行かせる, 送る; 行
う, 実行する
чорудулга 行うこと, 実行; 行程; 発送
чорук 旅行; 行為; 馬の歩度
чоруксаар /чорукса=/ 行きたく思う
чорулга 歩行
чорумал 通行人
чоруттунар /чоруттун=/ 行われる
чоруур /чор[y]=/ 行く; ある; 入っ
ている; 補動 [=π+] <現在進行> ~して
ゆく ◆ чор, чорду, чораан, чорууйн,
чоруп, чоруй
чоткан 吹雪, 雪嵐
чоттунар /чоттун=/ 自分の体を拭く
чоттурар /чоттур=/ 拭かせる, 拭い清
めさせる
чочагай <針葉樹の>球果
чочак 塊り
чочактаар /чочакта=/ <雪や粘土など
を>塊にする, 丸める
чочакталыр /чочактал=/ <雪や粘土
などが>塊になる, 丸める
чочаяр /чочай=/ → чочакталыр
чочу *m.* <廢語> 特別な宗教儀式を行うラマ
чөвөк 頭頂部; ひよめき; <刃物の>背, 峰
чөвүк <スープの>おり, 沈殿物
чөвүлежииншкин 相談
чөвүлежир /чөвүлеш=/ 相談する,
協議する
чөвүлекчи *m.* 助言者, 相談相手
чөвүлел *m.* ソビエト
чөвүлең 丁寧な, 礼儀正しい

чөвүлээр /чөвүле=/ *m.* 勧める, アド
バイスする
чөвүрээ 樹皮
чөгел: чөгел төнөр /чөгел төн=/ 希望が吹
っ飛ぶ; 失望する; 疲れ果てる
чөгениичел 失望した, 容易に失望する,
疑いやすい
чөгениишкин 失望, 落胆
чөгенир /чөген=/〔与+〕失望する, 落
胆する
чөгенчиг <サイズや重さが>ごく小さ
い, わずかな; 信頼できない; [=p+]
чөгенчиг-ле боор まずは~するまい, 見
込み薄であろう
чөгенчир /чөгениш=/ 失望し合う,
互いに落胆する
чөдүл 咳
чөдүрер /чөдүр=/ 咳をする
чөкпек バターを溶かした後に残るおり
чөлбегер 細長い
чөлбеер /чөлбей=/ 長く伸びる; <器や
容器が>変形する
чөлбең → чөлбегер
чөлбеңнээр /чөлбеңне=/ <ふつう唇
が>震える
чөлдүр 痩せこけた; ひ弱な
чөлдүререр /чөлдүрер=/ 痩せこけ
る, ひ弱になる
чөлдүрээр /чөлдүре=/ → чөлдүререр
чөленир /чөлен=/〔与+〕もたれる,
寄りかかる
чөлээр /чөле=/ 立てかける, もたせ掛
ける, 支える
чөнүк *m.* 老衰した
чөнүүр /чөнү=/ *m.* 老衰する, 老いぼれる
чөңгүлер /чөңгүл=/ 肺炎になる
чөңгээ 挑発, 扇動; 言いがかり, 難癖
чөңгээлээр /чөңгээле=/〔与+〕挑発
する; からむ, つきまとう
чөөк 綿毛, 産毛, にこ毛
чөөн *m.* 東の; 左翼派の
чөп₁ *m.* 公正に, 正当に, 正しい
чөп₂ [чөьп] *m.*〔与+〕(〜に)対処でき

る, 得手である
чөпшүл 従順な
чөпшээрел *m.* 同意, 賛成, 許し
чөпшээрээр /чөпшээрe= / *m.* 同意する, 賛成する, 許す
чөргек おむつ
чөргешки 足巻き布, 足布
чөргээр /чөрге= / おむつを当てる; 足布を足に巻きつける
чөреме ソーセージの一種
чөржегер → чоржагар
чөржеер /чөржей= / → чоржаяр
чөржек → чоржак
чөрүлдээ 反対, 異議, 不同意
чөрүү *m.* 強情な
чөрүүр /чөрү= / *m.* 強情を張る; 反対する; <馬が>行きたがらない
чөрчүүр /чөрчү= / *m.* [奪+]拒否する, 断る
чөтпегер <唇が>突き出た
чөтпеер /чөтпей= / <唇が>突き出ている
чөтпеңнээр /чөтпеңне= / <恨みで唇が>突き出て震えている
чөьп 沈殿物
чуга 薄い
чугаа *m.* 話, 会話, 発言
чугаажок 必ず, きっと, 絶対に
чугаалаар /чугаала= / 話す, 話をする, しゃべる
чугааладыр /чугаалат= / 話させる
чугаалажыг : чугаалажыг ному 会話書, 会話文例集
чугаалажыр /чугаалаш= / 会話する, 話し合う
чугаалажышкын 話し合い, 対談, 交渉
чугааланыр /чугаалан= / 独り言を言う
чугаалыг 話し合い済みの, すでに話し合って合意のついた
чугай *m.* チョーク, 白墨
чугалаар /чугала= / 薄くなる; <空

が>晴れる
чугаладыр /чугалат= / 薄くする; [副] 薄く
чугдунар /чугдун= / 自分を洗う; 洗われる
чугдурар /чугдур= / 洗わせる
чуглур /чуул= / <чуур₂ (чуг=)の受身形> 転がる
чугула *m.* 重要な, 重大な
чудаар /чуда= / 冬季に牧草不足で家畜が飢饉 (чут) に遭う; やせ細る; 汚らしくなる
чудан *m.* 麦粉で作ったスープ
чудангы <人や動物が>やつれた; みすぼらしい
чудараар /чудара= / 汚らしくなる; 天気が悪くなる
чударгай 汚らしい; みすぼらしい; 天気の悪い
чудук 丸太
чуду-кара 根気よい; 機敏な; だらしない
чудурук 拳, げんこつ
чудуруктаар /чудурукта= / 拳で打つ
чуй → чуур₁
чук 樹脂, やに
чукпурар /чукпур= / 犬を呼ぶ
чуксуур /чуксу= / 樹脂の臭いがする, 樹脂の味がする
чуктаар /чукта= / 樹脂を塗る, タールを塗る; 樹脂を採りに行く
чула₁ : чула шавар /чула шап= / 肩を鞭打つ; 刈り取る; 強奪する
чула₂ *m.* [宗教] <廃語> 灯明, 明かり
чулар₁ <牛や馬の>端綱
чулар₂ /чул= / ぐいと引っ張る, 引っこ抜く; 刈り取る; 強奪する, 収奪する
чулгуур /чулгу= / <こぶしで押しながら> 動物の皮を剥ぐ
чулук 樹液
чулчураар /чулчура= / → чылчыраар
чулчургай こめかみ, 側頭
чулчуруур /чулчур=, чулчуру= /

おしゃべりする, べらべらしやべる ; つぶやく ; <カササギが> ギャーギャー 鳴く ◆ **чулчурган**, **чулчуруп**, **чулчурду**, **чулчуруй**
чумур 皺胃<反芻動物の第4胃>
чунар /**чун**=/ 自分を洗う, 入浴する
чунгак *m.* 羊毛脂, スイント
чунгу <橇やスキーで滑る> スロープ, 斜面
чуңма [動物] アイベックス <角の大きな野生ヤギ>
чуп → **чуур**
чурагай *m.* 数字
чурагачы *m.* <廢語> 占星術師
чургаан *m.* [歴史] 清朝時代の官吏
чуржу 妻の弟妹
чурт 地方, 地域
чуртгаар /**чуртга**=/ 暮らす, 生活する
чурттакчы 住人, 住居者
чуртталга 生活
чуртташ 同郷人
чурук₁ *m.* 絵 ; 写真
чурук₂ 皮革の切れ端
чурукчу *m.* 画家
чурулга *m.* 図画
чурум *m.* 規律 ; 日課
чурумал *m.* 模様 ; 岩壁画, 洞窟画 ; 象形, 輪郭
чурук *m.* 絵 ; 写真
чурумчуур /**чурумчу**=/ 整備される
чурумнуу-биле いつも通り
чуруттунар /**чуруттун**=/ 図画に取り組む ; 自分を描く ; 顔に書いてある
чуруур /**чуру**=/ *m.* 描く
чут₁ 食糧不足, 冬季の牧草不足による家畜の飢饉 ; 大量の家畜の疫病死
чут₂ 不潔な, 不衛生な ; 薄汚い, むさくるしい ; 天気の良い ; 恥辱
чууза *m.* 幌馬車
чуук 穏やかな斜面(の)
чуулда 洗うこと, 洗淨, 洗濯
чуунду 汚水(の)
чуур₁ /**чуг**=/ 洗う ◆ **чуп**, **чуй**, **чугду**, **чугган**

чуур₂ /**чуг**=/ 転がす ◆ **чууп**, **чууй**
чуураар₁ /**чуур**=/ 粉碎する, 細かくする, 製粉する
чуураар₂ /**чуур**=/ こねる, 練る
чуурга 卵
чуургалаар /**чуургала**=/ 卵を産む
чуургана → **чуурга**
чуурлур /**чуурул**=/ 粉々に碎ける ; 肉体労働後に体に痛みを感じる
чуурук 碎けた ; 機敏でない ; ひ弱な
чуушкун 洗うこと ; 汚水
чу-чу <牛や馬などを急き立てる叫び声>
чучак <子供の> 小外套, 小オーバー
чушкуу 後頭部, 首筋
чушкуур /**чушку**=/ ほじくる ; 掘り返す, ほじくり出す
чү → **чүү**
чүве もの ; こと ; 何か ; <文末で断定を表わす> ~である
чүвүдер /**чүвүт**=/ 濃くさせる, こつてりとさせる
чүвүз → **чүү**
чүвүр ズボン
чүвүүр /**чүвү**=/ 濃くなる (cf. **хоюур**)
чүг 鳥の羽, 羽毛
чүге なぜ, どうして (cf. **чоп**) ; → **чүү**
чүгле <限定する語の前に置いて> たった, ただ(~のみ) ; かるうじて
чүген 馬勒
чүгүрер /**чүгүр**=/ 走る
чүгүржүр /**чүгүрүш**=/ 一緒に走る ; 走り回る
чүгүртүр /**чүгүрт**=/ (馬を) 疾走させる ; 副 さっと, ちらっと
чүгүрүк 足の速い
чүгээр *m.* 満足すべき, 申し分のない
чүгээрлээр /**чүгээрле**=/ 良くなる, 申し分なくなる
чүде → **чүү**
чүдек 不潔な ; 不快な, 嫌な ; 素晴らしい
чүден → **чүү**
чүдерээр /**чүдере**=/ 汚くなる ; <天気が> 悪くなる (cf. **чударар**)

чүдүкчү *m.* 信者, 信徒
чүдүлге *m.* 信念; 信仰
чүдүрге 荷を負わせる動物
чүдүрер /**чүдүр**=/ 牛馬に荷を負わせる
чүдүрлүр /**чүдүрүл**=/ <仕事を>負わされる
чүдүрнүр /**чүдүрүн**=/ 自分の荷の積み込みをする
чүдүртүнер /**чүдүртүн**=/ 自分の荷の積み込みをする; 載せられる
чүдүрүкчү 荷役労務者, 仲士
чүдүрүлге 積載, 積み込み
чүдүү <馬の>膿瘍, 膿腫, できもの
чүдүүр /**чүдү**=/ *m.* [与+] 信心する, 信ずる, 信仰する
чүдээр /**чүде**=/ *m.* 汚くなる, 汚れる; <飲食後に>気分が悪くなる
чүже <чүүжеとも>なんですって? なんだって? ; → **чүү**
чүзү <чүү + III.> → **чүү**
чүзүн *m.* 毛色; 色 (cf. **өң**)
чүзүн-баазын 色とりどりの, 多彩な; 色々な, 様々な
чүзүннээр /**чүзүнне**=/ 毛色で識別する
чүк *m.* 方向
чүктенир /**чүктен**=/ <子供が>背中に乗る, おんぶされる
чүктээр /**чүкте**=/ 荷を背負って持ち運ぶ
чүкүй-ле たった, わずか (cf. **чүгле**, **эге**)
чүл <чүү + ол; 疑問の文末述語として> (~とは) 何だ? 何か? ; → **чүү**
чүлгүүр /**чүлгү**=/ 拭く, ぬぐう
чүлдү 白樺の粘性性樹液
чүлдү-чүрек 心, 全身全霊
чүлдү-шай → **чүлдү**
чүлерве 複数の何へ
чүлүдер /**чүлүт**=/ <人に>ひげを剃らせる, 剃ってもらう
чүлүттүнер /**чүлүттүн**=/ 自分の顔のひげを剃る

чүлүүр /**чүлү**=/ <かみそりで>剃る
чүлүүш かみそり
чүм *m.* 丸ごとの, 手つかずの, 損なわれていない; 深い
чүн 脊髓
чүнү → **чүү**
чүнүү → **чүү**
чүнүн → **чүү**
чүң₁ 毛糸, ウールの糸
чүң₂ → **чүү**
чүрек 心臓; 森に覆われた小丘
чүрекир 勇敢な
чүрексирээр /**чүрексире**=/ 疲れを感じる; 怠けている; 退屈である
чүс₁ 100, 百
чүс₂ 関節
чүскү 100 番目の
чүскүк 指ぬき
чүсчүк [数+] 百分の~
чүткүл *m.* 意欲, 希求, 志向, 切望
чүткүүр /**чүткү**=/ *m.* 全力で引く; [方+] 志向する, 努める
чүү 何; **чүүдүве** / **чүүве** 何へ, **чүүже** 何へ; なんだって?, **чүге** なぜ?, **чүнүү** 何に属するところのもの, **чүде** 何に, **чүден** 何から, **чүже** 何へ, **чүнү** 何を, **чүнүн** 何の, **чүл** 何だ, **чүн** 君の何, **чүвүз** 私たちの何, **чүзү** その何
чүүве → **чүү**
чүүдүве → **чүү**
чүүже → **чүү**
чүүл *m.* 論文, 論説; もの
чүүл-бүрү *m.* 様々な, 色々な
чүүлдүг 適切な, 適正な, 正しい
чүүлзүнер /**чүүлзүн**=/ 適切とみなす, 承認する, 賛成する
чүү-хөө 家財道具, 所帯道具
чүшкүрер /**чүшкүр**=/ かき回す, かき混ぜる
чүък 積荷, 荷駄
чывар *m.* 寒さ, 寒気
чыг → **чыыр**

ЧЫГААН : чыгаанга кирер /чыгаанга кир=/ 誓う
чыгаар/чыга=/ *m.* 駆り立てる, 押し付ける, 圧迫する; 近づく
ЧЫГАК 火薬筒, 火薬袋 (cf.идээжи)
ЧЫГАМ *m.* [数+] ~近く, おおよそ~
ЧЫГЫ *m.* [数詞など+] ~近く, おおよそ~
ЧЫДА *m.* 銃剣; 槍
чыдар/чыт=/ 横たわる, 横たわっている; **補動** [=п+; 但し келир, баарは, кел чыт=, бар чыт=となる] <現在進行> ~している
ЧЫДЫГ 悪臭のする, 腐臭のする
чыдыгыр 低い
чыдын 寝るところ
чыдыр <存在> ある; **助動** [=п+; 但し келир, баарは, кел чыдыр, бар чыдырとなる] <現在進行> ~している
чыдыыр/чыды=/ 腐る, 腐敗する, 悪臭を放つ
чыдыыргаар/чыдыырга=/ 嗅ぐ
ЧЫЖЫР *m.* : чыжыр алдын 純金
чыжыраар/чыжыра=/ <雷などが> 鳴る, とどろく
чыжыргана *m.* [植物] ヒップオフエア属
ЧЫЖЫРТ : чыжырт дээр /чыжырт де=/, чыжырт кынныр /чыжырт кылын=/ 急にとどろく; 轟音がする
чыза *m.* [歴史] 寺院の資財
чызаалаар/чазаала=/ おべっかを使う; 付きまとう; ぶらぶらする
чызаан *m.* <廢語> 公共機関, 管理局
чызылаа <方言> クマ<雄>
чызылаар/чызыла=/ <鞭などを> ピンヤリと鳴らす; <舌や唇で> ピチャピチャ音を鳴らす
ЧЫК₁ : чык дээр /чык де=/, чык дарс дээр /чык дарс де=/急にとどろく, 大きな音を出す; 銃声がする
ЧЫК₂ [ЧЫЪК] : чык долу すし詰め, чык бажы 山頂; 木のとっ辺
чыккылаар/чыккыла=/ 発砲音が

する; 頭ががんがんする
ЧЫКПАК 背の低い; 小人
ЧЫЛ 年 <西暦, 歳月の> (cf.назы, хар 年齢)
ЧЫЛАН [動物] ヘビ
ЧЫЛАНДЫК [虫] コオロギ
чылапча *m.* 鑄鉄製の酒杯<酒の蒸留用>
чылар/чыл=/ 動く; 這う; 滑る
чылар-чылбас とてもおとなしい, おっとりした
чылбай わずかに温かい
чылбак 汚い
чылбаяр/чылбай=/ 汚くなる
чылбыга [民話] 化け物, 怪物, 妖怪
чылыгыр <毛が> 撫で付けられた
чылыбыраар/чылбыра=/ <蛇が> 這う
чылбырааш → чылбыргай
чылбыргай つるつるすべる
чылбыска <動物の子が> 短毛の, 薄毛の; <羊やヤギの> 流産した子, 早生児
чылбыяр/чылбий=/ <毛髪が洗淨後に> つるつるである
чылгаар/чылга=/ 舐める
ЧЫЛГЫ 馬群
чылгыр つるつるする, 滑やかな
чылгычы 馬群の番人, 牧夫
ЧЫЛДАГААН *m.* 原因
чылдак *m.* 理由, 口実
ЧЫЛДЫҢ-НА 毎年
чылдыр → чылыдар
чылдырар/чылдыр=/ 動かす, 移す; 延期する
чылзыр/чылыс=/ 動かす, 移す; 延期する
ЧЫЛЗЫЫШКЫН 延期
ЧЫЛЧА : чылча шавар /чылча шап=/, чылча базар /чылча бас=/ 打ち壊す, 滅ぼす, чылча дүжүрер /чылча дүжүр=/ うっかり落として壊す
ЧЫЛЧЫК : чылчык чок 馬鹿な, 愚かな
чылчыраар/чылчыра=/ <泥が> ピンヤピンヤ音を立てる; ペチャクチャお

しゃべりする
чылчырар /**чылчыр**=/ 粉碎する；圧力を加える
чылчырлыр /**чылчырыл**=/ 粉碎される；圧力が加えられる
чылчырык₁ ぬかるみ
чылчырык₂ <まばゆい光での> 幻惑
чылчырык₃ 割れた, 砕けた
чылыг あたたかい；あたたかさ, 熱
чылыгар /**чылык**=/ <寒い中を速く歩くなどして体が> 温まる
чылыглаар /**чылыгла**=/ 温かくする, 温かい中で保つ
чылыдар /**чылыт**=/ 暖める
чылымзыыр /**чылымзы**=/ なま温かくある
чылын₁ 副 ~年に
чылын₂ → **чынныр**
чылыткы 温室, ハウス
чылыыр /**чылы**=/ あたたまる
ЧЫМ : **чым сырт дээр** /**чым сырт де**=/ <心臓が驚きや興奮で> ドキドキする；ちくちく痛みを感じる
чымаарарар /**чымаарар**=/ 静かになる, おとなしくなる
чымааргай 静かな, おとなしい
чымчаар /**чымча**=/ 柔らかくなる
чымчак 柔らかい
чымыраар /**чымыра**=/ 刺すように痛む, うずく
чымырткайныр
 /**чымырткайын**=/ ちくちく痛む；そわそわする；ぶるぶる震える
чымыш 忙しい仕事, 農繁期；運の悪い人, ついてない人
чындыгыр 脂っこい；のろのろした
чындыйты 軽快に, よどみなく
чындыңнаар /**чындыңна**=/ 軽快に動く
чындыр シルクの一種
чындыраар /**чындыра**=/ 力が抜けた状態である；人事不省である；雪がだんだん溶ける

чындыргай 物憂げな；<雪が> ぐったりした
чындыр-кара 恋人
чындыяр /**чындый**=/ → **чындыраар**
чынныр /**чылын**=/ <火もとで> 暖をとる, 自分を暖める
чынчарлыр /**чынчарыл**=/ → **чанчарлыр**
чыпшынар /**чыпшын**=/ 貼り付く；脂などで自分の髪を撫で付ける；感染する
чыпшынчак 粘着性の；感染性の
чыпшыр べったりと, ぴったりと
чыпшырар /**чыпшыр**=/ 貼り付ける, 糊付けする；やきもちを焼く；感染させる
чыраа₁ 柳の林；長い枝
чыраа₂ *m.* : **чыраа аът** 側対歩する馬
чыргаар /**чырга**=/ *m.* 至福を享受する, 幸せに暮らす
чыргал *m.* 至福；平穩無事
чыргалаң *m.* 幸福, 至福
чыргыраа₁ 嗅ぎタバコ
чыргыраа₂ 〔虫〕コオロギ (cf. **чыландык**)
чыргыраар /**чыргыра**=/ <鴨が> ガアガア鳴く；しゃがれ声を出す；<獣が> 吠える
чырзаяр /**чырзай**=/ <寒さでかじかみ> とてもひどく凍える
чырс : **чырс дээр** /**чырс де**=/ <堅い物が> 割れる音がする, パチン・カチンという音を立てる
чыртак <目が> 膿んでいる
чыртаяр₁ /**чыртай**=/ <目が> 膿んでいる
чыртаяр₂ [**чыъртаяр**] /**чыртай**=/ <微笑の際口角が> かすかに持ち上がる
чырыдар /**чырыт**=/ 照らす, 照明する；解明する
чырыдылга 照明；解明
чырыдышкын 啓蒙
чырык₁ 光
чырык₂ 口角
чырымал 天体

чырындак 切り屑, 切れ端; 革の縫り紐
чырыткы 照明; 灯火
чырыттынар /чырыттын=/ 光が当てられる; 説明される, 説明がつく
чырыыр /чыры=/ 光る, 輝く
ЧЫС : дагның чыс бажы 山の最高部,
 ыяштың чыс бажы 木の最高部,
 хемниң чыс бажы 川の水源地
чыскаадыр /чыскаат=/ 列を成して並ばせる
чыскаал *m.* 列, 隊列; 祭り
чыскаалыр /чыскаал=/ 列を成して並べられる
чыскаар/чыскаа=/*m.* 列を成して並ぶ
чыспык 仙骨と骨盤が合体する箇所
ЧЫТ 匂い, 香り
чыткыр 臭いに敏感な, 鼻の利く
чыттаар /чытта=/ 嗅ぐ; 接吻する
чычаан *m.* <廃語> 自動車
чычыы *m.* 繭紬

Ш

ша₁ 王手
ша₂ : диш шазы 齒槽, буга шазы 溝やどぶの端, чүвүр шазы Зボン^{ズボン}の腰部, юбка шазы スカートの腰部
шаа₁ ほぼ, おおよそ
шаа₂ → шаг
шаагай *m.* 〔歴史〕縫った厚い皮革<革命前の体刑具>; 縫った厚い皮革による拷問
шаагар /шаак=/ <鳥などが>脅して自衛する, 防衛する
шаагдаар /шаагда=/ 対抗措置を採る
шаагдал 対抗措置
шаажаң *m.* <広口の>湯飲み茶碗; 磁器
шаажы *m.* 死刑, 拷問
шаажылаар /шаажыла=/ *m.* 処刑する; 拷問する
шаажыладыр /шаажылат=/ 処刑される; 拷問される
шаалаар /шаала=/ <海や滝などが>

чыыкчы 収集者
чыылда 集めること, 収集, 蓄積, 召集
чыынды 選集, 作品集
чыыр /чыг=/ 集める, 集合させる ◆
 чыып, чыый, чыгган
чыыраар /чыыр=/ 密にする, 硬くする; 狭める; 短縮する
чыыш <廃語> 公判; 会合; 集会
чээк 袖の折り返し, カフス
чээли *m.* 貸付金, ローン
чээн 甥姪
чээр /чег=/ (*m.*) 借りる ◆ чээп
чээрби 20
чээрбиги 20 番目の
чээрген 木片, 木っ端, 枯れ枝, そだ
чээрен *m.* 〔動物〕アンテロープ, レイヨウ
чээшкин 借金

ざわめく

шаалда 付加, 追加 <ドミノ遊びをする際などの>
шаанак 〔植物〕ネズ^{ネズ}の一種
шаанда 以前に, 昔
шаандагы 以前の, 昔の
шаанчак *m.* くさび
шаап → шавар
шаар₁ *m.* 茶がら, 出しがら, かす; 最も悪い
шаар₂ 遠い, 遥かな
шаарарар /шаарар=/ 透けている; 晴れ間がある; まばらである
шаараш 目の詰んでいない, 目が粗く透いた; шаараш пөс 目の粗い織物, ガーゼ
шаараяр /шаарай=/ 透けている<格子のように>; まばらである
шаарланчак 道徳的に墮落した
шаарланыр /шаарлан=/ 茶がらとなる; 道徳的に墮落する; 不良品になる
шаартаар /шаарта=/ へばる; 痩せ

る；終わる
шаашкак 〔虫〕〈まだらの〉アブ
шаашкак 耳炎
шавага₁ 針葉樹の若枝
шавага₂ 小魚
шавар /шап=/ 馬で疾駆する；〈種馬やラクダなどが〉攻撃する；打つ；**補動** [=a +] 〈営力的なさま，素早さ，完全性を表わす〉(迅速に・速攻で)～してしまう ◆ шаап, шава
шавы *m.* 〈廢語〉弟子，門弟，沙弥
шавыг 継ぎ布，まち，おくみ
шавыдар *m.* 〈馬の毛色〉尾花栗毛の
шавыжар /шавыш=/ 位置がずれる，ゆがむ
шавый → шавыштыр
шавылаар /шавыла=/ 〈枝や茎で〉鞭打つ
шавылаар /шавыла=/ 沙弥(шавы)になる
шавылдыыр → шавылыыр
шавылыыр *m.* 〈鞍の〉後の腹帯
шавышкак 位置がずれた，かしいだ；交差した；十文字に
шавыштыр 十文字に；斜に
шаг₁ 時 ◆ III.шаа；шаг шаанда ずっと以前に，шагдан тура / шаг шагдан тура / шагдан бээр 昔から，ずっと以前から (cf.шак)
шаг₂ 力，能力 ◆ III.шаа
шагаа *m.* 〈廢語〉春節，旧正月
шагаан-теве *m+t.* 〔虫〕タランチュラ，フクログモ
шагаайтаар /шагаайта=/ *m.* 〔歴史〕シャーガイ(шагаай)で打つ
шагаалаар /шагаала=/ *m.* 春節を祝う；正月に飲食する
шагар /шак=/ 〈マッチを〉シュッと擦る；〈虫などが〉刺す；打ち付ける
шагбан 茂み，やぶ
шагда とつくに，すでに，だいぶ前に
шагдаа *m.* 警官，警察
шагдагы → шаандагы

шагжа₁ 〈長柄大鎌の柄に取り付けられた〉クランク，カム，ピン
шагжа₂ 〈四輪馬車の〉格子状の車体
шагжагар 枝分かれした；積雲の
шагжаяр /шагжай=/ 枝分かれしている；積雲ができる
шагжыраар /шагжыра=/ はぜる音を発する (cf.шогжураар)
шагзыраар /шагзыра=/ 疲れる，体調の不良をうったえる
шагзыраашкын 疲労；体調不良
шагзырал → шагзыраашкын
шагзыранчыг 骨の折れる，退屈な，うんざりする
шагзыргай 疲れた；体調不良の
шаг-шинек 力
шадаараар /шадаара=/ 腹が膨らむ
шадааргай 腹の膨らんだ
шажын *m.* 宗教
шай *m.* お茶
шайлаар /шайла=/ *m.* お茶を飲む；食事する
шак₁ *m.* 時間；時計；ажыл шагы 仕事時間，хол шагы 腕時計 ◆ III.шагы
шак₂ *m.* ～時；эртеңгинин алды шак 朝の6時，хүндүскүнүн ийи шак 昼の2時，кежээкиниң беш шак 夕方5時，дүнекиниң бир шак 夜の1時 〈注意；上のような用法の場合，шак は属格の支配を受けない。即ち шагы とならない〉
шак₃ ほら(これ，あれ)；шак бо ほらこれ・この，шак дуу ほらあれ・あの
шак₄ 全く，すっかり
шак₅ **擬音** ガチャガチャ，カチャカチャ，カチカチ
шаккылаар /шаккыла=/ ガチャガチャ鳴る，カチャカチャ鳴る
шакыраар /шакыр=/ 〈ふつうフクロウが〉叫び声を上げる
шал : шал суг 湿った，ぬれた；ひどく汗ばんだ
шала₁ *m.* 床(ゆか)

шала₂ 少し, わずか; <副詞として動詞の前に置き> ~し足りない
шалаар /**шала**=/ 王手をかける
шала-була どうにかこうにか
шалаң 後部尻帯<去勢牛に荷を載せる際に用いる>; <馬や牛の>大腿後部
шалба 投げ縄; 投げ縄を放ること (cf. аргамчы)
шалбаа 水溜り; 沼 (cf. тулаа)
шал-бул → **шала-була**
шалдаң *m.* 裸の, ズボンを履いていない; 貧乏な
шалдаяр /**шалдай**=/ *m.* 裸体になる, 裸になる; 無一文になる
шалдылаар /**шалдыла**=/ <波が>パチャパチャ音を立てる
шалыжар /**шалыш**=/ 擦りあう; 言い争う
шалың₁ 露
шалың₂ *m.* 賃金 (cf. төлевир)
шалып *m.* <仕事>速い, 突撃作業の
шалыпкын 機敏な
шалыраар /**шалыра**=/ サラサラ・ガサガサ音を立てる; べらべらしゃべる
шалыыр /**шалы**=/ <砥石や石で>研く, 研磨する; しゃれを言う, 少しからかう
шамбыла *m.* → **дываажан**
шамнаар /**шамна**=/ 泥棒の嫌疑をかける, 容疑に基づいて紛失物を請求する; やきもちを焼く (cf. хүннээр)
шана *m.* <廢語> スキー (cf. хаак, лыжа)
шанак そり
шандыр 腹圧
шанчар /**шаш**=/ こぶしで叩く; 突き刺す ◆ **шаш** <命令形>, **шанчып**
шанчыг 山の突出部
шаны 従兄弟
шанышкы[лар] 従兄弟たち
шаң₁ *m.* 脱穀場; シャン, ヘクタールの1/4 <作付面積の単位. 垧>
шаң₂ *m.* 褒美
шаң₃ *m.* 霜
шаң₄ *m.* 〔樂器〕 ドラ, ゴング; ティンパニー

шаңгыр <漿果が>熟していない, 青い; 薄緑色の
шаңгырарар /**шаңгырар**=/ <漿果が>未熟である
шанда こけら <カラマツやハリモミの樹皮. 小屋の屋根覆いに用いる>
шаңнаар₁ /**шаңна**=/ *m.* 表彰する
шаңнаар₂ /**шаңна**=/ *m.* 霜に覆われる
шаңнадыр /**шаңнат**=/ 表彰される; [-биле+] (~が)賞与される
шаңнал *m.* 賞, 賞与
шапкылаар /**шапкыла**=/ <шаварの多回形> 何度も打つ
шапкын 迅速な, 速い
шапкынчы 遠方の稲光; 飛脚, 伝令
шаптаар /**шапта**=/ <蒸し風呂用の箒で>打つ; <地面に散水して>地ならしする
шаптааш 蒸し風呂用の箒
шаптараазын 障碍, 妨害 (cf. шаптык, доктар)
шаптараазынныг 起伏に富んだ; 慎重な扱いを要する
шапты 切れ味の悪い, なまぐらの (cf. дөгөй)
шаптык [与+] 妨げ, 障害, 邪魔
шаптыктаар /**шаптыкта**=/ [与+] 妨げとなる
шаптылаар /**шаптыла**=/ 切れ味を悪くする, 鈍らせる
шара 粘液
шара-хере: даң бажы шара-хере турда 空が白みかけた頃に
шарбың *m.* <方言> <小麦粉で作った> お焼き, ホットケーキ
шарлаа → **шартылаа**
шарлан 〔植物〕 ヤマナラシ, ハコヤナギ
шартагар 腹の大きな, 太鼓腹の (cf. шөргөгөр)
шартамал パラフィン紙, 蠟引き紙; 湿布用の紙
шартаяр /**шартай**=/ 腹が膨らむ (cf. шөргөгөр)
шартылаа 〔虫〕 バッタ

шартылаар /шартыла=/ 断続的に
鳴く<バッタなど>
шары *m.* 去勢牛
шарыг 紐, 縄; 包帯
шарылаар /шарыла=/ 流水がざわ
めく, ザワザワ流れる
шарыыр /шары=/ 縛る, 包む
шат 連山; 高原, 台地
шахмат *r.* チェス (cf.шыдыраа)
шаш <шанчар の命令形> → шанчар
шашкылаар /шашкыла=/ <шанчар
の多回形> 何度も打つ
шашпак 枝の多い, 広く枝を張った
шаштыгар /шаштык=/ [位+] つき
当たる, <天を>突く
шаштынар /шаштын=/ <шанчар の
再帰形> 自分を打つ
шаштырар /шаштыр=/ 打たせ
る; 打たれる
шаштырыглыг ややこしい, 面倒
な; 小うるさい, 難癖を付けたがる
шевер *m.* 上手な, 熟達した; 清潔な,
きちんとした
шевергин *m.* 几帳面な
шеверлээр /шеверле=/ *m.* きれい
にする, 片付ける, 掃除する
шегелей : шегелей адар /шегелей ат=/
弾丸が獣の胃を貫通する
шеглээр /шегле=/ 中止する; 差し控
える
шедирге しゃがれ声
шей 終助
шекпен ラシヤ; ラシヤのレインコー
ト; ラシヤの外套
шелер /шел=/ 力を込めて引っ張
る; 走り書きする
шенедир /шенет=/ 試させる, 検査
させる
шенежир /шенеш=/ 試し合う, 検
査し合う
шенек 肘; 岬; 山の突出部
шенектенир /шенектен=/ [与+]
肘をつく

шенелде 試すこと, 試験; 経験
шенеттинер /шенеттин=/ 自分の
力を試す; 体験して知る
шенеттирер/шенеттир=/ 試させる
шенээр /шене=/ 試す
шенне *m.* [植物] シャクヤク, ボタン
шерги [虫] キリギリス, バッタ
шериг *m.* 軍隊, 部隊
шет 若い針葉樹
шивегей *m.* → шигбей
шивегей-думчук [鳥] ソリハシセ
イタカシギ
шивейлигер /шивейлик=/ しっか
りと結ばれる
шивеңейнир /шивеңейин=/ リズ
ミカルにチラチラ見える
шивеңнээр /шивеңне=/ チラチラ
見える
ШИВЕШ : шивеш дээр /шивеш де=/ チラ
ッと見えて消える
ШИВИ [植物] トウヒ, ハリモミ, エゾ
マツ
ШИВИТ 黄土, オーカー
ШИВИШКИ かさぶた; 吹き出物, にきび
ШИВИШКИН スパイ, 間諜, 密告者
ШИВИШКИННЭЭР /ШИВИШКИННЕ=/
スパイする, 密告する
ШИВЭЭ *m.* 要塞, とりで, 堡壘
шивээлээр /шивээле=/ *m.* 防備を
固める; <日差しや暑熱から> 日陰へ
逃れる
ШИГ₁ *m.* 行動の方向; 位置決定, 方位
標定
ШИГ₂ 状態, 情勢
ШИГБЕЙ *m.* 錐
ШИГЖОК なかなかの, かなりの
ШИГЛЕЙ [与+] ~へ向かって, ~を目
指して
шиглендирер /шиглендир=/ 向
ける
шигленир /шиглен=/ 向かう
ШИГЛИГ 大体正しい; [与+] ~へ向か
って

шиглээр /шигле=/ *m.* 向ける, 方向づける; [与+] <一定の方向へ> 向かう, 行く
 ши́ди *m.* 奇術, 魔法 (cf.илби)
 шидиг 縫り紐, 編み紐
 шидигер /шидик=/ <紐が> 固く締められる
 шиди́ир /шиди=/ 紐で締める
 шидикти́рер /шидиктир=/ <紐を> 固く締めさせる
 ши́ер /ший=/ 目を閉じる (cf.шимер)
 ши́и *m.* 戯曲, 演劇
 ши́идер /шиит=/ *m.* [対+] 裁判にかける, 有罪判決を下す
 ши́ижек[чигеш] [鳥] マヒワ
 ши́йжидер /шийжит=/ 映画化する
 ши́йжидилге 映画化
 ши́илээр₁ /шииле=/ <雨などが> ざあざあ音を立てる
 ши́илээр₂ /шииле=/ 観劇に行く
 ши́ит *m.* 解決, 決定; 措置
 ши́иткел *m.* 判決; 処罰
 ши́итпир *m.* 解決, 決定
 ши́итпирлээр /шиитпирле=/ *m.* 解決する, 決定する
 ши́итти́рер /шииттир=/ 有罪判決を下される
 ши́йдинер /шийдин=/ 目が閉じる, まぶたが閉じる
 ши́йдинчек 目が半ば閉じた, 眼の細い
 ши́йдирер /шийдир=/ 目が閉じさせる
 ши́л *m.* ガラス; 瓶, ボトル
 ши́лгедек 整然とした, 端正な, きちんとした
 ши́лгерээр /шилгере=/ 抜きん出る, 際立っている; やせる
 ши́лги 赤っぽい, 赤毛の <馬や牛の毛色が>
 ши́лгизимээр 赤茶色の <馬や牛の毛色が>
 ши́лдегер <乳飲料が> 水っぽい; 透明な

ши́лдеер /шилдей=/ <乳飲料が> 水っぽい; 透明である
 ши́лден 透明な, 澄んだ; 不純物のない; 水っぽい
 ши́леге *m.* 2才の雄羊
 ши́легей *m.* つば, 唾液, よだれ
 ши́лен [鳥] サギ
 ши́лиир /шили=/ *m.* 選び出す, 選りすぐる
 ши́лилге 選抜, 選択
 ши́линдек 傑出した; 端正な
 ши́лирткейнир /шилирткейи=/ リズミカルにがさごそ鳴る
 ши́лирээр /шилире=/ カサカサ鳴る, ガサゴソ鳴る, サラサラ鳴る
 ши́лчидер /шилчит=/ 移す; 転送する; 人づてに渡す; 変える
 ши́лчи́ир /шилчи=/ *m.* 移る
 ши́мдинер → ши́йдинер
 ши́мдинчек → ши́йдинчек
 ши́мдирер → ши́йдирер
 ши́мег *m.* → ши́мелде
 ши́мелде 飾りつけ, 装飾, 電飾
 ши́меңейнир /шимеңейин=/ → ши́вене́йнир
 ши́меңнээр → ши́вене́нээр
 ши́мер /шим=/ → ши́ер
 ши́меттинер /шиметтин=/ 飾られる
 ши́метти́рер /шиметтир=/ 飾らせる
 ши́ми *m.* 乳製品
 ши́ми́рт : ши́ми́рт дээр /ши́ми́рт де=/ どきりとする
 ши́ми́рээр /ши́ми́ре=/ どきりとする
 ши́мче́дикчи 発動機
 ши́мче́дир /шимчет=/ 動かす
 ши́мче́нгир 機敏な, 身のこなしが軽い, 動作が軽快な
 ши́мче́нир /шимчен=/ 動く; 行く
 ши́мче́тти́нер /шимчеттин=/ かすかに動く, 動く
 ши́мче́ээр /шимче=/ 動く, かすかに動く
 ши́мче́ээ́шкин 運動

шимээн *m.* 騒音, ざわめき
 шимээр /шиме=/ *m.* 飾る
 шимээргээр /шимээрге=/ ざわめく
 шинек : шаг-шинек 力
 шиник 清楚な, ござっぱりした; おし
 ゃれに着こなした
 шинчи *m.* 外見
 шинчидер /шинчит=/ 検査させる
 ; 検査してもらう
 шинчиир /шинчи=/ *m.* よく見る,
 じろじろ見る; 研究する
 шинчилге *m.* 医学検査, 健康診断
 шинчилекчи *m.* 研究者, 調査者
 шинчилел *m.* 研究, 調査, 検査
 шинчилиг (する) ようだ, 気配だ
 шинчилеттинер
 /шинчилеттин=/ 研究される
 шинчиттирер /шинчиттир=/ →
 шинчидер
 шинчилээр/шинчиле=/ *m.* 研究する
 шинчээчи *m.* 研究者, 調査者
 шиңгээдиг → шиңгээдилге
 шиңгээдилге 会得, 習得
 шиңгээдир /шиңгээт=/ 会得する,
 習得する, 身につける
 шиңгээл 消化吸收
 шиңгээр /шиңгээ=/ *m.* <食物が> 消
 化される
 шиңгээттинер /шиңгээттин=/ →
 шиңгээр
 шиңгээчел <食物が> 消化されやすい
 шиңме → шүве
 шип-шимээн 全く静かな, 静寂な
 ширбиил *m.* 箒
 ширбиир /ширби=/ *m.* 掃く
 ширбиш → ширбиил
 ширбиттинер /ширбиттин=/ <ごみ
 や埃が> 掃いてきれいにされる
 шири *m.* 丈夫な生皮
 ширигер/ширик=/ <土壌が> 安定する
 шириин *m.* 厳しい, 厳格な
 ширик 芝草
 ширтек *m.* フェルト製の小絨毯・敷物

ширтээр /ширте=/ (*m.*) フェルト製の
 小絨毯・敷物を敷く
 ширээ *m.* <廢語> 低い小机, 小卓
 шиш 先端, 切っ先; 焼き串; <牛やラク
 ダ用の> 鼻木; 先が尖った
 шишкиир /шишки=/ 篩にかける
 шишкииш 篩
 шишкиттинер /шишкиттин=/ 篩
 い分けられる
 шишпиир /шишпи=/ 呪文で魔法
 をかける; 小家畜の肩甲骨占いで門
 出を祝う
 шиштегер 鋭い; 円錐形の; のっぽの
 шиштеер/шиштей=/ 鋭くある; 単
 独で聳えている
 шиштээр /шиште=/ <鋭いもので> 突
 き刺す; 焼き串に刺して焼く
 школа *r.* <主に初等・中等教育の> 学校
 школачы *r.* <小・中学校の> 生徒, 学童;
 学校の, 在学時代の
 шо *m.* <廢語> 立方形をした> 占い用の骨
 шоваа *m.* 活気のある, 活発な
 шоваалаң → шоваа
 шог₁ : карак шоо 目の虹彩; 目のよく効
 くこと
 шог₂ 激昂しやすい; 喧嘩っ早い
 шогжагар → шагжагар
 шогжаяр /шогжай=/ → шагжаяр
 шогжураар /шогжура=/ →
 шагжыраар
 шоглаар /шогла=/ [方+] 食って掛か
 る, からむ, 難癖をつける
 шодагланыр /шодаглан=/ →
 содагланыр
 шодак → содак
 шодаң : шодаң шокар бе 毛の短いぶち
 の雌馬
 шодугур <ふつう馬が> 尾のない
 шой 銚鉄
 шок 擬音 コツン, トン, コツコツ, ト
 ントン
 шокар *m.* 斑の, ぶちの; 模様・装飾で
 飾られた; 混成の

шокараңайныр /шокараңайын=/
速いものがリズムカルにちらちら見える
шокараңар /шокараңар=/ 斑になる,
斑紋状になる
шокарлаар /шокарла=/ 模様・装飾で
飾る; なぐり書きする, 不器用に書き綴る
шоккулаар /шоккула=/ トントンと
音を発する
шоккуңайныр /шоккуңайын=/ リ
ズミカルにトントンと音を発する
шола *m.* あだ名, ニックネーム
шолбан <金星などの>まばゆい星; 仕
事・生産活動をリードする者
шолбаннаныр /шолбаннан=/ 星
のように輝く
шолу 少し
шолук 敏感な (cf. мунгак); <耕作地・ス
テップが> 小さい
шомук 浅い; 尾の短い; <廃語> 白樺製
の小さい皿
шомуяр /шомуй=/ <唇などが> 突き
出ている (cf. шопуяр)
шонар /шон=/ <日差し・寒さなどが>
ひりひり刺激する; 侮辱する
шоң *m.* <方言> 柱 (cf. чагы [чагы])
шоңнаар /шоңна=/ <穀粒を搗いて>
精白する (cf. соктаар, дүктээр)
шоодай *m.* 俵, かます, 袋
шоодар /шоот=/ 嘲笑する, 笑いもの
にする
шоодуг 嘲笑
шоолаар /шоола=/ <牛が> モーと鳴
く; <狼が> 遠吠えする
шоолуг <後に否定語を伴って> あまり
(~ない)
шоор *m.* 笛, 葦笛
шооттунар /шооттун=/ 自嘲する
шооттурар /шооттун=/ 嘲笑される
шооча *m.* 錠前
шоочалаар /шоочала=/ *m.* 錠前を
掛ける; 隠す
шопту 釘 (cf. кадаг)
шоптулаар /шоптула=/ 釘で打ちつ

ける
шопугур <口, 唇が> 小さい, 突き出た
шопуйгур /шопуйт=/ <唇を> 突き出す
шопулак さじ, スプーン (cf. омааш)
шопуяр /шопуй=/ <唇が> 突き出てい
る (cf. шомуяр)
шораан 低木に覆われた急峻な岩がち
の山; 山頂に霧が立ち込めること
шорбаар /шорба=/ もつれさせる
шорбажылаар /шорбажыла=/ 乱
筆で書く
шорбажыр /шорбаш=/ もつれてい
る; 難癖をつける, からむ
шорбарлаар /шорбарла=/ →
шорбажылаар
шорбашкак もつれた, からくんだ
шорга *m.* 液体を流すための木製の樋
(cf. коошпа)
шоргак → шорулгак
шорлур /шорул=/ <糸が> もつれる;
難癖をつける, からむ
шортан [魚] カワカマス
шорулгак もつれ; 障害; 難癖
шору₁ 立派な, 賞賛の (cf. доруун,
шымбай)
шору₂ 罪, 落ち度, 失敗
шоссе *r.* 舗装道路, 街道
шофёр *r.* 運転手
шош けんか, 取っ組み合い (cf. содаа,
чогуш)
шошкуг 緩走
шошкунгурлаар /шошкунгурла=/
<馬が> 緩走で走る
шошкуннаар /шошкунна=/ →
шошкунгурлаар
шошкуур /шошку=/ *m.* <馬が> 緩走
で行く; ゆっくり走る
шо-шо <寒い感じ・悪寒を表す> ぶるっ
шоюгар /шоюк=/ 無気力になる, 無関
心になる; 強情を張る
шоюжаңнаар /шоюжаңна=/ もっ
たいぶる, 気取る
шоюжар /шоюш=/ → майтаяр

ШОЮККАН とんま, でくのぼう
ШОЮШКАК → майтак
ШӨ → шө-шө
ШӨГ <方言> → шаараш
шөгжерег ほうもうたる<砂塵など>
шөге-шөге → шө-шө
шөдээргей → шадааргай
шөдээрээр /шөдээрэ=/ → шадаараар
шөер /шөй=/ 引き伸ばす; 長々と話す
шөйбеер /шөйбей=/ 長々と伸びている
шөйүк 伸びた
шөйлүр /шөйлүл=/ 伸ばされる, 伸びる
шөйлүндү 腸
шөл *m.* 耕作地, 畑; 小広場, 空き地
шөлүдер /шөлүт=/ 流刑に処される
шөлүлге 流刑, 追放
шөлүредир /шөлүрет=/ ゴクゴク飲む; ピチャピチャ音を立てながら食べる
шөлүүр /шөлү=/ *m.* 流刑に処する, 追放する
шөлээ *m.* 休暇, 代休
шөлээлээр /шөлээле=/ *m.* 休暇で行く
шөлээн *m.* 静かな, 平静な; 自由な
шөлээчи 休暇中の人
шөө-бөрү 〔動物〕ジャッカル, ハイエナ
шөртегер 腹の大きな, 太鼓腹の (cf. шартагар)
шөртеер /шөртей=/ 太鼓腹である (cf. шартаяр)
шө-шө <ヤギをおとなしくさせる掛け声; 搾乳の際や捕まえる時など>
шу <馬や牛を駆り立てる掛け声>
шуваганчы *m.* 老婦人, 老婆 (cf. шываганчы, шывак)
шуглаар /шугла=/ <寒さから守るために>覆う, 被せる
шуглак 毛布, 覆い
шугул *m.* 苛立ちやすい, 怒りっぽい
шугулдаар /шугулда=/ *m.* 苛立つ, 立腹する
шугум *m.* 線; 横隊形 <での整列>
шугумнаар /шугумна=/ *m.* 線を引く

шудургу → шудургуу
шудургуу *m.* 根気強い, 熱心な; 仕事上の
шудуруур /шудуру=/ (*m.*) 頑張る, 固執する; 志向する, 大志を抱く
шулаар /шула=/ シュと声を発する
шулбус *m.* 悪魔
шулу *m.* 継ぎ目のない, 一体の; 完全に
шулун 〔植物〕地衣類, トナカイゴケ (cf. иви оьду)
шулуцнаар /шулуцна=/ <子供が>片言を言う
шулураар /шулура=/ サラサラ・カサカサ音を立てる
шулууудаар /шулуууда=/ → шуудаар
шулуун *m.* 敏捷な, 機敏な
шупту 全て (cf. бүгү, хамык)
шураар /шура=/ 跳ぶ, 跳躍する, ジャンプする
шурамык 滝, 急流
шургумал *m.* 破壊工作の
шургуулда 整理だんす
шургуур /шургу=/ *m.* <どうにか>もぐり込む; 忍び込む
шуру *m.* ビーズ (cf. чинчи)
шуруланыр /шурулан=/ 目が赤くなる
шуруш <方言> → шортан
шуткукчу 鑄造工 (cf. кудукчу)
шуткуур /шутку=/ *m.* 鑄造する
шуугаазын おしゃべり; 陰口; 騒ぎ
шуугаар /шууга=/ *m.* べらべらしゃべる; いい加減なうわさをする; <酔っ払って>暴れる
шуугай 被せ板, 化粧板, ベニヤ板
шуудаар /шууда=/ うまくいく, 順調にいく; 慣れる, 適応する
шуудаашкын 順調; 適応, 順応
шуудалга → шуудаашкын
шуудак *m.* 民族相撲用のシャツ (cf. шодак)
шуудаң *m.* <廢語> 郵便

шуудар /**шуут**=/ <チェーンやコンベヤーで>伝える
шуудулга コンベヤー
шуужар /**шууш**=/ *m+t*. 列を成して行く
шуулган *m*. 大集会
шуураар /**шуура**=/ <よだれや泡が>流れる；<川が>沸き立つ，泡立つ
шуурган *m*. 猛吹雪，地吹雪，雪嵐
шууруун 蒸留用の木製の装置
шуут *m*. 直接に，じかに；原則的な；全くの，絶対的な
шуушкак 列を成した
шууштур 列を成して，次々に，連続的に
шүве <文末助詞> いいかい．オーケー!?
шүгдүрер /**шүгдүр**=/ 校合させる
шүгжүр /**шүүш**=/ <шүүр (шүг=) より> 一緒に校合する
шүглүкчү 勝利者；リーダー
шүглүр /**шүүл**=/ 打ち負かす (cf. тиилээр)；リードする；やつれる
шүгүмчүледир /**шүгүмчүлет**=/ 批評される
шүгүмчүлекчи *m*. 批評家，評論家
шүгүмчүлел *m*. 批評，評論
шүгүмчүлээр /**шүгүмчүле**=/ *m*. 批評する，批判する
шүдүлең *m*. → кунан
шүдүнзе *m*. マッチ (cf. оттуг-ыяш, серенги)
шүжүлээр /**шүжүле**=/ 荒い鼻息を立てる；すすり泣く
шүлүглел *m*. 叙事詩，抒情詩，物語詩
шүлүк *m*. 詩
шүлүктээр /**шүлүкте**=/ 詩を朗読する；詩を書く
шүлүкчү *m*. 詩人
шүнчүк 股関節；継ぎ手，ジョイント
шүнмек 弓形の刃を有する手斧
шүү *m*. 硝石
шүүгү *m*. 裁判所，法廷
шүүдедир /**шүүдет**=/ [対+] 煩わす，面倒を掛ける，気を揉ませる

шүүдел 費用，支出
шүүдээр /**шүүде**=/ 困る，案ずる；金を使う
шүүкчү *m*. 校正係り
шүүл= → шүглүр
шүүлге *m*. 校正
шүүлде 首位，最高位
шүүлең 虚弱な，ひ弱な；<乾パン，クッカーなど>多孔性の，目の詰んでいない
шүүр₁ *m*. 濾過器；網杓子
шүүр₂ *m*. 目の細かい櫛
шүүр₃ /**шүг**=/ (*m*.) 濾過する，濾す；網杓子で掬い揚げる
шүүр₄ /**шүг**=/ (*m*.) 照合する，校正する；<存在を>確かめる
шүүр₅ /**шүг**=/ (*m*.) 打ち負かす，勝つ；リードする
шүүргедекчи 低空からの地上攻撃機；猛禽，猛獣 (cf. хыдыкчы)
шүүргедээр /**шүүргеде**=/ <飛行機が>襲撃する；<猛禽が>襲いかかる
шүүрээр₁ /**шүүре**=/ *m*. 濾過する，濾す；網杓子で掬い揚げる
шүүрээр₂ /**шүүре**=/ 目の細かい櫛で髪をとかす
шүүт 気苦勞，面倒，厄介 (cf. түбек)
шүүтсүнер /**шүүтсүн**=/ 面倒に思う (cf. түбексинер)
шүүттүг 面倒な，煩わしい
шүүче *m*. のみ，たがね
шүүштүрер /**шүүштүр**=/ 照合させる，校正させる；照合する，校正する
шүүштүрүлге 照合，校正
шүшпең もたもたした，ぐずぐずした，怠惰な
шыва : шыва тон 夏用のガウン (cf. дерлик)
шываганчы → шываганчы
шывадаар /**шывада**=/ 投げる，放る
шывак <冗談で>老婆
шывар /**шып**=/ 上から覆う，被せる；敷き広げる；広がる◆ шып, шыва
шывар-даяк 竹馬
шывыг 覆い布，カバー；テーブルク

ロス ; まぶた
ШЫВЫК 細枝の鞭, しなやかな細枝
 (cf. ыгбан)
ШЫВЫККЫЛААР /**ШЫВЫККЫЛА**=/ わ
 きに投げる, 放る
ШЫВЫККЫЛАДЫР
 /**ШЫВЫККЫЛАТ**=/ 投げ捨てられる
ШЫВЫККЫЛАНЫР /**ШЫВЫККЫЛАН**=/
 跳び退く, 跳んで遠ざかる
ШЫВЫКТААР /**ШЫВЫКТА**=/ 鞭打つ
ШЫГААР /**ШЫГАА**=/ *m.* 照準を合わせ
 る, 狙いをつける (cf. хараалдаар)
ШЫГААТТЫНАР /**ШЫГААТТЫН**=/ <武
 器が>照準される, 狙いがつけられる
ШЫГААШКЫН 照準を合わせること, 狙
 いをつけること
ШЫГБАН → ыгбан
ШЫГЖААР /**ШЫГЖА**=/ 大事に取ってお
 く, 保存する, しまう
ШЫГЖАГ 貯蓄, 貯金 ; <民話で>宝物
ШЫГЖАДЫЛГА 保存, 保管, 貯蔵
ШЫГЖАДЫР /**ШЫГЖАТ**=/ 物を預ける
ШЫГЖАНЫР /**ШЫГЖАН**=/ <旅立ちのた
 め>荷造りする, 旅支度する
ШЫГЖАТТЫНАР /**ШЫГЖАТТЫН**=/ 保
 管・保存されている
ШЫГЖАЛДА → шыгжамыр
ШЫГЖАМЫР 貯え
ШЫГЖЫРААР /**ШЫГЖЫРА**=/ 割れる
 音がする
ШЫГЖЫРТКАЙНЫР /**ШЫГЖЫРТКАЙЫН**=/
 リズミカルに割れる音がする
ШЫГЫРААР /**ШЫГЫРА**=/ きしむ音を
 出す
ШЫГЫРТКАЙНЫР /**ШЫГЫРТКАЙЫН**=/
 リズミカルにきしむ音を出す
ШЫГЫДАР /**ШЫГЫТ**=/ 湿らせる, 湿
 気る, 少し濡らす
ШЫГЫЫР /**ШЫГЫ**=/ 湿る, 湿気る,
 少し濡れる
ШЫДААР /**ШЫДА**=/ *m.* 補助 [=п +]
 <~することが>できる ; [対+] こ
 らえる

ШЫДАЖЫР /**ШЫДАШ**=/ できる ;
 耐える, こらえる
ШЫДАЛ *m.* 力 (cf. күчү)
ШЫДАМЫК *m.* [与+] 忍耐強い, 耐久
 力のある ; 意志の強い
ШЫДАМЫККАЙ → шыдамык
ШЫДЫРАА *m.* チェス
ШЫЖЫГАР /**ШЫЖЫК**=/ 苛立つ, 立
 腹する
ШЫЖЫГЫЧАЛ 苛立ちやすい, ヒス
 テリックな
ШЫЖЫКТЫРАР /**ШЫЖЫКТЫР**=/ 苛
 立たせる, 立腹させる
ШЫЖЫЛААР /**ШЫЖЫЛА**=/ シューと
 いう音を立てる ; 口やかましくある
ШЫЖЫЛААШ シューという音を立て
 る ; 口やかましい
ШЫЙБАК 掻き傷, 引っかき傷
ШЫЙБАКТААР /**ШЫЙБАКТА**=/ 引っ
 かき傷をつける
ШЫЙДЫНАР /**ШЫЙДЫН**=/ 線が引か
 れる
ШЫЙДЫРАР /**ШЫЙДЫР**=/ 線を引か
 せる
ШЫЙЛАГАР 曲がりくねった, 湾曲した
ШЫЙЛАҢАЙНЫР /**ШЫЙЛАҢАЙЫН**=/
 リズミカルにくねくねする
ШЫЙЛАҢНААР /**ШЫЙЛАҢНА**=/ <蛇
 などが>くねる, 体をよじる
ШЫЙЛАШКЫН [虫] ミミズ
ШЫЙЛАЯР /**ШЫЙЛАЙ**=/ くねってい
 る (cf. дыйлаяр)
ШЫЙЫГ 線
ШЫЙЫЛААР /**ШЫЙЫЛА**=/ シューと
 いう音を立てる (cf. шыылаар)
ШЫЙЫШКАК 曲がった (cf. хыйышкак)
ШЫК 湿気, 湿っぽさ ; 草原
ШЫКПЫЫР → шывык
ШЫКПЫЫШ → шывык
ШЫКТААР /**ШЫКТА**=/ <子供が>下痢を
 わずらう
ШЫЛААР /**ШЫЛА**=/ 疲れる, くたびれ
 る, へばる

шылаг 疲れ
 шылагдал → шылаг
 шылба 柳の樹皮
 шылбыртың <雪などが>解けた, 解凍した
 шылгаар /шылга=/ *m.* [対+] 試験する; 実験する
 шылгадыр /шылгат=/ 試験される; 実験される
 шылгалда *m.* 試験
 шылгараар /шылгара=/ *m.* 傑出している; 勝っている
 шылгарал *m.* 功績
 шылгараңгай *m.* 秀でた, 傑出した
 шылгаттынар /шылгаттын=/ 自らをテストする
 шылгаттырар /шылгаттыр=/ → шылгадыр
 шылыраар /шылыра=/ カサカサ音をたてる<木の葉など>; ザワザワ音を立てる<流水など>
 шылырт : шылырт дээр /шылырт де=/ カサカサ・ザワザワ音を立てる
 шылыыр /шылы=/ 肉を骨から切り離す, 骨に付いた肉をナイフで切り取り食べる
 шылыяа *r.* 馬の尻帯
 шымбай 十分に良い, 申し分ない
 шымбайзынар /шымбайзын=/ 申し分ないとみなす
 шымда[й] より速く
 шымда[й]-декте[й] → шымда[й]
 шымдалаар /шымдала=/ 急ぐ (cf. далажыр, дүргедээр)
 шымды 大食い, 食いしん坊 (cf. чилби, чазыы, хоптак)
 шымныгар /шымнык=/ [方+] 没頭する, 専心する; <液体に> 浸る, 浸かる
 шымныр /шымын=/ [方+] 水中に潜る ◆ шымны
 шымчым 一つまみの量
 шымчыыр /шымчы=/ つねる, つまむ
 шымыл 幼虫
 шымындырар /шымындыр=/ 浸

す, 沈める
 шымыр → шымыраш
 шымыраңнаар /шымыраңна=/ → шыпыраңнаар
 шымырарар /шымырар=/ 草が姿を見せる; 耳が短い
 шымырарты[r] 短く, 短めに
 шымыраш <高さ・丈が>低い
 шын 真実
 шынаа *m.* 川沿いの低地; 低地
 шынап[-ла] 本当に, 実際に; 本格的に
 шынар *m.* 性質, 特性; 品質
 шынаржыдар /шынаржыт=/ 質を向上させる, 改善する
 шынаржыыр /шынаржы=/ *m.* 質が向上される, 改善される
 шынарлыг 良質の
 шында → шындамал
 шында-ла 本当に, 実に
 шындалаар /шындала=/ しっかり結びつける; 隷属させる
 шындамал <廢語> 馬用の特殊な烙印
 шынзыг まことしやかな, もっともらしい
 шынзыгар /шынзык=/ [与+] 信頼をおく, 信じる; 確信する
 шынзыгычал 信じやすい
 шынзыдар /шынзыт=/ 保証する, 証明する
 шынзылга 証明書; 証明
 шынзынар /шынзын=/ → шынзыгар
 шын-меге デマ, <いい加減な> うわさ
 шынныг 正しい, 本当の
 шынчы 誠実な, 裏切らない
 шынында 本当に
 шың 深く広くて長い盆地
 шыңган 筋肉
 шыңгыраар /шыңгыра=/ 金属性の音が鳴る
 шыңгыы まじめな, 真剣な, 厳格な
 шыңгыыраар /шыңгыыра=/ 深刻になる, 緊迫状態になる

ШЫП → шывар
шыпкарлыр → адакталыр, доостур
шыптынаар /шыптын=/ 覆われる
шыптынчак 覆われた
шыпшык <最高地点について> 最も
шыпшың 静けさ, 静寂 (cf.ыржым)
шыпыраңнаар /шыпыраңна=/ き
よろきよろ見回す; 頭がそわそわ向き
を変える
шырай 顔
шырайлыг 美しい顔立ちの; 好感の
持てる
шырбаныр /шырбан=/ 尾でハエ
を追いかう
шырбаяр /шырбай=/ *m.* 全力を傾
ける, 努力する, 熱心にする
шырга *m.* <森林から木材などを運搬す
るための> 橇式の原始的運搬具
шыргай 密林, 茂み
шыргыл <毛色が> 赤茶けた
шырыжар /шырыш=/ <皮革が> 硬
くなる, ざらざらになる
ШЫРЫМ: шырым булут 絹雲, すじ雲
шырыңма 膜, 動植物の膜; 偽善者;
шырыңма булуттар 絹雲, すじ雲
шырыш 茂み, 藪
шышпагар → шышпак

Щ

щётка *r.* ブラシ

Ы

ыгбан 鞭用の生木の鞭 (cf.шывык)
ыглаар /ыгла=/ 泣く
ыглаачал よく泣く
ыглаачаңнаар /ыглаачаңна=/ う
そ泣きする
ыглаган 泣き虫の
ыгладыр /ыглат=/ 泣かせる
ыгламзыраар /ыгламзыра=/ 涙
ぐむ; すすり泣く

шышпак 粘性のある; こってりした
шышпаяр /шышпай=/ 粘性がある,
こってりしている
шыылаар /шыыла=/ シューという
音を出す; ザワザワ音を出す
шыылай <方言> → тооргу
шыыр 踏みにじられた雪
шыырак 力強い, 逞しい (cf.дөшпер)
шыырныгар /шыырнык=/ 悪寒
がする
шыяан 間投 さあ始めよう <民話を始め
る際や語り手に賛意を示す>
шыяан-ам → шыяан
шыяр /ший=/ 線を引く; アンダーラ
インを引く
шыяата こんなわけで
шээживек *m.* ジャンパー, ジャケッ
ト; 短い作業用のジャンパー
шээжилел *m.* 丸暗記
шээжилээр /шээжиле=/ *m.* 暗記す
る (cf.доктаадыр)
шээр₁: шээр мал 小家畜 <即ちヒツジと
ヤギ>
шээр₂: шээр аарыг 性病
шээрлээр /шээрле=/ *m.* 自制する,
差し控える

ыгыдар /ыгыт=/ 全力を出す, 渾身の
力を振り絞る (cf.ыйыдар)
ыгый-дыгый 密に, ぎっしり
ыдалаар /ыдала=/ <獣の跡に> 犬を放
つ; けしかける; 無理やり送る; 強いる
ыдар /ыт=/ 放つ; 送る; 走る; <民話
を> 語る; 謎かけをする; 補動 [=п +]
<完了を表示> ~してしまう. その際,
以下のように本動詞と融合させて綴

られる。=птар (← =п + ыдар) 《～してしまう》, =пты (← =п + ытты) 《～してしまった》, =птайын (← =п + ыдайын) 《～してしまおう》, =выт (← =п + ыт) 《～してしまえ》, =пкан (← =п + ыткан) 《～してしまった》 ◆ ыдып
ЫДЫК 聖物；〈廢語〉神聖な；〈廢語；動物の首に付ける〉神聖な首輪
ЫЖАР /ЫШ=/ 腫れる，むくむ
ЫЖЫК₁ 風の当たらぬ，風下の (cf. бүк ②)
ЫЖЫК₂ [ЫЪЖЫК] 腫れ，むくみ
ЫЗЫГУУР *m.* 出身，身元；起源；遺産
ЫЗЫГУУРТАН *m.* 貴族
ЫЗЫРАР /ЫЗЫР=/ かみつく；口にくわえている
ЫЗЫРЖЫР /ЫЗЫРЫШ=/ 噛みつきあう
ЫЗЫРТЫНАР /ЫЗЫРТЫН=/ 〈歯が〉食いしばられる；歯を食いしばって怒る；引っかかっている
ЫЗЫРТЫР /ЫЗЫРТ=/ かませる；咬まれる；〈うっかり〉引っ掛ける；縫合する
ЫЗЫРЫМ → дайнам
ЫЙБА 灰 (cf. хүл)
ЫЙБААҢГЫ 柔らかい，ふんわりした
ЫЙБЫҢ 軽薄な，軽はずみな，移り気な
ЫЙГЫ 〈幾つかの野生動物につき〉とても太っていて大柄な
ЫЙГЫЛ[аш] 穴，くぼみ，へこみ
ЫЙГЫЛЧАК → ыйгыл[аш]
ЫЙЛАГАР 水っぽい，水分の多すぎる
ЫЙЛАҢГЫ 水腫
ЫЙЛАЯР /ЫЙЛАЙ=/ 水っぽくなる；涙ぐむ
ЫЙЛЫҢНААР /ЫЙЛЫҢНА=/ たわむ，曲がる；揺れる
ЫЙЛЫР /ЫЙЫЛ=/ めり込む，へこむ；たわむ，曲がる
ЫЙМАКТАЖЫР /ЫЙМАКТАШ=/ せかせかと動き回る；遊びながらお互いにかからう
-ЫЙНА 〈後舌母音の =р 形動詞にハイフンなしでつなげて綴る。独立形 ийне と同じ。躊躇を表わす〉 → ийне
ЫЙНААН 終助 〈躊躇を伴い〉～かもし

れない，(～するか)どうだろう〈確信度は30-40%ほど〉
ЫЙЫДАР /ЫЙЫТ=/ 圧力を加える，圧迫する；全力を振り絞る
ЫЙЫК へこみ (cf. ыйылчак)
ЫЙЫЛААР /ЫЙЫЛА=/ 〈蚊が〉ブーンと音を立てる
ЫЛАВЫЛААР /ЫЛАВЫЛА=/ *m.* 確かめる；入念に行う
ЫЛАВЫЛАЛ 修正，補正
ЫЛАҢГЫЯ *m.* とりわけ
ЫЛАП *m.* 本当に，確かに，実際
ЫЛАПТААР /ЫЛАПТА=/ 確かめる
ЫЛБЫҢНААР /ЫЛБЫҢНА=/ 〈風で若木・葦が〉曲がる，たわむ；〈板が振動で〉揺れる
ЫЛБЫРААР /ЫЛБЫРА=/ 〈脱穀した穀物が〉蒸れて腐りきる；肉が煮えすぎる；びしょぬれになる；〈傷が〉化膿する
ЫЛБЫРААЧАЛ 腐り易い；柔らかくなり易い
ЫЛБЫРГАЙ 煮過ぎてぐたぐたになる
ЫЛБЫРТЫҢ ひ弱な；ふんわりとした
ЫЛБЫС 生まれたばかりの，ごく小さい
ЫЛБЫСКА 毛が短い (cf. чылбыска)
ЫЛБЫСКЫН → ылбыс
ЫЛГААР /ЫЛГА=/ *m.* 選び出す；識別する；目の敵にする
ЫЛГАВЫР *m.* 違い，相違，差異
ЫЛГАДЫР /ЫЛГАТ=/ → ылгаар
ЫЛГАЛ *m.* 差異，違い
ЫЛГАЛЫР /ЫЛГАЛ=/ 相違がある，違う；分かれる，分離する
ЫЛГАРААР /ЫЛГАРА=/ *m.* → ылгалыр
ЫЛГАРАДЫР /ЫЛГАЛАТ=/ 区別する，識別する
ЫЛГАРАТТЫНАР /ЫЛГАЛАТТЫН=/ → ылгараар
ЫЛГЫН 〈去勢牛などが〉速い，活発な
ЫЛДЫРТЫР /ЫЛДЫРТ=/ 〈鉤などで〉引っ掛ける；連結する (cf. илдиртир)
ЫЛЧЫҢ 軽率な，みだらな；悪戯な；わがままな
ЫЛЧЫҢНААР /ЫЛЧЫҢНА=/ 軽率に振舞う；嬌態を見せる

ылчыраар /ылчыра=/ *m.* 煮えすぎる；とろ火で煮すぎる；化膿する，炎症を起こす (cf.илчирээр, ылбыраар)
ылчыргай 腐った (cf.илчиргей)
ЫЛЫМ-ЧЫЛЫМ <人が>物静かな，おとなしい
ЫМЗАНЫР /ЫМЗАН=/ <プレゼントをもらう際に>期待を裏切られる，拍子抜けする
ЫМЫРАА 〔虫〕カ
ЫНАА *m?* 細竿 <ユルタの小屋組みとして用いる>
ЫНАА *m.* 荷馬車，荷櫓；役畜，牽引用家畜
ЫНААР そこへ，あそこへ
ЫНААР /ына=/ 承知する，承諾する
ЫНААРЛААР /ынаарла=/ そこへ行く，あそこへ行く
ЫНААРТАН そこから，あそこから (cf.мынаартан, кайыыртан)
ЫНААЧАЛ 愚痴をいわない，従順な
ЫНАЙ : бичии ынай ごく小さな；数少ない，ほんの僅かな
ЫНАЙ 病気が重篤だ
ЫНАЙ-ДАА 少し，僅か；少しも(～ない)
ЫНАЙТААР₁ /ынайта=/ 僅かになる
ЫНАЙТААР₂ /ынайта=/ 病気が重篤である
ЫНАК 好きな，いとしい；愛する人，恋人
ЫНАКШААН 愛した(者)，惚れた(者)
ЫНАКШЫЛ [与+] 愛情，恋心；愛着，愛好
ЫНАКШЫЫР /ынакшы=/ [与+] 愛情を抱く，愛する，恋する，好く
ЫНАНЧЫР /ынаныш=/ 期待をかけあう
ЫНАНЫР /ынан=/ [与+] 期待をかける；自信を持っている
ЫНАНЫШ 期待，希望；自信，確信
ЫНДА そこに
ЫНДА-БИРЕК まさにその；当のもの
ЫНДАЗЫНДА 総じて，概して
ЫНДА-КАЙДА 時々，たまに (cf.ында-хаая, хаая)

ЫНДА-МЫНДА あちこちに，ところどころに
ЫНДЫ (その)あちら側，(その)向こう側，
ЫНДЫНГА (その)向こう側へ/に，
ЫНДЫНДАН (その)向こう側から，
ЫНДЫНЧЕ (その)向こう側へ
ЫНДЫГ そのような，そのように，
ЫНДЫГ-ЛА ~эвес それほど～ない
ЫНДЫГЗЫМААР 取るに足らない，当てにならない
ЫНДЫГШЫРГЫ → ындыгзымаар
ЫНДЫКЫ → ындыы
ЫНДЫЫ あちらにある，あちらの，向こうの
ЫНДЫННАЛЫР /ындыннал=/ [対+] 想いこがれる
ЫНДЫННАНЫР /ындыннан=/ → ындынналыр
ЫНДЫННЫНГ 憂いに満ちた；物悲しげな
ЫНЧА それほどの，それほどに
ЫНЧААР /ынча=/ ① そうする；② 副 そのように；③ [地名+] ～と他の場所に
ЫНЧААРГА ところが，一方で；即ち，つまり
ЫНЧААРДА その時，当時
ЫНЧААРДАГЫ その時の，当時の
ЫНЧАЛЗА-ДАА とはいえ，しかしながら
ЫНЧАЛЫР /ынчал=/ → ынчаар ①
ЫНЧАЛЗАЖОК それにもかかわらず
ЫНЧАНГАШ それゆえ，そんなわけで，そのようにして，そして
ЫНЧАНМАЙН そうせずに；もちろん
ЫНЧАНМЫЖЕ しかし，それにもかかわらず
ЫНЧАН-МЫНЧАН いつであるかは不明の
ЫНЧАНЫР /ынчан=/ → ынчалыр
ЫНЧАШ あとで，しばらくして；**終助** <-л⁵ に後置するなどして疑問の強調を表わす>そもそも一体(何?)，で一体(何?)
ЫЦАЙ₁ **間投** ああ，おお
ЫЦАЙ₂ より遠くへ；そこへ，わきへ；

[奪+] ~の他に, さらに
ыңар [終助] <話しことばに懇懃な(時に
 皮肉を込めた)語気を添える> ~で
 ございます (cf. аңар)
ыңгыржак 荷鞍
ыңгырты ぶらんこ (cf. мыңгырты)
ыңгыр-шыңгыр [擬音] <金属音> ガ
 ンガン
ыр₁ 歌(の)
ыр₂ : ыр кара маң-биле <馬などが> 全力
 疾走中に
ыраажы 歌手
ыраар /ыра=/ 遠ざかる
ырага *m.* <廢語> 鑄鉄の水差し
ыраган 足早に遠ざかる
ырадыр /ырат=/ 遠ざける; [副] 遠
 くに
ырак 遠方, かなた, 遠さ; 遠い
ыраккы 遠方にある, かなたにあるの
ыраксымаар 十分に遠い
ыраксынар /ыраксын=/ 遠いと
 みなす, 遠いと思う
ырбаалаар /ырбаала=/ やっと歩い
 てゆく (cf. калгыыр)
ырбаалыктаар /ырбаалыкта=
 → ырбаалаар
ырбаар /ырба=/ *m.* そむく, 裏切る,
 背信行為をする; おじけづく
ырбаачал 変わりやすい; 臆病な
ырабакчы *m.* 脱走兵; 変節者; 裏切り者
ырбыска → ырбыскын
ырбыскын か弱い, ひ弱な; <動物の
 子などが> ちっちゃな
ыргай *m.* [植物] ザイフリボク
ыргайтыр /ыргайт=/ 曲げる, たわ
 める, 湾曲させる
ыргак 曲がった; 猫背の
ырганнаар /ырганна=/ 猫背で歩む
ыргаяр /ыргай=/ 曲がる, たわむ,
 湾曲する; 猫背になる
ыржагар <皮革が> 堅い, ごわついた
ыржанак <罌の> バネ, スプリング
ыржайр /ыржай=/ <皮革が> 堅くな

る, ごわごわしている
ыржым 静かな, 静まり返った; 静け
 さ, 静寂
ырзагар *m.* <歯が> でこぼこの, 不揃い
 の; 少し開いた; やせた
ырзаңнаар /ырзаңна=/ 歯を見せな
 がら笑う; ふざける, はしゃぐ; 無
 分別に振舞う
ырзаяр /ырзай=/ *m.* 歯が丸見えにな
 る; 歯が突き出ている; やせる
ырлаар /ырла=/ 歌う
ырладыр /ырлат=/ 歌わせる; <レコ
 ードを> かける
ырлажыр /ырлаш=/ 一緒に歌う, 歌
 い合う
ырланчак うなる; <犬が> 獐猛に怒る
ырланыр /ырлан=/ ウーとうなる,
 吠える
ырма *m.* : ырма сынар /ырма сын=/ 疲労
 困憊する; ひどく気に病む; ырмазын
 сыгар /ырмазын сык=/ その意志をくじ
 く, ырма сынчыг 体力を消耗させ
 るほどの; ものすごい
ырмажок ちっちゃな, ごくわずか
 な; 頼りにならない; ырмажок хөй と
 てもたくさん
ырмазыраар /ырмазыра=/ 疲労困
 憊する; ひどく気に病む; きまり悪く
 感じる
ырмазырадыр /ырмазырат=/ 疲
 労困憊させる; ひどく気に病ませる
ыртагар → ырымза
ыртаяр /ыртай=/ 精一杯努力す
 る; しつこくねだる, 強要する
ырыгар /ырык=/ <母羊や雌牛が> ミ
 ルクの分泌をやめる
ырыктааш パンツ <スポーツ用・男女
 下着用>
ырым 体の具合が悪いこと
ырымза 虚弱な, ひ弱な, まだ健康状
 態を取り戻していない
ырымзыраар /ырымзыра=/ 体調
 が悪く感じる; 顔色が悪く見える

ырыыр /ыры=/ <方言> <魚の> はらわた・内臓を抜く
ЫСҚЫТ <民族靴の縫い目の> 縁飾り, 房
 べり
ыспагар やせた
ЫСПАН → ыспагар
ыспаяр /ыспай=/ やせる; 凍える
ыстаар /ыста=/ 心臓が痛む, うずく; 関節が痛む
ЫТ 犬
ЫТ-кады 〔植物〕 ヨーロッパノイバラ
ЫТ-куш オオカミ
ытпак 円弧状の, 弓形の; 鉤竿
ытпактаар /ытпакта=/ <鉤などで>
 引っかける; 折り曲げる
ЫТСЫГ 犬のような; 無慈悲な; 貪欲な
ыттырар /ыттыр=/ <ыдарの使役形>
 放たせる
ЫШ 煙
ышкажыгай 〔終助〕 ~だよ, ~なんだよ
 (cf. болгай)
ЫШКАЖЫК → ышкажыгай
ЫШКАМ むんむんする, 息詰まるような
ышкаш [主+] ~と似ている; ~のよ
 うな; ~のようだ (cf. дек); <発見> ~
 だったんだ; ол ышкаш 同様に, その
 上
ышкынар /ышкын=/ [対+] 失う,
 なくす, 紛失する (cf. оскунар,
 чидирер)
ышкындырар /ышкындыр=/ 失
 われる, なくなる, いなくなる
ышкындырыг しくじり, へま; 浪費;
 損失, 紛失
ышкыыр /ышкы=/ 息を弾ませる, あ
 えぐ, フーフーいう

Э

эве 〔間投〕 <痛みを表す> ああ, おお, いたい
ЭВЕГЕЛЧИН → эвеген
эвеген 裸の; 赤貧の
эвезе → эве

ыштаар /ушта=/ [対+] いぶす; い
 ぶし出す; 燻製にする
ЫЫ 〔間投〕 <同意や遺憾の意を表す>
ЫЫЖЫ → ыглаган
ыылаар /ыыла=/ すすり泣く, めそ
 めそ泣く
ЫЫТ 音, 声
ыыткыр よく響く, 響きのよい
ыыттаар /ыытта=/ 音を出す, 声
 出す; 話す; こだます
ЫЯ₁ ほらこの, ほらその
ЫЯ₂ 嫌いな, 圧迫する (cf. кыдыг)
ыяап-ла 必ず, きっと; 正に, ちよ
 うど
ЫЯДЫНЧЫГ → ыянчыг
ыядыр /ыят=/ [奪+] <~のせいで> 恥
 ずかしい; [-ның ужун +] (~のこ
 が) 恥ずかしい
ЫЯДЫЧАЛ 恥ずかしがりの, 内気な
 (cf. бижииргээчел, пөрүк, эгениичел)
ЫЯК *m.* 丈夫に, しっかりと; 正しく,
 ちょうど
ыялаар /ыяла=/ 侮辱する, 人格を傷
 つける
ЫЯНЧЫГ [与+] <~にとって> 恥ずかしい
ыянчыыр /ыянчы=/ 破廉恥に振舞う
ЫЯҢГЫЛЫГ 物悲しげな, 物悲しい,
 憂鬱な
ыяр /ый=/ 押し込む, めり込ます
ЫЯТ 羞恥, 恥辱
ыяттырар /ыяттыр=/ 恥じさせる,
 恥ずかしく思わせる
ыятчыр /ыядыш=/ 互いに恥ずかし
 がる
ЫЯШ 木; 森林; 木材; 薪; 木質部

эвес <名詞類に後置して否定を表わす>
 ~ではない
эвечигей → эве
эвиир-девиир → девиир

ЭВИЛЕЛ *m.* 連邦；接続詞
 ЭВИЛЕЛДЭЭР /ЭВИЛЕЛДЕ=/ *m.* 組織する，
 結成する；動員する，参加させる
 ЭВИЛЕЦ 丁寧な，礼儀正しい
 ЭВИРЭЭР /ЭВИРЕ=/ 熟し過ぎる，爛熟
 する
 ЭВЭЭЖЕДИР /ЭВЭЭЖЕТ=/ 少なくさせる，
 減らす
 ЭВЭЭЖЭЭР /ЭВЭЭЖЕ=/ 少なくなる，減る
 ЭВЭЭЖЭЭШКИН 減少
 ЭВЭЭШ 少し
 ЭВЭЭШСИНЕР /ЭВЭЭШСИН=/ 少ない
 とみなす
 ЭГЕ 全く (cf.чүглe, чүкүйлe)
 ЭГЕ [ЭЪГЕ] *m.* 始め，始まり
 ЭГЕЛЭЭР /ЭГЕЛЕ=/ *m.* 始める；始ま
 る；**補動** [=п+] ~し始める
 ЭГЕНДИРЕР /ЭГЕНДИР=/ 当惑させ
 る；恥じ入らせる
 ЭГЕНИИЧЕЛ 小心な，内気な
 ЭГЕНИР /ЭГЕН=/ おじける，おびえ
 る；気まずく思う
 ЭГЕНЧИР /ЭГЕНИШ=/ 互いに恥じ
 る・きまり悪がる
 ЭГЕЧЕ *m.* <廢語> 裕福な女性
 ЭГЗИР → ЭГИДЕР
 ЭГИДЕР /ЭГИТ=/ 帰す，戻す
 ЭГИИР : ЭГИИР шагдан 古くから，昔から
 ЭГИИРЕДЕ *m.* 永久に，永遠に
 ЭГИН 肩 ◆ Ш.экти
 ЭГИННЭЭР /ЭГИННЕ=/ 持ち上げ肩に担
 ぐ；肩で支える
 ЭГИШ 息切れ，呼吸困難
 ЭГИШТЭЭР /ЭГИШТЕ=/ 息切れする
 (cf.тыныштаар)
 ЭГЛИИЧЕЛ 曲がりやすい，簡単に曲がる
 ЭГЛИЦЕЙНИР /ЭГЛИЦЕЙИН=/ →
 ЭГЛИЦНЭЭР
 ЭГЛИЦНЭЭР /ЭГЛИЦНЕ=/ <律動> くに
 やつくにやつと曲がる
 ЭГЛИП → ЭГЛИР
 ЭГЛИР /ЭЭЛ=/ 曲がる ◆ Эглип
 ЭГЛЭЭР /ЭГЛЕ=/ 精製する (cf.элгээр)

ЭГМЕК 曲がった
 ЭГҮҮР → ЭГИИР
 ЭГЭЭ やすり
 ЭГЭЭЛЭЭР /ЭГЭЭЛЕ=/ やすりで研ぐ
 ЭГЭЭРТИНМЕС 無尽蔵の；多量の，豊
 かな
 ЭДЕ <動詞の前に置き，「改」「再」など
 の意を表す (эдер₁ の未完了副動詞
 形)> эде дедиир 改装する， эде
 организаастаар 再組織する， эде
 тургузар 再建する
 ЭДЕК 裾；山麓
 ЭДЕР₁ /ЭТ=/ 直す，作り直す；支配する
 ЭДЕР₂ /ЭТ=/ <家畜が> 乳を出す
 ЭДЕР₃ [ЭЪДЕР] /ЭТ=/ 音を出す；叫
 ぶ；話す，おしゃべりする
 ЭДЕРГИ <多く子供が> しょっちゅう自分を
 連れてゆくように頼む
 ЭДЕРЕР /ЭДЕР=/ [対+] 後を追う，後に付い
 て行く；同行する；一緒に行くように頼む
 ЭДЕРЖИР /ЭДЕРИШ=/ 親しくなる；<動物
 が> 交尾する；一緒に暮らす
 ЭДЕРИИЧЕЛ → ЭДЕРГИ
 ЭДЕРИНЧИ 同行者，道連れ；衛星；【文法】
 後置詞
 ЭДЕРИШТИРЕР /ЭДЕРИШТИР=/ <家畜を>
 交尾させる
 ЭДЕРТИГ 叙述，論述，要約文，作文
 ЭДЕРТИР /ЭДЕРТ=/ [対+] 後を追わせる，
 連れて行く
 ЭДИГ 修正，修理
 ЭДИГЕР₁ /ЭДИК=/ → ЭДЕР₂
 ЭДИГЕР₂ /ЭДИК=/ 慣れる；<革が> なめ
 される；<靴が> 履きよくなる
 ЭДИКТИРЕР₁ → ЭДИРЕР
 ЭДИКТИРЕР₂ /ЭДИКТИР=/ 慣れさせ
 る；体のコリをほぐす；<履物を> 履
 き慣らす
 ЭДИЛЕЛ *m.* 使用；資産；製品；必需品一式
 ЭДИЛЕДИР /ЭДИЛЕТ=/ 使わせる；使わ
 れる
 ЭДИЛЕТТИНЕР /ЭДИЛЕТТИН=/ 使われる
 ЭДИЛЕТТИРЕР /ЭДИЛЕТТИР=/ 使わせる

эдилээр /эдиле=/ *m.* 使う, 使用する
 эдир <腹腔内の>網膜, 大網膜; 内臓の脂
 эдирек → өдүрек
 эдирер /эдир=/ <雌牛が乳を出しやす
 くするために>子牛を近づける
 эдирээ Гизагизаのある棒<皮革なめし用>
 эдиски 呼子, ホイッスル; 笛
 эжежир /эжеш=/ 対になる, ペアになる
 эжеледир /эжелет=/ 占領される
 эжелекчи *m.* 侵略者
 эжелээр /эжеле=/ *m.* 占領する
 эжен *m.* 君主, 支配者; 神; **間投** おお,
 ああ
 эжен-сүлде **間投** おお, 神よ!
 эжер₁ /эш=/ <オール, かいで>かく,
 漕ぐ; <雪をシャベルで>掻き集める
 эжер₂ /эш=/ <縄などを>縛う
 эжеш ペア(の)
 эжик ドア, 扉
 эжикей <愛称>友達
 эжикчи 漕ぎ手
 эжиндирер₁ /эжиндир=/ 水浴させ
 る; 入浴させる; 船に乗る
 эжиндирер₂ /эжиндир=/ 羽織らせる
 эжишки[лер] 友達
 эжээр /эже=/ 対にする
 эзеңги 鏡
 эзеңгилээш 中足骨
 эзер₁ /эс=/ 引き出す; 取り外す, 除去する
 эзер₂ 鞍
 эзертенир /эзerten=/ 自分の為に
 馬に鞍を置く
 эзертээр /эзерте=/ [対+] 馬に鞍を
 置く
 эзилдирер /эзилдир=/ 溶かす, 熔
 かす; 希釈する
 эзим (広葉樹と針葉樹の)混合樹林
 <арга₂と арыг の中間・山腰に位置する>
 эзин 風の波; 気流; 風のそよぎ
 эзинди <子牛の後に残った雌牛の>ミルク
 эзир **鳥** ワシ
 эзириир /эзир[и]=/ 酔う, 酔っ払う
 ◆ эзирээн, эзирбе

эзириичел 酔いやすい
 эзирик₁ 酔った
 эзирик₂ 子ヤギ, ノロジカの子
 эзириктээр /эзирикте=/ 酒にふけ
 る, 大酒を飲む
 эзиртир /эзирт=/ 酔うまで飲ませ
 る; **副** すっかり酔うまで
 эзээр /эзе=/ あくびをする
 эзээргек *m.* <廢語> 侵略的な; 専制政
 治の
 эзээргээр /эзээрге=/ *m.* <廢語> 侵
 略性を示す; 手前勝手に振舞う
 эйт **間投** <親しい者の注意を引く際の
 掛け声>おい, さあ
 экер 立派な, 優れた, 豪胆な; 頑健な
 若者, 勇者, ますらお
 экзамен *r.* 試験, テスト; экзамен
 дужаар 試験を受ける, 答案を提出する
 эки 良い; 善良な; こんにちは
 экидир 良く, しかるべく
 экижидер /экижит=/ 良くさせる,
 改善させる
 экижидилге 改善
 экижиир /экижи=/ 良くなる, 改善
 する
 экижирээр /экижире=/ →
 экижиир
 экизинер /экизин=/ 良いとみなす
 экии <挨拶> こんにちは
 экииргек 気前の良い, 親切な, 客好きな
 экииргээр /экиирге=/ 気前良さを
 示す
 экилежир /экилеш=/ 互いに挨拶を
 する, 挨拶を交し合う
 экилээр /экиле=/ 挨拶をする; より
 良いものを選ぶ
 экириир /экири=/ <病気から>回復
 する; <傷が>癒える, 治る
 экиртир /экирт=/ 治療して全快させ
 る; **副** 全快するまで
 эккелдирер /эккелдир=/ 持って
 来させる
 эккелчир /эккелиш=/ 互いに持つ

て来る, 持ち寄る
эккээр /эккел=/ 持って来る
экти → эгин
эл 崖, 断崖
элбек *m.* 豊富な
элбекшиир /элбекши=/ → элбээр
элбекширээр /элбекшире=/ → элбээр
элбээр /элбе=/ (*m.*) 豊富になる
элбээнги *m.* 〔動物〕 ホッキョクギツネ
элгээр /элге=/ 篩にかける (cf. эглээр)
элгээш 篩 (cf. шишкиш)
элделир /элдел=/ 崖ができる, 断崖
 ができる
элдеп *m.* 奇妙な, 不思議な; 疑わしい, 信じ難い
элдепейлиг → элдеп
элдепсинер /элдепсин=/ 驚く; 疑う
элдептиг → элдеп
элдээртир /элдээрт=/ 別の表現で言う (cf. ойзур)
элеге *m.* 親戚
элеге-эсеге → элеге
элег-түрег 不幸, 災厄
эледир /элет=/ 着古す, 履き古す;
 〔副〕 着古すまで, 履き古すまで
элезин *m.* 砂
элек [=p + III. +] (～するには) まだ早い
элекке 時期尚早に
элекпеек <人を侮辱する> 親指を中指
 と人差し指の間に入れた握り拳
электедир /электет=/ 嘲笑される
электен → элекке
электээр /электе=/ 恥をかかせる, 赤
 面させる; 嘲笑する (cf. ыяттырар)
эленди 老朽化, 磨耗, 使い古し
элеңнээр /элеңне=/ よろけながら
 行く; <木などが> 揺れる
элең-халаң いい加減に
элеп-чук <カラマツの> 粘着性樹液・ゴ
 ム質
элестээр /элесте=/ <見える・聞こえる
 ような> 気がする

ЭЛЭШ : элеш кынныр чүве чок がらん
 としている, 何も無い
элзедир /элзет=/ *m+t.* 募る, 募集す
 る, 引き連れる, 参加させる, 誘う
элик 雌ノロジカ
элчи *m.* <廢語> 急使, 飛脚
элчиген *m.* 〔動物〕 ロバ
элчин *m.* 大使
элээди 年上の; ローティーンの, 年齢
 が十代前半の
элээн *m.* かなり, 相当に
элээр₁ /эле=/ *m.* <履物・衣服が> 古く
 なる, ダメになる
элээр₂ *m.* しらふの
элээртээр /элээрт=/ しらふになる,
 酔いがさめる
элээчел すぐに磨耗する, 丈夫でない
эм 薬
эмгежок *m+t.* とても沢山ある
эмгелээр /эмгеле=/ *m.* 片付ける, 整
 理する
эмге-сеске *m.* 整理整頓
эмдик *m.* <家畜が> 飼い馴らされていない
эмдикшиир /эмдикши=/ <家畜が>
 野生化する
эмдикширги ほとんど飼い馴らされて
 いない・乗り馴らされていない
эмеек 曾祖父
эмер /эм=/ <乳首・おしゃぶりを> 吸う,
 哺乳する; 共同で襲う
эмиг <人や動物の> 乳房
эмиглээр₁ /эмигле=/ 一緒に襲う
эмиглээр₂ /эмигле=/ <動物の乳房が
 お産の前に> 膨れる, 脹れる
ЭМИН : эмин эртер 度を越す, эмин эртгир
 過度に, あまりに, 法外に
эмирер /эмир=/ もぎ取る
эмирлир /эмирил=/ もぎ取られる
эмнедир /эмнет=/ 治療する; 治療を
 受ける
эмнелге *m.* 治療; 病院
эмненир /эмнен=/ 療養する
эмнетгинер /эмнетгин=/ 療養す

る；**形** 治せる，治療可能な
эмнетгирер /эмнетгир=/ →
 эмнедир
эмнээр /эмне=/ *m.* 治療する
эм-тац *m.* 薬，薬剤
эмчи 医者，医師
эмчигир <唇につき>ゆがんだ；<器の
 縁などが>曲がった，ひずんだ
эмчиер /эмчий=/ <唇につき>ゆがん
 でいる；<やかんの注ぎ口などが>曲
 がっている
эмчийтир /эмчийт=/ <唇につき>ゆ
 がませる；<やかんの注ぎ口などを>
 曲げる
эмчицнээр /эмчицне=/ 口の曲が
 った人・歯のない人が咀嚼する；口
 の曲がった人・歯のない人が話す
эн <布地の>幅
эндевес /эндеве=/ [対+] 間違わな
 い；気付く，感じる，予感する
эндег 手抜き
эндээ : эндээ таныыр /эндээ таны=/ 勘違
 いする
эндээр /энде=/ *m.* 間違う，勘違いす
 る (cf. алдаар, чазар₁) ; [与+] 死ぬ
эндээрел *m.* 事故，故障；<突然の>破滅
эне 曾祖母；子守，保母
энерелдиг *m+t.* 好意的な，寛容な
эник 子犬
энир 最近，先だって；過去の
эннежир /эннеш=/ 屈しない，耐え
 抜く；匹敵する，比肩する
эннежиг : эннежиг чок 卓越した
энчек <フェルト製の>覆い
эң 最も
эңбек 慢性病 (cf. хоочу, оргак₂)
эңгиве 絶壁，切り立った外壁
эңгийн *m.* 普通の；俗世の
эңгин 雌ラクダ
эңгиске *m.* <化粧用>ほおべに
эндере <動詞とのみ用いられて>たく
 さん，大量に
эндерик とてもたくさん；無数の

эндерип : эндерип алыр /эндерип ал=/
 たくさん集める
эндерлир /эндерил=/ たくさん集
 まる
ЭНМЕЖОК → эмгежок
ЭНМЕК 曲がった；くぼんだ
ЭП *m.* 同意，承諾，調和，和合 ◆ Ш.эви
ЭП-найрал *m.* 友好
ЭП-сеткил *m.* 同意；団結
эптежир /эптеш=/ [-биле +] (～と)
 仲直りする
эптережир /эптереш=/ 友好関係を
 壊す；大喧嘩をする
эптерээр /эптере=/ *m.* 崩壊する，故
 障する
ЭПТИ いつも；しょっちゅう
ЭПТИГ サイズの合った；快適な；実用
 的な；仲の良い
эптии-биле 丁寧に
ЭПТЭЭР /эпте=/ *m.* 組み立てる
ЭПЧОК 不便な，不都合な，具合の悪い
эр 男；青年；夫；雄
эрбен でこぼこ，ざらざら
эрбенниг <牛の舌が>ざらざらの
эрге₁ *m.* 権利；指図
эрге₂ *m.* 安逸，逸楽
эргежок : эргежок чугула 緊要な，切
 実な
эргек 指
эргелекчи *m.* 管理者，管理人
эргелиг₁ 権利を有する
эргелиг₂ 気立ての優しい
эргелээр /эргеле=/ *m.* 管理する
эрге-шөлээ *m.* 自由
эргештенир /эргештен=/ <雄牛が>
 地面を掘りながら吼える；<動物の
 子が>繋がれた状態から逃れようと
 努める
эрги 古い，古風な
эргиде 以前に
эргижир /эргижир=/ →
 эргижирээр
эргижирээр /эргижире=/ 古くさ

くなる, 廢れる
 эргизер /эргис=/ <эриир (эри=)の使役形> (氷やバターなどを)溶かす
 эргии *m.* 注意力が散漫な; <動物が目まい病で>異常な
 эргиир /эрги=/ *m.* 回る, 巡る, 回転する, 循環する
 эргил <廢語> 祝日
 эргилде *m.* 大変革, 革命, 政変; 循環
 эргилдирер /эргилдир=/ 回す, 回転させる, 転ずる, ひっくり返す
 эргилдириг 回すこと, 回転, ひっくり返すこと
 эргилер /эргил=/ *m.* 回る, 回転する, 向きを変える
 эргилээр /эргиле=/ 古くなる
 эргим *m.* 親愛な, 親切な; いとしい; 尊敬すべき
 эргин *m.* 敷居
 эреге *m.* <廢語> 数珠
 эремелзээр /эремелзе=/ 希望する; 期待する
 эремчиктелир /эремчиктел=/ → кызыраар
 эреңгей 共通の; 抽象的な; 内容のない
 эрес *m.* 勇敢な, 勇ましい; 表現力に富む
 эрес-шогаа *m.* 活気ある, 情熱ある
 эриг 溶けた, 融けた, 解凍した
 эригер /эрик=/ 失望する, 無関心な, 興味を失う
 эрии 拷問
 эриидедир /эриидет=/ 拷問させる; 拷問される
 эриидээр /эрииде=/ 拷問する
 эриир /эри=/ <雪が>融ける; <獣脂が>溶ける
 эрик *m.* 岸; 端, 縁
 эрин 唇; <碗などの>縁, ふち ◆
 III.эрни
 Эрлик : эрлик ораны 地獄
 эрни → эрин
 эрте 早く
 эрте-бурун ずっと以前に

эртежи 早起きの
 эртежик 前もって, あらかじめ
 эртелээр /эртеле=/ 早起きする; 早朝に旅の支度をする
 эртем *m.* 学問, 知識
 эртен 朝, 午前; 明日
 эртенги 朝の, эртенгиниң эртезинде, бурунгунуң мурнунда 昔々のその昔
 эртер /эрт=/ 通行する; 追い越す
 эртик [終助] [=ca / =гай эртик (+人称助詞)] (もし~ならば) ~だろうに (cf.ийик)
 эртине *m.* 宝石, 宝物
 эртип [終助] <譲歩を表わす従属節末で用いる> ~でありながらも, ~なのに
 эрттир <動詞に前置してその動作の通過, 超過の意を表わす>
 эрттирер /эрттир=/ 通過させる; 見過ごす; <時を>見過ごす
 эрттирилге 通行許可証; <祭典などを>行って見過ごすこと
 эрээ → эрин
 эрээленчиг 重苦しい, 陰鬱な
 эрээн-шокар *m.* まだらの
 эрээр /эре=/ *m.* 祈る, 希望する
 эскерер /эскер=/ [対+] 気付く
 эскерттир /эскерт=/ 気付かれる
 ЭСКЕТ : эскет чок 気付かれぬように
 ЭСКИТ 皮革の切れ端
 ЭСТЕНГИ 胞衣, 後産 (cf.сонгу)
 эстигер /эстик=/ 乳を出すのをやめる
 эстиичел 溶けやすい, 融けやすい
 эстиишкин 溶融, 融解
 эстир /эзил=/ <液体に>溶ける; <バターや獣脂, 金属などが>融ける ◆ эсти
 эстирер /эстир=/ <эзер₁ (эс=)の使役形>引き出させる; 除去させる
 эстээр /эсте=/ 風で吹き飛ばされる; 飛行する, 疾走する
 ЭТ 財産; 日用品; 製革
 эткир よく響く
 этсир /эдис=/ <эдер₃の使役形>音を鳴らす

этгинер₁ /этгин=/ 良くなる, 治る, 回復する, 改まる; <自分の身なりを>直す
 этгинер₂ [эьтгинер] /этгин=/ <эдeр₃ の使役再帰形> うっかり発砲してしまう; うっかり言葉が出てしまう, 口が滑って言うてしまう
 этгээр /этге=/ 打ちのめす; <革を>なめす
 эх [間投] <遺憾の念などを表わす> えい
 эчигей [間投] <寒い感覚を表す> ブルル
 эчис *m.* 最後の, 最終の
 эш 仲間; ペア
 эшкедээр /эшкеде=/ 急ぐ, せく
 эшкенээр /эшкенне=/ <雄牛・犬が>脚でかき集める; <シャベルで泥を>掻き出す
 эшки[иш] <舟の>オール, かい
 эштиишкин 泳ぎ, 水泳; 水浴
 эштикчи 泳ぐ人, 遊泳者; 入浴者, 水浴者
 эштир₁ /эжин=/ 泳ぐ; 入浴する, 水浴する
 эштир₂ /эжин=/ <衣服などを>羽織る
 эштээр /эште=/ 対にする, ペアにする
 эьт 肉
 эьткир 肉の多い, 肉付きのよい; 食肉の
 эьтсирээр /эьтсире=/ 肉が食べた
 く思う, 肉料理に肉が足りないと感じる
 эьттедир /эьттет=/ 肉を食べさせる, 肉でもてなす
 эьттээр /эьтте=/ 肉を食べる
 ээ₁ *t.* 持ち主, 所有者
 ээ₂ [間投] <悔しさや当惑, 驚愕を表す>
 ээгер/ээк=/ 下へ曲がる, かがむ; 向ける
 ээги 肋骨
 ээгиледир /ээгилет=/ <例えば騎馬のまま>横柄に振舞う
 ээгиштээр → эгиштээр
 ээдергей *m.* 分別のない, 物分りの悪い; 精神異常の
 ээдерээр /ээдере=/ *m.* 物分りが悪く

なる; 精神錯乱している; 狼狽する
 ээжегей *m.* <サワーミルクから作る>凝乳チーズ
 ээжек かかと; 靴の後部; 靴のかかと
 ээй₁ [間投] <人を呼ぶ叫び声> おーい
 ээй₂ → ээр
 ээктирер /ээктир=/ <バケツなどを>傾ける
 ээлбес 動作ののろい, 動きがにぶい
 ээлгир 動きが軽快な; たわみやすい; 弾力性のある
 ээлдек *m.* 丁寧な, 礼儀正しい, 懇懇な
 ээлиг₁ <席などが>ふさがている; <家畜が>持主のいる
 ээлиг₂ 驚くほど能力のある, 敏腕の, 辣腕の
 ээлчег 順番
 ээлчежир /ээлчеш=/ *m+t.* 順番に交換する
 ээлээр /ээле=/ 占領する; 主人として振舞う
 ээн₁ 人の住まぬ, 無人の; 所有者不明の
 ээн₂: ээн эьт 脊柱の外側の肉
 ээнзиргей 人の住まない, 無人の
 ээнзирээр /ээнзире=/ 無人になる
 ээнзирел 人気のないこと
 ээр /эг=/ 向きを変える; 曲げる, たわめる ◆ ээй, ээп; [形] 弓形の, 縦にう湾曲した
 ээр-буур 曲がりくねった, ジグザグ形の
 ээргиги <犬が>しょっちゅう吠える
 ээргииш₁ 紡錘, スピンドル
 ээргииш₂ [植物] ナナカマド
 ээргииш₃ 渦巻き
 ээргииштелир /ээргииштел=/ 回る, 回転する
 ээргииштээр /ээргииште=/ 回す, 回転させる
 ээрежир/ээреш=/ *m+t.* 根気よく求める
 ээрек-баарак やさしい, 柔和な; 心からの, 誠意のこもった
 ээрем 深み, 淵
 ээремчигей → ээремчик
 ээремчик [虫] クモ

ээрэн <廢語；シャーマニズムの>偶像
 ээрэцнээр /ээрэцне=/ 同じところを
 回る，ぶらぶらする
 ээрер₁ /ээр=/ 吠える
 ээрер₂ /ээр=/ 縋う，撚る，編む
 ээриил 絞めネジ，ボルト
 ээриилдээр /ээриилде=/ ボルトを
 ねじ込む
 ээрлир /ээрил=/ 巻きつく；曲がる；
 周囲をぶらぶらする；慣れる
 ээртилеңнээр /ээртилеңне=/ →
 ээрэцнээр
 ээртилер /ээртил=/ 愛着を感じる

Я

яамы *m.* <廢語>官庁，省
 яблок[о] *r.* リンゴ
 ягаан *m.* <廢語>ばら色の，ピンク色の
 ядамык *m.* 貧しい
 ядараан 貧乏になった；こん畜生！
 ядараар /ядара=/ *m.* 貧乏になる
 ядарадыр /ядарат=/ 零落させる
 ядараңгай 貧乏になった；乏しい，少ない
 ядаргай <口語> 貧しい；こん畜生
 ядыы *m.* 貧しい，貧乏な
 ядыы-түреңги 窮した
 язы <廢語> 呪わしい，忌まわしい
 язы-сөөк 人種，種族
 язытан *m.* 種族，部族
 языты-мелегей *m.* 〔動物〕カメ
 яла *m.* 罪；非難；罰
 ялалаар /ялала=/ *m.* 非難する；罰する
 ялаладыр /ялалат=/ 非難される；罰
 せられる
 ялымчок *m+t.* あまり重要でない，つま
 らない
 ямбы *m.* 特権，特典
 ямбылаар /ямбыла=/ *m.* 特権を委ねる

ээртинер /ээртин=/ <渦の中の筏のよ
 うな動きになどつき>回転する；ネジ
 が絞まる
 ээт 川の入り江
 ээта [間投] <強調を表わす>全くもって
 ээтпек 曲線，カーブ
 ээтпектээр /ээтпекте=/ 円弧状にた
 わめる・曲げる
 ээ-хайт [間投] <遺憾や非難の念などを
 表わす>ええい，やい
 ээ-харыысалга 責任
 ээш *m.* <方言>雌熊

ямбыланыр /ямбылан=/ 横柄に振
 舞う；名誉の上にあぐらをかく；無為
 に時を過ごす
 ямбылыг 横柄に振舞う；特権的な；
 尊敬すべき
 ямы *m.* 鼻疽
 январь *r.* 1月
 яндай *m.* <廢語>インクつぼ
 яндаң *m.* 鉄製ストーブの煙突
 янзы *m.* 種類，タイプ
 янчаа *m.* <廢語>紙幣
 янчың <方言>屋根
 янчыыр *m.* <廢語>シガレット，巻きタ
 バコ
 яңган *m.* 売春婦
 япон *r.* 日本
 японнаар /японна=/ <話す，読む，
 書くなど>日本語を用いる
 ярыжар /ярыш=/ 話し合う，しゃべ
 り合う
 ярыыр /яры=/ *m.* <方言>話す，しゃ
 べる